

T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZİYA PAŞA'NIN HARABAT'I
(3. cilt, İnceleme-Metin-Dizin)

Hazırlayan
Fatma AKTÜRK

Danışman:
Prof. Dr. Âdem CEYHAN

MANİSA

2011
T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZİYA PAŞA'NIN HARABAT'I
(3. cilt, İnceleme-Metin-Dizin)

Hazırlayan
Fatma AKTÜRK

Danışman:
Prof. Dr. Âdem CEYHAN

MANİSA
2011

ÖZET

Harabat, Ziya Paşa'nın 1875'te yayımlanan ve içerisinde Türk, Arap, İran ve Çağatay sahasında yazılmış şiirlerden seçmeler bulunan, 3 ciltlik divan edebiyatı antolojisidir. Eserin en önemli yanı manzum bir edebiyat tarihi olarak nitelendirilebilecek olan önsözüdür. 9 bölümden oluşan önsözde Ziya Paşa dil, edebiyat ve şair hakkındaki görüşlerini anlatır. Önceki yıllarda çıkardığı Hürriyet gazetesinde yayımlanan “*Şiir ve İnşa*” makalesinde, edebiyatımıza doğal bir söyleyiş kazandırmak için halk edebiyatı biçimlerine ve söyleyişine yönelmek gerektiğini ileri sürmüş, eski edebiyatı kötülemiş; bu doğrultuda hece ölçüsüyle “*Türkü*” adlı bir şiir yazmıştır. Baki ve Nefi divanlarında görülen şiirleri Türk şiiri saymamış; hatta Divan edebiyatını kişiliksiz, melez bir edebiyat olmakla suçlamıştır. Ziya Paşa halk şairlerini gerçek Türk şiiri ve onların şiirlerini de gerçek Türk şiiri olarak kabul etmiştir. Sonradan bu tavrını değiştirerek 1874 ve 1875 yıllarında Arap, İran, Türk şairlerinin şiirlerini toplayarak oluşturduğu “*Harabat*” adlı antolojisinin önsözünde Divan şiirini göklere çıkarmış, Halk edebiyatını yermiştir. Ziya Paşa bu antolojide Türk şiirinin temelini Ahmet Paşa ve Baki gibi divan şairlerinin attığını, halk şairlerinin şiirlerinin ise bir eşek anırması gibi olduğunu söyleyecek kadar birbirine ters düşen düşünceleri savunmuştur. Namık Kemal de Ziya Paşa'nın bu ikili tavrına eleştiri olarak *Harabat*'ın ilk cildine karşılık olarak “*Tahrîb-i Harabat*”, ikinci cildine karşılık da “*Takîp*” adlı eleştirilerini yazmıştır. Ziya Paşa'nın bu çelişkisini şöyle değerlendirmek doğru olacaktır. “*Şiir ve İnşa*” makalesi, onun medenileşme zorunluluğundan hareket eden inkılapçı yönünü, “*Harabat*” ise duygusal anlamda eski edebiyata olan bağlılık yönünü göstermektedir.

ABSTRACT

Harabat, Ziya Pasha was published in 1875, and in the Turkish, Arab, Persian and Chagatai selection of poems written in the field, 3-volume literature antolojisidir sofa. The most important verse of the work, as well as a literary history önsözüdür describable. 9-part preface Ziya Pasha language, literature and the poet tells his views on. Issued in previous years, the newspaper Hurriyet "published in Poetry and Construction" article, to give utterance literature; natural forms of folk literature and turn to see it suggested that the old literature kötulemiş this direction syllable measures the "Turks" has written a poem called. Baki and Nephi divanlarında saymamış Turkish poetry in the poems, even the impersonal literature of the Court, accused of being a hybrid of literature. Ziya Pasha, folk poets and their poems in Turkish poetry real poem has accepted as true Turks. 1874 and 1875 years later by changing the attitude of Arab, Iranian, Turkish poets gathering of poems, "Harabat" antolojisinin the preface to the poem of the Court has done the skies, this anthology of Turkish poetry foundation of the People's Literature yermiştir.Ziya Pasha Divan poets such as when he dropped it and Baki, folk poets If poetry is like an ass to say anırması advocated ideas contrary to each other. Namik Kemal Ziya Pasha, the first volume of this dual attitude in response to criticism Harabat'ın as "Harabat Tahrib-i", corresponds to the second volume of the "Track" to evaluate his criticisms yazmıştır.Ziya Pasha said that the contradiction would be correct. "Poetry and Construction ", article in the reformist movement direction of the obligation of his civilization," Harabat "shows the emotional aspect of loyalty to the old literature.

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Ziya Paşa’nın Harabat’ı (3.Cild, İnceleme-Metin-Dizin)” adlı alışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dışecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

14/04/2011

Fatma AKTÜRK

İÇİNDEKİLER**SAYFA NO****ÖZET****ABSTRACT****YEMİN METNİ****TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI****ÖNSÖZ****I-III****GİRİŞ****IV****ZİYA PAŞANIN HAYATI VE EDEBİ KİŞİLİĞİ****V-XXIV****AHİ, HÜSREV Ü ŞİRİN****1-2****HAKANİ, HİLYE-İ NEBEVİYYE****3-77****RİYAZÎ, HEZAR-I BEYT****78-80****SOFYALI RASİH, HİKÂYE****81-83****SÜLEYMAN EFENDİ, MEVLİT****84-96****ŞEYHİ, HUSREV Ü ŞİRİN****97-117****ZİYA BEG, MURASSA KASİDE****118-123****İZZET MONLA, MİHNET KEŞAN****123-212****ATAYİ, HAMSE****213-218****ŞEYH GALİB, HÜSN Ü AŞK****219-313****FUZULİ, LEYLA VÜ MECNUN****314-362****NABİ, HAYRİYYE****363-438****NABİ HAYRABAT****439-473****NABİ, HİKAYE****474-479****ALİ ŞİR NEVAYİ, HAMSE****480-482****ALİ ŞİR NEVAYİ, VAKİAT-İ İBRET NÜMA****483-486****ALİ ŞİR NEVAYİ, FERHAD Ü ŞİRİN****487-490****ALİ ŞİR NEVAYİ, LEYLA VÜ MECNUN****491-528****ALİ ŞİR NEVAYİ, HEFT EVRENG****529-539****ALİ ŞİR NEVAYİ, İSKENDERNAME****540-552****VAHİD MAHTUMİ, ŞEHRENGİZ****553-581****SÜN BÜLZADE VEHBİ, LUTFİYYE****582-632****TAŞLICALI YAHYA BEG, YUSUF U ZÜLEYHA****633-642**

TAŞLICALI YAHYA BEG, SAKİNAME	643-647
TAŞLICALI YAHYA BEG, GÜLŞEN-İ ENVAR	648-655
TAŞLICALI YAHYA BEG, GÜLŞEN-İ RAZ	656-665
İNDEKS	666-671
KAYNAKLAR	672

ĀHĪ
HÜSREV Ü ŞİRİN MANZUMESİNDEN

- s. 2 Meger bir şubḥ kim bu zāl-i gerdūn
 Sipihriñ dāmenin kılmışdı pür ḥūn
- Meger kim vaż'-ı ḥaml itmişdi nāhid
 Anuñçün ḳan içinde toğdı ḥurşid
- Toğurdı şubḥ-dem bānū-yı devrān
 Bir altun başlı şırma saçlı oğlān
- Çü ṭal'at matla'ından toğdı ol māh
 Melekler didi gökden zādehu'llah
- Nedendir ey mah āyīne-i ruḥsār
 Ruḥuñ jengār-ı ğam tutmuş kamer-vār
- Mübārek ḥāṭırıñ ey çeşme-i cān
 Ḳaraḳulluḳdadır çün āb-ı hayvān
- Göñül āyīnedir sevmez ğubārı
 Götürmez cām-ı Cemşid inkisārı
- Göründi bir ğubār-ı tūtiyā-vār
 Güzeller ḥaṭṭı gibi 'anberin-bār
- Tozup tozup gelür ğülzār içinde
 Ḥaṭṭı-ı dilber gibi ruḥsār içinde
- Nedendir dilde nāyıñ sūz u sāzı
 Deliklü sīneler añlar bu rāzı

Ne fehm itsün defñ derd-i dilinden
Tabanca yaymamış üstād elinden

Ne bilsün şol ki oldı dārdan dūr
Ki ne çenberde Hāllāc idi Maşşūr

HAḲĀNĪ

HĪLYE-İ NEBEVĪYE

Besmeyle idelüm fetḥ-i kelām
Fetḥ ola tā bu mu‘ammā-yı benām

Gösterir āyinesi besmeleniñ
Hılye-i pākin vech-i ḥaseniñ

Bilmeyen şevket-i bismillāhı
Añlamaz sırr-ı Kelāmullāhı

Olmasa besmele resmi memdūd
Cins-i eşyāda olur mıydı vūcūd

Murg-veş bāl açamaz ḥāşılı söz
Nīm besmele gibidir besmelesüz

Bāğ-ı vahdetde nem-i lūtf ile pür
Gūyiyā bismil bir sümbüldür

Nazar iden kişi bismillāha
Beñzedir ceş-i ricālu’llāha

Göre ‘izzetle sūtūr-ı Muşḥaf
Karşu turur aña gūyā şaf şaf

s. 3 İbtidāsında olan başı anuñ
Başları tacıdurur āsmānuñ

Sīnidir sūsen-i bāğ-ı melekūt
Mīmidir ğonca-i şāḥ-ı ceberūt

Lafzatu'llāhı açılmış güldür
Yer yer i'rābı aña bülbüldür

Sāni'üñ oldığına lutfi amīm
Gösterir hey'eti Raḥmān u Raḥīm

Olduğı çün taraf-ı Haḳḳa delīl
Serine tāc ider anı Tenzīl

Çekdüğü çün reh-i vaḥdetde 'alem
Üsti yanına alır levḥ ü kalem

Açdığı çün der-i feyyāzı aña
Başı üstünde yer eyler "Tā-Hā"

Fikr iderseñ ḥurūf-ı memdūd
Oldı serḥad-i eḳālīm-i şühūd

Şanasın ruḥ ile cism olmuşdır
Der-i ḥikmetde tılsım olmuşdır

Yolı kesmişdir o şemşir-āsā
Mā-verāsına varılmaz kaṭ'ā

'Aḳl-ı çā-pük ḥarekāta ancak
Ruḥşat ol sedde degin virmiş Haḳ

Bir sehī kāmete beñzer meşelā
Diyemez kimse dil açub aña lā

Nāzır olsañ aña āyīne-miṣāl
Görinür ‘arız-ı luṭf-ı Müte‘āl

Tevhīd-i Ḥazret-i Bārī

Ḥamd ol Allāh’a ki yektādır ol
Daḡı dānā vü tuvānādır ol

Aña maḡṣūṣ u müsellemdir hem
Mū-be-mū cümle umūr-ı ‘ālem

Mutaṣarrıf O’dur eṣyāya tamām
Ne ḡavāṣ arada hergiz ne ‘avām

Kemter-i iḡsānı sa‘ādet tācı
Tācdārān-ı cihān muḡtācı

Bir olur eyleyicek ‘adli zuhūr
Der-i luṭfunda Süleymān ile mūr

Nuṭḡ-ı ḡāl ile rumūz-ı eṣyā
Zü’l-celāl olduḡun eyler ĩmā

Feyz-i in‘āmı ḡomaz kimseyi aḡ
Ol müberrā aña dūnyā muḡtāc

Bu ṡokuz ḡat felek-i bī-temsīl
Kibriyāsına göre ṣey’-i ḡalīl

İḡtizā eyler ve vaḡdāniyyet
Vāḡı‘ā kibr ü celāl ü ‘azamet

Anı derk idemez idrāk-i fuḥūl
İremez ḳudretine fehm ü ‘uḳūl

Baḥr-i efkāra dūşüb çekme emek
Nükte-i çün ü çerādan el çek

Kesmiş atmışdır anı itme cedel
Tîḡ *lā-yūs’el-ü ammā yef’al*

Naḳd-i ‘irfānı bilenler kāmīl
Mā-‘arafnāk dimiş elḥāşıl

Hiç naḳl olmasa da ‘aḳl-ı selīm
Hükm ider k’ola bir üstād-ı ‘alīm

Nice biñ sa’y-ı belîḡ itse enām
Künh-i zātına irişmez evhām

Lāyıḡ oldır ki hemān sālīk-i rāh
Diye *Lā nā’büdü illā iyyāh*

Mā-ḥaşal ol şeh-i mülk-i ezeli
Mālīk-i salṭanat-ı Lem-yezeli

‘Ālim-i sırr-ı ḥafıyyāt-ı cihān
Vāḳıf-ı cümle-i zerrāt-ı nihān

s. 4 Ya’ni sulṭān-ı serā-perde-i ḡayb
Ḥākīm ü ‘ādīl-i bī ‘illet ü ‘ayb

Genc-i pīnhān gibi tā evvelden
Zātı ferdiyyet ile kā'im iken

Ṭā'at-ı ins ü melekden ya'nī
Şān-ı a'lāsı iken müstağınī

İktizā itdi münezzeh zātı
Sebeb-i hilkat-i mevcudātı

İtdi ol demde hemān 'aşk-ı zuhūr
Oldı elkışsa hüveydā bir nūr

Sevdi ol nūrı Ḥabībim didi Ḥaḳ
Oldı dīdārına 'āşık muḫlaḳ

Aña teşhīr olunub mülk-i şühūd
'İzz ü devletle gelüb buldı vücūd

Ṭoldı āvāze-i Aḥmedle cihān
Eyledi 'aşk-ı İlāhī galeyān

Nazar itdikçe aña Rabb-i Ğafūr
Derledi şerm ü ḥayādan ol nūr

Dökülüb 'ālem-i ervāḥa o der
Oldı her ḳaṭresi bir Peyğamber

Yine bir def'a-i uḫrāda Ḥudā
Baḳdı ifrāt-ı maḥabbetle aña

Eyledi ğarķ-ı ʻaraķ anı hicāb
Gül-i pür- jāleye döndi o ğabāb

Ķaṭresinden anuñ üstād-ı ezel
İtdi bir gevher-i ŧehvār evvel

Bir nażar ķıldı mehābetle aña
Eriyüb oldu o gevher deryā

Ebr-i luṭfi olıcak deryābār
Mevcler zāhir olub çıķdı biḫār

Eyledi ŧoñra anuñ İzid-pāk
Kefini ḫāk ü buḫārın eflāk

Şavlecān-ı yed-i ķudretle hemīn
Geldi meydāna bu kez gūy-ı zemīn

Cümleniñ evvelidür ḫatm-i rüsül
Didiler anuñ için *meʻḫāz-ı kül*

Eyledi cevher-i zātın bizzāt
Rabb-i ʻizzet sebep-i maḫlūkāt

Naʻt-ı Nebevī

Ḫaķķa minnet o ŧeh-i züʻl-ḫasebūñ
Yaʻni Peyğamber-i ʻāli-nesebūñ

Eyledi maķdem-i ferruḫ-fāli
Pāye-i āl-i Ķureyŧi ālī

Heybet-i debdebe-i kūs-1 Nebī
Kesdi ʿırq-1 neseb-i Bū Lehebi

Ol meh-i çār-dih-i *sümme denā*
Āfitāb-1 ufuk-1 *ev ednā*

Mest-i medhūş-1 mey-i nāz-1 cemāl
Şemʿ-i fānūs-1 şebistān-1 vişāl

Hāşıl-1 havşala-āmūz-1 felek
Kāmil-i maʿrifet-endūz-1 melek

Rāffʿ-i rāyet-i dīn ü imān
Nāzım silsile-i emnn ü emān

Şāh-1 kevneny ü imāmüʿl-ḥameyn
Nūr-1 bī-şeyn ü nebiyyüʿs-saḳaleyn

Başına giydi “Leʿamruk” tācın
Aldı maʿmüre-i ʿilmiñ bācın

Mazhar-1 ḥaḳḳ iken ol şunʿ-1 celīl
Daḫı nābūde ide Cebrāʿil

Ḥaḳḳ resūl iken o sālār-1 vefī
Āb u gildehydi daḫı cism-i şafī

Emr-i “Kün”den yoğ idi şavt-1 sūḫan
Ol Ḥudā ile tekellümde iken

Gelmeden daħı ‘ademden Ādem
Aña dirlerdi nebiyyül-aqdem

Oqumazken o Ĥalilin ĥalefi
İtdi mülzem ‘ulemā-yı selefi

Aña ümmī ki lāqab olmaq maħzā
Olduğundan durur ümmü’l-eşyā

Nice ümmī kütübĥāne-i Ĥağ
Oldı te’lifı ile müstağraq

Ol zuhūr itmek için Rabb-i ‘ibād
‘Ādemün itdi vücūdın icād

Cümleden virdi aña istiğnā
İltifāt-ı “Ve le-ğad kerremnā”

Qıldı mescūd-ı melek ol cesedi
Nükte-i tıynet-i “Ādem bi-yedi”

Bu qadar rütbe Şafıyyullāha
Bu teqarrüb ol ulu dergāha

Bu qadar ni‘met-i bī-minnet-i Rab
Ağmed’in şānına ta‘zīm idi heb

Zātınıñ kuvvet-i isti‘dādı
Oldı iħyāsına kevnün bādı

s. 5

Geldi ol fāris-i şāh-ı “Levlāk”
Koydı āteş-gede-i Fārise hāk

Ser-nigūn eyledi serkeşleri heb
Nābedīd oldı şanādīd-i ‘Arab

Hark-ı ‘ādet ile ol mu‘cizeler
Lāt u ‘Uzzāyı idüb zīr ü zeber

Virdiler meclis-i küfri bāda
Şekk ü şirki kıomadı dünyāda

Buldı Tenzilde çün nuṭkı rüsūḥ
Kütüb-i münzele oldı mensūḥ

İncilā-yı ruḥı yaqdıqda fetih
Söndi kandil-i Zebūr ü İncil

İtdi enfās-ı nefisiyle o şāh
Hüküm-i Tevrāt-ı Yehūdāyı tebāh

Tūğ-ı dīn itdi şafā ile hırām
İrdi ‘ayyūka livā-yı İslām

Çarḥa ‘aks oldı o dem māh gibi
Lem‘a-i meş‘ale-i Muṭṭalibī

Sende ey şāh-ı Selāṭin-efgen
Na‘t-ı levlāke liyākat var iken

Nice ta'rîf ideyim evşâfiñ
Nice şerh eyleyeyim elţâfiñ

Seni Hağ ayine-i zât itdi
Zât-ı yektâsına mir'ât itdi

İdemez âyet-i hüsnüñ te'vîl
Bu kadar fazlı ile Mîkâ'îl

Büs-ı na'liñden irer 'arşa şeref
Zîr-i rânînda Burâğ u Refref

Enbiyâ 'âciz iken midhâtiñe
Evliyâ kâşır iken hîdmetiñe

Ben ne hâküm ki bisâtiñda müdâm
Eyleyem nuğka gelüb baş-ı kelâm

Mür medh itdi Süleymân'ı benim
Şerm-i cürmümden açılmaz dehenim

Bende ol mür kadar tākāt yok
Hâşılı midhâtiñe kudret yok

Bu ğubâr-ı kadem-i Āl-i 'Abâ
Mürdan h'ordur el-hağ ammâ

Sen Süleymân'dan ise eşfağsın
Şübhe yok mazhar-ı luğf-ı Hağsın

‘Ālem-i ma‘rifetiñ a‘lemisin
Resulüñ ekremisin erhamisin

Şeb-i Mi‘râcdaki vahdet için
Bî-cihet gördüğün ol tal‘at için

Bakma noķşanıma ihsân eyle
‘Afv u ğufrânımı fermân eyle

s. 6 Hilyeñi müşkil iken şerh ü beyân
Eyledim anı bi-ķadri’l-imkân

Mütevekkil olub ol sulţâne
Başladım vaşfiñâ küstâhâne

Meş‘al-i ķāfile-i ehl-i yakîn
Hâzret-i şeyh-i cihân Şadrüddîn

Didi ki hilye-i âlî-cāhı
Kim bu yazub nazâr itse gāhî

Füc’eden vesvese-i hâtimededen
Anı hıfz eyleye Zü’l-fazl ü minen

İde Hâķķ cümle belâlardan emîn
Pür-belâ olsa eger rûy-ı zemîn

Olduğı hânede faķr u ğam u bîm
Olmaya girmeye şeytân-ı racîm

Hacc u i'tāk şevābın her ān
Aña ihsān ide dādār-ı cihān

Mübtelā olmaya emrāza teni
Raḥnedār olmaya bürc-i bedeni

Çadem urınca diyār-ı 'ademe
Olmaya aña musallaḥ zaleme

Şerr-i dünyā vü 'azāb-ı 'uqbā
Aña yaklaşmaya dir icmālā

İftihār-ı ḥulefā-yı 'Abbās
Ya'ni Hārūn o şeh-i nükte-şinās

Meger āvāze-i 'adl ü dādı
Bāğ-ı 'adl itmiş idi Bağdādı

Bir siyeh-pūş faķır irdi aña
Didi bir tuḥfe getürdim ki saña

Salṭanat tācı deger her nazarı
Selefiñ görmediler ol güheri

Pes tevāzu'la ol üstād-ı süḥan
Çıkarub kūşe-i destārından

Bir varaḥ şundi eline bî-bāk
K'anda yazılmış idi ḥilye-i pāk

Nażar itdikce aña şād oldı
Ŗayd-ı endişeden āzād oldı

Gūyiyā mālīk olub dūnyāya
İrdi bir pāye-i bī-hemtāya

Şol kadar itdi o dervīşe ‘aṭā
Kim anı itmemiş idi ḥulefā

Bezī idüb kīseler ile güheri
Virdi ḥarvār ile hem sīm ü zeri

Arķasından çıkarub o dānā
Cevherī cāmesini virdi aña

Ol gice vākı‘ada gördi Resūl
Tā serā-perdesine itdi nüzūl

Didi biñ luṭf ile kim yā Hārūn
Çünki ḥilyem görüb oldun memnūn

Baña ta‘zīm idüb iclāl itdün
Kendüñi lāyık-ı dīdār itdün

Ol faķīr oldı ‘aṭān ile ğanī
Ben de mesrūr ideyim řimdi seni

Rabb-i ‘İzzet baña fermān itdi
Müjdeler eyledi iḥsān itdi

Didi kim hilyeñi şād ola gören
Hırz-1 cān eyleye anı götüren

Āhirü'l-emr olıcağ rüz-1 kıyām
Cismine nār-1 caħīm ola ħarām

Ol kişi çekmeye bi'l-cümle 'azāb
Ne bu dünyāda ne 'uqbāda 'iķāb

Lāyık-1 devlet-i dīdārım ola
Daħı şāyeste-i envārım ola

İrtibāt ideli cevherle 'araz
Kıışşadan ħişşedir el-kıışşa ġaraz

s. 7 Sābıkā itmez imiş ehl-i ħıred
Hilye-i pāk ile den sā'ili red

Daħi anuñla şefā'at talebi
Maķşadıñ ekşer olurmuş sebebi

Ber-murād olmağa bir ālet imiş
Mūriş-i devlet imiş rif'at imiş

Aña iķbāl idüb iķbāl ehli
Qālden ħāle gelir ħāl ehli

Ma'rifet ķadrini 'irfān añlar
Hiķmet-i nazmumu Loķmān añlar

Vāşıl olunca eşahh-ı habere
Virdüm oldı kütüb-i mu‘tebere

Her rivāyet ki şikātiñ ola ol
Selef itmiş olalar anı kabūl

Ahız u taşfır idüb itdüm iħrāc
Ola ta ‘illet-i ‘işyāna ‘ilāc

Bā‘iş-i mağfıret-i Hāzret ola
Sebeb-i pāye-i emniyyet ola

Bunı ey cümle-i maħlūka muṭā‘
Eylerim vāsıta-i istişfā‘

Umarım ide beni ehl-i cinān
Yümni-i evşāf-ı Nebiyyü’l-‘Adnān

Hem necātuma berāt ola benüm
Seyyi’ātum ħasenāt ola benüm

Dağı ħaşr eyleye ol Rabb-i Ğanī
Anı dünyāda görenlerle beni

Tā ki bir ħal‘a-i nüh-bārūda
Zıll-i ‘adlinde olam āsūde

Kāne Resūlullāh Şallallāhu ‘Aleyhi ve Sellem Ezherü’l-levn

İttifāķ itdi bu ma‘nāda ümem
Ezherü’l-levn idi faħr-i ‘ālem

Yüzünüñ hâliş idi ağı katı
Ruğları şâf idi şâfi şıfatı

Reng-i rûyı gül ile yek-dil idi
Gül gibi kırmızıya mâ'il idi

Çaplamışdı yüzini nûr-ı sürûr
Sûre-i Nûr idi ya ma'la'-ı nûr

Muşhaf-ı hüsni idi ol vech-i cemîl
Hatt-ı ruhsâresi naşş-ı Tenzîl

Gün yüzünden utanub âb-ı hayât
Meskenin itdi verâ-yı zulümât

Vech-i berrâkıniñ aşhâb-ı şafâ
Humreti gâlib idi dir hattâ

Gökde olmuşdı o rûy-ı rengin
Şem'-i cem'-i harem-i 'illiyin

Aña virmişdi kemâl-i zînet
Kâtib-i çehre-küşâ-yı fişrat

'Araç-âlûd olıcak ol sultân
Gül-i pür-jâleye beñzerdi hemân

Hem dimişler dürür eşrafü'l-hağ
'Arız-ı pâki 'araç-nâk olıcak

Dāne-i dūr gibi rüyunda teri
Hoş-nümāy eyler idi ol güheri

Şem^ç-i ruhsārı dönerdi māha
İki kandil idi ‘arşu’llāha

‘Itr-1 hūbiyle pür olurdu meşām
Būy-1 müşg idi yā hūd ‘anber-i hām

Terlese ol gül-i gülzār-1 sürür
Cüş iderdi şanasın kulzüm-i nūr

Nitekim şu‘le-i şem^ç-i hāver
Berķ ururdu ruḥ-1 pākinde o ter

s. 8 Olub envār-1 ruḥı iki ‘alev
Der ü dīvāra şalardı pertev

Berg-i gül gibi o rüy-1 nīgū
Terledüginde olurdu hoş-bū

Gördi Kevşer ‘araķ-1 gül-būyun
Nice aķıtmasun aĝzı şuyun

Daḥi sīmā-yı şerifinden anuñ
Bilinürdi ĝarażı ol cānuñ

Nūr idi āyine-i vech-i Nebi
Zāhir olurdu rızā vü ĝazābı

Kendü nefsi için ol pāk-neseb
İtmedi kimseye ‘ömründe ğazab

Olmadı hergiz o la‘l-i nā-yāb
Hîç kimseyle cihānda şeker-āb

Ed‘acü‘l-‘ayneyn

Ol görür gözleri masnū ātuñ
Muktezāsıydı tecelliyyātuñ

Anı göz nūrı gibi seyr-i cemāl
Bī-miṣāl itmiş idi bi‘l-icmāl

Çeşm-i Haq-bīni gibi aḥsen idi
İki şehbāz-ı şikār-efgen idi

Görinürdi gözü dā‘im mekḥūl
Ḥadd-i zātında siyeh-çeşm idi ol

Şīve-i ğamze-i lāzım-nāzı
‘Ālemüñ olmuş idi mümtāzı

Kūşe-i çeşm ile itdikce nigāh
Ġaşy olurlardı sürüş-ı dergāh

Ḥīn-rü‘yede açardı nazarı
Nükte-i sırr-ı “Ke lemḥı‘l-başarı”

Ġarq-ı ḥūn itmiş idi nāfe-miṣāl
Ḥuten āhūların ol çeşm-i ğazāl

Gözinüñ agı beyaz idi katı
Çabil-i vaşf degildir şıfatı

Hem siyāhı idi gāyetde şedīd
Bir idi aña qarīb ile ba‘īd

Vāsi‘ ü hūb u laṭīf idi gözi
Nūr-ı maḥẓ idi sa‘ādetlü yüzi

Çuvvet-i bāşıra-i Muştafavī
Gice gündüz gibi olurdu çavī

Ol iki dīde-i bī-sürme siyāh
Dā’im olmuşdı nazargāh-ı İlāh

Ve izā eltefet eltefet ma‘an

Hem rivāyetdir o ṭāvus-ı cinān
Olsa bir cānibe daḥı nigerān

Müteveccih olub a‘zāsı ile
Cism-i pākiyle dönerlerdi bile

Serine tābi‘ iderdi cesedi
Bunı terk itmemiş idi ebedī

Dönüb eṭrāfına kıldıkca nazar
Secde eylerdi cemādāt u şecer

Nereye dönse o çadd-i çālāk
Haşılı bile dönerdi eflāk

Ümmete böyle ‘amel sünnet imiş
Bū Hureyre’yle Enes böyle dimiş

Dönicek böyle döner ehl-i hüner
Sünnet-i Aḥmedi icrā eyler

Heb bu ma‘nāyı bilür ehl-i uşul
Ḥikmet-āmūz idi evzā‘-ı Resul

Başını döndüri gitmek ekşer
Vāqı‘a ādemi bî-ḥürmet ider

Ebcel

s. 9 Hem cesim idi Resul-i Ekrem
Yaraşur rüh-ı mücessem dir isem

Cism-i zibāsına virmişdi revac
Ḥil‘at-i tac u kabā-yı Mi‘rac

Enbiyā ḥayline sulṭān idi ol
A‘zamü’l-ḫadr idi zîşān idi ol

Ekmelü’l-ḫalk idi ol ḥüb-ḫışāl
Zü’l-celāl itmiş idi feyz-i cemāl

Olalı taht-ı nübüvvetde muḫim
Cilvegāhydı anuñ ‘Arş-ı ‘azim

Şāhib-i ħüsn ü behā idi Resūl
Ĥāşılı ‘ayn-ı vefā idi Resūl

Gelmemişdir bilür eşyā anı
Yaradılmışda anuñ aķrānı

Yaraşurdı nitekim ħūr-ı cinān
Serv-i kıddine yeşiller her ān

Ekşer aķ idi libāsı o gülüñ
Yüzi ağıydı gürūh-ı rüsülüñ

Dürr-i yektā idi ol deryā-dil
N’ola ger olsa beyāza mā’il

Ki zühūr eyler idi ol gül-i āl
Ĥil‘at-i sürĥ ile ĥurşid-mişāl

Bunı taĥķik bil ol reşk-i sürüş
Oldı ĥūrā gibi hem sündüs-püş

Ya‘ni kim ince laţif aţlaslar
Giydiler devlet ile Peyġamber

İbn ‘Āzib didi bu re’y-i münir
Nehy olunmazdan itdi lübs-i ĥarir

Bürinürdi daĥi ol meh-pāre
Za‘ferān ile boyanmış çāre

Gāhi ol tāc-ı ser-i Āl-i ‘Abā
Yüñden eylerdi qabāsın farāza

Bu qadar qadr ile ol zāt-ı şerīf
Mescidi öyle iderdi teşrīf

Ol siyeh cāmede ol fahr-i cihān
Āb-ı hayvān idi zulmetde nihān

Qara şāla giricek āyine-veş
Buluda girdi şanurlardı güneş

Geçüb ol qaşları yā mihrāba
Luţf ile dirler idi aşhāba

Ben qulum qulların eşvābı budur
Hem ‘ubūdiyyetüñ ādābı budur

Bu tefāşili müberhen merqūm
Şābit itmışdürür İhyā-yı ‘Ulūm

Eşkelü'l-‘ayn

Mest-i ‘aşq olmağın ol çeşm-i humār
Humrete mā’il idi bir miqdār

Sīne-çāk idi Resūlüñ her ān
Ol iki qanlı gözine qurbān

‘Ayn-ı a‘lāsını gāh ü bī-gāh
Ġayre baqdırmaz idi ‘aynu’llāh

Sākinān-ı harem-i gerdūnı
Oldı hūnı gözinüñ meftūnı

Ḳurretü'l-‘ayn-i Ḥalīl idi o hūb
Aña mīrāş idi o cezb-i ḳulūb

Dīdesinde ne idi dirseñ o al
Daḫı çeşminde idi cām-ı vişāl

Devlet olmuşdı o gözler dīne
‘Ayn-ı iḳbāl idi hūru’l-īne

s. 10

Ḥasta-i ‘aşḳı idi ser-tā-ser
Ḳahramānı gözine Rüstemler

Baḳsa ol ‘ilm-i ledün sulṫānı
Rūḫuñ aḡzına gelürdi cānı

Dil-güşā olsa n’ola çeşm-i Resūl
Kuḫl-i “mā-zāḡ” ile meḳḫūl idi ol

Görmemişdi raşad-engīz-i ḳader
Gözleri gibi Ḥudāyī gözler

Muttaşıl ol iki çeşm-i şehbāz
Sāḫa-i ‘Arşa iderdi pervāz

Māsivallāha nażar ḳılmadı hem
Hīç ‘aynında deḡildi ‘ālem

Ehdebü'l-eşfâr

‘Uķubāt içre o seyf-i şārim
Ya‘ni ferzend-i Mu‘ayķab didi kim

Tīr-i müjgānı siyāh idi anuñ
Tār-ı giysūsı gibi ħūrānuñ

Ɛara kirpik degül ey ehl-i uşul
Sürme-i leyle-i Mı‘rāc idi ol

Mülk-i cān u dil-i ‘uşşāķa meger
Nāvek-endāz idi ol kirpikler

Eylemişdi anuñ el-ħaķ Şāni‘
Tig-i müjgānını naşş-ı ķātı‘

İbn-i ‘Ömer anı o mest-i Şamedī
Ĥāşılı kirpiğine aşmaz idi

Didi evşāfın id en mūy-be-mū
Çeşm-i āhūsı uzun kirpiklū

Meyl-i kuĥl itmez idi bī-teklīf
Ekĥalū’l-‘ayn idi ol zāt-ı şerīf

Kuĥl-i ķudretle mūkaĥĥal idi ol
Her ĥuşūsiyle mükemmel idi ol

Eblec

Dağı Mālikle Ebū Hāle didi
Māh-1 nev gibi açık kaşlu idi

Tāb-1 dīdār-1 Hudā ile Resūl
Bir hilāl olduğına dāl idi ol

Milket-i hüsni o tīg-1 ebrū
Sell-i seyf eyleyüb açmışdı kamu

Ham-1 ebrūsuna olmazdı mişāl
Kānadın bükse hümā-yı iqbāl

Kaşınıñ kūşe-i piç ü tābı
Cāmi-i hüsniñ idi mihrābı

Tāq-1 ebrūsu ile ol melegüñ
Tākatı tāk idi çarh-1 felegüñ

İki ebrūlarınıñ arası hem
Sīm-i hāliş gibi idi her dem

Şaf u berrāq u ziyā-güster idi
Ya'ni hāliş gümüşe beñzer idi

Kaşları arasın itmişdi Hudā
Evc-i eflāk-i şerī'atda Sühā

Ez' ecü'l-ḥavācib

Böyle naql itdi Ḥakīm ibn Ḥazām
Ḥam-ı ebrū-yı Resūl-i 'Allām

Gösterişde idi hilāl ile şerik
Māh-ı nev gibi ṭavīl ü bārīk

Çekse pergār-ı ezel aña mişāl
Kaşı pergārına beñzerdi hilāl

Sūre-i Fetḥ idi ol cebhe-i māh
Medd-i ebrūsı idi bi'smi'llāh

s. 11

Ol güzel kaşları miḥrābı anuñ
Kıble-gāhıydı bütün dünyānuñ

Kaıdına şayd-ı kulūbuñ ya meger
İki kullāb idi ol ebrūlar

Kābe kavseyni tezekkürde 'ıyān
Ġaraż ol kaşı kemān idi hemān

Ġurrenüñ bükdi belin bī-tekliḥ
Gökte ol ḥancer-i ebrū-yı şerīf

Ṭaḫatın itmiş idi 'Arşuñ ṭāḫ
Ḥam-ı ebrū-yı Resūl-i āfāḫ

Ġurreye beñzer idi her ciheti
Ya'ni bārīk ü ṭavīl idi ḫatı

aşların vaşf idemez ehl-i maal
şarf iderse ne adar ince ayāl

Nice diatler olunsa her ān
Mū-řikāfān idemezlerdi beyān

Tīg-i tevid idi ebrū-yı Resūl
Görinürdi iki seyf-i meslūl

āřılı ince ve tūlānī idi
Gūyiyā riřte-i reyānī idi

Ana'l-enf

Meh cebiniyle o bīnī-i řerīf
ūb u hemvār idi mevzūn u laıf

acibeynine arīb olduğı yir
Bir sehil yüksek idi dir Cābir

Görinürdi o nebiyy-i 'Arabī
arřudan mūrtefiu'l-enf gibi

Anı itmiřdi udā-yı Mūte'āl
Ol mehūñ evc-i cemālinde hilāl

Hem o bīnī aşı mā-beyni ile
Kāf u hā şekli idi 'aynı ile

Şol kadar hūb idi ol enf-i şerīf
İdemez ehl-i ma‘ārif ta‘rīf

Şanki vaz‘ itmiş idi baht-1 bülend
Bence-i hūsne gümüş bāzū-bend

Tiğ idi ‘Arşa aşılmış ya meger
Vech-i pākindeki enf-i hoşter

Sidreden ayrılıcağ Rūh-1 Emīn
Gül gibi қоhusun alurdı hemīn

Gūyiyā enf-i Ḥabībū’r-Raḥmān
Ġonca-i verd-i sefid idi hemān

Dā’im eylerdi o devletle meşām
Ḳurb-1 Ḥaḳ rāyiḥasın istişmām

Eflec

Mūnis-i hücre-i ḥāş-1 Nebevī
Enes o Ka‘be-i dīn rāh-revi

Nazm idüb cevher-i dendāniñ anuñ
Didi ol pādişeh-i yektānuñ

Dişleri şāf idi hem seyreg idi
Deste-i dāne-i dürden yeg idi

Açsa cevherlerin ol baḥr-i şeref
Kef geçerdi dür-i ğalţān-1 şadef

Sırr-ı şun' idi ol esnân-ı laîf
Bir nümûneydi aña nazm-ı şerîf

Lü'lü'-i ter gibi bir dâne idi
Ya'ni evzâ'ı mülûkâne idi

Aña olmazdı muhaşşal hemser
Kân-ı imkânda olan gevherler

Güyyâ ol dür-i dendân-ı nefîs
İki mışrâ' idi mevzûn u selîs

s. 12 Şöyle maṭbû' idi ol reşk-i dürer
K'aña meyyâl idi bi't-tab' beşer

La'line virmiş idi ḥüsn ü cemâl
Dişleri iki dizi inci mişâl

Şîr-i Ḥaḫ didi o mescûd-ı melek
Feyz-i ḥikmetle tekellüm idicek

Anuñ öñ dişleri itdikce zuhûr
Zâhir olurdu hemân şu'le-i nûr

Şöyle ifrâṭ ile berḫ eyler idi
Meclisi maṭla'-ı şarḫ eyler idi

Ḥîn-i güftârda olurdu 'ıyân
Ḳadr-i kıymet-şiken-i cevher-i cân

Hırz-ı hüsni içre o esnân-ı güzîn
Sîn-i Yâsin idi gūyâ ki hemîn

Ya'ni olmuşdı o dürr-i meknûn
‘Âleme bâ‘iş-i tefrîh-i ‘uyûn

Silk-i cevher gibi ol ‘ıkd-i le’âl
Şu‘ledâr idi dimiş ehl-i maqâl

Nuţka gelse o sühendân-ı selîm
Reşk iderdi kelimâtına Kelîm

La‘l-i cân-bağşısı olınca gūyâ
İmrenürdi lebine âb-ı beqâ

Meger olmuşdı o la‘l-i mümtâz
Haqqa-ı lü’lü’-i şandūka-i nâz

İzâ İfterra Zâhikan İfterra ‘An Mişli Senâ’l-Berķi Ev ‘An Mi’şli Habbî’l-gamâm

Ümmü Ma‘bed yetirüb taḥķîka
Didi hem ‘Âişe-i Şiddîka

Gülse ol iki cihānuñ güneşi
Ya'ni ol encüm-i evc-i Kureşî

Ḥandeden devlet ile olsa ‘ıyân
Deheninden o mübârek dendân

Yıldırım gibi dırağş eyler idi
Şu‘le-i şa‘şa‘a-bağş eyler idi

Görinürdi hem o dendān-ı şerīf
Tolular dāneleri gibi laṭīf

Nūr ile tobtolu idi o dehen
Şu'lesiydi tolu gibi görinen

Meger olmışdı o sīmā-yı cesīm
Şadef-i ma'rifet-i dürr-i yetīm

Şeb-i Mirācda yümn-i dīdār
Naḥl-i ümmīdin idüb berḥurdār

Anı her vech ile şād itmiş idi
Kāyd-ı teklīf aradan gitmiş idi

N'ola bī-kāyd-ı tekellūf her ān
Gonca-veş gülse o verd-i ḥandān

Ḥandesi idi tebessüm o gülüñ
Ya'ni sulṭān-ı mülūk-i rüsülüñ

İbn 'Abbās dir o ḥaşş-ı Ḥudā
Gülmege eyler idi istiḥyā

Gülse o ḥusrev-i seyyāre-sipāh
Şevḳdan ditrer idi 'Arşu'llāh

Katı şerminden o dīnūñ senedi
Ḳahḳaha itmedi irler ebedī

Şöyle maḥcūb idi ol Sidre-cenāb
Kim melek bakmağa eylerdi ḥicāb

Bir gün ol tūṭi-i gülzār-ı vişāl
Ḳahḳaha itmediler kebk-miṣāl

Ve Fī Şıfatın Uḥrā ‘An Ebī Hureyre Raḍıyallāhu ‘Anh ve ‘An Emeti İzā Żahika
Yetele’leü Fi’l-Cidār

Bū Hureyre şıfat-ı āḥerde
Dir bu ma‘nāyı daḡı bir yerde

s. 13 Faḡr-i ‘ālem güliccek dişlerinüñ
Dürce mekşūf olıcaḳ gevherinüñ

Nūr-ı raḡşānı çü mihr ü meh-i nev
Kevne şalardı ser-ā-pā pertev

Lem‘a eylerdi o nūr-ı bāhir
Şu‘leler yer yer olurdu zāhir

Şöyle şeffāf idi ol cevher-i şāf
İncilāsiyle ṭolardı eṭrāf

Gülse i‘zāz ile ol faḡr-i melek
Nüh felek dir idi el-‘izzetü lek

Olmasa dişleri mişbāḡ-ı zulem
Zulumāt içre ḳalurdu ‘ālem

Buldı anuñla şeref dîn ü düvel
Şan reh-i şer‘a dikildi meş‘al

Gül-i ħandāna dönüb açsa dehān
Feyz-i nūr eyler idi ol dendān

Zāhir olurdı ziyā-yı envār
‘Aksi dīvāra düşerdi her bār

Müdevverü’l-vech

Didi ol maẓhar-ı envār-ı celī
Esedu’llāh-ı velī ya‘ni ‘Alī

Rūy-ı raĥşānı degirmiydi anuñ
Nitekim cirmi meh-i tābānuñ

Yüzi beñzerdi müdevver aya
Zātı āyīne idi Mevlāya

Sāgar-ı ‘ārız-ı meh-sīmāsı
Bāde-i ‘aşkuñ idi meclāsı

‘Arz-ı ħüsn itse o maĥdūm-ı Ĥalīl
Yūsufun añmaz idi İsrā’īl

Şöyle pür-nūr idi ol vech-i ħasen
Aña baķılmaz idi şevķinden

Vāzıĥ itmişdi o yüzden Fettāĥ
Neydidin āyet-i “fihā mişbāĥ”

Ka‘be-i vechine itdikce nazār
Secde eylerler idi Şems ü kamer

Deyr-i ‘ālemde o rűy-ı pűr-tāb
İtdi āteŐgede-i dehri ħarāb

Āfitāb-ı felek-i dīn idi ol
Merdűm-i eŐm-i Ĥudā-bīn idi ol

Bāĝ-ı ħűsn ire o rűy-ı rengīn
Bir aılmıŐ gűle beñzerdi hemīn

Ve Fī Hadīsin Ebī Hāle Rađıyallāhu ‘Anh Leyse Bi-Muṭahham ve Lā MűkelŐem

Daĥı ol mefĥar-i mevcűdātuñ
Ya‘ni peyĝamber-i ferruĥ-zātuñ

Vech-i pākinde olan laĥm-i laṭīf
Ne keŐīf idi dimişler ne naĥīf

Hem daĥı ol iki ruĥsāre-i ter
Ķatı oĥ etlű degildi dirler

ĤāŐılı ħavl-i eŐaĥĥ bu ki Resűl
Ya‘ni ol eŐme-i ĥurŐīd-uŐűl

Buĝday eñlűnűñ aĝı idi tamām
Ṭal‘atında var idi Őafvet-i tām

Gűn gibi baĥsañ o bedr-i ekmel
Seburek gibi gűrinűrdi sehel

Ne avıl idi o al‘at ne aşır
Fuřaā aña esilü‘l-ad dir

Deheni la‘l-i lebi devletle
İ‘tidāl üzre idi āyetle

s. 14 Kevser-i la‘line itmişdi Celil
Selsebili ser-i kũyında sebil

Ve Fı Hādıřın İbn Ebı Hāle Rađıyallāhu ‘anh yetele’leü vecchēü tele’lũü‘l-
ameri leyleti’l

Hem dağı İbn Ebı Hāle didi
Bedr-i ruşsarı amer gibi idi

Leyletü‘l-bedr olıcağ cirm-i amer
Nice rařřān ise ol ‘arız-ı ter

şöyle tābān u dıraşşende idi
Mıhr-i enver gibi tābende idi

Didi ül ruşlarına Zi‘n-nũreyn
Tāb-ı ‘aşğ olmuş idi zıver ü zeyn

Ya‘ni virmişdi řerāb-ı vuşlat
Cām-ı ruşsarına nũrāniyyet

Yüzünüñ māřıta-i şun‘-ı cemāl
Ağın ağ itmiş idi alını al

Şu'lesi şāmil idi her bāba
Gökde ta'n eyler idi meh-tāba

Luţf ile eyleyicek ref'-i niķāb
Cirm-i ħurşīdi eridirdi ħicāb

Āfitāb-ı ruĥ-ı raĥşān-ı Nebī
Māh tāb eyler idi tīre ŧebi

Vāsī'ü'l-Cebīn

Ya'ni ol çeşme-i ħurşīd-eşer
Nitekim çeşme-i mihr-i ħāver

Vāsī'ü pāk ü ziyā-güster idi
Felek-i ħüsne meh-i enver idi

Anuñ itmişdi Cenāb-ı Hālīķ
Kereminden yüzün aķ alnın aķıķ

Bī-ķarīn idi hem ol bedr-i cebīn
Nitekim āyine-i şer'-i mübīn

‘Āleme olmuş idi şu'le-fiken
Pertev-i nūr-ı Ĥudā alnından

İdeli gün gibi el-kışşa zuhūr
Zīver-i ‘Arş-ı berīn idi o nūr

Cebhesin kılmış idi Rabb-i enām
Levĥa-i kāĥ-ı sarāy-ı İslām

Mālik-i manşıb-ı vaşl idi Resūl
Aña tevķi-i hümāyūn idi ol

Ne ‘aceb olsa ger ol cebhe-i pāk
Rūşenā-baḡş-ı ‘uyūn-ı eflāk

‘Arşdan itmege bir kere nazār
Can virirdi aña rūḡānīler

Naşş-ı Tenzil-melāḡatde ‘ıyān
“Ve’d-zuḡā” idi şerīf alnı hemān

Raculü’ş-Şa’r

Daḡı müşğīn şacı bā-ḡavl-i sarīḡ
Ne kıvrıcık ne ṡavīl idi saḡīḡ

Leyle‘-i zūlf-i şeb-āsāsı anuñ
Sırr-ı meknūnı idi isrānuñ

İttifāḡ itdiler eşrāf-ı ‘Arab
Ekşer ol mūy-meyānuñ şacı heb

Sem‘-i pākine çü tār-ı ‘anber
Bes berāber görünürdi ekşer

Hem o eflāk-i cemālūñ māhı
Kākūlin dōrt böler idi gāhı

İki cānibden idüb iki bölük
Dūş-ı pākine biraḡurdı çözük

Ol dü-tâ zülfden ol zât-ı şerîf
Görinürdi meh-i nev gibi laîf

Ƨutdı ol kākül-i müşg-efşānı
Rub^ç-ı meskūn ile çār erkānı

Oldı ol zülf-i hafıyyü'l-elţāf
Nāfe-i müşk-i benî 'Abd-i Menāf

Kāküli itdi perişān felegi
Biribirine düşürdi melegi

Hem o mecmū^ç-ı 'ulūma 'ālim
Zübde-i zübre-i Āl-i Hāşim

Gāh o gīsūlar içinde gūşun
Çıkarub halkıñ alurdi hūşun

Sem^ç-i pākiyle iderdi işgā
Gökde Cibrîl-e ne emr itse Hudā

Ƨoğalı gün gibi ol māh-cemāl
Bende-i halka-begüşıydı hilāl

Tārumār olsa o zülf-i şeb-gūn
Nice Leylā'lar olurdi Mecnūn

Gāh ol Ƨurra-i 'anber-nesebi
Düşürürdi kulağı üzer Nebî

Boynunuñ nūrı iderdi her an
Tār-ı zülfi arasında lema'ān

Şu'le-i gerden-i şâf u pâki
Pür-ziyâ eyler idi eflâkı

Keşsü'l-Liḥye

Ol ḥüdāvend-i ḥüdāvendāniñ
Ya'ni ol zât-ı 'azîmü's-şāniñ

Rîş-i pâkinde uşûli çok idi
Ḳatı çok târ beyâzı yok idi

Ol mübârek şaḳalından bunı bil
Ancaḳ aḡarmış idi on yedi ḳıl

Daḡı icmâ' ile merdân-ı ilâh
Dimiş "Ol liḥye-i müşgîn-i siyâh"

Ne ḳıvırcıḳ ne dırâz idi ḳatı
İ'tidâl üzre idi her ciheti

Ḥüb idi ṭob-ı zenaḡ dân-ı anıñ
Sâ'id-i sun' idi çevgānı anıñ

İtdi ol çâh-ı zeḳan niçe zaman
Yusuf' uñ başına Mışrı zindân

Şeb-i Ḳadr idi o rîş-i maḳbûl
Ya meger sûre-i "Ve'l-leyl" idi ol

Ḥüsnüne virmiş idi revnak u fer
Lem'a-i nûr-ı siyâh idi meger

Az idi süble-i ferhündeleri
Mülk-i Rûm'ũñ nitekim müşg-i teri

Aḥsenü'n- Nâsi 'Unuḳâ
Bû Huceyf ili didi bunı Ḥarîm
Olalar ḳurb-ı ḥimâyetde muḳîm

Gerden-i pâk-i Resûl-i âfâk
Ġâyet aḳ idi bî-ġâyet berrâḳ

Meclis-i ḥüsne didi ehl-i uşûl
Cûyiyâ sîm şürâḥi idi ol

Boynı ġâyetde laḳîf idi anıñ
Aḥsenü'l-'unḳı idi dünyâniñ

Anı ḥalḳ itmişy idi Ḥaḳ mümtâz
İ'tidâl üzre ne küteh ne dıraz

Gerden-i pâkine dirler şerrâḥ
Her giz itmezdi eşr şems ü riyâḥ

Boynı âġın anıñ aşḥab ekşer
Gümüş ibriḳada teşbih eyler

s. 16 Ṭavḳ-ı gerdâni idi ḥubb-ı Ḥudâ
'Aşḳ-ı pâkinde ridâ idi rızâ

Boynuna almasa 'aşḳı ol cân
Boynu baġlu ḳulı olmazdı cihân

Sivāü'l-batnı ve's-şadr

Perde-dārān-ı şebistān-ı edeb
Karnı gögsüyle berāber didi heb

Pāk batniyle o nāzük sīne
Hüb u hemvār idi biribirine

Cism-i şāfiydı leţāfet ābı
Nāfi deryā-yı şafā girdābı

Nūr-ı maḥz olsa ne var cism-i Resūl
Şu'le-i şem'ı-i tecellā idi ol

Nāf-ı müşgīnin ararlar her ān
Şaḥn-ı cennetde ğazālān-ı cinān

Dem-be-dem keşf olıcağ ol pehlū
'Arşa varırdı şadā-yı Hū Hū

İ'tidāl-i bedeni olsa 'ıyān
Mihir ü māh itdi şanurlardı kırān

Şadr-ı zibāsı ile çün gül-i ter
Şikem-i pür-ḥikem-i Peyğamber

Hāşılı düpdüz idi āyine-veş
Şāf u yeksān u muşaffā bī-ğış

Gāh ol şāh-ı 'ināyet-mu'tād
Ya'ni ol bā'ış-i işlāḥ-ı 'ibād

Şafha-i sînesin itse meftûh
‘Âlemi kıaplar idi feyz-i fütûh

‘Aşka olunca maħall-i teşrîf
Nice olmak gerek ol şadr-ı şerîf

Vâsiu’s-şadr

Ol muķîm-i ĥarem-i Mevlânuñ
Ya‘ni ser-halka-i maķbûlânuñ

Sînesi ġâyet ile vâsi‘ idi
Nûr-ı sâti‘ gibi hem lâmi‘ idi

Vaşf idenler o felek-tāvusun
Didiler etlü idi pehlûsun

Şol kıadar aķ idi ol şadr-ı kebîr
Anı şanurdı ġören bedr-i münîr

Didi aşġâb idüb ekşer taşrîh
Aķ ġül gibi beyâż idi şaġîh

Feyz-i nûr itse n’ola şadr-ı Resûl
Maħzen-i nûr-ı hidâyet idi ol

Olmasa sînesi yenbû‘-ı ĥikem
Levħa yazmazdı bu aĥkâmı kıalem

Vüs‘at-i şadrına yetmez mi ġüvâh
Şıġdı anda bu kıadar sırru’llâh

Nūr-ı vaḥdet silüb āyīnesini
Ṭoldurub sīnesi gencīnesini

Ya‘ni ol ṣadr-ı zevī‘l-ḥalātı
İtdi mir‘āt-ı tecelliyātı

Āteş-i şem‘-i cemāl-i ezeli
Odlara yaqmış idi ol güzeli

Göğsi mevzūn idi ṭāvus gibi
Tā‘ir-i qudsī idi müntesibi

‘Aẓīmü’l-menkabeyn

İttifaqı budurur ‘irfānuñ
Kim ser-i dūş-ı hümāyūnı anuñ

Ġayra nisbet büyük idi didiler
Cism-i pākini gören ehl-i naẓar

s. 17 Omuzında var idi müşğīn bū
Nāfe-i müşğ gibi bir nice mū

Mübtelā idi o mūya ekşer
Ne kadar var ise kerrübīler

Heb bu ma‘nāyı bilür pīr ü cūvān
Yaşşı yağrınlu idi Faḥr-ı cihān

Milket-i ‘ilme medīneydi o ten
Nūrdan bürc idi guyā o beden

Pāymāliydi anuñ mūr-miṣāl
Nerre-şīrān-ı neyistān-ı celāl

Yağrınıñ ortası hem etlü idi
Bir kerem şāhibi devletlü idi

Ten-i sīminde leṭāfet var idi
Sikke-i mühr-i nübüvvet var idi

Genc-i ʿilm idi o maḥdūm-ı melek
Lā-cerem genc ise maḥtūm gerek

Aṭlas-ı çerḥ-i melāḥatda meger
O nigīn olmuş idi bir Ülker

Mevziʿ-i ḥātem ise yağrınıñ
Şağ yanına qarīb idi anuñ

Zāhir olsa eger ol naqş-ı nigīn
ʿİbret alurdı nigārende-i Çīn

Aña virmişdi kemāl-i revnaq
Ḥikmet-endüz-ı ve kul cāʿel-ḥaḳ

Didiler anı idenler taʿrīf
Bir büyük ḥāl idi ol mühr-i şerīf

Kim siyāhı şarıya māʿil idi
Aña diqqatle nazar müşkil idi

Var idi dā'iresinde müşgîn
Kılcağızlar biri birine yakın

Meşelâ hayl-i müje gibi o mû
Dik turub çevresin almışdı kamu

Ten-i pâkinde o hâl-i sâde
‘Anber-i hâliş idi deryâda

Zîr-i dest itmiş idi bār-ı Hudâ
Hâtem-i mühr-i Süleymân’ı aña

O gazâl-i hareme nâfe-şifât
Hâl-i müşgîni virirdi zînet

Vâkı‘a hatm-i nebiyyîn idi ol
Geldi pes mühr-i nübüvvetle Resûl

Kûs-ı şer‘inden o şâhuñ seherî
Güm güm ötdi felegiñ kubbeleri

Zaḥmu‘l-‘izâm

Vaşf idenler o me‘âlî-nesebi
Didiler iri kemiklü idi Nebî

Üstühân-ı beden-i pâki tamâm
Ya‘ni cisminde olan cümle ‘izâm

Her biri iri ve merdâne idi
Şûret ü sîreti şâhâne idi

Cesedi vaşfin iden nāzik-dil
Cüssedār idi dimiş ve'l-ḥāşıl

Beyza-i kevni o şebbāz-ı enām
Ḳanadı altına almışdı tamām

Mālik-i mülk-i vişāl idi Nebī
Ol idi kevkebesiniñ sebebi

İhtişām-ı şeref-i zātından
Utanurdu felek-i pīr-efgen

Ḳapusın ḥayli melek bekler idi
Cümle ḥuddāmı ferişteher idi

‘Azamet-i şānına itmişdi nüzül
Sāye-i ‘arş-ı ‘azīm idi Resül

s. 18 ‘Abalü’l-‘azudeyni Ve‘z-zirāayni Ve’l-esāfil

Rāviyan-ı ḥaber-i peygamber
Bu ma‘āniyi beyān eylediler

Cümle a‘zā-yı şerīf-i nebevī
Biri birinden idi tünd ü kavī

Sīm sā‘idlerı bāzūlar ile
Daḥi uyluḳları sākıyle bile

Ḥuşk u bārīk degil tūlı idi
Ḥālīkuñ muḳbil-i maḳbūlı idi

Hāşılı hūb idi her ‘uzvı anuñ
Cümle āyâtı gibi Kur’ānuñ

Sā‘idinden bilinürdi her gāh
Sırr-ı Lā kuvvete illā bi’İlāh

Şadef-i cism idi bî-cevher-i cān
Belki bir pāre-i billūr idi şan

Nürdan iki sütün idi hemīn
Cesedinden ol iki rān-ı güzīn

Dağı ol sāk-ı mübārek-pāye
Pāye-i ‘Arşa idi hem-sāye

Kevkeb-i bahtını itmişdi büleñd
Felegi andan iden fā’ide-mend

Raḥbū’l-keffeyn ve’l-ḳademeyn

Feyz-i ḥikmetden olub müstes‘id
Böyle tafşil ider İbn Ḥālīd

Elleri ayası ol sulṭānuñ
Dağı ayakları altı anuñ

Vāsī‘ü pāk idi nāzik mergūb
Berg-i gül gibi laṭīf ü maḥbūb

Pāyı vü desti yanında anuñ
Dest ü pāsı yoğ idi hūbānuñ

atı mevzūn idi der ehl-i nazār
Ol kerāmetlū mūbārek eller

Cān ile olmuş idi el-hāşıl
Yed-i Beyzāsına Mūsā mā'il

Tiĝ-1 engüşt ile ol mūnis-i Hāķ
ameri itdi semāda iki Őaķ

Pençesinde idi anuñ Őām u seher
abza-i avs-1 azā ile ader

Desti çevĝānına tob idi hemān
Cümleten bu kūrre-i kevn ü mekān

Sāi-i Kevşer ayaĝını anuñ
Būse-gāhıydı didi Rızvānuñ

Yüzünü itmiş idi pāyına ferş
Bu adar 'izzet ü iclāl ile 'Arş

Aña olmuşlar idi hāk-i adem
Hāyl-i ĝilmān-1 mu'anber-perçem

Nūh-felek öpmeĝe hāk-i ademin
Gökde toķuz tolanurdu haremin

Na'1-i Őeb-rengin anuñ etmeĝe būs
Yaķdı göklerde Süreyyā fānūs

‘Arşa āheng idicek çarḥ-i felek
Döşedi pāyına bir şāl-ı benek

Zīr-i pāy itdi bisātında Ḥudā
Rūy-ı pūr-ḥālını ğılmānuñ aña

Oldı her seng-i ser-i kūy-ı Resūl
Gerden-i ḥūra ḥamā’ıl maḳbūl

Hem didi vaşf iden ol verd-i teri
Müşg-bū idi eli ayaları

Merḥabā eylese bir kimseye ger
Devlet ü ‘izzet ile Peyğamber

s. 19

Bir iki gün aradan itse mürūr
Belki hem bir nice eyyām u şuhūr

Ṭuyılurdu nitekim verd-i çemen
Ol kişi rāyiḥa-i ṭayyibeden

Nāfe-i müşg-i cihān idi o cān
Būy-ı müşg olmaz efendi pinhān

Sa’ilü’l eṭraf

Bū Ṭufeyl ol fużalāya ser-ḥayl
Didi cān ile olub aña ṭufeyl

Her bir engüşt-i hümāyūnu anuñ
Ḳalem-i şun’ı idi Mevlānuñ

Dest-i zībāsı qazā-ķısmet idi
Yed-i ‘ulyāsı qader qudret idi

Naql-i Firdevs idi bālāsı meger
Sımden şāḥ idi ol parmaqlar

Ḥāme-veş her biri mevzūn u tavıl
Mıl-i miftāḥ-ı dürr-i luḥf-ı Celıl

Yazmamışdı qalem-i Rabbanı
Ḥāme-engüştine anuñ şanı

Sā‘idi besmele şeklindeydi hemān
Aña Nūn ve’l-ķalem olmuşdı benān

Dest-i ‘İsā’ya yed-i ṭūlāsı
Fenn-i iḥyāda şunardı kāsı

İtdi ol ebr-i kef-i deryā-bār
Gülşen-i dehre nişār-ı envār

Oldı ol seyyid-i bā-istiḥķāķ
Ekrem-i ḥalk u kerımü’l-aḥlāķ

Ḥātemiydi o yed-i fārūķuñ
Ḥall ü ‘aķdi dükeli maḥlūķuñ

Böyle dir şāḥib-i İḥyā-yı ‘Ulūm
Yanına varsa eger bir ma‘şūm

Luţf ile okşasa ol k n-1 kerem
Ya'ni sulţ n-1 sel t n-i  mem

S 'ir eţf l n i inde o şabi
H şıl eylerdi t r k-1 edebi

 okusundan bilin rdi fi'l-h l
K'a na el s rdi Res l-i M te al

Nice g n gitmez idi r yihası
M şg-i ter gibi olurdu nefesi

Enver 'l-m tecerrid

Cism-i t bende-i ma b b-1 Hud 
Ş f idi mihr-i m nevver gibi t 

N ra be zerdi ten-i b -m yı
Nice med  ideyim ol pehl yı

G yiy  kulz m-i env r idi ol
Şadef-i l cce-i d d r idi ol

Hem o ma b b-1 m sellem- sl b
Bedenin a sa olurdu da i h b

Dem ururdu eger a ılsa dehen
Bend-i pehl sı anu  f tihadan

N rdan serv idi ol s m-end m
N'ola dirlerse 'im d 'l- sl m

Ġıll ü ğışdan velī pākīze idi
Mūydan niteki ‘uźv-1 cesedi

Şafha-i şadrına irmezdi keder
Pūr-ġubār olsa eger baħr ile ber

Yāri seyr itmek iün bī-teklīf
Cümleten eřm idi ol cism-i laťif

Pāk idi mūydan ol nāzik-ten
Nūrdan bir cesed idi o beden

s. 20 Bir mücellā gümüş āyīne gibi
Mūydan řāf idi pehlū-yı Nebī

Daķıķu’l-mesrebe

Daħi göġsünde eyā zaħr-1 melek
O ġazāl-i ħaremiñ nāfina dek

Ĥať çekilmiřdi siyeh kıllardan
Naķl iderler bunı ‘āķıllardan

Levh-i maħfūz idi ol řadr-1 nigū
Aña ġūyā ķalem olmuřdı o mū

Şadr-1 pākinde degil mūy-yı Resūl
Āyete’l-Kürsi idi ‘Arşda ol

Daħi göġsünde ve ķarnında anuñ
Ķılı yoġ idi o nāzik bedenüñ

Didi vaşf eyleyen ol şāf-dili
Yoğ idi mesrebeden ğayrı kıılı

‘Uzv-ı pākinde anuñ ser-tā-ser
Hāşılı yoğ idi hīç mūdan eşer

Şahf-ı şadrında elif gibi o haţ
Mūydan çekmiş idi hāme faқаţ

Tār-ı ‘anber gibi ol mūy-ı siyāh
Yaraşırdı nitekim hāle-i māh

Mütemāsikū’l-beden

Didi aşhāb ile erbāb-ı harem
Laḫmi ol cism-i şerīfūñ her dem

Tāze gül gibi muţarrā idi heb
Beden-i pāki muşaffā idi heb

Mişli olmazdı o қаşı қavsuñ
Güllerin dirse felek firdevsūñ

‘Ahd-i eyyām-ı cūvānī gibi tā
Ter ü tamtāze idi ol a‘zā

Ne tenezzül idüb ol sīmīn-ten
Ne zarar gördi müsinn olmaқdan

Hīç olur mı bu ki mānend-i giyāh
Ola pejmürde gül-i bāğ-ı İlāh

Kendü ifnā-yı vücūd itdi velī
Rūḥ-ı şırf oldu ten-i bî-bedeli

Ya'ni gitdikce o gülzār-ı cemāl
Tāzelenmekde idi ḡonca-miṣāl

Žarbu'l-laḥm

Cisminūñ laḥmi ḥaffıf idi tamām
Laḥm u ṣaḥm ıssı degildi o hümām

Şaḫın ey 'ārif-i ma'ḫūl-şinās
Anı ḡāyetde naḥıf itme kıyās

Hem daḫi ol sened-i şer' -i mübîn
Öyle zann eyleme kim ola semîn

Ne za'ıf ü ne ḫatı etlü idi
Mu'tedil bir ulu devletlü idi

Būy-ı ḫūb ile olurdı ḫoş-ter
Nefḫa-i müşḡ ü ziyād-ı 'anber

Laḥm u ṣaḥmı didiler ehl-i derūn
Birbirinden ne füzūn idi ne dūn

Ḥulḫı maḫbūb u ḡüzel ḫilḫati ḫūb
İsm ü resmi ṫarab-efzā-yı ḫulūb

İ'tidāl üzre idi pāk teni
Nūra ḡarḫ idi ser-ā-pā bedeni

Orta boylu idi o Sidre-mağām
Ortalıq anuñ ile buldı niğām

Bāğ-ı Firdevsde anuñ bunu bil
Oldı bālāsına Tūbā mā’il

Dikmedi serv nihāline bedel
Kār-gāh-ı çemenistāna ezel

Görmedi ħāzin-i bağ-ı cennāt
Böyle bir serv-i mülāyim-ğarekāt

Gūyiya ol rüsülün pādişehi
Gülbün-i ħüsn idi yā serv-i sehi

Nağl-i gül-bārı kılub def-i terağ
İtdi ‘ālemlere ifā-yı ferağ

Seyr iden mu‘cize-i kāmetini
Didi heb medğ idüben ħāzretini

Görmedik böyle gül-i rūyı güzel
Ten-i gül-būyı güzel boyı güzel

Ne ‘aceb olsa vasağ ħadd-i Resül
Ümmete vāsıta-i Ĥağğ idi ol

Nitekim nağl-i gül-i bāğ-ı cinān
Vasağ’l-ğadd idi ol serv-i revān

Leyse Bi't-Tavīl-i-Bāin Vele'l-Kasīri'l-Müterreddid

Hāzret-i Şāri'-i ḥāşü'l-ḥāşşuñ

Ya'ni ol dürr-i yem-i ihlāşuñ

Degil idi boyı hem şöyle ṭāvīl

K'ola endāmı perīşān bunı bil

Müteferriḳ idi bālālikden

Şāḥ-ı 'ar'ar gibi a'zā-yı beden

Daḥi ol pādişeh-i 'allāme

Şanma kim ola ḳaşīru'l-ḳāme

Şöyle kūtāh degil idi ol ulu

Kim aña diyeler alçaḳ boylu

Mu'tedil ḳaddini itmişdi Kerīm

Mazhar-ı ḥulḳ-ı 'azīmü't-ta'zīm

Ḳāmeti olmuş idi İslāma

Lafzatu'llāh gibi ser-nāme

Naḥl-i bālāsı idi Sidre-ḳarār

Zīver-i rüy-ı zemīn olsa ne var

Ve Ma'a zālik felem yekun bimāşīhi Aḥadün Yünsebu İle't-Ṭūli'l-İṭāle

Hāşılı evsaṭ iken ḳadd-i Resūl

Bir ṭāvīl ādem ile yürüse ol

Ne kadar addi bülend olsa o er
Yine bālā-ter idi Peygamber

Şoñra ayrılrsa didi ehl-i Hicāz
Bu vasať görünür idi o dırāz

Bir kişi her ne kadar olsa tavīl
Yanına gelse Resūlūñ bī-ķīl

Ol uzun boyludan ol pāk-güher
Yüksek olurdu el ayası kadar

Sidreden addine itdikce nigāh
Rūh-ı Kudsi der idi Tāle beķāh

İmtiyāzına o servūñ eşcār
Ser-fürü eyler idi Tūbā-vār

Sidre-sā idi o bālā-yı bülend
Aña irmezdi ĥayāl atsa kemend

s. 22 **Ve āle Ebū Hureyre Rażıyallāhu Ta‘ālā ‘Anh “Mā Erā Aĥaden Esra‘u Min
Resūli‘llāhi Fi Meşyihī Keenneme’l-Arzu Tuťvī Leh”**

Bū Hureyre didi ol faĥr-i kirām
atı sür‘atle iderlerdi ĥırām
Görmedim bir kişi kim ol bī-bāk
Yürümekde ola andan çālāk

‘Āşık itmişdi anı rü’yet-i Rab
Şu gibi tız-rev olsa ne ‘aceb

Nereye gitse o mäh-1 Kureşî
Perçem-i hür idi çārüb-keşi

Yola ‘azm eyleseler ‘izzet ile
Sür‘at eylerler idi gāyet ile

Çerhı dīvāneye döndürdi hemān
O hıdīvāne hırām ol cevelān

Çadd-i Tübāsını ‘arz itse o meh
Hūrlar dirler idi Tübā leh

Müzd-i pāyına virirdi şalavāt
Çuṭb-1 eflāk-i seriü’l-harekāt

Tiz giçerdi nereden itse güzer
Naqd-i ‘ömri güzerān idi meger

Gelse reftāra kad-i muḥteremi
Gūyiyā ‘arzı düzerdi kademi

Ve Fî Şıfatın Uḥrā ve İzā Meşā Meşā Takallu‘an Keennemā Yenḥatu Min Şabeb

Didiler vaşf-1 şerifinde yine
Yürüse mā’il olurdı öñüne

Ney-şeker gibi ḥayādan her bār
Eğilürdi öñüne bir miqdār

Ya‘ni yüksekden ider gibi nüzül
Yürüse dā’im egilirdi Resül

Her dem olurdu o bālāya mişāl
Bād-ı şubḥ ile egildikce nihāl

Ḥazret-i Ḥaḳdan idüb istiḥyā
Meh-i nev gibi olurlardı dü-tā

Aña mahşūş idi şıdḳ u iḥlāş
Ḥüsn-i ḥulḳ olmuş idi ‘ādet-i ḥāş

N’ola dāl olsa o ḳadd-i maḳbūl
Şafḥa-i ḥüsne Elif-Lām idi ol

**Ḳālet Ümmü Ma‘bed Fī Ba‘zı : Mā Vasafathūbihī Ecmelü’n-Nāsi Min Baīdi ve
Aḥlāhu ve Aḥsenehū Min Ḳarīb**

Ümmü Ma‘bed didi ol ḥāşş-ı Ḥudā
Rażıyullāhu Te‘ālā ‘anhā

Ġāyet a‘lāsı idi nāsañ o şāh
Nażar olunsa ıraḳdan her gāh

Hem yaḳınından o mümtāz-ı cihān
‘Aks-i āyīne-i zāt idi hemān

Ehl-i ḥüsnüñ iñen a‘lāsı idi
Ḳatı şırīn ü dilārāsı idi

Ḥāşılı rüy-ı ‘arūs-ı dehre
Nürdan ḥāl idi ol gül-çehre

Zāt-ı ıudsīlerini Ka'be-miſāl
Kıble itmiſdi muķimān-ı cemāl

Cism-i pākiydi Resūlūñ her dem
Mażhar-ı cevher-i İsm-i a'zam

Olıcaķ mihr-i cemāli tālī'
Kurb u bu'd olmaz idi hiç manī'

Ve Kāle 'Ali Rażıyallāhu Ta'āla 'Anh Āḫarı Vaſfiḫi; Lehū Men Raāhu
Bediheten Hābehu ve Men Ḥālṫahu Ma'rifeten Eḫabbahū

Didi dāmād-ı Resūl-i ḫarameyn
Vālid-i cümle-i Sādāt-ı Hüseyin

s. 23 Bir güzergāhda ādem gāḫi
Ansızın görse Resūlullāhı

Heybet alurdu güzārından anuñ
Keſret-i ḫilm ü vaķārından anuñ

Daḫi bir kimse Resūl ile müdām
Eylese ḫılṫa idüb ba'zı kelām

Kelimātındaki lezzāt ile ol
Kul olurdu ķabūl itse Resūl

Cezb idüb cezbe-i Rabbāni ile
Kul iderdi anı a'vānı ile

Söze gelse o dehān-ı bî-‘ayb
Keşf olurdu sühan-ı ‘ālem-i ğayb

İltiyām ile o güftār-ı laţîf
Dā’im eylerdi kılübı talţîf

Cām-ı la‘linde yazılmışdı meger
Haţţ-ı Yāķūtî ile ke’l-Kevşer

Her dem eylerdi dehān itse güşād
Niçe Şîrini o lebler Ferhād

Sühan-ı pākinüñ olmuşdı şarîh
Mürde-i la‘l-i revān-baĥşı Mesîh

Eyleyüb vaşf-ı şerîfin inşā
Didiler cümle fūhūl-ı ‘ulemā

Şîr-i ner gibi şalābetlü idi
Ķatı heybetlü mehābetlü idi

Yekūlü Nā’ıtuhū : Lem Era Ķablehū ve Lā Ba‘dehū Mislehū

Vaşf idenler o felek-derġāhı
Ya‘ni eţvār-ı Ĥabîbu’llāhı

Evvel āĥir o vücūduñ bunı bil
Görmedik mişlini dir el-ĥāşıl

İttifāķı budur aşhābın heb
O şehen-şāh-ı melā’ik-meşreb

Şadef-i şun‘-ı İlahîde ‘ıyân
Dürr-i şehvâr idi bir dâne hemân

Eylemişdi anı hallâk-ı ezel
Hüsn-i ahlâk ile bî-miśl ü bedel

Şeb-i Mi‘râcda oldu ol mâh
Şeb-çerâg-ı harem-i bezm-i İlâh

Vechi nûrundan idi mâl-â-mâl
Tâ serâ-perde-i dergâh-ı Celâl

Hâşşagân-ı harem-i Mevlânuñ
Utanurlardı cenâbından anuñ

Nûrı olmuşdı o şem‘in her bâr
Cirm-i hürşîd gibi şa‘şa‘a-dâr

Kân fi‘ratda o zât-ı yektâ
Cevher-i ferd idi dirler farazâ

Ğâle Resûlullâh Şallallâhu ‘Aleyhi ve Sellem “Ene Eşbahu’n-Nâsî Bi-Âdem
‘Aleyhisselâm ve Kâne Ebî İbrâhîm ‘Aleyhisselâm Eşbahu’n Nâsi Bî Hûluğan ve
Halkân”

Böyle fermân ider ol şâhib-i câh
Ya‘ni ol pâdişeh-i ‘arş-penâh

Vâzî‘-i kâ‘ide-i şer‘-i nefîs
Mefhâr-i Şît ü Enûş u İdrîs

Ziver-i küngüre-i asr-ı Celāl
em‘-i eyvān-ı sarāy-ı Mūte‘āl

Meclis-ārā-yı fezā-yı lāhūt
Kār-fermā-yı diyār-ı melekūt

Tā‘ir-i ārem-i nūh-tā-ı semā
‘Ārif-i mes‘ele-i Mā evhā

Gevher-i hātem-i dest-i udret
Pertev-i nūr-ı cemāl-‘izzet

s. 24 Far-i ecdādum olan Ādeme ben
Ebehüm cümle-i evlādından

Hem didi luf ile ol ab‘-ı selīm
Enbiyādan pederim İbrāhīm

Bana nāsu atı pek bezeridür
Güherim ol adefū cevheridür

Ya‘ni kim hālan u hūlan tadīr
Zātıma itmi idi anı nazīr

Oldur el-ıa uran bünyādum
Bā‘is-i devlet-i māder-zādum

amdü-li‘llāh ki idüb hātm-i kelām
Sözi itdim bu hādī ile tamām

Hätimetü'l-Kitâb

Ey şifâ-sâz-ı belâ-yı âfât
Melce-i cümle ‘uşât-ı ‘Araşât

Hâk-i dergâhuñ ararlar bî-şek
Mâhdan mâhiye dek mülk ü melek

Sâye-i perr-i külâhında mülük
Oldılar her biri ‘abd-i memlûk

Midhatüñde seniñ ey kulzüm-i nür
Ne kadar itdüm ise cürm ü kuşur

‘Afv idüb kalbimi ihyâ eyle
Baña lûtf ile tecellâ eyle

Qâbil-i şerh degil noqsânım
Qalma eksikliğime sulţânım

Bizde yok midhatüñe nuţka mecâl
Vaşfiñ Allah bilür bi’l-ikmâl

Hâşılı ey şeh-i iqlim-i vefâ
Saña cânım da fedâ ben de fedâr

Vaşfinuñ olmayıcağ pâyânı
‘Özre hâcet mi qalur Haqânî

Kimse maqşud-ı İlâhiye göre
Medh ü na’t itmez o vâlâ-gühere

Ġarażım bu ki anuñ ‘izzetine
Hılyesin nazm idenüñ zılletine

Bu cerıdemde hařā olsa eger
Ķalem-i ‘afv u ‘ařālar çekeler

Güft ü gūdan budur el-ħař mařlūb
Bir du‘ā eyleyeler ehl-i řulūb

ZĀTĪ

ŞEM‘ Ü PERVĀNE’SİNDEN

Meger var idi bir naqqāş-ı kāmīl

Olurdu Māni-i Çīne muqābil

Ne kim yazar ise şīrīn düşerdi

‘Asıl-ı resm eyleye zenbūr üşerdi

Ne yerde yazsa yüz şevk ile bir şem‘

Olurdu ol yire pervāneler cem‘

Eger resm itse bir maḥbūb-ter gül

Figān eylerdi qarşusunda bülbül

Hevāya şu yazaydı seyl aqardı

Şuya od çizse māhīler yaqardı

Eger kim kehrübā yazsa qapar gāh

Güzeller yazsa görenler ider āh

Güneş resm itse māh andan ala nūr

Cihānda qalmaya bir zerre deycūr

s. 25

O taşvīri şu deñlü itdi garrā

Kim aña cān virirdi görse ‘İsā

Gören dutardı müjgānın ḥazerden

Revān geçdim şanurdu cān u serden

Ḥaber geldi çü sulṭān-ı cihāna

Tamām oldu o qaşr-ı bī-bahāne

Getürdiler bir esb-i ejdehā düm
Hilāl-ı ʿıyd-ı naʿl u āhenīn süm

Süvār oldı revān ol esbe ol cān
Şanasın bindi şīre mihr-i raḥşān

Çü girdi yola yüz şevḳ ile ol māh
Felek-vār oldı anuñ getürdigi rāh

Nişān pāy-ı eşter döndi bedre
Şaçı zıllından irdi rāh-ı ḳadre

Çıḳardı naʿl-i esbinden şerāre
Şanurlardı sipihr üzre sitāre

İderken naḳşın ol kaşruñ temāşā
Muşavver gördi bir taşvīr-i zībā

Yüzi ḥurşīd özi bir ḥoş perīdir
Metaʿ mihrine meh-ü meşterīdir

Yazılmış üstine dirler buna şemʿ
Görenler idemezler özlerin cemʿ

Görüb ol naḳş anuñ oldı zārī
Ütüldi cümle naḳd ihtiyāri

Nazar ḳıldı çün ol meh bu cemāle
O naḳşuñ döndi mihrinden hilāle

Qara zülfün görüb gitdi qararı
Bırakdı gönlüne ruhsarı narı

Qapıldı pertev-i aşkına ol dem
Şanasın mihre mâyil oldu şebnem

Dil oldu baqr-i aşkı āşināsı
Qatı müşkil olur göñül belāsı

Naşihat eyledikçe aña lala
Qabül itmezdi sözün dirdi lā lā

Şekerden tatlu gülden ter naşihat
Urur aşq ehliniñ benisine let

Maḥabbet anlaruñ kim şan'atıdır
Naşihat anlara taşdan qatıdır

Güneş tācuñ felek muhtācın olsun
Beyaz-ı şubḥ-ı taht-ı ācuñ olsun

Günüñi eylesün günden mübārek
Güneş devr eyledikce Haq tebarek

Günüñ günden yeg olsun pādişāhum
Nigebānuñ şeh-i ālem-penāhum

Kimesne olmasun aşqa giriftār
Degüldür degme kimse kārı ol kār

Maḥabbet nerdi kānıñ k'anuñ ola qarı
O kimse neylesün naqđ-ı qararı

Meşeldir cümle 'ālem içre bu söz
Ki gönül qatlanur görmiyecek göz

Yine bu büstān-ı lāciverdī
Semen üzre bitürdi verd-i zerdi

Cihān ferinden anuñ gülşen oldı
Qamu nergisler andan rüşen oldı

Olub bād-ı bahār enfās-ı 'Īsā
Nebāt emvātını itmişdi ihyā

Nihāliñ bārdan qaddi bükülmüş
Çiçekler gülşene yük yük dökülmüş

Şu deñlü zeyn olmuşdı zamāne
İderdi reşk İrem bāğı cihāne

Bahār o deñlü bulmuşdı kemāli
Hevānuñ şol kadar var i'tidāli

Bulurdı ol demiñ luḡfundan ānı
Bulunlar şekl-i ḡayvan olsa cānı

Felekden şebnem irince türāba
Hevādan bŷyı dönerdi gül-āba

s. 26

Çemen bād-1 şabādan mevc ururdu
Şanurdu baħr anı her kim görürdi

Şabānıñ cünbüşi āheste olmuş
Meger nergis gözünden ĥaste olmuş

Meger var idi bir güzeşt kıuyı
Yoğ-1 imān-1 münāfık gibi suyu

İrişmişdi dibi taħte's serāya
Çıkardı yanķusu evc-i semāya

Bulunmazdı içinde zerrece nem
Gören anı şanur çāh-1 cehennem

Bir içim su için ol çāha düşdi
Gelüb başına mār u 'aķreb üşdi

Velī tiryāk ile bir idi ol leb
Hemān bīhūş oldu mār u 'aķreb

O 'aķreblerle buldı ķurbi ol şāh
Şanasın geldi burc-1 'aķrebe māh

Rāhından қа'ri cāhıñ gülşen oldu
Derūnı gün yüzünden rūşen oldu

Münevver oldu ġāyet çāh-1 deycūr
İrişdi dīde-i a'māya şan nūr

Çün ol çāh içine ol hūr indi
Şehidüñ kabrine şan nūr indi

O çāhı çün o māh idindi menzil
Yire şan āyet-i Nūr oldu nāzil

Seher-gāh āfitāb-ı ‘ālem-ārā
‘Urūc itdi göge mānend-i ‘İsā

Dehān-ı hutdan şan çıkdı yūnis
Cihan halkıyla geldi oldu mūnis

Çuyunuñ çıkdı ağızından ya Yūsuf
Melāḥat mışrını itdi taşarruf

Çü bulmadılar ol zāt-ı şerīfi
Didiler kim görür cism-i laṭīfi

Bir içim sudır idiñ biz ol āya
Meger kim munḡalib oldu hevāya

Hevā ile nitekim āsyābād
Girüb çarḡa döner ol serv āzād

Ḥayāl-i yār geldikçe o gūne
Dögünür taşlarla döne döne

Olur şabr u qarārı dānesi kim
Dimez cem‘ ideyin bir laḡza kendim

Mükehmel gözleri kuhl-ı seherden
Meḥennā elleri ḥūn-ı cigerden

Getürdiler şerāb-ı erġuvānı
Eṭibbā ḳulı üzre ruḥ-ı şānı

Nice mey cāna ol cānlar baġışlar
Dil pür-derde dermānlar baġışlar

‘Adū-yı ġuşşa u ġam yār-ı şādı
Biġāyet ġuşşalu cānıñ murādı

Ẓarāfet ehliniñ cisminde cānı
Ārada iki yāriñ tercümānı

Civān eyler eger pîr içse anı
Ḳıyās it kim ne eyler ol civānı

Lebi la‘linler anı içse derḫal
Geçer bir la‘lden şan rişte-i āl

Leb-i cānāne beñzer çü taḫḳîḳ
Nola bir maġ ile gösterse ibriḳ

Buyurdı ol şeh-i ḫurşid-i ṭal‘at
Getürdiler bir esb-i māh-ı sir‘at

Ḳamer seyr ü kemer gerden sûtūn-pā
Zamān sür‘at zemīn ṭayy rāh-ı peymā

Süvār oldı ol esb-i bād-1 pāye
Şanasın berk-i gül bād-1 şabāya

Kimiñ kim bir kamer tal‘at kıızı var
Naḥuset menziline yıldızı var

Gerekdir kız meşeldir cümle yerde
Yedi yaşında yārda bālarda

s. 27

Eger iden geçe eyler fesādı
Kim anuñ baqır olur altun adı

Bahār irüb cihān olmuşdı ḥarem
Hevādan taze can bulurdı ādem

Müzeyyen-i hacleye dönmüş gülistān
‘Arus-ı tāze anda ver duḥnedān

Olub bād-1 şaba dāmād bī-pāk
İderdi beger gonça perdesin çāk

Kim ol dāmāda serv idi yeşil mūm
Ferḥ-i mevcūd olurdı ğışşa ma‘dūm

Güyā gü otı uyḥudan uyanmış
Gelincigin tonı kana boyanmış

Gelincik bigi zeyn olmuşdı gülşen
Ferḥ itmişdi cümle gonçayı şen

Çü boldı şem' ile pervâne vuşlat
Tağıldı halk ikisi kıldı halvet

Çü geldi bir araya şem' ile şāh
Şan itdi ictimā'-yı mihr ile māh

Yetişdi çünki ol la'li niyāta
İrişdi şanki hıẓr āb-ı hayāta

Bırakmışlar toköz kat cāme h'vābı
Bırakmadıklarınıñ yok hesābı

Çomışlar aña altun nerdübānı
İkisi cāme h'vāba çıkdı ānı

Çü çıkdı aña ol derdiñ devāsı
Toköz kat çarha şan mü'min du'āsı

Anı hamām-ı nāzik bigi şoydı
Çü 'uryān eyledi koynına koydı

Çoynında yāre şūr gördi o yire
Çoyub koynuna çoçdı nice gere

Pes andan urdı şeftāluya dendān
Şafālar sürdi irdi cānına cān

Üstine güyiyā bir hırmen gül
O şeb gül hırmanına irdi bülbül

Şahıñ elden o çār-ı murğ qarārı
Düşer ardına qalmaz ihtiyārı

İrişür bir gümüş vādiye ol yār
Görür bir kudret āhusı izi var

Ol āhu izine çün şāh urur el
Bulur altında bir derc-i muqaffel

Anı meftāh-ı mercān ile açdı
Revān ol cāme h̄vāba la‘l şaçdı

Çü nār-ı zevk-i vuşlat virdi nābı
Akıtdı derce ol sīm-i mezābı

Qodı bir şem‘-i sīmīn şem‘dāna
Ziyā-yı zevk virdi bezm-i cāna

Devāt-ı kudrete qoydı qalem ū
Yazıldı cāme h̄vāba serh-i yazū

Şanasın kim gūlāfen buldı nīze
Ye düzdiler niyām-ı tīg-ī ūze

Görür turmaz şahıñ elde toğanı
Geçürdi aña la‘lin eskef ānı

RİYÂZÎ

HEZÂR-I BEYT'DEN

Ey şems'-i hidâyet ilâhı

Gümrahlarıñ delîl-i râhı

Ey vesvesesüz 'aql hõd rây

Endîşe-gedâz vehveş fersây

Ey nürda sevâd-ı bîneş

Tezhîb-i kitâb âferîneş

s. 28

Ey âb talay efser-i Cem

Vay hâl-i su'al-i müşkil-i gam

Ey rüşen iden cihânı tâbı

Her rûz-ı siyâhıñ âftâbı

Hüsni ciger-i gam zamansın

Âsudeñi dimâg-ı cânsın

Sâkı kıanı ol şarâb-ı engür

Bar-ı gamı dilden eylesün dūr

Ümmîd bu el budaķda cāndan

Ol nişve ile geķem cihāndan

Pervāz ide ķunki murğ-ı cānım

Ķandîl-i ķadeh ola mekānım

Ķün lâle ķadeķ elimde bitdim

Anuñla bitüb anuñla yitdim

Sāki ser hākime güzer kı1
Toprağımı bir adehle ter kı1

ıl bādeyi hākim üzre menşür
Gören disün indi üstüne nür

Şaç abrime derd-i cāmi bī-pāk
At üstüme ya'ni bir avuç hāk

Dik tākini hākim üstüne hem
Tā kim ola abrim üzre ānem

Anda yatam aram üzre dā'im
Ol sāye-i devlet ola cāyım

Gür-1 sür'at-i 'ömr per-şitābı
Gözün bu melence gör şarābı

Sāki getür ol fütüh-1 cānı
Sermāye-i 'ömr-i cāvīdānı

Gör şişede ulul-1 şedāyı
Söyler gezer oldem şafāyı

Minādan o bāde kim revāndır
al-i cem'ci şerh ider zebāndır

Ba cām-1 şarāb-1 lāle gūne
Bir tac-1 cem'ci oldı baz-1 gūne

Söyler saña hatt-1 sāgar-1 cem'ci
Kim naş bir ābdır bu 'ālem

Eyler mi bu cām-1 çarḫ-1 gerdān
Her demde murādiñ üzre devrān

Ṭayy oldı simāṭ-1 bezm-i rindān
Ṭu-mār-1 şafāyı durdı devrān

Sāġar çü ḫabāb-1 cam-1 meyḫvār
Hem bī-mey-i nāb hem nigu-nisār

Mey ḫasretiniñ o derd-i nāki
Yaşdansa ‘acimi şimdi tāki

Ol derde nice olur müdāvā
Kim ola ‘ilācı ḫun-1 ‘anḫa

SOFYALI RĀSĪḤ

HİKĀYE

Var idi Sofya'mızda bir adam

Devlet ile cihān içinde 'alem

'Avratı mübtelāsı olmuş idi

Başınıñ bir belāsı olmuş idi

Gice gündüz harem-nişin idi ol

Ṭurfe-i rubāh der-gümīn idi ol

'Avratıñ olmuş idi mağlūbı

İhtiyār eylemiş bu üslūbı

Dir imiş 'avrata ben olsam eger

Ḳorḳarım ki seni ala bir er

Ağlayub avratı daḥı evvel dem

Dir imiş ki yetişmeyim ki görem

Līk güzīn olur isem zālim

Nice olur ol zamān benim ḥālim

Ġayrı 'avratlar ile zevḳ idesin

Beni 'ālemde unudub gidesin

s. 29

Ṭoḡrayub rişne bu resme soḡān

Bi'l-zarūre ḥarīf olub giryān

Nice şey baḥş idüb zenne ol dem

Ḳıymet eşi cevāhir ü ḥātem

Āsiyāb ü dekān ‘aḳar ü devāb
Nice eṣyā-yı bi-ḥesāb ü kitāb

Anın iḥün ki ben ölürsem eger
Nafaḳa ola heb saña bunlar

Saña var i‘timād u imānım
Ġayra varma ṣaḳın benim cānım

Didi varmam ḳocaya vallahi
İderim bundan ṣāhid Allah’ı

Nāgehan bir gün irdi aña ecel
Çekdi dünyā-yı pīre zenden el

Ugradı ḳorḳduđına bī-ḳāre
Gör neler eyledi o mekāre

Bir iki kimse istedi anı
Līk haḳ eylemez idi cānı

Çünkü ṫālibleri mesen idiler
Şetm idüb anlara didi gidiler

Ben ḳocaya varır mıyım zira
Nice ‘ahd ü yemīnim ola hebā

Buldı bir nev-civānı āḫir-gār
Aña ‘aḳd-ı niġāḫa virdi ḳarār

Cem' olub yanına řaġār u kibār
Cümlesi ħālın itdi istifsār

Didiler bu işi niçün itdiñ
İtdigin çavl u 'aġdıñı nitdiñ

Řocaya varmayım didiñ evvel
Şıdķıña şimdi kezbiñ oldı bedel

Didi ħaşā ki kez b idem vallah
Bilki ben şādıķım olañ āġāh

Ben didim şoca adama varmam
Yoksa böyle civān niçün şarmam

Şocaya varub idemem rence
Varıram bir bünek gence

Sorarım ta olınca 'ālemini
Baña mı virdiler cihān ġamını

SÜLEYMAN EFENDİ
MENÇİBE-İ CELİLE-İ VELÂDET-İ NEBEVİYYE'DEN

Allah adın zikr idelüm evvelâ
Vâcib olur cümle işde her kıula

Allah adın her kim evvelde aña
Her işi âsân ide Allah aña

Allah adı olsa her işiñ öñi
Herkez ebter olmaya anuñ soñı

Her nefesde Allah adıñ di müdâm
Allah adıyla olur her iş tamâm

Bir kez Allah dise şevk ile lisân
Dökilür cümle güneş mişl-i hâzân

İsm-i pâkin pâk olur zikr eyleyen
Her murâda irişür Allah diyen

‘Aşk ile gel imdi Allah idelüm
Derd ile göz yaşımı ağıdelüm

Ola kim rahmet kıla ol pâdişâh
Ol kerîm ü ol raḥîm ü ol ilâh

Birdir ol birliğine şek yokdurur
Gerçi yañlış söyleyenler çokdurur

Cümle ‘âlem yoğiken ol var idi
Yaradılmışdan ğanî cabbâr idi

Sun' ile bunları ol var eyledi
Birliğine cümle ikrâr eyledi

Bârına hâcet kılavuz sözi çok
Birdir Allah andan özge tañrı yok

s. 30

Haq Te'âli çün yaratdı âdemi
Kıldı âdemle müzeyyen 'alemi

Âdeme kıldı fereştehler sücüd
Hem aña çok kıldı lütf ol ıssı cüd

Muştafa nürını alnında kodı
Bil habîbim nurıdurur bu didi

Kıldı ol nür âniñ alnında qarâr
Kaldı anuñ ile nice rûzigâr

Şoñra Havvâ alnına naql itdi yıl
Turdı anda dağı nice ay u yıl

İrdi İbrâhim u İsmâ'il'e hem
Söz uzanur ger kalanın söylesem

İş bu resm ile müselsel muttasıl
Ta olunca Muştafa'ya münteķil

Geldi çün ol raħmeten li'l-âlemîn
Vardı nür anda karar itdi hemîn

Āmīne Hātun Muḥammed ānesi
Ol şadefteñ tođdı ol dūr dānesi

Çünkü ‘Abdullah’dan oldu ḥāmīle
Vaqt irişdi hafta vü eyyām ile

Çün Muḥammed gelmesi oldu yaqın
Çok ‘alāmetler belürdi gelmedin

Didi gördüm ol ḥabībūñ ānesi
Bir ‘aceb nūr kim güneş pervānesi

Berq urub çıqđı evimden nāgehān
Göklere dek nūr ile toldı cihān

Hem heva ürze döşendi bir döşek
Adı Sündüs döşeyin anı melek

Mağrib u maşrıqda ikisi anuñ
Biri şamında dikildi Ka‘beniñ

Bildüm anlardan ki ol ḥalkın begi
Kim yaqın oldu cihāna gelmegi

Yarılub dīvār çıqđı nāgehān
Geldi üç ḥurī baña oldu ‘ayān

Çevre yanuma gelüb oturdılar
Muştafa’yı birbirine muştular

Bu senüñ ođluñ gibi adri celil
Bir anaya virmemişdir ol cemil

Bu gelen ilm-i ledün sultānidur
Bu gelen tevhid ü irfān kanıdur

Dir Āmine çünki vaqt oldu tamām
Kim vücūda gele ol hayrū'l-enām

şuşadum gāyet harāretten atı
şundılar bir cām olu şerbeti

ardan a idi vü hem şovuk idi
Lezzeti anuñ şekerde yok idi

İçdim anı oldu çeşmim nura ğar
İdemedüm nurdan kendümi fark

Geldi bir a kuş anadıyla revān
Aramı şığadı uvvetle hemān

oğdı ol sā'atde ol sultān-ı dīn
Nura ğar oldu semevāt u zemīn

Yaradılmış cümle oldu řādmān
Ĝam gidüb ālem yeñiden buldı cān

Cümle zerrāt-ı cihān idüb řadā
Çağrışuben didiler kim merħabā

Merhaba ey cān-ı canān merhaba
Merhaba ey derde dermān merhaba

Merhaba ey rahmeten li'l-‘alemīn
Merhaba sensin şefi’-ül-müznibīn

Merhaba ey ‘āli sulţān merhaba
Merhaba ey kān-ı ‘irfān merhaba

Ey cemāli gün yüzi bedr-i Münir
Ey kamu düşmüşlere sen destgır

s. 31 Sen gönüller derdiniñ dermānısın
Sen yaradılmışlarıñ sulţānısın

Birbirine müştelā bu her melek
Rağşa girdi şevk ü şādından felek

İşbu heyetden Amine hūb-rū
Bir zamān ‘aqlı gidüb geldi geru

Gördi gitmiş hūriler hiç kimse yok
Görmedi oğlan tazarru’ kıldı çok

Hūriler aldı taşavvur kıldı ol
Hayret içre çok tefekkür kıldı ol

Çevre yanın isteyu kıldı nazar
Gördi kim bir gūşede hayrū’l-beşer

Şöyle Beytullāh'a karşı ol Resūl
Yüz yire urmuş kılmış secde ol

Debrenür tudaqları söyler kelām
Añlayamazdum ne dirdi ol hemān

Çulağum ağızına virdim diñledüm
Söyledüğü sözi ol dem añladum

Dir ki ey Mevlā yüzüm tutam saña
Yā ilāhi ümmetim vir gil baña

Hağğa bağlayub gönülden himmeti
Dir idi vā ümmetī va ümmetī

Ƨıfl iken ol diler idi ümmetün
Sen kocaldıñ terk idersin sünnetin

Gel berü ey aşğ odına yanıcı
Kendini maşuğa aşık şanıcı

Diñle gel mi'rācın ola şāhuñ ayān
Aşık iseñ aşğ odına turma yan

Bir düşenbih gicesi tağkık haber
Leyle-i qadr idi ol gice meger

Ol hümāyün-baht ol qadri yüce
Ümmü Hānī ayına vardı gice

Anda iken nāgehan ol yüzi ak
Cennete var didi Cebrā'il'e haq

Bir muraşsa' tac bir hulle kemer
Hem dağı al bir buraq-ı mu'teber

Cebrā'il çün cennete vardı revān
Gördi kim kırk biñ buraq otlar hemān

İçlerinden bir buraq ağılar katı
Yimez içmez qalmamış hiç taqāti

Gözlerinden yaşı Ceyhün eylemiş
Cigerini derd ile hün eylemiş

Didi Cebrā'il nedir ağladığıñ
Hüzn ile cān u ciger dağladığıñ

Bāqi yoldaşuñ eşk yiyüb içüb gezer
Sen ne iñlersin di cānun ne sezer

Didi kırk biñ yıldurur kim ya Emīn
'Aşqdır baña yimek içmek hemīn

Nāgehān bir ün işitdi kulağıñ
Ol zamandan bilmezem şolum şağıñ

Ya Muḥammed diyüben çağırdılar
Bir şada birle ki yürekler dalar

Ol zamandan bilmezem kim nolmuşam
Ol adın ıssına ‘aşık olmuşam

Yüregüm içinde eridi yağım
‘Aşık oldı görmedin bu kulağum

Gerçi zāhir cennet içre tururam
Ma‘nide nārik ‘azābın görürem

Ger iremezsem vişāline anun
Urıserüm terkini cān ü tenün

Cebra’il ider burağa ey burağ
Virdi hağ mağşūdını āhi burağ

Kimde kim ‘aşkuñ nişānı var durur
‘Aqıbet ma‘şuğa anı irgürür

s. 32 Gel berü ma‘şuğuna irgüreyim
Yüregün zahmına merhem urayım

Aldı Cebrā’il burağı ol zamān
Tā cenāb-ı Aḥmed’e geldi revān

Hağ selām itdi saña yā Muştafā
Kim mübārek ḥaṭıruñ bulsun şafā

Didi kim gelsün konuqlaram anı
‘Arşımı seyr eylesün görsün beni

Ṭurdı yerinden hemān-dem Muştafā
Ḳodı tācı başına ol pür-şafā

Çekdi ol demde burâkı Cebrâ'il
Öniñe düşdi aña oldı delil

Tarfet-ül-‘ayn içre ol şâh-ı hürrem
Geldi kudse irdi ü başdı qadem

Enbiyâ ervâhı qarşu geldiler
Muştafa'ya izzet ikrâm kıldılar

Pes geçüb mihrâba ol Hayr-ül-enâm
Enbiyâ ervâhına oldı imâm

Ol gice turmadı cevlân eyledi
Şöyle kim eflâkı seyrân eyledi

Her birinde dürlü hikmet gördi ol
Tâ ki vardı Sidre-ye irişdi yol

Cebrâ'il'ün turağıdur ol maqâm
Nüh felek tâ kim tutalıdan nizâm

Qaldı Cebrâ'il maqâmında hemîn
Didi aña Rahmeten li'l-âlemîn

Bilmezem bu yolları ben n'ideyim
Kim garibem bunda qanda gideyim

Cebrâ'il didi Resül'e ey habîb
Şanmağıl bu yirde sen seni garîb

Bunda ھاatm oldu benüm seyrān-gehim
Māverāsında dağı yoğ āgehim

Baňa böyle emr idübdür Zü'l-celāl
Açmayan ben bundan öte perr ü bāl

Ger geçem bir zerre deñlü ilerü
Yanaram başdan ayağa ey ulu

Didi Cebrā'il'e ol şāh-1 cihān
Pes mađāmıñda ھاı imdi sen hemān

Rāh-1 'aşđda kim şağınur cānını
Ol kaçan görse gerek cānānını

Çün ezelden baňa 'aşđ oldu delil
Yanar isem ben yanayım ey Halil

Rāh-1 'aşđı şanma gāfil serseri
Belki kemter nesnedür virmek seri

Söyleşürken Cebrā'il ile kelām
Geldi Refref öñüne virdi selām

Aldı ol şāh-1 cihānı ol zamān
Sidre'den gitdi vü götürdi hemān

Gördi gök ehli 'ibādetde ھاımu
Her biri bir dürlü ھا'atde ھاımu

Her biri ھاıtlu leddi mi'rācını
Didiler geydiñ sa'ādet tācını

Yüri kim meydān senüñdür bu gice
Soḥbet-i sulṭān senüñdür bu gice

İrmedi evvel gelen bu devlete
Kimse lâyıḳ olmadı ol rif'ate

Çünkü ḳamusın görüb geçdi öte
Vardı iriṣdi ol ulu Ḥazrete

Bî-ḥurūf ü ṣavt ol ulu pâdiṣāh
Muṣṭafa'ya söyledi bî-iṣtibāh

Didi kim ma'bud ü maṭlūbuñ benem
Sevdügin cān ile maḥbubuñ benem

Gice gündüz ṭurmayub istedüğüñ
N'ola kim görsem cemālin didüğüñ

Gel ḥabībüm saña 'āṣık olmuṣam
Cümle ḥalkı saña bende ḳılmıṣam

s. 33

Ne murāduñ var ise ḳılam revā
Eyleyem bir derde biñ dürlü devā

Muṣṭafā didi eyā rabbe'l-rahīm
Ey ḥaṭā-pūṣ ü 'aṭāsı çok kerīm

Ol za'if ümmetlerüñ ḥali nola
Ḥazretüñe töke nice anlar yol bula

Gice gündüz işleri ‘işıyān kamu
Kor karam ki yirleri ola kamu

Yā ilāhī hazretūnden hācetüm
Bu durur kim ola maqbūl ümmetüm

Hak Teāla’dan irişdi bir nīdā
Yā Muhammed ben saña kıldım ‘atā

Ümmetüñi saña virdüm ey habīb
Cennetümi anlara kıldum naşīb

Ey habībüm nedir ol kim diledüñ
Bir avuç toprağa minnet eyledüñ

Ben saña ‘aşık olıcağ ey laţif
Senüñ olmaz mı dū-‘ālem ey şerīf

Zātuma mir’āt idindüm zātuñı
Bile yazdum adum ile aduñı

Hem didi kim ya Muhammed ben seni
Bilürem görmege toymazsın beni

Lik varub da‘vet it kullarımı
Ta gelüben göreler didārumı

Hakkiñ emri ile ol şāh-ı cihān
Ümmü Hānī evine geldi hemān

Her ne vâkıf oldu ise ser-te-ser
Cümlesin aşhâbına virdi haber

Didiler ey kıble-i İslâm-ı din
Çutlu olsun saña mi'râc-ı güzîn

Biz kânumuz kullarız sen şâhsın
Gönlümüz içinde rûşen-i mâhsın

Ümmetün olduğumuz devlet yeter
Hidmetin kıldığımız izzet yeter

Ya İlahi ol Muhammed hakkiçün
Ol şefâat kâni Ahmed hakkiçün

Gözi yaşı hakkiçün âşıklarun
Bağrı başı hakkiçün şâdıklarun

Biz günahkâr âşi mücrim kulları
Yarlığa kıl gel günahlardan beri

Saňa lâyıf kullar ile hemdem it
Ehl-i derdiñ şöbetine mahrem it

‘Afv idüb işyanumuz kıl rahmeti
Ol habibün yüzi şuyı hürmeti

Billahi kılma bize zâlleyn
Bu du‘âya cümle kez diyen âmîn

ŞEYHİ
HUSREV VÜ ŞİRİN'DEN

Sipās ü şükr ü minnet evvel āhır
Anā k'oldur kamu pinhān ü zāhir

Çü mevcūd eyledi kevneyni cūdı
Delīl-i vaḥdet itdi her vücūdı

Öñ ü soñ iç ü taş ü sağ ü ger sol
Kamu andan kamu anuñ kamu ol

Beşer kim mażharıdur her şıfātuñ
Şafı vü zübdesidir kā'inātuñ

Olursa 'aql ü 'ilm ile muvāfiq
Olur teşrīf-i keremnā ya lāyık

Ne sulṭān-ı āftāb-ı heft kişver
Hümāyun ṭal'at ü ferḥunde aḫter

Şorarsañ kimdir ol Ḥaḫdan mü'eyyed
Direm sulṭān Murād ibn-i Muḫammed

Murād-ı ḫān ü maḫşūd-ı cihāndur
Anuñ ḫürmetlü adı ḫırz-ı cāndur

s. 34 Ḥudāyā çün şeref virdüñ bu āda
İrişdir iki 'ālemde murāda

Elā ey berr ü baħrũñ pādişāhı
Cihānuñ pişti devrānıñ penāhı

Cenābıñ menba‘ı āb-ı ħayātıñ
Ġubārıñdır ħayātı kā’inātıñ

Çün ‘ālem ‘ayn-i ‘adlũñdeñ urur lāf
Yaraşur jire ħükmũñ ħāf tā ħāf

Eger destür virirse şehenşāh
Diyem bir nice ħikmet lafzı kūtāh

Egerçi devlet ile baħt-ı pırüz
Saña nāşıhdır hem ħikmet-āmüz

Velı ‘āķiller eydir iy ħüdāvend
Nedimidir ħıret-mend ādemiñ pend

Vefā kılmaz bilürsin devr-i ħıre
Fenāyı bāķıye eyle zāķıre

Gözet ‘ālem ne şehlerden ħalubdur
Zemāne kimlerũñ mülkin alubdur

Ġubār olmadı mı tēc-ı Nerımān
Yile virmedi mi taħtın Süleymān

Ferıdün ü Cem ü Kısra vü Dārā
İdebildi mi devr ile müdārā

Her işde gerçi āgāhıñ var ey şāh
Dilerven dağı āgāh ide Allāh

Çi-ger yok ‘adl ü bezlüñe nihayet
Ger artursañ olur ‘ayn-ı ‘ināyet

Ki sulţānlıkda bu dört iş güzındır
Seĥāvet pes şecā‘at ‘adl ü dındır

Aña kim ‘ömr-i şāh için fedādır
Diriğ olmazsa māl eyle revādır

Çamuya emr ĥağdır ‘adl ü iĥsān
Olur sulţānlara ġayetde āsān

Ki zīrā cümle şahiñdir muti‘i
Elindedür şerīfi vü vazī‘i

Çü bir dem ‘adl kıla şāh-ı ‘ādil
Olur yıllık ‘ibādetle muĥābil

Şu kim kem şarf ile işleye ĥayr iş
Zihī ĥayf ider ise ġayre cünbiş

Cihāna ‘adl kılmak şāh-ı kāmil
Yig andandır ki yağmur ola şāmil

Dir ol kim sözleri ġamdan emāndır
Ki dāim mülk ile dīn tev’emdir

İkiz ardaş bigidir k'ola hemser
Biri biriyle tutar kuvvet ü fer

Girü dir ol ki sözi cân bigidir
Ra'yyet gelle şeh çübân bigidir

Saın oynı dişinden ac urduñ
Ki baht otlağun ola taht yurduñ

Çü senden şorılır Ha ile bıtl
Dailer itdüğünden olma ğafil

Şaın mazlumiñ āhından sihirgāh
Ki omamışdır aña perde Allah

Çü dād eyledi çübānlıda Mūsā
Nübüvvet virdi aña Rabb-i Mevlā

Kime kim dāimī rāhat gerekdir
Bu fānī evde zamet gerekdir

atı ızlıda Mısr iinde Yūsuf
Geçirdi ac idüb halka te'essüf

Micācına irüb andan tekessür
Yüzünüñ rengi bulmışdı tağayyür

Diyicek cānuña niçün bu zamet
Sinüñdür çün yiseñe bunca ni'met

Dir idi böyle añlayıñ hâlin mizâcıñ
Tıoyınca unıdurven hâlin acıñ

Nite añlar ğanı muhtâc hâlin
Ne bilsün toq olanlar ac hâlin

s. 35 Mehîñ Bânû ki ol iqlîmedir hân
‘Acâyib gerçi cem‘ itmiş firāvân

Dili var âhurında bir ‘aceb at
Ki ider hamlesi şâhîni şeh mât

Zemîn-peymân zamân-rev berq-ta‘cîl
Yil irmez gerdine ger yile biñyıl

Taĝa irse peleng-i âheniñ-süm
Diger geçse neheng-i hîzrân-düm

Yuĝaru tiz aĝar dūd-ı şererden
Aşaĝa sebq ider hûkm-i qaderden

İşitdüginde Şîrîn-i şeker-nüş
Tamarlarında qanı eyledi cüş

Gümişden qubbe bigi tırdı der-hâl
Bırakdı vâdiye âvâz-ı halhâl

‘Aceb bend idi ĝisûlar teninde
Özi bilinde vü cân gerdeninde

Şanasın âftâb-ı yek-süvâre
Kemend atmaşdı billürin hişâre

Niķāb ucın götürmiş ay yüzinden
Ne ay gün görse gider kendüzinden

Bu ay ise niķündür yir yüzinde
Gün ise nişe dür döker sözünde

Perī ise niķün gözden tulunmaz
Ferişteyse niķün gökde bulunmaz

Göresin şehir içinde ey meh-i aşır
Semāya hem-ser olmuş bir ulu kaçır

Felek tākı anāşır nerdübānı
Kamer der-bānı keyvān pās-bānı

Pes emr eyledi Şīrīn-i şeker-rīz
Ki Şehdīziñ şişeler bendini tīz

Getürdiler anı çün bād-ı şarşar
Perī-per āheniñ-süm kūh-peyker

Şahilinden tırıkur çerh-i gerdān
İşitse kan kaşanur rahş-ı destān

Ol ay bu şīre çün şīrāne bindi
Gören şanur güneş arslana bindi

Meger konduğı yir Pervīz şāhiñ
Yaķıncaķ menzili idi bu māhiñ

Gezerek irüşür ol sebze-zāre
Teferrüc iderek kıılır nezāre

Ağaç içinde bir şebrenk bağlu
Ėamından hınk-i çerhiñ bağrı dağlu

Gelürek arhun arhun gördi nā-gāh
Şu içinde tecellī kıldı bir māh

Nice meh āftāb-ı ‘ālem-efrüz
İrişse sāyesine ola früz

Şu içinde cihāna berķ urur nūr
Şu anı ol cihānı nūr ile yur

Teni gencine kıılmış şu içini
Bu gence tār-mār itmiş saçını

Girü kıılmış eli ol mārı der-piç
Ki ya‘ni sihrdür üşenmeñüz hiç

Bināgüşın görüb itdügiñe cüş
Şuyı zülfinde itmiş halka -berdüş

Göründükde şehe ol māh-ı dilgeş
Güneş olmuşdı şeh ya‘ni pür-āteş

Dökilür gözleri yaşı mațar-var
Ki ya‘ni bürc-i ābide ķamer var

Mecāli almadı ne av ne seyrān
Işırdı parmağını oldu ayrān

Semenber ol nazardan afil idi
Ki sūnbūl nergisine mā'il idi

ūn gitdi gūn yūzinden ebr-i mūškīn
Gōzin adı vū gōrdi ŗāhı ŗīrīn

Hūmā gōrdi biner perr-i ŗuāba
Direk olmuŗdurur serv āftāba

s. 36 Bu ŗerm ŗ avf ile ol eŗme-i āb
ŗu resme ditredi kim ŗuda mehtāb

Ol ay bulmadı bundan ayrı āre
Ki īsūların idindi sitāre

Mūnīr eyler meh ŗ ŗī'rāyı deycūr
Nice olsun gūneŗ ŗī'r ile mestūr

Būrindi saların evvel nazarda
Gicesin gūndūze eyledi perde

Gūneŗ kim nūr-ı a'am pertevidir
Demādem menzili dervīŗ evidir

Cemālin geri cān sermāyesidir
ŗalā ŗ zūhd anuñ pirāyesidir

Anuñūndūr gūneŗ dā'im mūnevver
Ki itmez dāmenin kimse eli ter

Gül anuñçün döker her lahzede reng
Ki varır elden ele şaqlamaz neng

Çün tenhā kıala bir ‘avret bir oğlan
Üçüncisi olur elbette şeytān

Nazar kııldıķda eṭrāf-ı bahāra
Ruğından döndi ‘ālem lāle-zāra

Hırāman oldu çün bustāna servi
Figān itdürdi kıumrı vü tezervi

Şular şürīde oldu cūşa geldi
Çiçekler kıopdı şankim hūşa geldi

Seher çün haddi gülzārı per eyler
Açar her bir dikenden yüz gül-i ter

Senüñle cām ićen şād olmasun mı
Esirüñ ğamdan āzād olmasun mı

Eger sen cān ırağ ola bu tenden
Olam ben gülden ayru sen dikenden

Yalan va‘deyle n’ola şād idesin
Bir ölmüş kıuluñı āzād idesin

Bu ‘ömr ü zūr-ı bāzūya inanma
Yile aldanma vü şuya ŧayanma

Dime zılm ile zālīm irmeye hülk
ŧurur küfr ile ŧırmaz zılm ile mülk

Yaşar kerkes kem-āzār olduğıçün
Toğañ tırmaz ziyānkār olduğıçün

Göñül bağıladı çün ŞİRİN'e Ferhād
Nihād'ından kopardı 'aşk-ı feryād

Vücūdı levhına naşş oldı ŞİRİN
Boşaldı varlığından tıldı ŞİRİN

Çü insāndan kamu tıtmuşdı nefret
İderdi tağda vaşşilerle ülfet

Belā hem-rāhı vü mişnet nedimi
Hava hemden cefā yār-ı kadimi

Yola düşdükte günden seçmeyüb dün
Giderdi māni' olmasa biş on gün

Yüzine karşı gelse taş u dīvār
Toğunmayınca olmazdı haberdār

Geçüb cānan şafāsıyla cihāndan
Helāk-i cismine iverdi cāndan

Bilür çün kim gide bu cism-i fānī
Virür 'aşkı hayat-ı cāvidānī

Anuñçün tenden isterdi cüdālık
Ki bula cānı cānā āşnālık

Belî ten gitmeyince cān bulunmaz
Hevā-yı cān ile cānān bulunmaz

Çü Ferhād oldu naqş işinden āzād
Ele aldı külüng ü tîğ-i pūlād

Külüng öñince düşen degme pāre
Olurdu burc u bārū bir hışāre

Biraz ol naqş ile olurdu dem-sāz
Kılurdu nāle sāzına ser-āğāz

Ki iy naqşın cihān yüzine mihrāb
Tolu cān mescidi şevkiñle hūn-āb

s. 37

Büt-i Şirîn berü Şirîn-zebānsın
Niçün sengin-dil ü nā-mihrbānsın

Halāl itdim velîkin iy harāmî
İçersin süd bigi şanum revā mi

Egerçi yok şatımda ‘özü-hvāhum
Sevüñden özge var mıdır günāhum

Baňa yoluñda ölmek oldu āsān
Ki virdüm cāna guşşaya cān

Ola mı dağı bundan şatı müşkil
Ki bağladım dile taş u taşaya dil

Çü irdi bî-sutûna serv-i simîn
Bu sengin tağı kıldı bağ-ı nesrîn

Rağı ‘aksinden ol hurşîdir-đışân
Taş la‘l eyledi tağı be-đışân

Şa‘āndan yarıldı seng-i hāre
Tağ oldu per-tüvandan pare pare

Hemān dem mağv olub ferhād medhüş
Secūde vardı kaldı deng ü bihüş

Şeh şîrîn zebān ü şeker-nāb
Getürmüşdi böyle bir şişe celāl

Şunıvirdi ki ey şeydā-yı pür-cüş
Yüri şād ol benem yāduma kıl nüş

Bu nişveyle çü can u katı ola hāş
İşitdir bize bir kaç şi‘r-i dilgeş

Çü aldı içdi cāmı buldı cānı
Bi-çok sa‘atde ‘ayş-ı cāvidānı

Ne şerbet kāle Şîrîn bigi sāki
İçin bolsa ‘acebmi ‘ömr-i bāki

Çü buldı sözine mağbüb demsāz
Bu terci‘e bedihi kıldı āgāz

TERCİ ‘

Yā Rab bu ne can-ı āşinādur

Kim lık cihāna ruşenādur

Ne şāh durur ki mevkibinde

Sulţan-ı kamer kemer gedādur

Ne mah durur ki pertevinde

Ĥurşid-i cihan-nüma sühadur

Ne ‘izzet olur ki fark-ı eflāk

Ĥakk-ı kademine kim bahādur

Ne cām şunar ki cür‘asınıñ

Her katresi çeşme-i beķādur

Her zerre gubār-ı cevherinden

Yüz mihr gözine tütyādur

Her ‘aķdi saçı girihlerinüñ

Can ‘uķdesine girih-gūşādur

Aldum ele cām bir ele baş

‘Aşķa kadem urana şalādur

Ol camda can gözi ile gördüm

Kim ayine-i cihān nümādır

Kim yoķ bu diyār içinde deyyār

Var iste ki yārdun ne kim var

Aḥsente zihi cemāl-i şāhı
Kim pertevi nūrdur ilāhı

Teşbiye kılan yüzini māha
Māhiyyetin añlamaz kemāhı

Hicri gicesiyle kıara göñlüm
Güm kılsa saçında tañmı rāhı

Ursun dü cihāna püşt ü pāyı
Kimüñ ki bu şāhdur penāhı

İrdüm hele her gün āh ile uş
Ol luţfa ki yuydı her günāhı

s. 34 Ol kevn ü mekāna sıǵmayan şāh
Virāneye kırdı bār-ǵāhı

Ur indi yüzüñ izine derviş
Ki oldur saña tāk-ı padşāhı

Qıl cānıñı ħāk-i pāyine terk
K'eflāke irüresin külāhı

Çokdur şorarım göñül ü cāna
Virür ikisi dağı güvāhi

Kim yoĸ bu diyār içinde deyyār
Var iste yārdır ne kim var

Ey sākı-i ferruḥ-ı huçeste
Sun saġar-i pür bu nım-meste

Şol cām ki düşdi cür‘asından
Biñ ‘arbede Meclis-i Eletse

Mestem be Ĥudā ki bî-ḥāb eyle
Şunma anı degme ḥād-pereste

Göñlüm şınıġın şorar saçuñ lık
Ne deñlü dürüst ola şikeste

Nice olmaya serv ḳaddüñ āzād
Çün rāst olur hemişe reste

Cānum ṭolaşurdı zülfüñe ger
Olsa ḳıl ile benefşe deste

Dil derdine merg didi ġamzeñ
Bīmāra zihî cevāb-ı ḥaste

Yiter baña var u yoḥ ġam-ı ‘aşḳ
Ne nıste baḳaram ne heste

Baġlanalı zülfüñ ile bende
Bildim bu ḳadar şikeste beste

Kim yoḥ bu diyār içinde deyyār
Var iste yārdır ne kim var

Ey ʿālem-i cān u cān-ı ʿālem
Hoş-dem qademiñde āl-i Ādem

Cismüñde oqındı Āyet-i Rūḥ
Yüzüñde yazıldı ism-i Aʿzam

Teşne dudaguna Āb-ı Hayvān
Cūşān egeñüñe Çāh-ı Zemzem

Aḥyāde saçuñ ʿaşā-yı Mūsā
İʿcāza lebüñ Mesīḥ-i Meryem

Ḥālüñ varaḫ-ı cemāle noḫta
Zülfüñ ʿalem-i celāle perçem

Sāḫī getür imdi yine bir cām
Kim cān virüb irmedi aña Cem

Şol cām ki cürʿası tamarısa
Kevşer saça āteş-i Cehennem

Var ansuz olursa cūy-ı Cennet
Görine göze serāb-ı bī-nem

ʿĀlem tolu güft ü gū durur līk
Her kim bunu bildi oldı epsem

Kim yoḫ bu diyār içinde deyyār
Var iste ki yārdır ne kim var

Sāķi Őunıvir Őarāb-ı bākı
Ki urdum ķademiñde ‘Arşa sākı

Ne rāhdurur bu rāĥat-efzā
Kim rūĥa virür ĥayāt-ı bākı

Ne Şerbet olur ki lezzetinden
Cān zevķın alur gōñül mezākı

Ŧutdı ideli cihānı fettah
ĶaŐuñ gōzũñ ile ittifaķı

Āhım felege bir od bıraķdı
K’irürdi güneŐe iĥtirākı

s. 39

ŦaŐıñ içi ŦaŐa Ŧağıla tağ
Yazsam ĥam-ı Őerĥ-i iŐtiyākı

Buñunla ki Ŧākātümdurur Ŧāk
Döymez gücüme felek nıĦākı

‘Ālem ki öñi soñı ‘Ademdür
Niçün ķamu Ŧākı vu revākı

Cān ile cihān ‘acüzesine
Bildiñse bu seri vir Ŧalākı

Kim yoĥ bu diyār iĥinde deyyār
Var iste ki yārdır ne kim var

Cān murğı tütulmayub cihāna
Kıldı işüğüni āşiyāne

Pervāz-ı fezā-yı kuds iderken
Şayd itdi havā-yı dām ü dāne

Ya'ni ki çü gördi zülf ü hālūñ
Sîmurğ iken oldı murğ-ı hāne

Künc-i dil ü cān u gevher-i 'aşk
Vîrāne vü genc-i cāvidāne

Ol haşr ü cemāl-i bî-nişāndan
Yüzüñde görür gözüm nişāne

Virür gönül nişāna yüz cān
Cānāne iren qalur mı cāna

Sāki qadeh-i ferh fezā şun
Yağūt-ı revān irür revāna

K'idem bu şafā deminle der-bāht
Dünyāyı vü dîni cāvidāne

Oynatmağa varlığın dü kevnüñ
Bul nağmeyi eyleyem terāne

Kim yoğ bu diyār içinde deyyār
Var iste ki yārdır ne kim var

Ger kılcı kalırsa ten ta'abdan
Cân ü dil üzölmeye talebden

Şey'illâhum işüğündür iy mâh
'Afv eyle gedâ-yı bî-edebden

Küstâhlığa sebep ne lütfüñ
Kesmezven ümîdüm ol sebepden

'Alem nice lütfüñ ummasun çün
Var sebkat-i rahmetüñ ğazabdan

Dün gün senüñ ile saña müştâk
Hâlüm 'aceb oldı bu'l-'acebden

Hâşıyyeti la'linüñ nedür kim
Lü'lü-yi ter akıdur zehebden

Sâkı şunuvir şarâb-ı 'ünnâb
Kim kaynadı kan dem-i 'inebden

Muṭrib nefes ur ki cân-ı Şeyhî
Çâk eyleye can tonın tarebden

Bu ezgiye düze şubḥ u Şâmın
Göz yuma 'Acem'den u 'Arab'dan

Kim yoḥ bu diyâr içinde deyyâr
Var iste ki yârdır ne kim var

Tamām idince terci‘i ol abdāl
Şeh-i hūbāna irdi vecdle hāl

Biraz kim kaldı ol hāletde hayrān
Dönüb kaçırına ‘azm itdi hırāmān

Rivāyetdir ki inerken bu dağı
Haṭā eyledi atınuñ ayağı

Çü ‘aşık gördi ol ma‘şuķı çapük
Diler yilden bırağa toprağa yük

Yirinden yel begi irdi yügürdi
Atıñ qarnına girdi boynun urdi

s. 40

Çü Haķ pīrüz kıldı rūzgārıñ
Götürdi atı ile şeh-süvārın

Atı la‘lin felek var idünüb tāc
Her adımda görürdi qadr-i mi‘rāc

Qodı taḥtında şāh-ı ferruḥını
Girü qulluğına tutdı ruḥını

İzine yüz süre tağına geldi
Bayağı derd ile dağına geldi

Gine endīşe kıldı pīşesini
Ele aldı külüng ü tīşesini

Şanasın seng ü āhen ceng iderdi
Taş u tağ āhına āheng iderdi

Senüñ biñ kıbleye vardır nümāzek
Qabül ola mı bir dinde niyāzek

Beni qaŋı huyıñla şād kılduñ
Ne gūn bir ilk ile yād kılduñ

ŽİYA BEG

MURAŞŞA‘ KAŞİDE

Şāh-1 devrān Ḥāzret-i ‘Abdül‘azīz

Māh-1 raḥşān Ḥāzret-i ‘Abdül‘azīz

Şehriyār-1 şehir-yārān-1 cihān

Tācdār-1 tacdārān-1 zamān

Nāmdār-1 nāmdārān-1 ‘izām

Kāmkār-1 kāmkārān-1 kirām

Mülk-dārān-1 ‘izāmīñ i‘zāmı

Lütfkarān-1 kerāmīñ ikramı

Menba‘-i enhār āb-1 mekremet

Maṭla‘-1 envār tāb-1 merḥāmet

Perde-endāz-1 ḥafāyā-yı bütün

Ruşenā sāz-1 ḥabāyā-yı fünün

‘Ārif-i ‘allāme-i ḳudret-nişāb

Vākıf-1 fehāme-i ḥikmet me‘āb

‘Āḳil ü dānā Ḥüdāvend-i zemīn

Kāmil ü yektā hünermend-i faṭīn

Mübtedā-yı ḥuṭbe-i fażl reşād

Müntehā-yı rütbe-i ‘aḳl ü seddād

Destgīr-i ‘ācizān-1 rūzigār

Mest şīr-i ḳahraman-1 kārzār

Şerbet-i en‘āmıdır mā’ül-hayāt
Zarbet-i şam şāmıdır dā’ül-memāt

Ṭarf-ı dāmānı melāz-ı müstemend
Ḥarf-ı ihsānı ma‘az-ı derd-mend

Şehd-i hikmetdir lisān-ı şöḥbeti
‘Ahd-i ni‘metdir zamān-ı devleti

Bārgāhından felekler pāye-bend
Ḥāk-i rāhından melekler vāye-mend

Māye-i fer-i süḥādır māyesi
Sāye-i per-i hümādır sāyesi

Āşiyānı fark-ı ‘arş-ı āsumān
Āsitānı fevķ-ı ferş-ı lā-mekān

Taḥtı bālā süllem-i idrākdan
Baḥtı a‘lā ‘ālem-i eflākdan

Kevkeb mes‘ūdına menzil-i şeref
Meşreb pür-cūdına mahall-i şadef

‘İlm ü fazlından efāzıl muḳtebes
Hilm ü ‘aqlından feza’ıl mültemes

Bārgāhı mültecā-yı āsumān
Gerdrāhı buse cāy-ı ins ü cān

Mülk-i ma‘mûrundan ârâm-ı derûn
Kilk-i pür-nûrunda aḥkâm-ı şu‘un

Şaçdığı envâr-ı a‘lâm-ı zafer
Açdığı esrâr-ı aḥkâm-ı kader

s. 41 Rezmde şîmşîri Behrâm-ı muşâf
Bezmdede tedbîri şamşâm-ı ḥilâf

Zikr ü fikri şedd ü tazîm-i cünûd
Fikr ü zikri sedd ü taḥkîm-i kûdûd

Fevcafevc ‘askeri düşmen-fiken
Mevcamevc leşkeri cüşen-şiken

Tiğ-i bürrânı sefer-ḥîz-i vegâ
Miğ-i ihsânı güher-rîz-i ‘aṭâ

Ḥarbde ‘askerleri bîr ü peleng
Ḥarbde çâkerleri nîmr ü neheng

Ḥaşmına rehber belâ-yı nâgehân
‘Azmiñe yâver Ḥüdâ-yı müste‘ân

Niyyeti âsâyiş-i ḥâl-i bilâd
Fikreti eفزâyiş-i mâl-i ‘ibâd

Ma‘deletde bi-‘adîl ü bî-hemâl
Menziletde bî-mişîl ü bî-mişâl

Nerdübān itse şehābı āsumān
Rismān itse ŧihābı kehkeŧān

Maŧ‘ad-i efzālīne olmaz arīn
Mesned-i eclālīne bulmaz yaīn

ŧavn-ı udretdür mu‘īn ü hemdemi
‘Avn-i Hāzretür arīn ü maremi

Buldı ‘ālem himmet ü ‘adliyle dād
Oldı ādem ni‘met ü fazliyle ŧād

Devleti ma‘mūr u ābād eyledi
Mülketi mesrūr u dilŧād eyledi

İtdi inŧā-yı sefāyin āhenin
İtdi iyā-yı medāyin dilniŧīn

‘Arza hālīm bir azel ar eyleyem
‘Arz-ı hālīm bir güzel ŧer eyleyem

Firatiyle ey tenī zār eyleyen
Hāsetiyle ey benī hār eyleyen

Āfitābıñ māhitāb-ı envārı
Māhitābıñ āfitāb-ı hāveri

Hār hār-ı hār-ı hicrānım yeter
Zār zār-ı nār-ı suzānım yeter

İřtiyākıñ derd-nāk itdi beni
İftirākıñ gel helāk itdi beni

Şehlevendim dilpesendimsin benim
Dilpesendimsin efendimsin benim

Ey şāh-1 devrān-1 cemşīd-iktidār
Vay meh-i tābān-1 ħurşīd-iřtihār

Bu muraşşā^ç şi^ç yazdım deftere
Şu muşanna^ç siĥri ħazdım mermere

Feyz-i zātıñdır beni güyā iden
İltifātıñdır beni iĥyā iden

Cümle eřārım senā-yı řevketiñ
Cümle güftārım du^ça-yı devletiñ

Münĥaşırdır sözlerim evsāfiña
Muntazırdır gözlerim elĥafiña

İftihār eyler vücūdıñla semā
İĥtişār eyler derūdıñla Ziyā

Ta bula āşār-1 gerdün inhidām
Ta ola eřār-1 mevzün ber-devām

Bulmasun Bünyān-1 ikbālin ĥitām
Olmasun divān-1 iclāliñ tamām

Bî-ḥazān ḳalsun bahār-ı gülşeniñ
Müste‘ān alsun ḳarār-ı düşmeniñ

‘İZZET MONLA
MIḤNET KEŞĀNDAN

s. 42 Benām-ı enīs-i dil-i bî-kesān
Bihīn-merhem-i derd-i Miḥnet-Keşān

Nigārende-i ibn serā-yı kühen
Berārende-i āsiyā-yı muḥen

Ṭarāvet fezā-yı Nihāl-i belā
Mahābet nümā-yı velā teḳribā

Cenāndan odur ādemi bezdiren
Odur Nuḥ’a deryāları gezdiren

İder çāha üftāde şiddiḳını
Virir der ‘akeb dolu tevfiḳını

Viren bu sefī hem alan kendidir
Ḥarīdārı kendi şatan kendidir

Nihāl-i kurāsa virüb terbiyyet
İder ḳuvvete şoñra anı taḳviyyet

Ḳılub ebr-i nisan ile ber-murād
İder güştizārı ḡadā-yı cerād

Virir kendi emri ile hūşe tāk
Kimiñ bāde eyler kimin hāl-i pāk

Kimiñ mest-i şahbā-yı iqbāl ider
Kimiñ teşne-i āb-ı āmāl ider

Kimi çār-ı bāliş-nişīn-i huzūr
Kimi diz çöküb çekmede yā şabūr

Ne eylerse eyler odur muḳtedir
İder hikmeti hikmetin müstetir

Efendi ne isterse itmek gerek
Ḳuluz biz düşer mi su'āl eylemek

Ne mümkün ki bilsün muḳti-i muḳāt
Degildir anuñ kārı 'aḳla münāt

Bilinmez bilinmez murād-ı Hudā
Hemān eyle lāyü'sele iḳtifā

Benim ile derd ortağıdır ḳalem
Nola serkezşitem iderse raḳam

Ġalaḳa ḳazasında ḳākim idim
Ne şāhib 'adālet ne zālīm idim

İdüb dūdmān-ı ḳazā iltihab
Ṭutuşdı bizim dāmen-i intisāb

Ne h alet ise oldu ol bertar f
Yine kavlı-i  alem olub muhtelif

Kimi dir kim urma kimi dir kim ur
 Ad larda hi yogidi  ur otur

Kimi dir kim y z m  d y nu  aceb
Boleykim o y zden ekseydi ta ab

Kimi dir kim d n nefy eylemiŐler bug n
Kimi dir g t rdi avuŐ anı d n

Kimi dir ki d n ağızını koğladım
Bağayım ne dirmiŐ diy  yoğladım

Kimi dir ki aŐl  degil h ceti
Yerinde  erifiŐ yine devleti

Mec liste nefyim  av diŐ idi
Benim  il    alim m b hiŐ idi

Beş ay b yle itdi zamanım m r r
O pene başa  aylice virdi z r

Başa Ő h-ı  alem kerem eyledi
Cih nı bu  illet verem eyledi

Fağat ben mi g rd m o Çehden kerem
Odur k 'in ta veliyy 'n-ni  m

Sözüm yok Һased eylese şā'irān
Neden Һaşmım oldu biraz Һaltaban

Қақуб гитдим İstavroz'a bir zamān
Yine қалмады bildiğinden cihān

Sükūt eyledim қahrı var didiler
Biraz söyledim зehri var didiler

s. 43

Şaşırđım Һülāşa pes ü pīşimi
Bırақđım Һudā'ya bütün işimi

Didim ey Һudāvend-i bīkes-nevāz
Benim itdigime göre bunlar az

Velākin cihāna ne Һavr eyledim
Sıtanbul'lıya ben ne cevri eyledim

Kimüñ Һānesin eyledüm tār-mār
Neden bu belāya ben oldum düçār

Çalışdum nice münkiriñ def'ine
Şavaşdum nice şerleriñ ref'ine

Neler çekdigim Һaқ te'ala bilür
Birazın dağı Һalk-ı dünyāda bilür

Yedim Һāletiñ nān-ı ihsānını
Çalışdum Һalāş itmege cānını

aderle meger peneleşmek imiş
Demir pehlivānla gūleřmek imiř

Dūzođlı mezādında bī-kizb ũ lāf
řoruñ ĥalkā varsa bu sōzde ĥılāf

Cevāhir alub gōz gōre řayrafī
Pūr olmuřdı sīm ũ zer ile kefi

Efendi o meclisde ĥāzır idi
Faať āh iden gizli nāzır idi

Gōrūb ānı merĥūma virdim ĥaber
Ĥūdūř itdi andan nice dūrlū řer

abardıka kirpi gibi destmāl
Atardı baña nāvek-i infi‘āl

İřāret idūb nāzır-i ĥayr-hvāh
Bir ağızdan anuñla eyledik āh

İdūb Aĥmed Aĥa ile ittifaĥ
Yahūdi bizi itdi ĥamz ũ nifaĥ

Nice iftirālar idūb nāzıra
Dūrūĥ idi bil‘cümle ĥaĥ ĥazıra

Yahūdi’ye Aĥmed Aĥa vāsıta
Virirlerdi tezvīre ĥoř rābıta

Bozuşdırdılar ānı merhūm ile
Bir oldu Yahūdi o mazmūm ile

Alub māl ü emlākiñi şoydılar
Benim gibi ‘uryān-ı ten kıoydılar

Olub şurre-i şehri-yāre emīn
Ħalāş itdi cānın o dürr-i semīn

Bu yolda telef oldu ‘Oşman Ağa
O da düzde itmış meger iftirā

O üç tuğla kendin itdi Ħalāş
Bu bī-çāreye yoқdı cā-yı menāş

Çeh-i kizbe düştüm şadākat ile
İki sāl geçdi bu Ħalet ile

‘Uşşāt-ı re‘āyā idince zuhūr
Tükendi efendide ‘aқl u şu‘ūr

Süleymān gibi geh seferber olub
Gehi mūrlarla berāber olub

Tedābir-i mekrūheye başladı
Ne söylerssem āteş gibi Ħaşladı

Benim gibi ‘ālemde var mı cesūr
Ta‘arruzda hiç itmemişdim kıuşūr

Ađır geldi merhūma Hakk-ı kelām
Hemān nefyime eyledi ihtimām

Varub müftī-i vakte ğamz eyledi
Şarāhetledir şanma remz eyledi

Baňa şeyhū'l-islam pend eyleyüb
‘Itābī-i reh nuţku bend eyleyüb

Müdārāya mecbūr olub ‘ākıbet
Virdüm hoş āmed ile teselliyet

Hudā kārını itdi anuñ tamām
Nola biz de çeksek zebān bī-kelām

Sebeb intisābım olub Halefe
Düşürdi felek böyle bir miñnete

s. 44 Yine vardır işte kibār-ı zamān
Tükenmez ye devletde ni‘metle nān

‘Aceb kimse itmez mi ihsān ümīd
Cihānda kerem oldı mı nā bedīd

O dergāh-ı cūdī gelüb Kā‘be var
Tavāf eylemişdi recān u kibār

Façağ baňa ‘uzv itdiler töhmeti
Keşān ber Keşān çekdiler ‘izzeti

Düşüb ardıma bir alay hā'inān
Elimde ne degnek var idi ne nān

Zebānımla ta'rīza mecbūr olub
Bu gülüñ sīhkāre mağrūr olub

Degildi sözüm devlete iftirāz
İdenler de varsa bula inķırāz

Yalan yañlış itdiñ biraz güft ü gū
'Adūlar da itdi verādan ğilū

Yaraşmaz degil şā'ire kıyl u kāl
Bu oldı heman bā'ış-i ḥasbiḥāl

Eger olsa devletce bir tōhmetim
Gice gündüz olmaz idi raḫatım

Benim şā'ir-i munşif-i Ḥaḫ şinās
Velī şā'iriñ ḥaşmıdır cümle nās

Ne 'azv eyleseñ şā'ire yaraşur
Ṭuyan dir ki ol māhire yaraşur

Ne çāre bu kāre sülūk eyledim
Anuñla şenā-ı mülūk eyledüm

Cihān ḥaşmım olsa ferāğ eylemem
Yine ṭab'a nazmı yasāğ eylemem

Kim itsün hidiv-i cihānı senā
Bu ʿālemde sen var iken ʿizzetā

Hılāfımda halk eyledi ittifaķ
Bunı gösterirdi siyāķ ü sibāķ

Zuhūr eyledikde bizim kıyl u ķāl
Biñ iki yüz otuz sekiz idi sāl

ķadeķ gibi ʿolmıřdı māh-ı Münir
O şeb idi nışf-ı cemād-ı āķir

Stanbul'a geķmiř idim řālı gūn
Cihān gōrmesūn anuñ emřālı gūn

Eniştem efendide idi ķarem
Çocukları anda der idim gōrem

O řeb anda ķalmaķı cūrm eyledim
Varub ʿoķrı ķamama ʿazm eyledim

Nihadım yanımda berāber idi
Refiķım faķaķ ol hūnerver idi

şerif-i vezirāna oldur ķafid
ķarındařımızdır ol necl-i saʿid

Pūr itmiřdi germābeyi řoķbeti
Bir iş mi yanında şeker şerbeti

Oturmuş idik şadr-ı germābede
Bu ne kubbeye koptı bir ‘arbede

Süleymān-ı ‘aşrın gelüb hüdhüdī
Başında faķaķ sargucı yoğ idi

Didi emr ider pādişāh-ı cihān
Keşān’da ikāmet eyle bir zamān

İki emre birden idüb imtişāl
Hemān ibtidā eyledüm iđtişāl

Olınca baña bu haķr-ı rū nümün
‘Ayān oldı fehvā’ül-muħlişün

Bulundı iki esb-i lāđrībeden
Birine çavuş bindi birine ben

Hemān sur‘at-i imtişāl istedim
Çıķub Tıbķapu’dan mişāl istedim

Virüb destime emr-i şāhı çavuş
Didi az zamanda yine gel çavuş

Görince me’āl-i şerīfin hemān
Yeñiden dirildüm gelüb cisme cān

s. 45 Meger şāh-ı ‘ālem ‘ināyet idüb
Ne sözdür ‘ināyet kerāmet idüb

DİRİĞ itmemiş virdigi manşıbı
Keremkâr olur mı o haqân gibi

Gelürse kimiñ başına bu qaza
Beher hâl olur manşıbından cüdâ

Günâhımdan itmiş bir iki şumâr
Eger her birin eylese âşikâr

Yetişmez aña yerde levh ü qalem
Meger şafha-i çarha ola raqam

Ben ol ‘âşiyim kim mu‘âsî-nedân
Şevâbı günah zan iderdim inân

Olub gavta hvâr-ı muhît-i günâh
Kedü-yı mey ile iderdim şinâh

Beni şâh-ı ‘âlem halâş eyledi
Eritdi gümüş gibi hâş eyledi

Olub menzirim ibtidâ Tobkapu
O gün itdim İstanbul’ı arzû

Derüne düşüb nâr-ı hub-ı vaţan
Şerer aqdı su yerine dîdeden

Ne yâr ü yârüne hod -gam güsâr
Faqaţ dîde-bânlar ile peyke var

Oturduğ Çavuşla birer peykede
Baña kabır idi şan o mişnet gede

Uşaklar gelüb gitdiler serseri
Kimisi benimle kimisi geri

İki gice bir gün karar eyledik
Seher vağtı terk-i diyâr eyledik

Dürri-eşki etrafıma ekmece
Göründi nihâyet Küçük Çekmece

Refikim idi bir sühanver kişi
Baña mahrem olsun mı yâ her kişi

‘Aceb şâ‘ir-i pâk-i ‘azb’ül beyân
Sühendân-ı sihr âferin-i zamân

Edib ü na‘ûk-ı vezâ‘if şinâs
Lebib ü halûk ü le‘â‘if şinâs

Bu ‘âlemde ancak hünerver odur
Nazirim benim var ise ger odur

Müşâbih baña şûret ü sîreti
Hünerde hemân ândırır ‘izzeti

Uzun boylu kûsec cesim’ül-vücüd
Cihânda ‘adilî ‘adim’ül-vücüd

O baña ben oña idüb ser-fürü
Bir ağızdan eyler idik güft u gū

Berāber baқardı nagāh eylesem
Baқub bir ҳarama günāh eylesem

Anı dahı nefy eylemiş pādişāh
Meger itmişiz ikimiz bir günāh

Nidem ben Sıtanbul'a 'azm iderüm
Anı da berāber alub giderüm

Baқub aña mir'at-ı gerdūnede
Açardum gönūlden o mecnūnede

İderdi ben āh eylesem ol da āh
O ben ben oyam şanki bī-iştibāh

Geçerse eger aramızdan nefes
Girüb zīr-i āba çıkarmazdı ses

O ıūfānı itse hevā berıtarāf
Olurdu heman mah-ı burc-ı şeref

Miyāne girerse ğam u dūd-ı āh
Hemān levḥ-i pākī olurdu siyāh

Her āyine beden degildi cüdā
Ba'ıd eylüsün infikākin Ḥudā

Teveccüh idersem eger sūyına
Muḥāzī iderdi beni rūyına

Teḥāṭübde bir merd-i kāmīl idi
Hele baña gāyet müşākīl idi

s. 46

Anıñ maḥlaşı daḥı ‘izzet imiş
Heyūlā idim ben o şūret imiş

Didim yār olursa bu ādem ola
Olursa bunuñ gibi hemdem ola

Uşanmış o da bī-vefā dostdan
Benim tek hezār āşinā dostdan

Beni eyledi kendine yār-ı gār
O da bī-vefā çııdı encām-ı kār

Nigāhımdan āyīne oldı cūdā
Benimle yine ıaldı bākī Ḥudā

Benim gördüğüm şekl-i ḥiddet imiş
Meger ol bu dīvāne ‘izzet imiş

Virüb süfre-i ḥūlyāya revāc
İderdim sipihri toıuz kat gülāc

Alub gāhıce ṭūğ olurdum vezīr
İderdüm hemān şöhretim evcgīr

Ağaçlar ideri baña şan kıyām
Bayağı geçerken virürdüm selām

Virüb seyfime dembedem ittihāb
‘Acemler helāk eyledüm bî-ḥesāb

Girüb ḥülyā-yı şeb-i ḥün ile
Boyardım mora Mora’yı ḥün ile

İdüb düşman-ı dīni dūzaḥ qarīn
Giyerdim nice ḥil‘at-ı āferīn

Olub gāhice daḥī müfti’ül’enām
Nice bî-kesānı iderdüm bekām

Yazub kendi ıtlāqımı ibtidā
Alurdım şeh-i ‘āleme çok du‘ā

Birine virürdüm hezār arpalık
Bu şarfe olur mı medār arpalık

Nice manşıb-ı pāyeler baḥş idüb
Cihāna ne sermāyeler baḥş idüb

Beher gün virürdüm niçe biñ ru’ūs
İderdi mevālī gelüb dest-pūs

Olur māl-ı ḥülyā ile kāmyāb
Kim eylerse dergāhıma intisāb

Qurardım bu řahrāya çok hāneler
Ne ʿālī binālar ne keřāneler

Mühendis getürdüm hayālim gibi
Cihānı virüb kendi malım gibi

Yapub kendime bir sarāy-ı metīn
Serāpā müzeyyen zamān u zemīn

Olub turfetʿül-ʿayn içinde tamām
Heman ferşine eyledüm ihtitām

Sünnemār-ı endişe bennāsıdır
Fezā-yı cünün semt-i mebnāsıdır

Nice biñ cevārī nice biñ ḥadem
Ṭavāřisiniñ adıdır muḥterem

Ḥarem ketḥudāsı kıoca iḥtiyar
Bağar dönme dolaba leyl ü nehhār

Gedikler düzildi bu faęę-ı merām
Virüb her biri bir yere inṭizām

Deḥānı bizim eski Nuʿmān Ağa
Yine şahvecimiz Süleyman Ağa

Olub māl-ı ḥülyā emekdārımız
Bütünce virildi aña varımız

Saraya anı ketḥüdā eyledüm
O ḥarc eyledi ben şafā eyledüm

Şafāyı idüb ḳapucı ḥāneye
Didik ḳoyma ekdārı keşāneye

Telef şod nüḳüdem birün ez ḳıyās
Be tezyîn-i keşāne-i bî esās

Bi-bālā-yı saḳfeş çü pāyān-ı rasîd
Sünnemār-ı endîşe şod nā-bedîd

Gelüb ḥāme bir defter aldı ele
Ne mümkin ki maşraf ḥesāba gele

s. 47 Olub mal-ı Ḳārün esāsında ḥarc
Ḳılınmış türābı cevāhırla mezc

Ṭaşı itmiş elmas ile ittişāf
Yine olmamışdır ṭabi'atca şāf

İçinde bulunsun deyü ḳarada
Sevād iḳtizā eylese arada

Ḥülāşā olub bŷy-ı zŷlf-i bŷtān
Ānınla iderlerdi naḳş-ı tŷvān

Yevāḳit ānda aşı boyası
Ezilmiş leb-i yār ile foyası

Olub reng-i sürh-i mey l'al-i nāb
Anuñçün çoğardı gülünden şarāb

Cidārında naqş olunan bülbülān
İder 'ādetā bülbül āsā figān

Gül-i sürh-i reşk-i hezerān bahār
İder ğıbta şebbūsuna zülf-i yār

Göbeklerdeki zerefşān şemseler
Revā mihr-i çarha gülerse eger

'Aceb dil-güşā ol sarāy-ı laţif
Zemīninde cārī havā-yi laţif

Şefā-yı derūn anda bir āyīne
Mekdir ise dağı dünyā yine

Yuken ol tutar kim dolabın açar
Heman gözlerinden cevāhir şaçar

Cebīn-i şehān anda naqş-ı haşır
Sikender der-i haricinde faķır

Hezārān-ı şuffe hezārān-ı kāh
Ne divānhāne fezā-yı ferāh

Ne āvızeler var ki pervīn-nażır
Billūrin kandīli māh-ı münır

Tavan arasında gezer derd-i ser
Kömürlükde maḥbus gerd-i keder

Ne mümkün o cāyîñ ‘adīli ola
Meger hūlyāda mişilī ola

İdüb anda bir қаşr hūb-ı intiḥāb
Hemān eyledim ferş-i bālin ḥvāb

Ayağım civārı var idi müdām
Ġamı dest-i şādī ḳovardı müdām

Meger oynamış ‘aqlım āsā temel
Dimağım gibi varmış anda ḥalel

Yağıldı ḳonaḳla cihān başıma
Degil ḥoş bu geldi inan başıma

Telef oldu bunca çekilen emek
Birini yapınca zamanlar gerek

Ḥavāss-ı sürm olalar da’imā
Yeñiden yapar ḳuvve-i vāhime

Heder oldu emvāl ü eşyā bütün
Buna beñzemez mi bu dünyā bütün

Uşağıñ birisi diyince uyan
Telef olan emvāli şordum hemān

Didim kande kaldı Küçükçekmece
Didiler görindi Büyükçekmece

Mekânım olub pişegâh-ı ribâṭ
Zuhûr eyledi derr-i ʿuḳb bir neşâṭ

Degil Çekmece bir bedistân imiş
Meger kim o bir cevhere kân imiş

Ne gördüm amân el amân el amân
Aman bir peri bir billurın dükân

Yol üstinde kalmış o elmas-ı fer
Ru-yı çekmece sînem olsa eger

Görince beni kendin itdi nihân
Girüb cism-i dekâna mânend-cân

Çıkardım anı nice efsûnla
Faḳirâne bir iki altûnla

Diger vaşlı yüz biñ zerr-i rûmıyı
Ne zerr-i genc-i İskender rûmıyı

s. 48

O ḥüsn ile bî-çâre gâyet faḳîr
Revâ olsa eflâk ü baḡdâne mîr

Siyeh şervete ile o bedr Münîr
Seḫâb içre ḥürşide olmuş nazîr

Siyeh şalınırda o zülf-i siyeh
Şeb-i vaşla beñzer içinde o meh

Dekānında şatma deĥān-ı şîşesi
Perī ĥabsi derr-i pîş endîşesi

Gezüb bir perī ĥüsnüñdir beni
Murād eylese ĥaĥikat seyrini

İdüb çeşmi a‘māl-i vaĥf-ı füsün
Şoĥar ġamzesi şîşeye ser-nügün

Terāzusı mihr ü māh-ı āsmān
Derāhım naĥūd-ı dil-i ‘āşıĥan

Eger Zühre tartılsa ol māhla
Tolar kefenin bir kuzī āhla

O māhıñ sipihri idi şandalı
‘İzārında ġoncaydı güyā alı

Meger eylemiş ānıda ‘aşĥ-ı yār
Benim gibi hicrān ile dil-fikār

O yaşda ġören ibtilāsın şaşar
Düşündükçe çarĥıñ cefāsın şaşar

Hemîşe derünunda derd-i vîşāl
Fikār eylemiş anı fikr-i muĥāl

Şacı hānımānım gibi tār u mār
Gözi kara bahtım gibi bi-ķarār

Didikçe ğam-1 yār ile avf avf
Bu zār-1 ‘aqlımı nice biñ filsof

Gözi ağlamaķdan olub āl-i
Gül-i āla dönmiş idi dest-māl

Baķ ol hānımān söndüren sahra
Düşüb kendi mānendi bir kāfire

Biri birine maşķ-1 nāz itmede
Degil nāz bilkim niyāz itmede

Dime kāfiri kāfir itmez esir
Anuñda kolayın bulur ķarķ-1 pır

Tesellī virüb ħātır-1 zārına
Didim varsa fırsat ķoma yārına

Peşimān olursın düşüb firķate
Dil-i zārım āsā çıķub ğurbete

O sünbül gibi ğisvan-1 siyāh
Behem beste çün halka-1 dūd-1 āh

O şūħa denür mi kemān ebruvān
Anuñ ķavs-1 her müyü reşķ-i kemān

Haða tîre teşbihe müjgânını
Alur kıopmadan adamıñ canını

Nedir dîni ol ğamze-i sâhiriñ
Mesîhâya îmânı yok kâfiriñ

Olaldan bu meyhânede bâde hıvâr
Dağı itmemiş çeşmi def-i humâr

Olub çeşmi hursend-i şevk-i lebi
Degil bâde nûş eylemek meşrebi

Olub bülbüli bağı-ı hüsnünde lâl
Ruh-ı âlî eyler gül âlâ-âl

udağında var gülşeker lezzeti
‘Abeş tûti ve bülbülüñ şöhet-i

Zeķan bir çeh-i bâbil-i pür fûnûn
Felâfûnı eyler esîr-i cünûn

Semen gerdem-i şâfiniñ hastası
Cihân tekme-i nâzı dil bestesi

N’ola ba’dazin saçma olsa sözüm
O hâl-i mu’anberde kaldı gözüm

Nıgah eyledüm rûyına mû be mû
Hað âver denilmez degil sâde rû

O nūrāni ruḥsāra baḫdım nihān
O nūrānı elbet ider müslümān

s. 49

Degil sīne gencīne-i sīm-i kām
Yanında ḫalur nuḫre-i şāf-ı ḫām

O ḫaddiñ yanında ḫıyāmet nedir
Ḫıyāmet negil nuḫl-ı cennet nedir

Ṭururken ḫırām itmedi ḫāmeti
Ḫarām eylemiş nāz añā rāḫatı

Ḫırāmı iken nāzdan bī-mecāl
Yine tövbeler itmede pāymāl

Benden baḫr-ı sīm-āb-ı girdāb-ı nāf
Bunı ḫaml-ı iḡrāḫ idüb şanma lāf

Degil mey-i mīl-i günāh itmege
Kimiñ cānı var bir nigāh itmege

Naḫīrin bu çeşm-i felek görmemiş
Felek eski kördür melek görmemiş

Gümüştenden dökülmüş şānem mi disem
Ne dir ḡazāl-ı ḫaram mı disem

Hezārān sipās ola Behzād yine
O taşvīr-i bī-mişliñ üstādına

Nigāh eyleyüb şūsuna būsuna
Göñül düşdi çengāl-i gīsūsına

İdüb perçemi ‘aqlımı tār u mār
Göñülden ırağ oldı dār u diyār

Unutdum vaṭanda olan yārımı
Degil yārımı evdeki qarımı

Nigāh eyledikçe rûḥ-ı āline
Acırdım baḳub ‘izzetiñ ḫāline

Alub anı gerdūneye bî-ḳarār
Çavuş olmasaydı iderdim firār

Didim çavuşı bunda tesmīm idem
Yahud aña baḳş-ı zer-i sīm idem

Bıraḳsun elinden giribānımı
Şunuñ hicrine yaḳmasun cānımı

Bıraḳur idim olsa dūnyā işim
Keşan’da benim yok yā aşla işim

Ba‘id olmaḳ ise der-i devlete
Ne ḫācet digere beldede miḫnete

Olunca bu yerde iderdüm qarar
Anuñ aşḳına işimi terk diyār

Bu fikr-i muhāli iderdüm hayāl
Kalurdum çavuş olmasa lā-māhāl

Alub ‘ākıbet dişime cānımı
Vekil eyledüm çeşm-i giryānımı

Gözüm kaldı ardımda giryān ü zār
Göñül yollara düşdi hayrān ü zār

Çeküb firqātiyle o şuğuñ bir āh
Ol hasret ile oldı dil-rū be-rāh

Göründi felek gibi cisr-i cesim
Şırāta eş ama bu bī-ḥavf u bīm

Binā itmiş anı Süleymān Hān
Görüb olsa hayrān nola ins ü cān

Gelüb andan itdikçe ‘azm-i sefer
Deñiz hıdmetinde kuşanmış kemer

Yigirmi sekiz göz felekden nişān
Gözüñ her biri bir yarım āsumān

Felekler kapanmış gözi üstüne
Düşüb hayretinden yüzi üstüne

Görüb pertevin Kehkeşān-ı felek
Gelüb gecelerde sürünmek gerek

Ruḥām-ı laṭīfi o rütbe sefīd
Düşüb ‘aks-i ḥurşīd olur nā-pedīd

Şanursun ki her sengi der‘adden
Mücellā o rütbe gelüb geçmeden

İdüb seng-i miḥrābını arzū
Felek eylemiş ḥākine ser-fürū

Ne rütbe firāvan imiş ḥasreti
Hayāl it ki toğrulmadı kāmeti

s. 50 Göziñ her biri çeşm-i ḥübān gibi
Be-hem beste ebrū-yı cānān gibi

Nice cāndan ayrıldı ama benim
Uzadı ya bāri biraz düşmenim

Cünūd-ı ḥayāli der āmed idüb
Yine ḥulyāyı ser āmed idüb

Ḳuruldum heman mīr-i mīrān gibi
Ne dīvānlar itdim vezīrān gibi

Ḥükümrān idim taḥt-ı mülk-i gama
Cihān ger yıķılsaydı dirdim neme

Ḥayālimde bir iş mi fetḥ-i Mora
Ṭutardım gavırlar teperken ḥora

Baharı açılmışdı şahrālaruñ
‘Aceb cūşışı vardı deryālaruñ

Deñiz yalısına düşüb şāh-ı rāh
Kaža mevcesinde iderdim şināh

Yemīnim ki deryā-yı iħzar idi
Yesārında bahre berāber idi

Döşenmiş o deşte hişāh ü rimāl
Kenārı cevāhir gibi bī-mişāl

O gün eylemişdi biğāyet lodos
Koparmışdı güyā kıyāmet lodos

Kuzı gibi dalğa gelüb fevc fevc
Gezerlerdi şahrāları mevc mevc

Deñizdir deyü geçme şāhib sipāh
O da kendi kendine bir pādişāh

Bağub qaraya şanma yok kudreti
Yeter nice İskender’e zulmeti

Çıķub razma ol iki şāh-ı ‘azīm
Biri bir yesn itmek üzere dünīm

Cezāyir gelüb kara imdādına
Deñizde virüb arķasın bādına

Müheyyā iki cānibiñ ʿaskeri
Ġazāya şehādet deyü her biri

Hemān ol iki şehri yār-i mehīb
Biri küh-1 temkīn biri nā-šekīb

Bunı nuşh-1 pend ittiler ʿaskere
Hemān öldürüñ baqmañ aḡz-1 sere

Beyāz idi bayrağı deryālaruñ
Yeşildendi bayrağı şahrālaruñ

Yaban öküzi esb-i şahrā idi
Deñiz aygırı raḡş-1 deryā idi

Ṭutuşdı muḡaddimce cenge çinār
Daḡī cünd-i deryā iderdi qarār

Ḳılıc balığı çekdi şemşirini
Hemān kirpi ʿaşḡ eyledi tīrini

Mübāriz idi fille-i filinüz
İdüb kuyruğun birbirine topuz

Aḡm eyledi sūbesū cūybāy
Şararmış id ḡorḡusundan biḡār

Virādan gelüb çatdı imdād-1 bād
Deñiz cūşa geldi olub ḡalbi şād

Yağa yağaya geldi iki sipāh
Biri yağadan halk ıderdi nigāh

Ara yirde ıaldı tūrāb-u rimāl
Bir aya gibi oldılar pāymāl

Sebeb oldı bunca fesāda lodos
Nola olsa menfāsı baır-ı Rodos

Virüb kişver deşte kulzüm-i keder
Görindi kenār-ı ıarada zārār

Olub kulzumüñ gencide tār mār
Bıraıdı nice cevher-i ābdār

Çeküb leşkerin itdi deryā güriz
İnādında şahrāyına nā-güriz

Girüb ben muraıııaş gibi araya
Çavuşla haber yolladım ıaraya

s. 51 Deñiz şulıa yatdı kesildi lodos
Çııub öñüne ıalf'a-ı Biğados

O gice Biğados'da olduı mükıim
Sarub sadr-ı hān-ı cedide kilim

Zuhūr eyledi anda āzādelik
Nümayān olub keıecizādelik

Gel ey hāme ʔahdīs-i niʕmet idüb
Çavuşdan biraz şey hikāyet idüb

Olub handefermā-yı bezm-i enām
Eḥibbā ola gül gibi şād-kām

ʕAdūlar daḥı çatlayub gülmeden
İde arzū-yı cilā-yı vaʔan

Gerek şadr-ı aʕzam gerek bir gedā
Nedem bu belāya ola mübtelā

Nice derd ü miḥnet hikāyet ider
Mübāşirden elbet şikāyet ider

Benimkinde şūret digeḡ gūnedir
Ki her bir muşibet digeḡ gūnedir

Riʕāyetde hiç eksigi yoḡ idi
ʕAbeş tesliyetler ʔatı çoḡ idi

Ḥamāḡat ider kim ʔarāfet şanur
Beni görse naz eyleyüb utanur

Ḥülāşā eşeklikde mümtāz idi
Ḥulaḡı başından serefnāz idi

Gelüb ikide bir heman yanıma
Ḥayalinde cānlar ʔatar canıma

Kemāl-i keremden idüb iltifāt
Virür iltifâtıyla ğamdan necāt

‘Alī zu‘ma luṭf ideridi baña
Bu maẓmūnla idüb söze ibtidā

Hele pādişāhıñ şu arslanına
Varılmaz anuñ kórķudan yanına

Ḥudāya emānet civānmerd imiş
Mevālide yoķ bir eşi ferd imiş

İşitdikde anı hicāb eylerüm
Yalandan birāz meyl-i ḥvāb eylerüm

Gelür gāh dir kim virüb tesliyyet
Ḳudūmumda vardır benim meymenet

Kime ben mübāşir olursam eger
Gelür az zamanda olur mu‘teber

Düşünme efendi ‘ināyet buyur
Ne var haķķa şükr istirāhat buyur

İderdim gāhī bir münāsib ḥiṭāb
Virürdüm gehi ‘unfile bir cevāb

Daḥı itmeden sözde ‘avd u ḳufül
Yine eski ḳapudan eyler duḥül

Gelüb dir efendi unutma beni
Sıtanbul'da azı iderler seni

Bu tekdire elbet mükazat olur
Şuçuñ yok diyorlar mükafat olur

Dirim ba'zı kere olur nadirā
Dağı eskimiz varsa da zahirā

Alub bu cevabı giderken döner
Döner dir ki itme efendi keder

'Ömer terzilikde yamağım idi
Çavuşuñ uşığı çırağım idi

Bu lu'tebde ben terziyim ol peder
Ey Allah'a işmarladığdan beter

Muhal oldu artık gāzab gelmemek
Didik yağ gazāya şehadet gerek

Uşaklar tutub da çekerdi beri
Kişi bildiginden kalur mı geri

Bulub gāh fırsat iderdi hücüm
Efendi şakin olma dirdi melüm

Uşaklar idüb hālime merhāmet
Bugüne iderler imiş meşveret

s. 52

Dimişler şavalim konaqçı idüb
Yanınca birimiz berāber gidüb

Diler öldür anı diler iseñ aş
Yine bulmaz andan efendi hālāş

Ziyāde giderse dağı pāresi
Bu derd-i nihāniñ budur çāresi

Bu re'yi idince uşaqklar beyān
Mübāşir Ağa'yı çağırdum hemān

Didim siz konaqçı gibi gitseñiz
Muqaddimce ihzār-ı cāy itseñiz

Didi emr-i fermān efendimiziñ
Dağı luţf-ı ihşān efendimiziñ

Ṭutunca o Türk emrimi bī-ta'ḅ
Ḳuruldum vezīrān gibi der-ʿaḳeb

Şavub Türki başdan kolay geldi rāh
O gün oldu Türkmeneli ārāmgāh

Ne ārāmgāh ol ceḥīm-i cihān
Olur anda belli na'im-i cihān

Sıtanbul'da ednā faḳiriñ evi
O muzlim maḳaliñ sarāy-nevi

Muqaddem boşanmış bir iki deli
Harami gibi zabt idub ol beli

Alub sonra ba'zi mecānin-i nās
Anı karye şanub qomışlar esās

Ne mümkün o hānlarda insan yata
Meger gice gavl-i beyābān yata

Ne qalmış birinde sūkūf u cidār
Hemān ortada bir taqım tahta var

Gice anda cinniye vahşet gelür
Degil cin şeyātına dehşet gelür

Bahā'im daḥī i'tibār itmemiş
Köpekler kediler qarār itmemiş

Faqaḥ qahvede bir uyuz tazı var
Biraz ḥancınıñ ördegi qazı var

Gelüb ḥancı bir aḥa itdi küşād
Meger düzeḥiler gire ola şād

Yıqıq nerdübānı o rütbe yüce
Çıkar bāmına yek qademde cüce

İdub aḥasından kenīfin kıyās
Ne çāre kılnmışdı va'z-ı palās

Anuñ her deliginde vardur yalan
Tebevül ider mi zevi'l-‘aql olan

Didim hancıya bu ne ‘ali maḥal
Ne cāy-ı müferriḥ ne ra‘nā maḥal

Nedir bu leṭāfet nedir bu hava
Nedir bu şeṭāret nedir bu şafā

Didi hancı bunda vezīrān yatur
Bu gāre gelüb nice şīrān yatur

Ḳonub göçdiler nice devletliler
Ne şāḥib-keremler ve himmetliler

Güneş gibi ‘azm itdiler şubḥdem
Biri itmedi neşr-i nūr-ı kerem

Öküz gibi yat da hemān ḳıl du‘ā
Yāhud eyle bir yüz guruşla binā

Alub bu cevābı ḥicāb eyledim
Hemān meyl-i bālin-i ḥvāb eyledim

Degil ḥvābı görmez idi göz gözi
Eger yansa ḳandil-i māḥiñ yüzi

Olub mihre pervāne pervāk vār
Şabaḥı arardım elimde fenār

Meger onda gāhi şabaḥ olmuyor
Gelenler de çünkim felāḥ olmuyor

Mürür itmeyüb gāhice āfitāb
Ṭāriḳ-i digerden idermiş zehāb

Gören anı bir daḫī ‘avd ide mi
Ayağı ile duzaḫa gide mi

s. 53

Binüb gice gerdüneye bî-ḳarār
Alub māhı itdim hemāndem firār

Güneş tağıñ ardında bekler imiş
Beni arar anda emekler imiş

Görince anı māh alub ruḫşatı
Didi mihre virdüm saña ‘izzeti

Hezārān-ı ḫamd ü hezārān sipās
Daḫı şükr-i bîḫad firāvān sipās

Ola ferş-i dehlīz-i ṭāḳ-ı ezel
Anuñ ḳapusıdır der-i lem-yezel

Büyüklükde mümkün mi vaşf-ı Ḥudā
Bitirmişdür anı lehü’l-Kibriyā

Ḥudādır şeh-i ‘ādil ü bî-‘adil
Faḳaṭ zātına zātı olmuş meşil

Şerîk-i nazîri anuñ kendidür
Yine kendiniñ kendi mânendidür

Müsâvi katında Süleymân u mür
Berâber cünûdına nezdîk ü dūr

Gahî peşe için yaçar biñ cihân
Añınla ider peşeye imtinân

Zuhûr eylese peşeden bir günâh
Anuñçün ne ‘âlemler eyler tebâh

Odur şâhib-i kilik-i kahr u ‘atâ
Odur kâtib-i şufha-i mâyişe’

Ĥekîm ol ki fi‘linde yok kıyl u kâl
Olunmaz anuñ Ĥikmetinden su’âl

Dilirse Ĥarâb eylemek ‘âlemi
MusallaĤ ider nice biñ azlemi

İderse ‘imârın arada eger
Virir ‘âleme bir şeh-i dâdger

Ahalî bize bir konaĤ virdiler
KonaĤ şüreti bir otak virdiler

Ne Ĥâne nazîri yapılmak muĤâl
Murâd itse binâ-yı vehm ü Ĥayâl

Görüb şeklin elbet ider vesvese
Oturmaz hülâsâ bilen hendese

Sütün-1 âsâsı o rütbe saķım
Ne mümkün çıķa bir haţţ-1 müstākım

Alî kuşı itse gelüb ihtimâm
Ne mümkün bula bir mürebbî^c tamâm

Müşelleş bulunsa mümâşil degil
Tesâvî-i ızlâ^c-1 kıabil degil

Ķazancı dükkanı civârındadır
Şanursıñ ki naķş-1 cidârındadır

Gice uyanub elli altmış gavur
Çekic şalladıķça kıalayı şavur

Bu baķır-1 ğama kendimiz talmadıķ
Ne ise biz anı şatun almadık

İdüb anda ferş-i kelîm-i huzūr
Göñül oldu meşğül-1 ism-i şabūr

Felek benden aldı diger intikâm
Kesildi vaţandan selâm ü peyâm

Ne yârîmden aldım ne dilden haber
Felek çeşmimi itdi gülmîĥ-i derr

Şebim rûz rûzum şeb itdi felek
Baña her ne varsa heb itdi felek

Harâm eyledi hard ü hvâbı dañı
Bırakdırdı elden kitâbı dañı

Bağub hâlime gahice ıztırâb
Telâşımdan eyler idi pıçtâb

Felek mihre virmiş meger kim kasem
Kaçardı o mâhı su'al eylesem

Düşerdim reh-i bağa vaqt-i seher
Şabâya şorardım gelmeden haber

Sehâb-ı bahâra şorub kâkülün
Alurdım biraz nükhet-i sünbülün

s. 54

Biri elde tutsa şeker kağıdı
Şanurdım anı la'liniñ kaşığı

Kimesne eger eylemezse mürûr
Şorardım geçerken vühüş ü tûyûr

İderdim gahî ahımı nâmeber
O da bîmecâl oldu benden beter

Eger çıkmâğa bulsa kudret nefes
İderdim anı yârime nâmeres

Nigāhım ŧihāb-1 mūnevver gibi
Uçardı Sıtanbul'a aħter gibi

Çeküb bām-1 ğamdan nice hāy ü hū
İderdim kebūterligi arzū

Degil yalnız ol meh-i hoş liķā
Eħibbā daħı eylemiŧdi fedā

Üç erkek veled virdi rabb-1 Aħmed
İder mi aña daħı iħvān ħased

Degil ya bu da ħāletiñ ni‘meti
Baña ola mı virdi recūliti

Anuñ gelmedi dehre perzendi hiç
İderdi tebnī eger bulsa pīç

Degildir bu iħsān pāŧā ü mīr
Virür anı ancak ħüdā-yı ķadīr

Kerīm ü ger mūr ħüdādır hüdā
Ne ħālet virür anı ne pādīŧāh

Pesendīde ķıldı bu nev pīŧemi
Çerāĝ itdi ŧakird-i endīŧemi

Zerr-i nazmımı eyledi sikkedār
Sözüm her maħalde geķerse ne var

Gezüb Tāl'at ile diyār u diyār
Bulursa n'ola cevherim iştiḥār

Keşān'ı bahar eyleyüb maḳdemi
Mey oldu gül-i surḥ ile hemdemi

Düşüb bağa gezdin çemenber çemen
Olub bizde gülşen-i gül-i dāğdan

Faḳaṭ maḥrem-i rāz idi düḥteriz
Gehī araya şoḳulurdu çeriz

Ne fikr-i cehennem ne zikr-i behişt
Ferāmūş olunmışdı her ḥūb u zişt

Oḳunduḳça ḥamriyyeler gāh gāh
İderdik ḥam-ı bāde içre şināh

Ḳoduḳça şürāḥiye ḥamdan şarāb
İderdi baña böyle sāḳi ḥitāb

Heman nūş ḳıl 'izzetā bādeyi
Cehennem'de yaydıñ yā seccādeyi

Ferāmuş olunmaz bu ḡam bādesüz
Oñulmaz bu derd ü elem bādesüz

Görüb iltifāt-ı şarab-āveri
Düşerdüm hemān pāyine serseri

Hiřāb eyleyüb ben de ol mehveşe
Şu ister idim bu yanan āteře

Anı eyledim derdimiñ merħemi
Odur çünki derd ehliniñ hemdemi

Virirse şasem gāhi çeřmānına
İnanmam yemīn itse imānına

Gözümden dökerdim řarāb-ı niyāz
Bu gūne iderdim hiřāb-ı niyāz

Mey alıvir sāķiyā bi-direng
Şu ğam kāfirin aldayub eyle reng

Sebūyı getür dūřmenān çatlasun
Ser-i zāhid-i şuşke ur patlasun

Yaman oldu ğalim yaman sāķiyā
Yetişdir řarābı aman sāķiyā

Ĝarīb'üd-diyārım ğarīb'üd-diyār
Olur mı baña bādeden ğayrı yār

Meynābe var ya Keřān'da mesāĝ
Ne ğam kim Sitanbul'da olmuş yasāĝ

s. 55

Ne tesbih-i sāķi ne seccādedir
Bu derdiñ çāresi hemān bādedir

Hiçāb itme sākī görürse kesān
Keşān'ın da görsün gözi meykeşān

Şu kıatma a kāfir nolursa da vir
İki şā'ire bir kıadeh bāde vir

Hüner düşmen olma mişāl-i felek
Kemāl ehli bir gün aranmağ gerek

Şunub 'izzete bir dağı Tal'ata
Getür hāmesin sākıya gayrete

Yazub nāme-i perçemiñ sünbüle
Hacālet vire vaşf-ı rüyuñ güle

Ferāmuş idüb miñnet-i 'ālemi
Keşān'da bırağub bu derd ü gamı

Nolur sākıyā eyleseñ 'azm-ı küy
Dağı sen de göstermediñ serve boy

Dağı gonceler görmedi rüyüñü
Dağı güllere virmediñ büyüñü

Henüz itmedüñ kıadd-i şimşāda nāz
Varub eyle sāyeñ gibi ser firāz

'Aceb kıandedir duğter-i kāfiri
İdermiş taleb şu iki şā'iri

Nigāh eyle birden iki māhiri
Şağār-ı vüs‘at mezheb-i şā‘ire

Şu tertibe himmet idüb sākıyā
Hemān bir ayak evvel ol reh-nümā

Bunı gūş idüb itdi sākī pesend
Tedārik idüb bir kişi hōş bend

Ham bāde-i gerdūneyi itdi cāy
Güneş oldu gerdūnda şan rū-nümā

Çıķub tahtına husrev-i zer külāh
Alub tal‘atı eyledim ‘azm-ı rāh

Olub köye gerdūne ile revān
İki mihre cāy oldu dōrt āsumān

Ŧutub dāmeninden ğam-ı kā’ināt
Ne çekdim elinden bulunca necāt

Olub miḥnet-i rūz-ı mürre refīķ
Didim luḥf it ey mihr-bān-ı şefīķ

Bir iki gün eyle Keşān’ı mekān
Yine sen benimsin benim her zamān

Ser-i rehde gördüm ki ağlar alem
Didim ey birāder ne var çekme ğam

İki güncegiz var yirinde otur
Gelür ʿizzetin istirāhat buyur

Ferāmuş mümkün midir sizleri
Hemān siz fedā itmeyiñ bizleri

Hele ādemiyyet idüb derd ü ğam
Elin çekdi dāmānımızdan o Rūm

Keşān tağlarından ʿubūr eyledik
Şu gibi kazāya mürūr eyledik

Nice cūybāre düşüb rāhımız
Sevindi biraz āteş-i āhımız

Birer ikişer bāde nūş eyledik
Leb-i bülbülānı ħamūş eyledik

Yiyüb içdük anda oturduķ biraz
Disem ki inanurdı kıldıķ namāz

Bu vadide şoĥbet idüb ğāh ğāh
İderdik gahī seyr şunʿ-ullah

ʿAyān oldı gül gibi Mercān Köyi
Degil laʿl ü mercān hemān cān köyi

Çevirmiş bütün ħaryeyi cūybār
Açılmışdı şan şışede nevbahār

Nigīn-i zümürüd idi küh-sār
Ṭaḳınmıṣ anı pādiṣāh-ı bahār

Der āgūṣ idüb sāye-i bīd cū
Muḥabbet iderler idi sū-be-sū

s. 56

Düşüb cūlara sāye-i erguvān
O dem āb-ı yāḳutı gördük revān

Boyunca düşüb ‘aks-i serv-i sehī
Zümürüd olub nehr aḳardı gehī

Biri ejdehā biri güyā peleng
Hemān cū ile pil iderlerdi ceng

Gelüb aña ṭaşḳınca cūyīñ sözi
O ğayretle cesriñ ṭolardı gözi

Şadāsı şebīh idi feryādıma
Getürdi şular giryeyi yādıma

Ben ağlar idim ṭal‘at eylerdi āh
O ağlar idi ‘izzet eylerdi āh

Didim virseñe şākiyā bir şarāb
O olmuş meger benden evvel ḫarāb

Hemān mey yerine şunub la‘l-i nāb
Didi bundan a‘li olur mı şarāb

Hemân koydı āgūşuma başını
Göñül şimdi ister ne nek eşini

Alub destimi rāhe-i destine
Tutardı gehi dīde-i mestine

Atardı gehī qollaruñ dūşuma
Tutub ğonca-i la‘lini gūşuma

Didi şoqsaña destini koynuma
Benim gibi at qollaruñ boynuma

Neremden murādıñ ise buse al
Ne isterseñ anuñ dirīgi muhal

Bu tebşiri gūş ittigi dem hemân
Şanurdım tenimle veda‘ itdi cān

Düşüb anda bayılmışım nice dem
O iksir-i bahtım baña itdi semm

Göñül görmemiş böyle hiç iltifat
İde yazdım az qaldı terk-i hayāt

Biraz geldi ‘aqlım hele başıma
Didim böyle devlet gele başıma

Bu luṭf-ı nevāle sebeb mey ola
Ham bādeye ğarq olursam nola

Faḫaṭ giceler vardı bir pāsbān
Bed-elhān u bed-şūret ü bed-zebān

‘Aceb bekci kim pāsbān-ı felek
Şadāsın işitdikçe ürkmek gerek

Virir nağmesi şavma beklim żarār
Sezā Ermeni zangucı olsa gerer

Gelür ehl-i ṭab‘a eger ḳonsa hem
Yanında eşk-i bülbül-i hoş nağam

Çomaḳ ḳolları ḳarnı güyā dühül
‘Alī zu‘me el-bāṭıl üstād-ı gül

Çıḳıḳ gögsi mānende-i dümbelek
Şedā herre ve ḳaz ile müşterek

Ḳatī bü’l-‘aceb heykeli var idi
Başında biraz da güli var idi

‘Acebdir ki hem gül idi hem füzül
Olur olmaza çalmaz idi ṭavül

Yarım nağmecik eksik itmek muḫāl
Bütün diñlemezsek ider inf‘āl

Gelüb iptidā ki gice çaldı sāz
Nedir çāresi diñlemiştik birāz

İkinci gice geldi ol bed-şadā
Hudā kimseyi itmesin mübtelā

O şebde ne hāl ise şabr eyledüm
Taḥammül ile nefse cebr eyledüm

Üçüncü gice kalmadı tākātım
Didim musıķī ile yok ülfetim

Heder olmasun nağme-i cān-güdāz
Varub başqa yerde çağırsun birāz

Qoyunca uşaq destine baḥşışı
Heman karnınıñ tabla dönmüş şişi

s. 57

Olub münfa‘il aqçeyi itdi red
Dimiş olsa gencine-i lā-yu‘ad

Tamām olmadan bestehā-yı şakıl
Alub aqçeyi kendim itmeme rezil

O şeb fi‘l-haķīķa idüb infi‘āl
Dimiş bir daḥī gelmek emr-i muḥāl

Muqadder imiş diñledik üç gice
O üç giceden görmedüm güç gice

Harām itdi zālīm baña uyquyı
Gözüm Yūsuf-ı ḥvāba oldu quyı

Girerdim dolaba hicāb itmesem
Cünūndan eger ictināb itmesem

Hayāli girüb h̄vābıma gāhice
Taldım yemm-i dehşete ol gice

Kendi mavlasa bekci geldi şanub
Oğurdum iki yanıma uyanub

Bir ay çıkmadı nağmesi gūşdan
Biri itdi kāfir beni hūşdan

Hikāye iderler ki Vehbī-i pīr
Yalan gerçek ol şā'ir-i nāzīr

Olub nā'ib-i belde-i Mağnisa
Kudūmiyle aydın imiş rūşenā

Şalub def gibi şöhre-i şā'iri
El üstünde tutmuşlar ol māhiri

Kara 'Osmanlar' ın piri Hacı 'Ömer
Çögür şā'iri zan idermiş meger

Çağırılmış anı bir şeb ibrām ile
Varınca o da 'izz ü ikrām ile

Vücūh-ı velāyetde mihmān imiş
Anuñ ağızına cümle hayrān imiş

Hiṭāb eyleyüb aña Hacı ‘Ömer
Dimiş ey efendi-yi şāhib hüner

İder senden erbāb-ı meclis niyāz
Alub destine sazıñı çal birāz

Dimiş ey ağā-yı misāfir-nüvāz
Uşul-i dīgerdir bizim söz ü saz

Hiṭāb eyleyüb aña tekrār ağa
İdermiş hamākatde ısrār ağa

Dimiş sazıñız yok ise bizde var
Şedefkārı tanbūre-i sīm-i tār

Şadāsın idüb perde perde dırāz
İdermiş hemān bir tarafdan niyāz

Anı kizbe haml eylemişdim faķır
Zuhūr itdi bende be-ḥükmi-ı kadır

Ne bühtān idersiñ qarındaşıña
Gelür olmadan ‘āķıbet başıña

Keşān Cāmī‘inde imām-ı şāgır
Şagır idi gerçi şığırdan kebır

Didi bir iki māh şabr eyledük
Dil-zāre şabr ile cebr eyledük

İşitdik ki siz şâ'ir-i şâhsız
Ma'ârif semāvâtına mähız

Degil haddimiz gerçi çaldırma sâz
Göñül bir iki nağme eyler niyâz

Meh-i rüzedede itdi ibrâm-ı tām
Baña turma meşk it diyü bir maqām

Didim bedce çıkmışdı âvâzımız
Sıtanbul'da terk eyledik sâzımız

O ebleh tamām eyledi i'tikād
Bunı gūş iden eylesün i'timād

Keşân'a duḡūl eyledim ibtidā
İdüb pāsbān-ı felek bir nidā

Didi semt-i Ṭobḡāne'de var ḡarīḡ
Beni itdi deryā-yı nāre ḡarīḡ

Gelüb ḡāṭıra vāşıfıñ ḡānesi
Didim yandı ol bülbülün lānesi

s. 58 Meh-i rüzedede geldi bir nāmesi
Ṭutuşmuş ḡonaḡı gibi ḡāmesi

Mezāmin-i iḡrāḡı yazmış tamām
Uyurken ṭutuşdı leb-i iḡtirām

Yanınca iki oqkalık bir seped
Dimiş yandı Topḥāne'de nīk ü bed

Ser-i şem'î-i ḥāmem idüb iltihāb
Bu beyt ile fer buldı bizim cevāb

İçinde anuñ beyt-i 'āşık ola
Bu āteş cihānı yaqarsa nola

Ferāmuş idüb kendiniñ derdini
Yazub 'ālemiñ germ ile serdini

Virüb teslīyet bu dil-i zārıma
'İlāc eyledi ḳalb-i bīmārıma

Felek olsun anuñ çerāğı gibi
Ṭutuşsun 'ādūlar ḳonağı gibi

Virüb fer Ḥudā şem'î-i iḳbāline
Felek reşk ide bezm-i iclāline

Şeh-i 'ālemiñ iki vaşşāfıyız
Televvün-nedān bende-i şāfıyız

İkimizi birden muşāb itdi çerḫ
Düçār-ı ḡam-ı ıztırāb itdi çerḫ

Hū şimdi ḥidīv-i cihān sağ ola
Ṭağıldıḳsa da böyle sağ u şola

O haķan bu ʿālemde kim var olur
Felek Muştafaʿya yine yār olur

Ser-i kūy-ı ğamdan gūzār eylerūz
Felekden yine aķz-ı şār eylerūz

Nuķūsetdedir tāliʿ-i şāʿirān
Eger olsa da pādişāh-ı cihān

Pesend itdi ŧabʿın fireng ü ʿacem
Mey-i kāmē el şunmadan gitdi cem

Selīm-i kādīm olmasa şir-gū
ŧoķuz yılda mevt eylemezdi ğulū

Daķı Hān Süleymān-ı şāhib-ķirān
Eger olmasa şāʿir-i hoş-beyān

Cünūd-ı kevākib olub leşkeri
Olurđı feleklerde fermān-ı berī

Tevāriķ-i eslāfa itdim naķar
Ħudā itmesūn kimseyi pūr-hūner

Neler itmiş ehl-i kemāle felek
O mihri olunca zevāle felek

Bu maʿnāyı tenvīr ider bī-şakāk
ʿUķaridde ki keşret-i iķtirāk

‘Utarid iken zalimüñ kâtibi
İder Taḥsin’i Sa‘diniñ ğālibi

Bunı bilmeyüb ba‘zı ḥar-ḥıynetān
İder şâ‘ire ‘izz ü töhmet hemān

Şalub başını dir efendim lepey
Yine kendi dir kim degil mi pek ey

Mübârek feminden döküb şalyalar
Tükürdigini yine kendi yalar

Biraz ḥar zarîfān alub yanına
Biri biriniñ cān қатар cānına

Қonub ortaya vāқи‘āt-ı zamān
Gelürse eger yāda Miḥnetkeşān

Olur der miyān ‘izzetiñ şöḥbeti
Ayağıyla depdi diyüb devleti

Kimi acıyub acı sözler bulur
Kimi dir ki ıtlāқ olunsa nolur

Kimi dir ki tek ḥurmaz ol bediüz-zamān
Olur zu‘mı üzre derāri-feşān

Kimi dir ki itseydi ḥıfz-ı lisān
Sürerdi anuñ devleti bir zamān

Kimi dir ki kendisi oldu sebep
Belā müceb insān çeker mi ta‘ab

s. 59

O ta‘n eyleyen cāhil-i bī-ḥired
Beni ‘aqlı üzre ider gerçi red

Felek olmasa iki gün hem-demi
Erācif ile taldurur ‘alemi

Felek degse cüz’ice ger sāzına
Eşk- i reşk ider ol dem āvāzına

Felekden şikāyet ider ol zamān
Dimez kim sebep oldu sehv-i lisān

Efnediye ğadr oldu dir sā’iri
Ferāmuş idüb tōhmet-i zāhiri

Eger şā‘ire irse renc ü keder
Dimezler felekden irişdi zarar

Felekdir felek şā‘ire ḥaşm-ı cān
Ne yaptı ‘aceb şā‘irān-ı zamān

Ki Derviş Efendi gibi bir ḥarī
Felek eyledi mi Fıtnatıñ şevheri

Revā mı ola fıtnat ol pīre zen
İder anı gerdün dinen pīre-zen

Tene‘üm ider bunca h̄ār-meşrebān
Elinden alır şa‘iriñ bulsa nān

Ne söylersem işbātına k̄ādirim
Cedel fennin icād iden māhirim

Benim nefyimiñ haftası olmadan
Felek oldu Topḥāne’ye şu‘le-zen

İdüb Vāşifiñ h̄ān-mānın h̄arāb
Hemān söndi göñlündeki iltihāb

Disünler baña kıyl u k̄āl eyledi
O biçare Vāşif ‘aceb neyledi

Şafā-yı derūn ile Rabb-ı mecīd
Meh-i rüzeyi itdi pāyān resīd

Ṭolı cām-ı ğufrān idi cerm-māh
Anı cür‘a k̄alınca itdik tabāh

Geçüb giceler şoḥbet-i şavm ile
Mürür itdi gündüzleri nevm ile

‘Azāzil-i şā‘bānda tedris idüb
Şeyāṭın-ı insanı iblis idüb

Ḳapar koyurur her birin bir yire
Uzaḳdan nigehbān olur anlara

Reh-i mu‘ şiiyyetden ‘ubūr itdirir
‘İbādat-ı haqda kuşūr itdirir

Olur münhemik ekl ü şürbe ‘ibād
Gelür şehvete rūzede ızdıyād

Ġaraż kesr-i şehvet iken şavmdan
Ġayālāt baş kaldırır nevmden

Uyub nefsi-i emāreye ‘ākıbet
Olurlar refiķ-i reh-i ma‘şiiyyet

İrüb bī-meşübāt-ı hengām-ı ‘ıyd
O demde gelür fikre yevm u ‘ıyd

İlāhi birisi benim anlaruñ
O insan kıyafetli şeytānlaruñ

Fesād öğredüb nefsi-i emmāreye
Yüzünü benim boyayın qaraya

Benim şol ki şeytāna yok hācetim
‘Azāzili ızlāle var kudretim

Kerīm-ü keremkār bildim seni
Çeh-i ma‘şiiyyetde biraķma beni

Ġitāma reside olub ħord u ħvāb
Vedā‘ itdi ekşim ile āsiyāb

Gözüm ile göz āşināsıdır ol
Felâketde hem mâcerāsıdır ol

Olub ‘azmimiz mevsim-i germgâh
Muḥîṭ-i ‘İraḳ’da iderdim şinâh

Felek itmeden murğ-ı cānı kebâb
Hemân kūy-ı mercāna itdim şitâb

Ne gördümki çekmiş ayak cūybâr
Tehî ḳalmıṣ ol çetr-i gerdūn müdâr

Getürmüş gözi ağlamaḳdan fütūr
Boşalmıṣdı mânende-i çeşm-i kūr

s. 60

Tamām itmiş ol ḳurye-i dilenşin
Diger gün olub ‘unşūr-ı āb u tıyn

Periṣân idüb istaḳoşun fenâ
Mübeddel idi anda nâre hevâ

Degil gördigim kūy-ı mercân dirîğ
Ṭayanmaz görüb ḫâlini cān dirîğ

Ümid itme zîra felekden kemâl
Kemâl olsa mihrinde olmaz zevâl

O enhârdan ḳalmamıṣ çağlar
Ne bir bîd-i Mecnūn’ı var ağlar

utuşmışdı gl mevsim-i nevbahr
Bu teş kln eylemiş ĥksr

Kenrında ęalmıř idi glşeni
Dili bir ęarıř ęařrada sseni

Yitrdi emen gsterb ry-ı zerd
şanursın ki bisterde ařĥb-ı derd

Ĥarret idb glistnı ĥarb
Felek blbln bağrın itmiş kebb

Gneş daĥı olmuş idi germ-ĥız
Ĝurb eylemek ĥulysıyla tız

Daĥı giceden eşme-i ĥveri
Ĥafı siręat eylerdi şebnemleri

Felek ĥalka-i zıkr  tevhid ide
Ĥarretde her zerre ĥurřid ide

Mağmında blbllerin zğlar
Siyeh reng-i mtem idi bğlar

Dernunda mhiler olmiş kebb
Arar mı sndrmege clar b

Cehennem fezlarda miĥmn idi
O da şanki nrnda szn idi

Ḥudāya emānet behişt-i berīn
Eger gelmiş olsa Keřān'a yağın

Dimez deşne-i mergden kimse hayf
Cihān oldu leb teşne-i āb-ı sayf

Cihān birbirin itse cāndan cūdā
Fađat bir iđim řu idi ḥūn bahā

Cihānı şurutdı Yezīd-i felek
Mekānı anuñ dūzađ olmađ gerek

řerāre gibi bu dil-i nātūvān
O āteřle mercāndan atmışdı cān

Keřān dağı bir ter idi el 'ıyāz
O āteřden āteř arardı melāz

İdermiř kıyāmetde dūzađ hücūm
Virirdi ol peygāmı bād-ı semūm

Ahālī dimişlerdi bil'ittifāđ
Tūmenler ile sirke ü sarmısađ

Sipihri idüb būy-ı bed telḥ-kām
Aralıđda burnı olurdu zūkām

Virüb ol ruşubet sipihre elem
Teđattūr ider idi āb-ı sađam

Anı nās iderlerdi rah̄met kıyās
Açarlardı H̄aḡḡa dehān-1 sipās

Yanardı o āb ile ḡāk-i Keṣān
Gürc-i ḡayıḡından virirdi niṣān

Olub bir zamān ol daḡī münḡaṡı
Hemān ṡaṡ oḡurlardı lā-yenḡaṡı

Çuvalı alub dūṡuna ruḡya ḡvūn
Arardı fezālarda āb-1 revān

İder mi cevālan anuñ āb-1 Çīn
Suyı kendi bulsa içerdi zemīn

Diyorlar kim olmaz Keṡānda ḡarīḡ
Keṡān içre ancaḡ cihānda ḡarīḡ

s. 61 Didiler ki cam açmayıñ giceler
Bu ṡehriñ hevāsı virir derd-i ser

Didim eylerim saḡf-1 beyti küṡād
Eger bir ṡarafdan vezān olsa bād

Didiler ki bir ‘illet irās ider
Didim bundan efzūn ne iḡdās ider

Sıtanbul’daki ḡamiyyāt-1 me’ūf
Degildir bir sūz-1 cigerden maḡūf

Olub baĝça bister-i raĥatım
Yalandan da var idi emniyyetim

Kimiñ destine girse ĥāk-i meĝāk
Çıķub bu ĥarāretle olmaz helāk

Gice ĥvāba maĥrem degildi gözüm
Gözüm sizde buyurın yalansa sözüm

Cehennem iken baña sab‘a tıbāk
Yaķub bir tarafından da nār-ı firāk

Serim dūr idi zevķ-i bālinden
Gözüm toymadı ĥvāb-ı nev-şebinden

Taķāzā ider dil ki yāri göre
Uyanmaz ki ru’yāda bāri göre

Göñül bir tarafından virir ıztırāb
Ciger dir yeter oldum artık kebāb

Felek eyleyüb şubĥ-ı ümīd-i şām
Teselliler oldu nihāyet tamām

Olub dembedem ‘ıyd-ı azĥı karīb
İderdi fiĝān kiş-i dil bi-şekīb

Fedā olmaķ ister reh-i yārda
Gözi besmel-i āsādır dārda

Yazub bir nice şāhib-i merḥamet
Beş on gün diyü virdiler tesliyet

Ben on gün beş on gün getürdim cünün
Sıtanbul'da var bir tükenmez beş on

Beş on gün degil oldı beş ay tamām
On aydan maşūn ide Rabb-ı enām

Nedir baḳsam āyā lūgatde beş on
Beni eyledi böyle zār u zebūn

Lūgatde beş on mı 'aceb 'am-ı fil
'Aceb zabṭ olunmış mı sāl-ı 'alil

Sininiñ bu yıl pek za'ifi imiş
Yā gāyet naḥif ü zarīfi imiş

Dem-i rüz-ı māzisi güyā ki ḥāl
Temeşşide müstaḳbeli bī-mecāl

Mürür itdi gerçi zamān-ı meddī
Şu beş on günüñ mevsimi gelmedi

Pes-i perdesinden sipihriñ meger
Müheyyā imiş bir belā-yı diger

'Aceb bir belā kim belādan belā
Her asān idi ol ḳazādan ḳazā

Civārımda bir duḡt-ı tersā-beçe
İdüb zārını ‘āleme becbeçe

Şeb u rüz iderdi enīn ü fiġān
Ṭayanmazdı olsa eger bende cān

Ḳabūl itmeyüb merhem-i tesliyyet
ḲomıŖ ortaya derdini ‘āḳıbet

Çıḳub rāzı imān gibi zāhire
Acırdı Müslūmanlar ol kāfire

Lisānı idi çünki Rūmī beyān
Faḳaṭ fark olurdı Ŗedā-yı imān

Şorub bā’iŖ-i āhını Ŗevheri
DimiŖ sordı dil bir Müslūmān peri

İderse dimiŖ terk-i dīn iḳtizā
Kenīsā o miḡrāb-ı çāre fedā

Çelīpandır kim ide derde kār
Gerekdir ki baña sā’id sīm-i yār

Cüdāyım cüdā ‘ār u nāmusdan
Ses almaz ḳulaḳ-banın nā-ḳūsdan

DimiŖ mübtelādır göñül mübtelā
Mesihādan itmez ümīd-i Ŗifā

Bunuñ çāresi terk-i dīn itmedir
Yāhud böyle āh u enīn itmedir

s. 62 Döküb derdini zülfi-veş mū-be-mū
Beyān eylemiş şūyına rū-be-rū

Hayā itmeye şevherinden ki zen
Nedir var düşen āteş-i ‘aşk-ı sen

Düşüb şū-yı bed aḫteri āteşe
Şerārı toḫındı bu miḫnet-keşe

Şebim şeb degildi şabāḫım şabāḫ
Ererken dil-i zāre ḡamdan felāḫ

Belāyı görüñ kim belā üstine
Urur dāḡı dāḡ-ı cefā üstine

Belād-ı digerden imiş ol civān
Zen-i mübtelā olsa da Müslümān

Müsā‘id degil kārına baḫt-ı bed
Deger duḫter ol aḫtere nāmzed

O şūhuñ daḫı vardı bir āşıḫı
O ‘Azrā-‘ızārıñ imiş Vāmıḫ’ı

Reḫābet idüb zen o miḫnet-keşe
Yaḫardı anı bulsa ger āteşe

Zen ü Şevher ü ‘aŐıķ u nev-civān
Bir ağızdan eylerdi āh u figān

Olub ār mevc-i yemm-i ıztırāb
Virirdi biribirine pī-tāb

Penāh eylese zen der-i dilberi
Bıraķmazdı pīŐ ü pes-i Şevheri

Civānıñ gelüb yādına nāmzed
O bedbaħtı bābından eylerdi red

İderdi bu mışır‘ala āh u bekā
Aman yandı cānım Muħammed Ağa

Felekde bu iŐ műmkűn olsa o gűn
Bu mātem iinde iderdim dűgűn

Gűzi āŐıķıñ ķan gibi ķırmızı
Helāk eylerim dir o kāfir ķızı

Olub her biri ‘aŐıķ-ı nā-Őekīb
Biribirine her birisi raķīb

Bu bir gűŐ olunmuŐ hikāyet degil
Falan fistekezden rivāyet degil

Bunı gűrmesem ben inanmaz idim
Bu āteŐ ile kāŐ yanmaz idim

Zebūn oldı ‘aşka nice taş döken
Taḥammül götürmez idi kühken

Olub ‘aqlı zülfi gibi tār u mār
Gezerdi şoqaqlarda leyl ü nehhār

Üşüb başına cümle nisvān-ı şehri
Şaşırdı civānān ü pīrān-ı şehri

Yanınca o biçāreniñ şevheri
Yanardı berāber gezüb serseri

Üşüb başına mātem-i kā’ināt
Anuñla gezerdi ğam-ı kā’ināt

Bu rütbe siyāh olmasun aḥteri
Ola düşmenāmın bu ğamdan beri

O kāfir kıızı düşmen-i dīn iken
Olnca bu āteş ile nāle-zen

Baña itdi ḥvāb-ı ḥuzūrı ḥarām
O aĝlar ben aĝlar idim şubḥ u şām

Ararken rüfū ḳalb-i şad-pāreme
Avuçla tuz ekdi felek yāreme

Taḥammül olunmazdı feryādına
Bulunmaz idi çāre imdādına

Ṭutub dergeh-i Ḥaḫḫa rūy-ı niyāz
Didim yārāb ol derdime çāresāz

Ki sensin nigārende-i ḥüsn-i pāk
İden çehre-i ‘āşığı zerd-i nāk

İlāhī benim var mıdır kuvvetim
Dil-i zārımıñ yerine kudretim

İlāhī kerīm ü keremkārsın
Ki sen vāḫıf-ı her dil-i zārsın

s. 63 Benim bu ğama iḫtidārım mı var
Bu rütbe ḥazāne bahārım mı var

Sıtanbul’da gelse başa bu belā
Olur bir tesellī viren mübtelā

İlāhī zahīr ü mededkārım ol
Tesellīde ḫalb-i bīmārım ol

Ġarībü‘d-diyāre bu ğam çoḫcadır
Diger ğam ile ḫarnımız toḫcadır

Pes ü pīşimi oldı derd ü keder
Ne yapsun iki ḫaşma bir dāne ser

Bu ğamdan beni eyle yā Rabb ḫalāş
Düşenler ḫapuñdan bulur heb ḫalāş

Müheyyā idi sīnede hār u has
Çodı bir şerāre o āteş nefes

Ṭutuşdı derūnım mişāl-ı çınar
Reh-i gülşen-i ‘aşka oldum fenār

Ṭabīb-i hıred oldı hikmet-nümā
Didi qarlı köydür bu nāre şifā

Delilim olub ğam-ı reh miḥnete
Yine düşdi ğurbetde dil ğurbete

Refikim idi kāfirin miḥneti
Cehennem iderdi baña cenneti

Bizimle berāberce çıkdı keder
Yine bu gidişle berāber gider

Çonaçcı gibi gitdi feryādımız
Keder tehkiye eyledi zārımız

Bu āteş ile girse dil cennete
Behiştı şoçar duzaḥ-ı miḥnete

Ṭoğub mihr-i Rūşen açıldı şabāḥ
Göñül bulmadı miĝ-i ğamdan felāḥ

Behişt olsa çāpek virir derd-i ser
Berāber degil mi o renc-i keder

Göñülde ola zaḥm-ı zehr-i elem
Gelür ‘âlemüñ aña iksiri sem

Nihāyet refîk-i felâket-keşim
Didi berter oldu daḥî âteşim

Zebün eyledi ‘âkıbet derd-i ‘aşk
Ḳafayı yire urdı mürid-i ‘aşk

Alub anı oldım Keşan’a revān
Ṭayansun bu derd ü ğama cism ü cān

Ṭabīb-i ḳaḫa cāna ḳaşd eyledi
Şoḳub neşteri cevri ḳaşd eyledi

İdüb aña ‘aḳlımca ba‘z ‘ilāc
İṭbāya mess itmedi ihtiyāc

Keşan’ın ḳalursa eṭibbāsına
Sürer ādemiñ derdi ‘uḳbāsına

Getürdi biri bir hekīm-i le’im
Ebū Cehl-i ḫikmet ‘ıtıl-ı zenīm

Ṭebābetde za‘mınca Soḳraṭ’a denk
Ne Ṭalyān ne Latin ne Rūm ü Frenk

İpoḳraṭ’ı ‘illet nedān-ı zamān
Berārende-i münezzil pest-i cān

Felaṭun-ı bî-re'viyyet ü bî-ḥard
Aristo'yı 'aqlınca itmekde red

Eger virse rencûre râvend-i çîn
Olur inḳıyâz-ı mizâca mu'în

'Îlâcında te'sîr olaydı eger
Keşân'da tükenmişdi nev'-i beşer

Daḥı gelmeden ḥastanuñ yanına
Olur nişterkeş girer ḳanına

Degil taşma birkaç ḳarış rîsmân
Boğar ḥastasın gelse almağa ḳân

İki parmağı arasında ecel
Virir şiklet-i desti nabza ḥalel

Eger bulsa mirzâda ḥummâ-yı dıḳ
İder anda tedbîrini iki şıḳ

s. 64 Virür gâhı iksîr-i âteş mizâc
Gehi âb-ı selc ile eyler 'ilâc

Şerâyın ve am'âde olsa ḥalel
Virür başa sağlîḳ ṭala-yı 'asel

'Îlacından eylerse perhîz eger
Bulur ḥaste-i derd-i derde zafer

O ānbār-ı tã'ūn o şeyyād-ı cān
Kefen dūze olmuş şerik-i 'inān

Virür ücretin vārîş-i men-helek
Maħalle imamı ile müşterek

O alpa ki bir lāne-i mūş idi
am-ı cıfeye şaki serpūş idi

Cihān pehlivānān-ı sıblet-dırāz
Birütenden eyler görüb itirāz

Muayyīye hācet degil ehresi
Gören astanu a olur zehresi

aliyūn giribānu pāresi
ayansun aa asteni yāresi

O sıklitle ökdi gelüb mindere
Marizi yaturdı hemān andere

Görüb anı 'illet firār eyledi
avuşdı deyu iftiār eyledi

Biz itdik ne āl ise def'i telāş
Zen-i 'aşı oldu esir-i firāş

Olub aste eşmi gibi 'aıbet
Dehāmı gibi yok idi teselliyet

Nice dāğ açub üstine yārenüñ
Diger-gün idi hāli bī-çarenüñ

Miyānı gibi cismi olmuş nizār
Dağī ‘aqlı zülfi gibi tār-mār

İşitdikçe hālin men ü nev-cevān
Yine aldı virdi enīn ü figān

Felek ol zeni keştgīr eyledi
İki merdi birden esīr eyledi

Gelüb ‘aķıbet kurdugum başıma
Deñizler acırdı baķub yaşıma

Düşüb āteş-i ıztırāba yine
Vedā‘ eylediñ hord u hūvāba yine

Gehī sūz-ı şefķāt gahī nār-ı ‘aşķ
Siyavuş’a döndüñ iki bār-ı ‘aşķ

Naşihat iderdüm gahī ben aña
Tesellī virürdi gahī ol baña

Değil çünki mümkin huşul-i merām
Tesellī ü nuş oldu āķir tamām

Bulub biķ-i ğam dilde neşv ü nümā
Fidān ķāmeti oldu nuhl-ı belā

Ŗikest eyledi ŖiŖe-i ‘ahdi-bār
Döküldi mey-i dāde-i eŖk-bār

Alub refte refte Ŗerār-ı derūn
Dil-i her Ŗerār oldu güllhan nümūn

ŤutuŖdı o āteŖ ile dāmenim
Ŗerer ħarmanı oldu pīrāmenim

Metānet iderdi bu merd-i ġayūr
Ťurur mı diger ‘āŖıķ-ı nā-Ŗabūr

O rencūr-ı ‘aŖķa gelüb derd-i ser
Virürdi ġāhı ħastasından ħaber

İki ķan ķanaġı idi ġözleri
Yaķardı beni āteŖin sözleri

Ŗalardı ħaber aña gahice yār
Miyāncı idi arada āh u zār

Gahi baña eylerdi ‘arzuġāl
Gelüb yanuma ħasta vü bī-mecāl

Ķoyub ŖaŖa baŖın olur nāle-zen
Terahġüm iderdi ġören merd ü zen

Bulub āteŖi ġün-be-ġün ez-yād
Ķınār oldu ol serv-i Ťübı nihād

s. 65 Olub k̄āmeti nev-civānlıkda ħam
Bahārın ħazāne erişdirdi ġam

İşit kim belādan belā s̄öylerim
İki başlı bir ejdeha s̄öylerim

O řūĥuñ görüb ħālını çeřm-i zār
Göñül olmaş isterdi deryā niřār

Belā bunda kim itsem āh u enīn
Olurđı refiķim helāke řarīn

İderdi bir āh eylesem biñ fiġān
Eger aġlasam baĥr olurđı revān

O benden ben andan beter derd-nāk
Girībān u dāmānlar çāk çāk

Eger olsa mümkin anuñ vuşlatı
Olur göñlümün mucib-i firķati

Felek attı kim baña bir seng-i ġam
Degil rīzesi bī-sütün-ı elem

Anuñ vuşlatı baña firķat idi
Benim firķātım aña vuşlat idi

Ĥiķāyāt-ı Leylī vü Mecnūn degil
Bu ġam bildiġiñ řiir-i mevrūn degil

Yeňi virdi bu meyve-i nuhl-i ğam
Dağı tıtmadan bāġbān-ı elem

Yeňi biçdi bu cāme-i miñneti
Felek baña giydirdi ol ħil'ati

Ğam-ı faqr ile mezc olub derd-i 'aşq
Ħarāb oldı birdin zen ü merd-i 'aşq

Ķatı mess idüb anları iñtiyāc
Çocuklar yaturlar idi evde ac

Olub şevheriñ şan'atı göze-ger
Sebū gibi koydı o da ħāke ser

Ferāmūş idüb kesbini kārını
Bitürdi iki günde heb vārını

Ķırub kūze-i ħātırın rūzigār
Çanaq çömlegi oldı gerd ü ġubār

Telef itdi sermāyesin renc-i ğam
Faqat qaldı ħam nāmına bir şikem

Sebūveş koyub bögrine destini
Şunardı dil-i zār-ı işkestini

Bu günce bu faqr u felāket belin
Siyeh kāse-i çarĥa tıtdı elin

Yiyüb içdigi ıztırābı idi
Gözi yaşı bağrı kebābı idi

Zen ile koyub başını bir yire
Dü efkar iderdi bu derd-i sere

Düşündükçe ol iki dil-ğasteyi
Tüketdik yine nüsteyi besteyi

Dimiş zen ki ey şevher-i mihribān
Bitirdi beni hasret-i nevcivān

Tüketdik seniñ ile hem-serligi
Bugün eyle icrā baña erligi

Getür kim görüb bir nefes yārimi
Alub ideyim bu dil-i zārımı

Yetişsün baña bu dem-i vāpesin
Meded qalmasun haşra āh u enin

Gülünden alub şeme'-i vāhıde
Benim qalmadı kudretim zā'ide

Bu derdli başı qoysa zānusına
Naşib olsa cān tig-i ebrūsına

Görüb ğamzesin ağlasam bir zamān
Aña eylesem bāri teslīm-i cān

Virüb bir içim şu zülâli gibi
Bırağsam ‘âlemde tâb u tebi

Getür baña bir lahza cânânımı
Geleydi Hüdâ almadan cânımı

Naşîbi olub düşmedim pâyine
Nişâr eyleyem cânımı pâyine

s. 66 Kıoyub hañçer-i ğamzesin kıoynıma
Kemend eyleyem pür-çemen boynıma

Baña gösteriñ yârımı bir nefes
Olam kârbân-ı beķāya ceres

Emānet virüb bu dil-i zârımı
Virüb cânımı terk idem vârimı

Hazân bulmadan nergis-i ğülşenim
Ĝörünsün gelüb baña şūh-ı şenim

Bu hâletle ğörsün getür o ğülü
Anuñçün perişân olan sünbüli

Ĝörüb çāk çāk leb-i ālımı
Düşündükçe āh eylesün hālımı

Ĝörüb kıāmetim sāyeveş pāymāl
İde haķ rüz-ı kıyāmı helāl

Yaşılmış görüb yā gibi kaçımı
Benim döksün ol pehlivān taşımı

Çoşun bir nefes sīneme destini
Görem ölmeden dāde-i mestini

Yetişsün dem-i vāpesinin gibi
Beni itmesün terk-i dīnim gibi

Gelür gün ki çevre peşimān olur
Bu aḥvāle yıllarca nālān olur

Gelür gün ki ‘aqlın alub başına
Urur başımı kabrimiñ taşına

Ḥaber vir ḥaber bu dil-i zārdan
Çolay mı bu ayrılmadır yārdan

Degil rencişim cānımıñ acısı
Helāk itdi cānānımıñ acısı

Degil maḳşadım leblerinden devā
İki kaṭre nīrāne olmaz şifā

Dirim kim gelüb yādına firḳatim
Anı yaḳmasun āteş-i ḥasretim

Ne olduysa oldı bu bī-çāreye
Şerik itmeyim anı bu yāreye

avuşdırsun anı baña yaradan
ıa cn gibi firati aradan

Varub eyle cnnıma keşf-i l
Saña iret aın itmem ell

Bu avli gş eyleyb şevheri
Tutuşmuş ocağı gibi her biri

Getr siy bde-i lle-reng
Gl-i zamım itdi kşde şereng

um-ı derdini itsn işkest-i aş
Ne var ise dksn bu sermest-i aş

Getr siy bde-i khnedden
am-ı tzedden olayım na‘re-zen

İřitdiñ mi si bu derd  gamı
Ki sensin bel ehliniñ hemdemi

Baña ařıñ itdiklerin gř ıl
Benimle bu zehr-i gamı nş ıl

İki ul olub teş-i iftir
Yine itdi amhnemiz itir

Grb ařıñ sz-ı derdiñ civn
Didi yandı cnım aman el amn

Çeküb sūz-1 firķat ile āh-1 serd
‘Aceb imtizāc eyledi hūrr ü berd

Ṭoñub ҡaldım anda gelüb incimād
Ṭutuşdı o gülñihāl āteş-nihād

Olub her şerer canımıñ külhenni
Anı yaķmadı çarḥ yaķdı beni

Gözinden revān oldu bir hūn-1 āl
Uruldı didim ‘āķıbet ol gazāl

Uzaķdan gelürdi zeng-i nālesi
Giribāna döndi göñül kālesi

Figānlar ki itdi o şām-1 firāķ
Sipihr ağladı tā külhence fevāķ

s. 67 Görüb rehşes-i çeşmini āsumān
Degil ra‘d ҡıldı enīn ü figān

O māh ağladı āsumān ağladı
Bu derde zamān u zemīn ağladı

Ṭutub ‘ālemi bang-1 rūḥī fedāk
İnān oldu cism-i zemīn lerze-nāk

Zuhūr itdi ḥavf itdigim ‘āķıbet
Ḳabūl itmez artık göñül tesliyet

Bu âteş dil ü cânımı haşladı
Ciger қоқусы gelmege başladı

Çerâğ eyledi bendesin şâh-ı aşğ
Tülû' eyledi nâ-becâ mâh-ı aşğ

Girüb fikr-i gisû ile lâleye
Yine Қays-ı dil başladı nâleye

Ėam-ı aşğdan eylemişdim ferâğ
Yine yakdı tâ sînem üzre çerâğ

Düşürdi yine çâhe fikr-i zeķan
Ne bir kârbân var ni dil ü resen

Yine fikr-i ayruya düşdi göñül
Çeküb cânê hançer bozuşdı göñül

Deşildi yine sînemiñ yâresi
Güçeldi dil-i zârımıñ çâresi

Göñül şîr-i şahrâ iken bî mehâr
Yine oldu âhû-yı çeşme şikâr

Hezâr âferin çeşm-i cādūsına
Şikâr eyledi şîri âhūsına

Lebimden gidüb zevķ-i şahbâ-yı nâb
Boğazdan degil bâde geçmezdi âb

Getürdüm urub serde zulfi otāğ
O sevdā ile itilāl-i dimāğ

Gelüb zevıme zehr-i bezm-i mien
Ferāmūş olındı şafā-yı vaan

Güler zanniderdim biri ağlasa
Şafāyāb olurdu gözüm ağlasa

Sıtanbul zannitme zikrim idi
Dil-i zārımıñ derdi fikrim idi

Düzüb sāz-ı efgānımıñ perdesin
Ĝam-ı dehre dirdim ki gel nerdesin

Vücūdum amİR oldu ekdār ile
Pişirdim işi minet-i yār ile

Kederle şu şızmaz idi aradan
Meger kim cerāat aa yaradan

Şifāyāb olub icdigim zehirden
odum iştikā-yı Ĝam-ı dehirde

Kederle şafā-yāb idim ol adar
Keder olmasa ben arardım keder

Gehİ ol zeniñ ālını fikr idüb
Gehİ firāt-ı ‘āşıkı zikr idüb

Ferāmuş olunmuşdı māl u menāl
Zuhūr eyledi dilde bir başqa hāl

Ġam-ı ‘aşķile öyle üns eyledim
İşit kim o āteş ile neyledim

İdüb cāmeden cism-i zārı berī
Gezerdim mecānın gibi serserī

Gehī Kays olub deşte oldum revān
Gehī kūhikenlikle geçdi zamān

Girībān mı kalmışdı çāk olmadık
Dil ü cān mı vardı helāk olmadık

Serāpā-yı cismim olub lālezār
Şulardım sirişkimle leyl ü nehār

Yedi mähī geçdi zamān-ı celā
Yine bulmadı nücm-i bahtım cilā

Şitāda idüb refte refte hücüm
Kararmaķda gerdün gibi baht-ı şüm

Tükendi şatub şavmadan mālezim
Dahī parmaĝa şaracaķ bir bezim

s. 68

Bu günlerde ‘afv itsede pādişāh
Vaţan ‘azmine kalmadı ĝarc-ı rāh

Suḥandan da gelmişdi artıq kelāl
Tüketdi sözi iftirāk-ı ‘ıyāl

Tesellî daḥî yazmaz oldu kibār
Yazanlar daḥî oldılar şerm-sār

Giriftār olub ‘uḡdeye mihr-i kām
Nümāyān idi inkisāf-ı tamām

Çıķıb deşte geşt ü güzār eyledim
Keşānlı şanurdı firār eyledim

Yeñice köyün eyledim ihtiyār
Ėam-ı köhneden şanki itdim firār

Çeküb cām-ı ye’si felekden müdām
Mey-i şekveyi bezme itdim ḥarām

Mey-i nā-ümîdi ‘aceb mey imiş
Meyiñ keyfi yanında lâşey imiş

Tecerrid şarābı gibi bir şarāb
Çıķarmaz bu meyḥāne-i nüh-ķebāb

Uşāqlar iderlerdi şayd ü şikār
Benim şāhbāzım idi çeşm-i yār

İderdim gehî yāremi bende rām
Felekden alub vaşl ile intiķām

Enīs ü celīsim idi bu kitāb
Ḳafadārım olmuşdı cām-ı şarāb

Penāh eyleyüb gāhi seccādeyi
Dökerdi gözüm içdigi bādeyi

Gahi rehğüzārdan geçerdı tatar
Dimezdim Sıtanbul'da āyā ne var

Yazarken hicāb itmeyüb hāmeler
Gelürdi gahī tesliyet nāmeler

Bena ne virüb renciş-i fekk-i mihr
Açub virmedim hāḫıra şekk-i mihr

Birikdikçe sūzān idüb āteşe
Keder virmedim ḳalb-i ḫasretkeşe

Felek gösterüb çehre-i intiḳām
Gelüb şeḫne-i şikest oldı cām

Uzıtdı ayağın ser-i bāmdan
Hücüm eyledi leşker-i cāmdan

Ḳarardı felek zülf-i baḫtım gibi
Girih-bend olub kār suḫanım gibi

Mūsāvī idi mihre rüz u şebi
Düşünde görürdi felek kevkebi

Felek görmedi iki aydır mehi
Muḥarrem şanurdı rebî'î gehi

Siyeh rûz idüb mâtem-i âfitâb
Felek qara giydi degildir seḫâb

Qararmışdı fikrimde reng-i saffid
Hele qar yağub oldı levni pedid

Ṭolı eyledim cām-ı çarḫı şikest
Virir raḫne gāhice bālāya pest

Ṭoñub qaldı sa'dî gibi cūybār
Açardı gelüb mürşid-i nevbahār

Hum-ı bâde yaqut ile oldı pür
Sebū-yı 'araq gūyiyā genc-i dür

Zemîne nola itse gerdün ḫased
Ki her gūşesi oldı burc-ı esed

Yapıldı pamuqdan nice arslan
'Aceb beñzedi pişe-zāre cihān

Şihāb-ı felek itse 'azm-i zemîn
Olurdu ṭoñub nîze-i āhenîn

Düşerdi soğukdan başa miḫ-ı bām
Ciger-gāhe işler idi siḫ-i bām

ar ire gören Keecizde’yi
Dilme mi ŐaŐırmıŐ felek ‘deyi

s. 69

alat-kr-i ar-ı gdr ile
Bu yıl Őardılar keeyi r ile

Şerer Őırasa glhen-i nrdan
onardi ‘akde gibi ardan

GneŐ asa berfn daı damesin
Felek gŐ iderdi lakin namesin

Geh haırımдан ıardı ader
Sgerdim sipihre Őabaa adar

urc itmedim oadan idi ay
UzatmıŐ olaydım onar iki py

Degil oa iŐkenbeden bir fenr
ılınmıŐdı kgd ile istinr

KeŐn alkmı eyleyb bizde cem‘
Yanardım dernundan mnend-Şem‘

‘ĀṬĀYĪ

ḤAMSE’SİNDEN

Şah-ı vâkıf gerekdir aḥvāle

Vükelāya ḳalursa vāy ḥāle

Şāh-ı vâkıf olunca aḥvāle

Kimse iḳdām itmez ihmāle

Eşk ü āhım delīl-i ḥāl fikār

‘Aşıḳıñ bir bilinmedik nesi var

Dem-i vuşlat ğarīb-i ḥāletdir

Dil-i mehcüre ḥod ḳıyāmetdir

Merhemiñ ḳadrini şikeste bilür

Şerbetin ḳıymetini ḥaste bilür

Gerçi gücdür ḳomaḳ aḥbābı

Zevḳdir görmemekde a‘dāyı

Olmuş iken memlekete pādişāh

Yine degil ḳāni‘ luṭfullah

Ḳaşdı anın şāh-ı cihāndārlık

Göstetüri ‘āleme ḥünḳārlık

Eyleye ez‘āc ḳalub ‘abād

Ḳahrı ile odlara yana belād

Ya‘ni çeküb ‘asker deryā-yı nehīb

Eyleye bir ḥalkı vatandan ğarīb

Bir belüğüñ adını a‘dā ide
Memleketi esir eyle yağma ide

Her biri bî-sābıka-i güft-gū
Birbirini bilmeden ola ‘adū

Da‘vi-i cāh eylemede iki şāh
Ortada aḥvāl-i ra‘bet-i tebāh

Naḥvet-i cehl ile bir iki ‘avān
Nāmların ide cihān-ı pehlivān

Birbirine eyleye kaçd-ı helāk
Birisi merd ola biri zaḥmnāk

HİKĀYE

Mışır sevādına viren rüşeni
Bülbül-i gülzār cenān-ı gülşeni

Nāmı şalub şehre sedā-yı bülend
Oldı kerāmet ile çün şehre-bend

Ḥüsn-i arādetle kılub i‘itiqād
İtdi mürīd olmağı dünyā murād

Devride nezdinveş itmek mürīd
Olmaz idi hiç kereminden ba‘īd

İtse teveccüh kime ḥurşīd-vār
Eyler idi zulmetini tar-u-mār

Her yaña ol mihr-i sipihr-i bülend
Şalmış idi şa‘şa‘ından kemend

s. 70

Vālidemiñ vālidī İbn-i Naşūh
Pīr ‘Alī sālīk-i şāhib-i fütūh

Bir gün urub cezbe-i himmet aña
Malğaradan itdi ‘azīmet aña

Ṭālib-i baħr oldı cevāb-ı revān
Sāhil-i İstanbul’a geldi hemān

Ḥikmeti gör ħusrev gitti penāh
Şāh-ı Süleymān felek-i bārgāh

Gönderüb ol pīre muqaddem ħaber
İtmiş idi kaşd-ı ziyāret meger

Cāzibe-i luṭfi kemend eylemiş
Da‘vet-i dergāh-ı bülend eylemiş

Ġoncaveş ol nāme bulunca vuşul
Açmış anı dest-i nesīm-i qabul

Mışır’dan āheniñ sefer eylemiş
Lücce-i deryāyı güzer eylemiş

Bulıcak ol dürr ile deryā-şeref
Oldı şu üstünde keşāde şadef

Şaldı şu üzre aña seccāde fülk
Felekde deryā idi deryāda fülk

Mevce-i tevfik olub rāhber
Sāhile geldi o dıraşşān-güher

Ruma gelüb devlet-i imān gibi
İtdi nüzül ol yire Qurʾān gibi

Ġāfil idi ceddin o aḥvālden
Kevkeb-i baht itdiği iḳbālden

İtmege sevdagerī-i vecd ü ḥāl
Mışra idi niyyeti zevraḳ mişāl

Gözler idi geşti-i deryā-süvār
Zevraḳ-i cāmı nitekim bāde-ḥvār

İtdi o eşnāda meger ittişāl
Sāhile bir geşti-i deryā-nevāl

İrdi hemān ḡulgule-i ḡülşeni
Ḡülşene döndürdi o pīrāmeni

Yusuf-ı Mışrı gibi pīr ʿaziz
Eyledi şevḳ odını dillerde tiz

Ādeme lütf-ı Haḳḳ olunca gehī
Yirde bulur gökde ararken mehī

Yol yol olub mihr ile zerre mişāl
Vardı elin öpmege cümle recāl

Cedd daḥı biñ cedd ile itdi düḥūl
Buldı dil-i şāfi şafā-yı qabūl

Pir ki ḥurşīd pir-i envār idi
Vāşıta'ı eler'is numūdār idi

Şubḥveş ağarmış idi bī-cidāl
Qıuvvet-i qıudsiyyede mānend-i zāl

İtmiş idi ḥacıyı çeşmen-nihān
Şa'şā'da niteki mihr-i cihān

Qaldurub ebrū-yı mübāreklerin
Açdı gözün şaçdı suḥan dürrlerin

Lütf-ı ḥiṭāb eyleyüb ol şādıqā
Söyledi bī-vāşıta-ı şābıqā

Eyledi 'Aynī ile nāmını yād
Didi ki ey sākik-i pāk i'itikād

Müjde saña bā'ış bu riḥletiñ
Oldı seniñ cāzibe-i himmetiñ

Sırr-ı ḥaқиkatden olub nükte-senc
Dürreine dürc eyledi bir nice genc

Aña tiz vecle idüb naş u pend
Müjde ider bir veled-i dilpesend

Vālidīñ aḥvāli ile pāyesin
Kesb-i ma‘ārifdeki pīrāyesin

‘Aynī ile ceddime a‘lām ider
Şoḥbeti bu vech ile itmām ider

ŞEYH GALİB
HÜSN Ü AŞK'DAN

- s. 71 Hamd āña ki kıldı halka rahmet
Taḥmīdde ‘acze virdi ruḥṣat
- Ger ḥamdine yoḡsa ḥadd ü iḥṣā
Şükr it ki zebān-ı ‘acz gūyā
- Baḥş eyledi ehl-i ‘acze idrāk
Feḥvā-yı şerīf-i mā ‘arafnāk
- Birdir didi āşinā-yı vaḥdet
Mevc-i aḥadiyyet Aḥmediyyet
- Çün evvel-i mā ḥalaḡdır ol nūr
Şāni-i Ḥudā disem de ma‘zūr
- Āyine-i vaḥdet-i ilāhī
Mīr’āt-ı vüçüdüdür kemāhi
- Īmān-ı haḡiḡiye ol āgāh
Besdir sana bir Nebī bir Allāh
- Söz olsa da menba‘-ı kerāmet
Ḳur’ān’a nazīre olmaz elbet
- Bir şeb ki sarāy-ı Ümmühānī
Olmuşdı o māhiñ āsmānı

Ammā ki ne ŧeb emīn-i raḥmet
ŧeyhu'l-ḥarem-i ḥarīm-i ḥazret

Manend-i Bilāl-i ŧāhib-ʿirfān
Nūr-ı siyeh içre nūr-ı imān

Çün āb-ı ḥayāt o ŧām-ı envar
Rengi siyeh idi mevc-i aḫzar

Envār ile kāʿināt tıldı
İŧte bu gice ŧabāḥ oldı

Bir ḫırmen-i nūr olub nüh-eflāk
Ḥurŧidi kapatdı pertev-i ḫāk

Ger itmese mihr ü meh teḫaddüm
ŧebnem yerine yāğardı encüm

Envār büridi kāʿinātı
Rūŧen görür oldılar ḥayātı

Berḫ urdı o ŧeb-çerāğ-ı nā-yāb
Maḫv oldı heb āftāb ü mehtāb

Bir ḫırmen idi nücüm-ı pür-tāb
Ḥurŧid ü meh anda kirm-i ŧeb-tāb

Āyine-i nūr olub ŧeb-i tār
Yār eyledi yāre ʿarz-ı dīdār

Gönderdi Hudā edüb meşiyet
Cibril-i emîni peyk-i da‘vet

Her geh ki inerdi āsmāndan
Şan ‘arşa çıkardı hāk-dāndan

Tebşîr kılub sürüş-1 a’zem

Didi ki eyā Resûl-i Ekrem

Adın kodılar Burâk-1 yektâ
Geldi ayağıña ‘arş-1 a‘lâ

Eyle güzer ‘arş u asmānı
Maḥzûn buyurma lâ-mekānı

Ol maqşad-1 kün fe kân-îcād
Ferman-1 Hudāya oldı münkād

Her şey olur aşlına şitābān
Çıkdı yine āsmāna Qur‘ān

Çün başdı rikāba pāy-i himmet
Zîn hānesi idi beyt-i vaḥdet

Ne kaldı zemîn ü zemāne
Maḥvoldı bu tırfa āşiyāne

Cüş eyledi çün muḥîr-i vaḥdet
Ma‘nāya mübeddel oldı şüret

Tā ki görinüb ḥarīm-i aq̄ṣā
‘Abdiyyetiñ oldı sırrı peydā

Ol sācid olub Ḥaḳ oldı mescūd
Dendi bu maḳāma ğayb-ı meṣhūd

s. 72

Ervaḥ-ı rüsül cemā‘at oldı
Allah bilür ne ḥālet oldı

Çün baṣdı sipihr-i evvele pā
Oldı iki pāre bedr-i ra‘nā

Tā ḥalka ‘ıyān ola mücerred
Kim devr-i ḳamer mi devr-i Aḥmed

Mi‘rācda çün zamān yoḳdır
Evvel dimeĝe tüvān yoḳdır

Mah olması mu‘ciziyle münṣāḳ
İṣbāt idi ṣerḥ-i ṣadrı elḥaḳ

‘Azm eyledi vaḥy-i vārid üzre
Vardı felek-i ‘uṭārid üzre

Çün geldi o ṣā‘ir-i felek-cāh
Ol ṣāhdan oldı ma’zeret-ḥvāh

‘Afv eyledi nāme-i siyāhın
Ḥassāne baĝıṣladı günāhın

Meb'ūsına rehber oldu bā'is
Açıldı der-i sipihri-ı sālīs

Zehrāsın idüb şeff' Zühre
'Afvından o şāhiñ aldı behre

Çārüm felegi kılnca seyrān
Faḥr itdi dü bār-ı çār erkān

Feyz aldı melihadan Mesīḥā
Tekrārdan oldu şanki iḥyā

Berḳ urdı o şeb-çerāğ-ı cāvid
Şermiyle zemīne girdi ḥurşid

Çün fārem-i ḥāmis oldu menzil
Mirriḥe erişdi ḥadşe-i dil

Ḳan ağlayub 'özre itdi āheng
Dāmān-ı sihipri kıldı gültreng

'Afv itdi o şāh-ı āsmān-raḥş
'Azrā' ile kıldı cürmini baḥş

Çün şeş cihet oldu kām-ḥāhı
Çarḥ-ı şeşüme erişdi rāhı

Tā ide o şāh-ı heft-iḳlīm
Ḳāzı-i sipihre şer'i ta'līm

Teblig kılub Cenāb-ı Hāq'dan
Nehy eyledi hūkm-i mā-sebaqdan

Çün irdi sipihr-i heftümīne
Baḥş itdi sa'adet 'ālemīne

Keyvān şeff' idüb Bilāl'i
Böyle diyüb itdi rūy-māli

Bisdir baña bu şeb özr-ḫvāhī
Bālā-ter-i reng kııl siyāhı

Çün ḫazret-i pādişāh "levlāk"
Tekmil ile kııldı seyr-i eflāk

Amma daḫi baḥşīş-i ilāhi
Mi'rācını bulmadı kemāhi

Kürsiye başınca pāy-i reftār
Şevḳ eyledi şābitātı seyyār

Başmaḡla ḫadem vücūd-ı pāki
Eflāke çıkardı Sevr-i ḫāḳi

Lütf idüb o pādişāh-ı yektā
Ḳoz bekçi başısı oldu Cevzā

Der yūze elin açınca Mīzān
Dirhem yerine dūr itdi rīzān

Hüt eyledi zîr-i hâke âheng
Girdab-ı hafâya girdi Hârçeng

Çıldı Esed ibn-i ‘Amin’i yâd
Taḥlîşine andan oldu imdâd

Zîrâ Hamel eyleyüb şikâyet
İtmişdi Celâdetin hikâyet

Delv ağlayub oldu ḥâlî derhem
Bir reşḥa diyüb be-çâh-ı Zemzem

Bir feyz ile şâd olub örgüdü
Dülâb-ı Muḥammedîye döndü

s. 73

Pervîn ile Cedy olunca tezyîn
Sıbṭeynine tuḥfe kıldı ta‘yîn

Çün sâat-ı çarḥa lâzım ‘Akreb
Vaḳtâ o da kıldı ‘arz-ı maṭlab

Buldı şeref-i kabûle imkân
Fevt olmadı bir daḳîka iḥsân

Çavsine baḳınca zâl-i dehrîñ
Pek za‘fını gördü ḥâl-i dehrîñ

Ol şâhsüvâr-ı ‘Kaabe çavseyn’
Çıldı seferîñ verâ-yı kevneyn

Cibrîl-i emîne oldu hem-pâ
Tâ ‘arş-ı Hudâyı kıldı me’vâ

Levh ü kalem ü hezâr-ı esrâr
Hem oldu kerrübiyân be-dîdâr

‘Arşı birağub mişâl-i sâye
Zül-‘arş didi o ‘arş-pâye

Ol seyrde mâverâ görindi
Tâ sidre-i müntehâ görindi

Açıldı der-i harîm ü vahdet
Kurbet girü kaldı geldi vuşlat

Cibrîl’de ‘acz olub hüveydâ
Elfâzı bırağdı anda ma’nâ

Evvel ne idi ne oldu bilmem
Leb-rîz idi ol ne töldü bilmem

Bir meclis-i ünse maḥrem oldum
Ol cennet içinde Adem oldum

Meclis velî Gülşen-i muḥabbet
Bülbülleri yekser ehl-i ülfet

Her birisi şâ’ir-i sülḥan-senc
Gencîneler elde cümlesi genc

Ülfetleri şîr ü fazl ü ‘irfān
Şoĥbetleri nazm u nesr ü ilĥān

Ben mest-i şabūĥ-ı nükte-dāni
Vaĥt ise şabāĥ-ı nev-cevānī

Gāĥī oĥunırdı Ĥayr-ābād
Nābī olunurdu ĥayr ile yād

Haĥĥa ki ‘acīb bir eĥerdir
Erbāb-ı yanında mu‘teberdir

Hengām-ı hiremde söylemişdir
Pīr olduĥı demde söylemişdir

Ol nazmıñ idüb ehl-i ma‘anna
Medĥinde mübālaĥa ile ıtrā

Bezm ehli ser-ā-ser itdi iĥrār
Bu ĥavli muvāfaĥatla tekrār

Bir ĥāyetde irdi kim me’āli
Tanzīriniñ olmaz iĥtimāli

Ol rıĥlı baña girān görindi
Bir şūret-i imtiĥān görindi

Ta‘rizāne idüb ĥıĥābı
Virdim o gürūha bu cevābı

Kim Nābi'ye hiç düşer mi evfāk
Şeyhiñ sözine kelāmı kıatmaq

Ey kışşadan olmayan haberdār
Nākıs mı bıraıdı Şeyh 'Attār

İşte o kıadardır ol hikāyet
Bākısi dürüg-1 bī-nihāyet

Manzūme-i fārisi-veş ebyāt
Bi'l-cümle tetābu'-1 izāfāt

İnşāya virir egerçi zīnet
Türki söz içinde 'ayn-1 şiklet

Az olsa eger degildi māni'
Dirdik aña belki de şanāyi'

Hem bir daıı var ki ol sühan-sāz
İgrākda murug-i pest-pervāz

Evşāf-1 Burāk-1 Faıır-1 'ālem
Raışıyye-i Nefi' andan aıdem

s. 77 Lāzım mı Burāk-1 medı ü tavşif
Bu kārı aña kim itdi teklif

'Avf eyleyelim ki belki bilmez
Bir sürçen atıñ başı kesilmez

Hem bir de bu kim o pîr-i fânî
Almış niçe dürlü nâm ü şânı

Beş dâne şehenşeh-ı melek-zād
Ṭab'ına keremle itmiş imdād

Bāzār-ı cihānda kāmın almış
Meydān-ı sūḫanda nāmın almış

Böyleyken idüb yine tekāsül
Kılmış niçe ma'niden teğāfül

Bulmağla bir iki hoşca ta'bîr
Erlik midir izdivācî taşvîr

Dirseñ ki Niẓāmî-i girāmî
İtmiş o daḫı bu iltizāmı

Ol ʔarz-ı 'Acemdir olmaz i'cāb
Rîndān-ı 'Acem gözetmez ādāb

Her ʔavrına iktifā ne lâzım
Cāizse de ictirā ne lâzım

Hem bir daḫı bu kim ol sūḫan-senc
Virmiş ʔalemine renc-i bî-genc

Bir düzd-i bürehne-pāyı gūyā
Mañşūr'a diler ki ide hem-pā

Mi'râc-ı hayâle eyleyüb sâz
İster ki Mesîhe olsun enbâz

Mebnâ-yı binâ-yı Hayrâbâd
Bir hayırsızın kemâlin îrâd

El-hağ çalub alma kışşadır ol
Hırsızlara hayli hişşedir ol

Pîrâne tekellüf itmüş el-hağ
Virmüş hele kâr-ı düzde revnâğ

Nuşh itse eger budur mezâkı
Dünya fânî âhîret bâkî

Olsa ne kadar harab ü mağşuş
Yokdur bunu bir işitmemiş güş

Merd aña dinür ki aça nev râh
Erbâb-ı vuķûfi ede âgâh

Olmaya sözi bedîhî-i nâm
İde niçe tecrübeyle itmâm

Amma kime ideyim bunu fâş
Ben dağı bileydin ol kadar kâş

Efvâha sözüm olaydı demsâz
Lâzım mı idi felekde pervâz

Veh veh bu ne Őevke itdim izhār
Şad tevbe vü Şad hezār inkār

Bir ehl-i sūhan ki ide taħsīn
Biñ çarĥ deġer o beyt-i rengīn

Dā'im bunı dir ki elde ĥāme
Āfet baña i'tibār-ı 'amme

Çün kārı ĥimāyet eylemekdir
İfhāma ri'āyet eylemekdir

Elbetde olub füsürde-ĥātır
Ma'nādan olur zebānı ĥāşır

Lākin yine bellidir tabī'at
Meydandadır oldıĥıñ vedī'at

Çālāk-zamīr ü merd-i āġāh
İtmez hele düzdi hem-ser-i Őāh

Olsa ne ĥadar Şikeste-pervāz
Uymaz yine kūf u ĥaza Őebbāz

Çalması mı neş'e-i maĥabbet
Pāyāna mı irdi ol ĥikāyet

Hiç 'aşĥdan özge Şey revā mı
Şarf itmeġe ġevher-i kelāmı

Dirseñ ki hezār olındı tekrār
Şahbā-yı beķādan olma bızār

s. 75

‘Ālem heme derd-i ‘aşķ u ũlfet
Bāķī keder ũ elem nuķūset

Bu rāhdan olduñ ise āgāh
Çıķmaz yoluñ ũzre düzd-i güm-rāh

Bu derd-i sūķandır olmaz izhār
Ta‘bīr idemem dahı neler var

Gencūr-ı cevāhir-i şanāyi‘
Ol şan’atı yok ki zevke rāci‘

Ĥatti didi bir Mesīķ-i ĥoş-dem
Hem söyleyemem de hem begenmem

İtdim nice dürlü i‘tirāzāt
Hem her birisin de itdim işbāt

Bu nağmeye kim ben itdim āheng
Evvel beni ķıldı zār u dil-teng

Ṭutdı beni ol söz ile yārān
Da‘vāya gerek gel imdi bürhān

Nābī aña kim güç ile ermiş
Allah saña gençligiñde virmiş

Aldım o hevesle kikli deste
Bu nazmı didim şikeste-beste

Noğşânıma vardır i'tirāfım
Bî-hüde degil velik lâfım

Bed-reng ise de kumâş-ı Evren
Çalmaz yine kâle-i Haleb'den

Ân kes ki zi şehri-âyinâyîst
Dânen ki metâf-ı mâ kocâ'yist

Dil-zinde-i feyz-i Şems-i Tebrîz
Ney pâre-i hâme-i şeker-rîz

Bir resme koyub beyân-ı aşkı
Söyler baña dâstân-ı aşkı

Kim vardı 'Arab'da bir kabîle
Müstecmi'-i haşlet-i cemîle

Ser levha-i defter-i fütüvvet
Ser hayl-i 'Arab Benî Maḥabbet

Ammâ ne kabîle kıble-i derd
Bi'l cümle siyâh-baht u rû-zerd

Giydikleri âfitâb-ı temmûz
İçdikleri şu'le-i cihân-süz

Vādīleri rik-i şīşe-i ğam
Ꞑumlar şaĝışınca hūzn ü mātem

Har-gehleri dūd-mān-ı hırmān
Şoĝbetleri ney gibi hep efgān

Her birisi bir nigāra urĝun
Şemşir gibi dehānı pūr-ḫūn

Ekdikleri dāne-i şirāre
Biçdikleri ḳalb-i pāre pāre

Anlar ki kelāma cān virirler
Mecnūn bu ḳabilelendi dirler

Her kim ki belāya mūrtekibdir
Elbet o ocaĝa mūntesibdir

Satdıkları heb meta^f-ı cāndır
Aldıkları sūzīş-i nihāndır

Ꞑaşd eylese bunlar ʿayş ü nūşa
Ṭūfān-ı belā gelirdi cūşa

Sāĝarları gürz-i kūh-peyker
Şahbāları merg-i dehşet-āver

Meclisleri rezm-gāh-ı āşüb
Muṭrıpları hāy u hūy-ı dil-kūb

Pinyāli piyāle zann iderler
Pergāleyi kāle zann iderler

‘Azrā’il o kavme sākī-i hāş
Mirriḥ bezimlerinde raḳḳāş

Ḳānūn u naḳāre şavt-ı şīven
Teb-lerze-i cān-güdāz def-zen

‘İşret arasında nuḳl ü bādām
Çeşm-i bed-i ḥalk u zehr-i ālām

s. 76 Feryād ü şikence ye’s ü ḥasret
Esbāb-ı safā daḥı ne ḥācet

‘Azm eyleseler şikāra bunlar
Gitmez gelecek diyāra bunlar

Tihūları sūsmār olur heb
Dürrācları perende-i ‘aḳreb

Şebāzları nīgāh-ı ḥasret
Tutduḳları cuḡd u büm-ı dehşet

Āhūları dūd-ı āh-ı ser-keş
Endāmı siyāh-ı şāḥı ateş

Şayyādları şikāra urḡun
Tavşan o gürūha telli ḳurşun

İster oı gitmeye yabana
Kendi ekinür zih-i kemāna

Ol semte gelince nev-bahārān
Şahrāya olurdılar Őitābān

Peyvend idüb āh-ı dāı dāa
ün ber giderler idi bāa

Maşūdları hemān aar Őu
Yeksān leb-i Őera vü leb-i cū

Şebbūyı gürür Őanur kimi Őeb
Kimisi de sūnbüle der ‘areb

Dā-ı amı göl-feŐān Őanurlar
an ırmaın eruvan Őanurlar

Her biri gezer kenār-ı bāı
DevŐirdii lāle kendi dāı

Bilmez biri zev-i būstānı
Almış anı derd-i dil-sitānı

Bilmez ki nedir nihāl-i göl-nār
ĀteŐ mi bitürdi yosa gölzār

Göl mi güler eruvān mı alar
Etfāl-i nihāl an mı alar

Bülbülde mi gülde mi bu efgān
Sünbül mi olan ‘aceb perīṣān

Cū-bāra niçün olırdı zincir
Tırmaz yine kimden oldı dil-gır

Kimdir düşüren hevāya servi
Almaz kanad altına tezervi

Derdi ne ki nergis oldı bīmār
Bağmaz mı yüzine yoğsa dildār

Bilmez biri hāk u āsmānı
Seçmez gözi necm ü gülsitānı

Her faşlı bahārına kıyās it
Söyletme hazānların hirās it

Bu tār’ifeniñ içinde bir şeb
Bir hāl görindi gāyet ağreb

Birbirine girdiler felekler
Ağlar kimisi güler melekler

Bir velvele saqf-ı āsmānda
Bir zelzele saqf-ı hāk-dānda

Biñ şevk u tarab hezār korku
Nāqūs u naqāre bang-ı yā Hū

Geh z̄ulmet olurdu t̄uy-ber-t̄uy
Geh n̄ur yağardı s̄uy-ber-s̄uy

Heb secdeye vardı berg ü eşcār
Ḥayretle eridi aq̄dı enhār

Encüm arasında iqtirānāt
Bārān-ı feraḥ tegerg-i āfāt

Güm güm öter āsmān şadādan
Güm-geşte zemīn bu mācerādan

Herkesde bu ıztırāb sārī
Dil-şādlık emr-i i'tibāri

Dehşetle tolub hevā vü ecrām
Ṭoğdı o şeb içre biñ serencām

s. 77

Oldı bu sarāya pā-nihāde
Ol gice iki kibār-zāde

Fi'l-ḥāl açıldı şubḥ-ı ümmīd
Hem māh toğdı vü hem de ḥurşīd

Ol ḥāle sebeb bu iki şehmiş
Her biri süvar-ı mihr ü mehmiş

Ammā biri duḥter-i semen-ber
Biri püser-i Mesīḥ-manzar

Fehm itdi kabīle mācerāyı
Heb tıydı bu iki mübtelāyı

Hüsn eylediler o duhtere ad
Ferzend-i güzīne Aşk-ı nā-şād

Hüsn'e didi şoñra kimi Leylā
Şīrīn didi kimi kimi 'Azrā

Mecnūn qodı kimi 'aşq için ad
Vāmıq didi kimi kimi Ferhād

Şoñra o lügat olub dīger-gūn
Leylā didi Hüsn'e 'aşqa Mecnūn

Her ān bozub qazā tılısmı
Bir gūne değışdirdi ismi

Bir bezm-i laţif idüb müretteb
Sādāt-ı kabīle geldiler heb

Re'y eylediler ki bu iki māh
Birbiriniñ ola hıvāh nā-hıvāh

İrzā ideler babalarını
Böyle ideler du'ālarını

Bu re'yi olub qazā mü'essis
Bī-gā'ile hatm olundı meclis

Bed' eyledi 'Aşk pîç ü t̄aba
Bend oldu kımāt-ı ıztırāba

Yapdırdı sipihr-i pür-felāket
Tābūtdan āna mehd-i rāhat

Tā dīdesi ola h̄vāba mu'tād
Bu şifri iderdi dāye inşād

Ey māh uyu uyu ki bu şeb
Güşuñda yer ide bang-i yā Rab

Ma'lūm degil egerçi maṭlab
Öyle görünür ki hükmi-keveb

Şeyh-i siteme kebāb olursın

Ey gonca uyu bu az zamāndır
Çarhıñ saña maṭsadı yamandır

Zirā katı tünd ü bī-amāndır
Luṭf itmesi de velī gümāndır

Ḥavfım bu ki pek ḥarāb olırsın

Ey nergisi 'aşk h̄vāb-ı nāz it
Dāmān-ı ḳazāya dūş niyāz it

s. 78

Bīdarlık ile itme mu'tād
Uyḥudan olur olursa imdād

Bir zehr şunub bu çarh-ı cellād
Gālib gibi kāriñ ola feryād

Bezm-i eleme rebāb olursın

Mehd içre o āfet-i semenber
Māh-ı nev içinde mihr-i enver

Cünbide oınca mehdi her ān
Sīm-āb gib olurdı lerzān

Lerzişde idi o necm-i ümmid
Āyine içinde şanki hürşid

Çāh içre mişāl-i māh-ı Naḥşeb
Ya mihre yer oldu burc-ı ‘Aḳreb

Gehvārede çün olurdı dil-gır
Ditrerdi ğılāf içinde şemşir

Nūr-ı nıgeh idi şan o āhū
Olmuşdı maḳāmı künc-i ebrū

Īsā idi ya o tıfl güyā
Mihrāb idi aña mehd-i ‘ülyā

Ammā yine ğamdan idi bızār
Rāḫat döşeginde şanki bımār

Bir ḫāl ile eylemezdi ārām
Ditrerdi mişāl-i şu‘le endām

Gāhıce ki pek ḫarāb olurdı
Dirlerdi ki mest-i ḫvāb olurdı

Velhâşıl o âteş-i gül-endâm
Bu cümbüş ile geçürdi eyyâm

Olurdu kazâ-yı na-besâmân
Hüs'n'e dağı gâh-vâre cünbân

Çıldı anı da sipihr-i bî-dād
Bir cümbüş-i vaj-güne mu'tād

Maḥzunluk içre zevk-i şādī
Dilşadlık içre nâ-murādī

Çün fitne idi o şūḥ-ı gaddār
İsterdi kaḫa ki ide bîdār

Çün geçdi bu ḫāl ile meh ü sāl
Vaḫt oldu ki itmeye ḡam ihmāl

Sādāt-ı kabīle oldılar cem^ç
Bu re'y-i rezīne yaḫdılar şem^ç

Kim ola bu iki şūḥ-ı 'āḫil
Taḫşīl-i hūnerle bedr-i kāmīl

Bir ḫaşre girüb dü maḡz-ı bādām
Bir mektebe vardılar edeb-nām

Bir beyt olub iki tıfl-ı mışra^ç
Ma'nâ-yı laḫīfe oldu maḫla^ç

Efsūn oḫur iki çeşm-i cādū
Pîş-i nigehinde raḫle ebrū

Hāme gibi dü-zebān ü yek-dil
Bir baḥşi olurlar idi nāḳil

Yek nūr olub iki şem‘-i kāfūr
Ḳıldı orasın serāy-ı billūr

Mekteb olub arada heyūlā
Bir şūrete girdi iki ma‘nā

Bir şāḥda iki gonçe-i gül
Birbirlerine olurdı bülbül

Biribirine ulaşdı bunlar
Ol bağçede ḳan yalaşdı bunlar

Āyīne iderler idi gāhī
İrsāl-i meşelde mihr ü māhı

Bir yerde olub ikisi cālis
Āyīneye girdi ‘aks ü ‘ākis

Mekteb o ḥarem-serāy-ı vaḥdet
Cem‘ oldılar anda hicr ü vuşlat

Mābeynde tār u pūd-ı vuşlat
Ḥayrān ḥayrān nigāh-ı diḳḳat

Biñ ḥavf ile çeşm-i cānı bāz it
Encām-ı belādan ihtirāz it

Bāzīçe-i inḳılāb olursın

Gel mehd-i şafāda rāḥat eyle
Birkaç gicecik ferāgat eyle

Fikr eyle şoñun ‘ināyet eyle
Süd yerine kıana ‘adet eyle

Peymāne-keş-i ‘itāb olursın

Mehd içre uyu ki ey semen-ber
Kalmaz bu revişde çarḫ-ı çenber

Bir ḥāl ile gerdiş itmez aḫter
Seyr it saña az vaķitde neyler

Seyl-i ğama āsyāb olursın

s. 79

Heb dersleri rızā vü teslīm
Mollā-yı Cünün pīr-i ta’līm

Ammā ne Cünün şeyḫ-i kāmīl
Müftī-i müdebbirān-ı ‘āķil

Tenhā-rev-i vādī-i muḫālāt
Vāreste-i kıayd-ı iḫtimālāt

Cehliñ gicesin şabāḫ kıılmış
Menhileri heb mübāḫ kıılmış

Effālı çirā vü çūndan dūr
Hem dīnde hem küfürde ma‘zūr

Yanında ŧeh ü gedā müsāvī
‘Aqlıñ sözi türreh ü mesāvī

Yek başına pādŧāh-ı kādīr
Hükmince gider bütün meŧā‘ir

Yoğdır ser ü kārı zann ü ŧekde
Hīç ŧübhesi kalmamıŧ felekde

Allah’a bile olursa serkeŧ
Havf eylemez anı yakmaz āteŧ

Baŧlı başına bir özge sultān
‘Askerleri var serāser ‘üryān

Var hücetine göre uŧūli
Çesbīde kıyāsına füŧūli

Baŧŧ itse ider cihānı ilzām
Bir sözle ider fiğāmı ifğām

İbn-i Melekī koyub zemīne
Biñ neng buluridi Fağridīne

Bezminde kobuzcı Mirzā Cān
Bir cürcına hārcı Fağr-i Cürcān

İğsānına kör dilenci İblīs
Çaŧmer başısı Aristetālīs

İklīm-i belāda Şeyhülislām
Kavline terettüp itmez aḥkām

Ber-ḥükm-i қаза-yı nā-muvāfıq
Ḥüsn oldu cemāl-i ‘Aşq’a ‘āşık

Biñ cān ile Ḥüsn-i ‘ālem-ārā
Çün oldu o Yūsuf’a Züleyhā

Ma‘şūq olacaḳken oldu ‘āşık
‘Azrā olacaḳken oldu Vāmıq

İtdi ruḥ-ı Ḥüsni nesteren-zār
Ruḥsāre-i ‘Aşq u ‘aşq-ı ruḥsār

Elf oḳusa ḳaddin eyleyüb yād
Tā ‘arşa çıkardı āh u feryād

Cim oḳusa zülfe eyleyüb dāl
Bir noḳtadan añlar idi biñ ḫāl

Ḥaṅçer gibi rādan idi bīmi
Şaḳlardı lebinde ḫarf-i mīmi

Dendāne-i sīn-i erre-sīmā
Eylerdi nihāl-i ‘ömrin ifnā

Sipāresi elde bedr-i tābān
Māned-i kelef ḫaṭı perīşān

Etfâl ider idi derse diqqat
Bunlar biribirine meveddet

Var eyle o gülşeni taḥayyül
Pervānesi gül çerağı bülbül

Ḥün-germ idi ‘Aşka lâl-i nūşîn
Ferhād’ma cān virirdi Şîrîn

Leylî’si ḥayāl-i Qays’a Mecnûn
Pervāneye şem’i zār u dil-ḥün

Ḥüsnüñ sözi ülfet ü maḥabbet
‘Aşk’ın işi ḥayret içre ḥayret

Şüretde cenāb-ı ‘Aşk ḥāmūş
Girdāb gibi muḥîṭ ider nūş

Sevmez mi sever mi kimse bilmez
Ol rütbede bî-ḥaber dinilmez

Ḥāmūş ne āh ider ne efgān
Medhūş ne yol bilür ne erkān

s. 80

Āyine gibi hemān ol āfet
Bî-cān ü zebān bir özge şüret

Bağdıqça alır cenāb-ı Ḥüsni
Cezb eyler o āftāb-ı ḥüsni

Hürşid gibi o mäh-ı Maḥşeb
Yekpāre nazar ne gūş u ne leb

Āteş gibi Hüsni olur Fürzān
Allāh bilür kim ola Sūzān

Hüsni'ün talebi verā-yı imkān
'Aşq' iñ ğarezi zamir-i pinhān

Āhū gibi hoş-ḥıram u bed-ḥū
Hıç kimseye eylemez tekāpū

Hüsni olmada ol füsün-kāre
Mānende-i dām pāre pāre

Gāhice ki 'Aşq göz süzerdi
Ḥayretle bu şūḥ cān üzerdi

Dirdi ki 'aceb bu çarḥ-ı āşūb
Ben ḥākiñi eylemez mi maḥlūb

Besbellü ki ğayrı yār gözler
Āyā ne şekil şikār gözler

Bedr ise murādı ben şeb olsam
Gerdūnı severse kevkeb olsam

Gāhı de tefekkür idüb ol mäh
Dirdi ne bu söz ne'üzü billāh

Hıç var mı felekde böyle kevkeb
Kim mihr ide māha 'arz-ı maḥlab

Ben m̄aha ki itmeye o raġbet
Eyler mi S̄uh̄aya ŧarf-ı diġkat

L̄akin yine H̄üs-n-i ‘ālem-ārā
İtmezdi bu m̄acerāyı ifşā

İsmi belī H̄üs-n-i bī-behāne
Ammā ne idi o bī-bahā ne

Bir lāle-ruġ-ı siyāh-kākül
S̄ünbüller içinde ġonca-i ġül

Āyine-i s̄ine baġr-ı s̄im-āb
‘İġd-i ġüher olmuş anda girdāb

Dendān u dehānı idi lā-rayb
P̄ür dürr ü ġüher ġazīne-i ġayb

İ’cāz da ol dehāna maġşūr
Bir noġta vü ŧerh-i āyet-i nūr

Leb teŧne-i ġayrete zenaġdān
Peymāne-i s̄im-i āb-ı ġayvān

ġayret-dih-i cān o çeŧm-i ŧehbāz
Āhū-yı füsün kebüter-i nāz

Bāzū-yı laġifī ŧāġ-ı s̄im̄in
ġüyā ki zamīri berg-i nesr̄in

Engüşt-i sefidi şem‘i-kâfûr
Gül-berg-i hınâsı gonca-i nûr

Bîmâr nigâhı düşmen-i cân
Gîsû-yı siyâhı hâşm-ı îmân

Gerden leb-i cûda serv ü sîm-âb
Güyâ ki Boğaziçi’nde mehtâb

Envâr-ı şabâh-veş binâ-güş
Hûrşîd aña şeb-çerâğ mengüş

Bâzûları kevser-i muhalled
Engüşteri cevher-i mücerred

Kâ‘bın idüb ol perî muhannâ
Düşdi ayağa ayağ-ı şahbâ

Künc-i deheninde hâli güyâ
Bir mağribîdir ki genc-cüyâ

Gencine-i sîne genc-i neyrenğ
Âyine içinde nağş-ı Erjeng

Tîr-i nigehi şihâb-ı şâkıb
Sehm-i sitemi kazâ-yı şâ’ib

Çeşminden ireydi Hızır’a dermân
Zulmet görünürdi âb-ı hayvân

s. 81

Kākülleri āfet-i dil ü dīn
Fermānına beste Çīn ü Māçīn

Çeşmānı siyehle naqş-i ebrū
Mihrābıñ içinde çifte ya Hū

Zülfinde hezār-ı rişte-i cān
Peyveste-i tār u pūd-ı nisyān

Yekpāre nezāket ü leṭāfet
Hemvāre melāḥat ü şabāḥet

Ey ḥāme hezār bārekallāh
Olduñ cezebāt-ı Ḥüsn'e āgāh

Çün nazm ile maqşadıñ hünerdir
‘Aşkı daḥı söylemek hünerdir

Bir māh-ruḥ-ı siyāh-ı çerde
Çün āb-ı beḳā verā-yı perde

‘Azrā’il-i gamze āfet-i cān
Fitne aña çeşmi baḡlu ḳurbān

Maḡrūr nigāhına ne ḳābil
Cibrīl ola mürġ-i nīm-bismil

Ḥaṭṭ-ı ruḥı dūd-ı nār-ı Nemrūd
Lā’l-i lebi kevşer-i mey-ālūd

Çeşminde nühüfte nuṭḡ-ı ‘İsā
Bir sözle ḳazāyı eyler ihyā

Zīr-i külehinde tār-ı perçem
Māh içre nevişte ism-i a‘zam

Zülfi ki ider füsūni āgāh
Gamze oḡur “el iyāzü billāh”

Eyler nigehi iderse bī-dād
‘İsā’yı ‘arūs-ı merge dāmād

Ḥaṭṡ gerd-i lebinde nūr-ı tenzīl
‘İsā gibi nāzil olmuş İncīl

Cellād-ı nigāhın et temāşā
‘Azrā’il’i gör ki rūḡ-baḡşa

Bir ḡaste bu kim neūzu billah
‘Azrā’il’ öñinde el amān-ḡvāh

Müjgānı ki bīm cünbiş eyler
Biñ cünd-i belā nümāyiş eyler

Envār-ı cemāli olmaz idrāk
Ḥurşid yanında bir avuç ḡāk

Bir rütbededir tecelli-i nāz
Olmaz ‘eriniye ḡüşı hem-rāz

Hem nāle-i ney heves-gerāni
Bezminde terāne len terāni

Fitrākine beste mürğ-i ĩmān
Zünnār güsiste rişte-i cān

Haṭṭ-1 lebi hūn-1 ‘aqla fetvā
Ḳurbān-1 nigāhı cān-1 taḳvā

Nuṭḳı leb-i tiğ-i nāza üstād
İncāzı da va‘di gibi bî-dād

Beñzerdi haṭṭ ü cemāline ger
Zulmetde toğdı mihr-i enver

Nūr-1 siyeh olsa pāre pāre
İtmem ben o zülfe isti‘are

Zî-rūḥ olaydı gonca-i nūr
Nūş-1 lebine olurdı zenbūr

Ruḥsāresine haṭṭ-1 mu‘teber
Firdevs-i berīn içinde kāfer

Yok yok o ğıdār-1 pāke kākül
Hırmen-geh-i āteş içre sünbül

Virmez nıgehine izn-i yağma
Çoğdan yıkılurdu dīn ü dünyā

Hārūt-ı nigāhı itse ĩmā
Üftāde-i çāh olur Züleyhā

Sāķi kerem eyle bĭ-dimāğım
Pā-beste-i rişte-i ferāğım

Mey vir ki bu derd çāresizdir
Deryā-yı sūhan kenāresizdir

s. 82 Sāķi meded it ki müst-mendim
Bāzār-ı belāda gam-pesendim

Lāzım baña nice naķd-i güftār
Ta cins-i ğama olam ħırĭdār

Mey vir baña ey gül-i leţāfet
Hem şor ki ne eylerim ħikāyet

Şāķi-i şerāb-ı bezm-i maʿnā
Bu neşʿeden oldu rūĥ-baĥşā

Kim Ħüsn idüb iştıyāķı efzūn
Günden güne mehveş oldu dilĥūn

Derd-i dilin ʿaşķ itdi müzdād
Biñ fikr ü ĥayāle oldu muʿtād

Endāmına lerze virdi bu tāb
Āyine idi velĭk sĭm-āb

Bahtı kara zülf-i pür-hamından
Hvâbı tağınıkdı pür-çemenden

Geh zülfini ferş-i rāh iderdi
Geh hem-çü şabā gelür giderdi

Nāhid gibi olub şeb-āheng
Qalmazdı şabāha nāgme-i çeng

Her şeb reh-i ‘ömrini düerderdi
Halvet-geh-i ‘aşka yüz sürerdi

Her gice mişāl-i kirm-i şeb-tāt
Bağ-ı emele olurdu reh-yāb

Uyğuda görince çeşm-i yāri
Pervāneden öğrenürdi zārı

Ya‘ni ki o bülbül-i hōş-Elhān
Hāmūş hāmūş iderdi efgān

Bir rütbe iderdi nerm-i eftār
Olmazdı halīde pāyine hār

Ġamdan nefes almayub o bī-cān
Mānend-i habāb olurdu lertzān

Zulmetde gezerdi bī-muḥābā
Ma‘nā idi ḥarf içinde gūyā

Mehtāba olurdu sāye-güster
Tā olmaya nūrı bār-ı dilber

İtmez idi ayağ üzre reftâr
Sâyem düşe yâri ide bî-dâr

Bahtın dağı istemezdi bîdâr
Şâyed vire ẖvâb-ı yâre âzâr

Bî-şayt u şadâ gelür giderdi
Güyâ ki gönülde seyr iderdi

Mağşad bu ki ide seyr-i dîdâr
Âgâh-ı nigâhı olmaya yâr

Bîdâr bulınca dil-nüvâzın
Açmazdı şahife-i niyâzın

Sûz-ı gam ile idüb müvâsâ
Handân görünürdi şu'le-âsâ

Şîrîn şîrîn diyüb fesâne
Şekker ẖvâbâ idüb behâne

İsterdi ki yâri ide der-ẖvâb
Söylerdi meşelde kâh-ı sincâb

Irlardı cünûn terânesinden
Leylî Mecnûn hikâyesinden

Âhîr uyuduğda o semen-rû
Ol bağa iderdi çeşmin âhû

Mecnūn-veş olurdı ol hured-mend
Bir sâde nezâre ile hursend

Var bunda bir âşikâre ma‘nî
Kim hüsni idi ‘aşka ‘âşık ammâ

Seyrine gice iderdi rağbet
İtmişdi niyâza nâzı sebkat

Nüzhet-geh-i ma‘ni öyle bir yer
Kim âbı benefşe hâki ‘anber

Ol bağ-ı behişt o hâk-ı hurrem
Hâk idi velik hâk-i Âdem

s. 83

Sidreydi Nihâl o bağa yekser
Bir h‘âm erik anda çarh-ı aḫzar

Ser-sebz-i giyâhı ‘ömr-i cāvîd
Şebnemleri necm ü gönca hırşîd

Bir kılzüm-i nūr-ı sürh gülzâr
Lū‘lū-yı hoş-âbı la‘l-i şehv-vâr

Raḫşende çerâğı nūr-ı tenzîl
Ferş-i çemen anda bâl-i Cibrîl

Şebbûları şeb-çerâğı îmân
Gülberg-i hâzânı cevher-i cân

Zerrīnleri baħr ü kāna kıymet
Nergisleri yādgār-ı cennet

Mirriħ idi pāsban-ı büstān
Ay çiçeği andan bedr-i tābān

Mercān u ‘akīk-i genc-i der-genc
Eşcār ü şimār sīb ü nārenc

Aħterle döşenme şaħn-ı hāmūn
Elmas çaķıl taşından efzūn

Şehbāzı deđil şikāra me’nūs
Şayd eyler idi tezervi řāvūs

Bir şavz-ı mübārek ol maķāmı
Sīr-āb ider idi feyz-i nāmı

İtmiş meger ol riyāzı Mevlā
Yekpare gümüş şuyıyla irvā

Mir’āt-ı cemāl-i şāhed-i ğayb
Ol şavz-ı celī idi bilā-rayb

Pinhān idi gūne gūne hālāt
Deryā-yı şifāt u gevher-i zāt

Her bir şadefi defīne-i nūr
Çün pīle-i çeşm-i rüşen-i ħūr

Āyine-i sīm havza her dem
Taşvîr olunurdu başka ‘âlem

Ol havza felek ğarîk ü mebhût
Mihr ü mehi hemçü Yûnus u hût

Bir pîr-i cüvân-zamîr ü ‘ayyâr
Olmuşdı o yerde mihmân-dâr

Nâmı Sühân ü ‘azîz zâtı
Mesbûk idi çarḥdan hayâtı

Mâhiyyet-i hüsn ü ‘aşka ‘ârif
Hâşiyet-i germ ü serde vâkıf

Endîşesi şeb-çerâg-ı ‘irfân
Sırdaş-ı zamîr-i cân u cânân

Hem mes’ele hem kitâb-ı münzel
Hem mu’cize hem nebiyy-i mürsel

Kaşd eylese bî-silâh u cevşen
Eyler idi şulḥı cenge rehzen

Geh dîv olurdu gâh perî
Geh baḥrî olurdu gâh berri

Gümrehlere Hızr-râh olurdu
Bîkeslere pâdişâh olurdu

Geh ʿālim olurdı gāh şāʿir
Geh zāhid olur gāh sāḥir

Fermānına ye's ü şevḳ-ı maḥkūm
Ümīd ü recā yanında maẓlūm

Emriyle olur revān demādem
Geh eşk-i sūrūr ü gāh mātem

Mesrūr ider idi suġvārı
Maḥmūr ider idi hūşyārı

Evşāf-ı zekāsı söylenilmez
Ma'nāları var ki kimse bilmez

Muḥtāc aña cümle ḥalk-ı ʿālem
Anuñla bulur ḥayātı ādem

Efkāra göre virūr tesellī
Mir'āta göre ider tecellī

Ḳaşd eyliyecek ider ne minnet
Bir anda zıddı zıdda ʿillet

s. 84

Gāh oldu esīr-i çāh-ı miḥnet
Gāh oldu ʿazīz-i mışr-ı devlet

Şān-ı Süḥana bu pāye dūndur
Evşāf-ı dūrūġdan füzūndur

Ey ʔālib-i ŧeb-çerāĝ-ı maʕnā
İnşāf ile ʔıl kelāmım ıŧĝā

Bu maʕnide bir iki mebāhiŧ
Taʔvıl-i kelāma oldu bāʕiŧ

ʕĀqıl ʔılıĝında baʕzı Mecnūn
Yoĝdur diye dūŧdi tāze maẓmūn

Gūyā ki sūḥan-verān-ı pīŧin
Heb sūyleyeler zemān-ı pīŧin

Hiç kimsede ʔalmayub liyāḳat
ŧāʕirleriñ ola kārı sirḳat

Bu gerçı deĝil cevāba lāyık
ŧarf-ı Gūher-i ḫiṭāba lāyık

Ammā ki birazda yāve-sencān
Pesmānde-i ʔavm-i cān bin cān

Zuʕmınca sūḥanver-i zemāne
Seccāde niŧin-i ʔahveḫāne

Tiryāki-i herze-hvāb-ı menḫūs
Āteŧler içinde pīr-i ʔaḳnūs

Birbirine eyleyüb tekāpū
Dirler ki efendi bōyledir bu

Var mı hele söylenilmedik söz
Kalmış mı meger denilmedik söz

Şimdi kani ol sühan-ver-i Rüm
Nermî Otabaşı pîr-i merhûm

Ya mihneti-i belâ-keşîde
‘Aynî Çelebî o nûr-ı dîde

Eş‘arı alub göturdiler hayf
Kaldık hele biz bağıyyetü’sseyf

Kıymetlerimiz bilinsün aḥbâb
Erbâb-ı tabî‘at oldı nâ-yâb

Başın şalaraḳ ta‘accübâne
Dir ki koca sâbit-i zemâne

Birbirine şatmaḳ için eş‘âr
Mazmûn-ı nevî iderler inkâr

Diger müteşâ‘irân-ı küttâb
Kim ekşeri ḥâcegân-ı küttâb

Kerrâke-i şûf-pür-mübâhât
Mevc-âver-i baḥr-i ıṣṭilâḥât

‘İndinde mu‘azzam meṭâlib
Ezberlene Münşeât-ı Râḡıb

Soñra bir iki güzelce oğlan
Ṭanbūr u ŧerāb u ba'zı dīvān

İŧ görmede gelse ṭa'ba nefret
Bunlarla imiŧ medār-ı kuvvet

Olmaz hele sühtevāt ŧā'ir
İtmem o gurūhı baḫŧe dā'ir

Ey ḫurde-ŧinās-ı ma'nī-i pāk
Gūŧ it ki ne der bu kilik-i çālāk

Esmā heme dem idüb tebeddül
Devr-i felege gelür taḫavvül

Zıddıyyeti ŧanma zātdandır
Āŧar-ı bütün ŧıfātdandır

Ḥāŧā 'abeŧ ola nazm u tağyır
Var her ŧıfat-ı Ḥudāda te'ŧır

Mađdūra ki muḫtedir gerekdir
Söylenmege söyledir gerekdir

Feyyaż-ı süḫan Cenāb-ı Ḥađdır
İnsan bu 'aṭāya müsteḫađdır

Evŧāf-ı Ḥudāya ğāyet olmaz
Feyz-i süḫana nihāyet olmaz

Tedkîk-i nazarla eyle inşâf
Ol feyzi tüketdiler mi eslâm

s. 85

Bî-gāye vü bî-kıyās ü taḥmîn
Söylenmede nev-be-nev meżâmîn

Ez cümle teceddüd-i ḥavādiş
Mażmûn-ı neve degil mi Bâ'ış

Sen kudret-i Fehmi eyle peydâ
Ben söyleyeyim sen eyle ışgâ

Gördükde bu iki mübtelâyı
Fehm itdi me'âl-i mâcerâyı

Gâh eyledi rûy-ı Ḥüsn'e diğkat
Gâh eyledi 'Aşq'a şarf-ı himmet

Raḥm eyleyüb ol iki cüvâna
Bu oldı miyânci'-i miyâne

Fi'l-vâki' idüb o pîr himmet
Günden güne tazelendi ülfet

Oldı heme dem be-vefķ-i dil-ḥvâh
Birbirine müşteri' iki mâh

Çok sürmedi neyleyim bu bāzâr
Çok gördi bu zevķi çarḥ-ı ğaddâr

Bilmem ki ne rûzgâr esdi
Gül şoldı hezâr şavtı kesdi

Var idi kabîle içre bir merd
Hayret adı kendi şîr-i bî-derd

Hâkimdi serâser ol diyâra
Zâbiğ geçinür bu iki yâre

Câsûs-ı kazâdan ol âgâh
Kim Hüsni ile 'Aşk' dır hevâ-ı vâh

Gerdün gibi çevre kıldı himmet
Çekdi ara yirde sedd-i fûrkat

Emr eyledi kim bu iki ser-bâz
Birbirine olmasun nazâr-bâz

Emrine tehlûf emr-i düşvâr
Ayrıldı ol iki mâh nâ-çâr

Seyr it ki sipîhr-i bî-vefâyı
Rağat kıomaz iki âşnâyı

Hüsni öyle hayât kıurdu güyâ
Tenhâ ide Hayret ile gavğa

Ya'ni ki çeke bir âh-ı cân-süz
Ol düşmene ola hân mân-süz

Fi'l-hāl gelüb Sühan yetişdi
Ammā ki bozuğ düzen yetişdi

Hüsn'e nice nuşha itdi āğāz
Kim H̄ayret'e olma nāvek-endāz

Ol merd ile düşmez inkisārıñ
Āyīnesidir cemāl-i yārıñ

Bürhanları serd idüb temāmı
Bu oldı netice-i kelāmı

Yıķmaķ bu bināyı nā-revādır
Kim bir yüzi yardan yanādır

Sen nāme yaz eyleyim ben işāl
Bir dem daķı böyle hoş geçir hāl

Nāçār ķalub hemān ol āfet
Mektüb ile eyledi ķanā'at

Söz çokdı egerçi hāmesinde
Ķan ağlayayazdı nāmesinde

Ol nuşha çü imtişāl kıldı
Bu tarz ile 'arz-ı hāl kıldı

Bu nāme ki bir faķırdendir
Göñli gibi kağıdı şikendir

Bir zālimedir ki pādşehdir
Nāmem nazārında hāq-i rehdir

Ey bendesine enīs olan şāh
Şimdi ne sebebden itdūñ ikrāh

Manzūruñ olan şikeste bendim
Şimdi kime bestesin efendim

Gerçi bilürem cüdā degilsin
Ol rütbede bī-vefā degilsin

Düşdümse niyāza nāzenīnim
Elden ne gelür kafes-nişīnim

Hayret baña vaşla oldı māni^c
Bir nāmeye sende olma kani^c

Farz eyleyelim ki hākisārım
Yok şübhe ki hāq-i pāy-i yārim

Ey hālime raħmı olmayan yār
Fikr eyle ki rüz-ı āhiret var

Yıllarca gül-i bahārıñ oldum
Āhir ki hazān erişdi şoldum

İtdim saña cān u serle rağbet
Hem kudretim oldıgınca hidmet

El-ān ki hālīm oldı müşkil
Terk itme bu zārı merhamet kııl

Yā vaşl ile senden alırım kām
Ya merg ile zinde eylerim nām

Hayret beni kııldı zār u mużtar
Ėayret saña düşdi ey dil-āver

Ger var ise sende baña rağbet
Var āh u fiĖāna eyle ‘adet

Elbetde kabīle gūş iderler
Vaşlımla seni hamūş iderler

Ey aŗterimi siyāh iden māh
Vehm eyle ki mūntakımdır Allah

Bir āfete sende dūş olursun
Āhım gibi şu‘le-ipūş olursın

Hasretde koma bu hāk -sārı
Bir sözle teselli eyle bārı

Şükr eyle hūdāya ey sementen
Yā sen ber olaydıñ āh ben sen

Belli ki kabīle içre ‘adet
Senden bañadır hemīşe rağbet

Er kim ide nāmzedden ikrāh
Duŗter kalur evde hāh-nā-hāh

Ol dem ki kelām irüb hıtāma
Dest-i Süḥana virildi nāme

Aldı Süḥan ‘azm-ı rāh kıldı
Hüdhüd gibi қаşd-ı şāh kıldı

Buldı gelüb ‘aşkı lāl ü ḥamūş
Āyīn-i қadīmi üzre medhūş

Ne dūzaḥ-i ḡam ne zevқ-i dīdār
Gūyā ki ne yār var ne aḡyār

Didi ki Süḥan yeter bu aḥvāl
Bu nāmeyi aç da gör nedir ḥāl

Hem baқ ki Cenāb-ı Ḥüsn-i yektā
Senden nice eylemiş teberrā

Biñ ye’isle eyleyüb şikāyet
Fürқat sözin eylemiş ḥikāyet

‘Aşк o sözi gūş idüb ayıldı
Tekrār düşüb yine bayıldı

Bir nice zamān geçüb üzerinden
Geldi söze қan gelüb gözinden

Şordı ki ne güne nāmedir ol
Göster ne siyāh-ı cāmedir ol

Çün oldı nigāh idüb serāpā
Fehm itdi nedir me'al-i da'vā

Ol an alub eline hāme
Yazdı o da bir cevāb-ı nāme

Sernāme-i nāme nām-ı Sübbūh
Peydā-kūn-i 'aql u hāliq-i rūh

Ma'mūr iden 'ālem-i belāyı
Mehcūr iden iki āşināyı

Hüs'n'i iden āftāb-ı rahşān
'Aşq'ı iden ateş içre büryān

s. 87 Me'yūse viren ümīd-i vuşlat
Me'nūsı iden esīr-i hasret

Ey bendesin öldürücü hünkār
Tedbīr nedir elimde nem var

Nāmeñ dil-i zāra vāşıl oldı
Oğ degdi ve yāra hāşıl oldı

Bilmem ne füsündı ol fesāne
Dūzağ haberin getürdi cāna

Dūzağ didiğim ne cāna minnet
Biz söz var içinde āh-ı fūrkat

Bir nice zamān ki lāl idim ben
Ol havf ile pür-melāl idim ben

Şandiñ beni görmeyüb uyanıķ
Maşūķ benim de sensin aşık

Ben ise bu vaķti eyleyüb yād
Hayrānlıķa dil iderdi mu'tād

Bir çāresizim nedir bu cebriñ
Billāh ne tiz tükendi şabriñ

Ey kendüyi bende 'add iden şāh
Yūsuf'dur olan fütāde-i çāh

Hūn şanma görüb elinde hınnā
Bī-behredir aşķdan Züleyhā

Zann itme ki ğam harābı sensin
Rüşen gününñ āfitābı sensin

Şūrīde benim ki biñ ğamım var
Her ğamda yine biñ 'ālemim var

Bülbülde görüb fiġān-ı heyhāt
Pervāneye töhmet itdiñ işbāt

Çün istediñ ola āşikāre
Āsān görünür fiġāne çāre

Ġavġā-yı muḥabbet ise maḳşūd
İşte felek işte āh-ı pürdūd

Fermān seniñ ḥuşūli benden
Cān virme benim ḳabūli senden

Çün oldı cemāl-i ‘aşḳdan dūr
Ḥüsn oldı o fikret ile rencūr

İtmişdi o şem‘i zīb-i zānu
‘İşmet diyerek bir āteşin-hū

Perverde-i şir idüb muḳaddem
Virmiş o güle ‘araḳla şebnem

Ḳılmıř anı mevsim-i şabāda
Cübār-ı ḥayādan āb-ı dāde

Tenhāda fiġānın eyleyüb gūş
Ṭuydı ġam-ı Ḥüsn’i oldı bī-hūş

Çün perdeden aşdı sāz-ı fūrḳat
Gūş itdi uşūli ile ‘işmet

Ḥiss eyledi kim o māh-pāre
Bir mihre diler k’ola sitāre

Ḥüsn itmede idi dembedem āh
Bir ‘aşḳ bilürdi bir de Allah

İřmet buña řordı sūz-1 derdi
Gūř itdi cevāb-1 āh-1 serdi

Hūsn eyledi mācerāyı taķrīr
Ru'yāsınđ itdi böyle ta'bīr

Kim ĥasta-i 'aşķa şorma derdin
Depretme o bī-kesin neberdin

Pervāneye şorma ĥvāhiřinden
Sevdāsınđ añla sūziřinden

Ol āteř-i ĥam ki dūřdı cāna
Luř eyle ki dūřmesin zebāna

Söylendigine olub peřimān
Gūř u lebe urdı müřt-i ĥüsrān

Zu'mınca olub fesāne-perdāz
Ser-nāme-i nuşha itdi āĥāz

s. 88

Didi ki eyā gül-i murādım
Nev-reste-i gülşen-i fu'ādım

Her derd ki var devāsı vardır
Her ĥaste ki var řifāsı vardır

Efsāne-i ye'se olma mu'tād
Dūřdüñse de 'aşķa itme feryād

Ġāyet Һazer it ki ey g l-endām
Bu nuġķıñı  uymasun leb   kām

Efgānıñı eyleme ziyāde
Nām s u Һayāyı verme bāda

Bir Һarf ki lebden ide pervāz
Biñ g şda olmaz āşiyān-sāz

Ol sırrı ki Һoşca  utmadiñ sen
Bir sinede eylemez neşimen

Ġ sn ol s zi g ş id b  z ldi
Zehr aġladı acı acı g ldi

Didi ki ‘aceb yola gidersin
Seylāba  arār Һ km idersin

M mk n mi ki ‘aşķı idem inkār
Sen añladıġın degil bu isrār

Nām s ne şey Һayā ne s zd r
Pervāneye m myā ne s zd r

Ben ser  ş oldıġım ne meyd r
Sen nehy buyurduġuñ ne şeydir

Lāzımsa eger saña fesāne
Sen diñle ben eyleyim terāne

Deryā gibi birden eyleyüb cūş
Ey ‘aşk didi ve oldı hāmūş

Cem‘ eylediler kabileyi heb
‘Aşk eyledi anda ‘arz-ı maṭleb

Kim gevher-i Hüsni’e tālibim ben
Ġavġā-yı talebde ġālibim ben

Ġavġāya eger düşerse tedbir
İşte kalem işte tiġ u şemşir

Ol dürr ise dil aña şadefdir
Cānān ile cān ḫalef selefdir

Sādāt-ı Kabile-i Maḫabbet
Birbirine itdiler işāret

Kim yāveye başlamış bu bī-dil
Mecnūn’a nedir devā-yı ‘āḫil

Her biri ṭaḫıldı ḫasb-ı ṭāḫa
Bīçāreyi aldılar mezāḫa

Kimi didi tiġiñ eyleme tiz
Afyon’a beġāyet eyle perhiz

Kimi didi ḫülyā belādır
Eyvah bu derd-i bī-devadır

Kimi didi Őire itme raĝbet
Zirā ki virir ĥayāle Şuret

Kimi didi taĥtınız mübārek
Őāhım ola baĥtınız mübārek

Kimi didi ĥayli ĥursa meczūb
Eglenme degil mi yoĥsa maĥlūb

Kimi didi var elinde Şemşir
Mecnūn' uñ olur devāsı zincir

Şaldı ara yirde 'aŐŐ u ĝayret
ZevŐlendi bütin Benı Maĥabbet

Nā-Őār őralub o merd-i hayrān
A'dālara oldu 'abd-i fermān

Şordı sebebi nedir bu bı-dād
Kim itdi őrabile ānı icād

Mūceb ne ki suĥre oldu ĥālim
Ĥaml oldu fezāĥata maŐālim

NuŐı itmeñize ne oldu ĥā'il
Ma'Őüle degil miyim ya őrā'il

Zecriñ sebebin beyān buyuruñ
Cürmüm var ise 'ıyān buyuruñ

s. 89

Sādāt-ı kabīle cümleten heb
Kıldılar aña beyân-ı maḥlab

K'ey ṭālib-i ḥüsn olan ḥired-mend
Gūşunda ṭurursa gevher-i pend

Fikr eyle ki cümle āşināyız
Heb şūr u hevāya mübtelāyız

Bir sözle kim oldı yāre vāşıl
Bir ḡonca ile bahāre vāşıl

Hiç mümkin olur mı rencisiz genc
Çok kimseye irdi gencisiz renc

Da'vāmızı şanma ḥilemizden
Var Kays'a da şor kabīlemizden

'Aşḡ añladı kim nedir serencām
Ġavḡa-yı maḡāle virdi ārām

Didi buyuruñ ne ola ḥidmet
Min ba'd men ü belā vü miḥnet

Sādāt-ı kabīle itdi tedbīr
Kim mehrine eyle naḡdi tevfir

Ḥüsn 'aḡdine çok bahā gerekdir
Evvel saña kimiyā gerekdir

Ṭurma sefer it diyār-ı albe
Cān baş o rehuzār-ı albe

Ol şehirde kimiyā olurmuş
Yolda belī ok belā olurmuş

Bīñ bařlı bir ejder-i mūnaař
Mumdan gemi altı baħr-ı āteř

Biñ yıllık yol ĥarābe-i ğam
Anuñ ötesi sarāy-ı mātem

Meřhūr o yoluñ bařında cādū
Her mūyı yılan yalan degil bu

Bir deşt iinde dīv ü perri
Arslan aplan vuħūř-ı berri

Cin nev'ī hezār bed-liālar
Cādū ılıĝında ejdehālar

Muźlim gicelerde gūl-i yābān
Āvāzesi ra'ddan nūmāyān

Siħr ile yaĝar o deşe āteř
Gāhicede eff'i-i mūnaař

Allah mu'īn olub geersin
alb řehriniñ ābını iersin

ıl andaki kimiyāyı āşıl
Gel bunda ol işte ūsne vāşıl

‘Aş oldu bu müjdeden feranāk
Bîñ şev ile ıldı cāmesin çāk

Fi’l-āl şorub diyār-ı albi
Tutdı reh-i rehüzār-ı albi

ayret de olub aña afadār
ıldı iki yār ‘azm-i dildār

Çün girdi o merd-i rāh-ı rāha
Evvel kademinde dūşdı çāha

Ammā ki ne çāh-ı çāh-ı girdāb
Mānend-i ebed verāsı nāyāb

ayret didi aña ey fedāyi
ārun’a şor imdi kimiyāyı

Deycūr-ı firadan nişāne
Bar-ı zulümāt-ı bî-kerāne

Dūşse buña ızır olub da gümrah
Olur yarı yolda ‘ömri kūtāh

Velāşıl o mihr-i ‘ālem-āra
Bir ‘aks olub itdi çāhı me’vā

Kaşd eyledi tãrem-i simãke
Bir başqa sefer görindi hãke

Gitdi niçe mãh ü sãl ü eyyãm
Ka‘rın bulub itdi aḥır āram

s. 90 Bir dīve meger o çãh-ı miḥnet
Olmuşdı maḳãm-ı ḥãvb u rãḥat

Bir dīv ki var niçe sipãhı
Her birisi ma‘den-i siyãhı

Ṭutdılar o iki derd-mendi
Ṭaḳdılar ayağına kemendi

‘Arż eylediler o dīv-i meste
Kim şayd budur şikeste beste

Ḳarşu çağırub o dīv-i hã’il
Mihr oldı Züḥalle şan muḳãbil

Didi ki ne rãha eyleyüb ‘azm
Düşdüñ bün-i çãha böyle bî-ḥazm

Ṭuydum ğam-ı Ḥüsn’e cãn-feşãnsın
Zer ṫãlebisin esiri kãnsın

Lãkin buna fikr-i kecnümãndır
İdrãk degil başa belãdır

Sen anda o āfītāb anda
Deryā anda serāp anda

Hoş ısmet imiş bize vücūduñ
Bağlandı başiret ü şühūduñ

Kim vardı diyār-ı kimiyāya
‘Anqāya erişdi ya hümāya

‘Aşk āteş-i kīn ile olub germ
Didi ne gerek bu sözlerin nerm

atlı itme degil midir murādıñ
El-ān eliñde zulüm ü dādıñ

Gūyā ki bu sözle fikr-i cānān
Göñlümden olur mı zerre pinhān

orqutmağa düşme bī-maħaldır
Vuşlat didiğim benim eceldir

Gam meş‘alidir bu sönmek olmaz
Cān virmek olur da dönmek olmaz

Ol dīv-i la‘īn-i bed-serencām
abs itmeğe ıldı emr ü iğdām

Tā eyleye şaħm ü laħmın efzūn
Soñra anı tu‘me ide mel‘ūn

Bir niçe zamanlar ‘Aşk u Ğayret
Qaldı orada esir-i miħnet

Bir şubħ Süħan yetişdi ol pîr
Geldi ser-i çāha itdi taqrîr

K’ey beste-i çāh olan cüvānlar
Hengām-ı belāda miħrbānlar

‘Azm eyleyiñiz ħalāsa turmāñ
Yol qorquludur ħulāşa turmañ

Bu çāhda hiç ħalāş yoqdur
Üftādelere menāş yoqdur

İllā bün-i çehde bir resen var
Cinnîler aña degil ħaberdār

Bir pîr aña tılsım yazmış
Ĥıfz itmege cinli ism yazmış

Kim ol reseni tutarsa muħkem
Ĥıfz eyler anı o ism-i a‘zem

Emrini tutub o iki cānbāz
Mañşūr olub oldılar ser efrāz

Ğayret didi ‘Aşqa ey birāder
Gel yol eri yolda olmağ ister

Bāl açdı iki hümā-yı devlet
Düşdi yola hemçü büm-ı ğurbet

Üftādelige ğam oldı munzam
Düşdi yolına ğarābe-i ğam

Bir deşt-i siyahda oldı gümrah
Yelda-yı şitā belā-yı nāĝāh

Bir deşt bu kim ne‘uzi billah
Cinler cirīd oynar anda herĝāh

Birbirine ğavf ü ye’is lāĝıķ
Geh ğar yaĝar idi geh ğaranlık

Deycūr ile berf idince ülfet
Bir ğālebe girdi nūr u zulmet

s. 91 Sermādan olub füsürde mehtāb
Şebnem yerine döküldü sīmāb

Buzdan ğırılıb sipihr-i mīnā
Düşdi yire rīze rīze ĝüyā

Sermā ile berf olunca munşab
Dendānı şııırdı zengī-i şeb

Biñ mīĝ ile na‘l-i māhı encüm
Deycūr-ı şitādan eyledi ĝüm

Mānend-i Sitāre-i ŧeb efrūz
Gāhī görünürdi rüz-1 firūz

Māhileri ŧayd için serāser
Bağlu idi olđalarda ağker

Ėabraya ağardı ŧađf-1 ħazrā
Tutmasa sūtūn-1 yađla sermā

Deryāları geŧt edince gāhī
Āhūya ħıdā olurdi māhī

Cemre eger olmasaydı lađzān
Düşmezdi zemīne tā ħazīrān

Mirriđiñ eli toñub ŧitādan
Düşdi yire ħançeri semādan

ŧīr-i felek oldı ŧīr-i berfīn
Dendānı yirinde idi pervīn

Yağbeste olinca çeŧm-i giryān
Gözlükle arardı mergi merdān

Baruta ŧitāb iderdi āhū
Ađız otuna gelürdi tīhū

Ağreb bu ki toñdı rāh-1 efkār
Sekteyle ile gelürdi tabāa eŧār

Ol havf ü haşardan ‘aşk-ı āgāh
Biñ dehşet ü ğamla oldu ğümrāh

Bildi ki şehir degil ovadır
Ammā ya sihir ya simiyādır

Esbāb-ı helāk heb mükerrer
Āvāze-i ra‘d u berķ u şarşar

Deryā-yı zālām mevc-ber-mevc
Ĝülān-ı hayāl fevc-der-fevc

Gördi şaralardan aşdı zulmat
İtdi o cüvānı ğarķ-ı dehşet

İtdi niçe serserī tekāpū
Mānende-i girdbād her sū

Nāgāh anı gördi ol perī-veş
Hırmen gibi bir maķūf āteř

Ķatrān-ı caķımden niřāne
Üstinde zebāne-ber-zebāne

Bir pīrezen itmiş anda me’vā
Cādū-yı maķūf-ı dīv-sīmā

Duzaķda maķarrı şanki řeyřān
Dört yanı caķım ü zift ü řatrān

Başı ara ađdan nümüdär
Ağzı dişi köhne gür-ı güffär

Burnı Modaburnınıñ ovası
Şırtlân yatağı keler yuvası

Şarkmış leb-i zîri tâ-bezânû
Mânende-i nāv-ı fîl-i bed-bû

aplumbağa iki eşm-i bedreng
Kırpikleri hemçü pây-ı harçeng

İki meme şekli iki hınzîr
Bir kâr iün itmiş anı serzîr

aş yapmış iki ara iyânı
Şaç itmiş iki küme yılanı

Tarla oğuğı iki ulağı
Kırpi yuvası şıçan yatağı

Āteř ile söyleşir zebânı
Güyâ o cehennem zebânı

Geh ebre süvâr olırdı ün bād
Geh âteşe itdirirdi feryād

s. 92

Evlâdı oğardı bir yanından
Yutdığı ocuqlaruñ anından

Tu'me ider idi yine tekrār
Toğırdığın ol kerih-i bedkār

Ol demde Sühan huzūra geldi
Kün emri gibi zuhūra geldi

Gördükde o piri 'Aşq-ı çālāk
Giryān olub itdi sinesin çāk

Hüsni añun itdi āh u feryād
Hem kıldı bu şi'r-i pākı inşād

Hoş geldüñ eyā berid-i cānān
Bağış it baña bir nüvid-i cānān

Cān ola fedā-yı 'id-i cānān
Bī-sūd ola mı ümid-i cānān

Yāriñ bize bir selāmı yoğ mı

Ey Hızr-ı fütādegān söyle
Bu sırrı idüb 'ıyān söyle

Ol sen baña tercemānı söyle
Ketm itme yegān yegān söyle

Ėam defteriniñ tamāmı yoğ mı

Yārab ne intizāridur bu
Geçmez niçe rüzigarıdır bu

Heb ğuşşa vü ħārħārıdır bu
Tuysam ki ne şivekārıdır bu

Vuşlat gibi bir merāmı yoğ mı

Çıkdım ser-i dāra hemçü manşūr
Āvāzım ezān-ı nefħa-i şūr

Ġam kıldı ğülümı şāh-ı mansūr
Oldum sipeh-i belāya maĥşūr

Ol pādişehin peyāmi yoğ mı

Kām aldı bu çarĥdan gedālar
Ferdālara ħaldı āşınālar

Turmaz mı o ‘ahdler vefālar
Geçmez mi bu itdiĝim du‘ālar

Ĥāl-i diliñ intizāmı yoğ mı

Dil ħayret-i ĝamla lāl ħaldı
Ġālib gibi bī-mecāli ħaldı

Gönderdiğim ‘arz-ı ħāl ħaldı
El ān bir iĥtimāl ħaldı

İnşāfın o yirde nāmı yoğ mı

Bāz itdi Süĥan der-i ħıĥābı
Bu tarz ile virdi kim cevābı

Sen yāriñi bi-ḥaber mi şandıñ
Yoḥsa seni terk ider mi şandıñ

‘Āşıkdır o saña şanma ma‘şūk
Gūş it ki budur kelām-ı mevşūk

Feryādına yetdi Ḥüsn-i yektar
Bir tîg-i mücevher itdi ihdā

Amma ki ne tîg-i tîg-i elmās
Cellād-ı ‘adū şihāb-ı vesvās

Yek mışra‘-ı Zülfeḳār-ı Ḥayder
Bir āyet-i kār-zār-ı Ḥayder

Reşk-āver-i tîg-i çeşm ü ebrū
Ḥāmūş-kün-i sâ‘ir-i hecā-gū

Ḳan ırmağı cūyibār-ı āteş
Zehr-i ecel ejder-i münakkaş

Māh-ı nev aña niyām-ı ğarrā
Başdan başa cevher-i Şüreyyā

s. 93

Bir tîg ki baḥr-ı bî-kerāne
Şu yerine cān ider revāne

Çekmiş anı Beyza-i ḳamerden
Ser-pençe-i āfitāb-ı Rūşen

Çün ğamze-i dilberân-ı tãnnâz
Âşüb-ı kazâya ħarf-i endâz

Ĥün-ĥvar velîk zıulmı dâfi^ç
Kec-canlara cevâb-ı kıâti^ç

Da^çvâki seniñ güvâhıdır bu
Kec bakma ki tîĝ-i âhdır bu

Her nesne ki sedd ola bu râha
Kıl anı ĥavâle tîĝ-i âha

Hem bir daĥı bir semend-i dil-keş
İtdi saña tuĥfe ol perîveş

Süĝlün gibi bir semend-i gülgün
Gülzâr-ı behişt ü kılzüm-i ĥan

Mevc-âver-i âb-ı lâl u yâkıüt
Refref gibi râhıvâr-ı lâhüt

Sertâ be kıadem bahâr-ı gül-püş
Şahbâ gibi l'âl-i reng ü pür-cüş

Endâmı ĥamîre-i nezâket
Her cünbişi cilve-i kıyâmet

Tîz eylese şîve-i ĥırâmın
Virir ezele ebed peyâmın

Reftārını eylese müsā'id
Gerdine erişmez ān-1 vāhid

Bir rütbededir ki zūr-1 reftār
Eczā-yı hevāya virmez āzār

Çün tayy-1 mekāna himmet eyler
Eczā-yı zemāne sebkat eyler

Ārāma ayak virirse gāhī
Kara taş ider yem-i siyāhı

Her mūyı țarabda tār-1 țanbūr
Āvāz-1 řāhil-i nefha-i řūr

şu gibi ațar zemīn ü kāna
Āteř gibi řıțrar āsumāna

‘Anqa-yı sūhan-řinās-1 hoşdem
Pervāzda şu‘le-i muțalsam

Velhāřıl o Aşkar-1 sebük-bāl
Eyler seni şehr-i Kālbe iřāl

Ol tiğ ile ‘Aşk-1 berk-i cevlān
Ĝam deştini itdi rīk-i meydān

Her ğül-i belā ki çıkdı rāha
Kıldı anı tu‘me tiğ-i āha

Güş itmiş idi o ser-güzeşti
Âteş yemi üzre mûm keştî

Çıkdı yolu üzre şimdi nâgâh
Ol kûlzüm-i âteş-i ciger-gâh

Mûmdân gemiler idüb hüveyda
Kılmaş niçe dîv o baħri me'vâ

Çün âteş o kavme itmez âzâr
Âzürde olur mı nârdan nâr

Keştileri ber hevâ tutarlar
Çok ebleh-i bî-nevâ tutarlar

Güyâ ki cezîre-i felâket
Pür-süz-ı belâ kıvîl kıyâmet

Her biri mişâl-i kûh-ı Sürhâb
Toptolı içinde dîv-i kûh-râb

Tâbût idi lîk keştî-i mûm
Olmaz girenin mezârı ma'lûm

Ol fûlk ü o nâr-ı pür-felâket
Heb şem'î-i mezârdan 'ibâret

Çün dîvler itdi 'Aşk'ı da'vet
Gel keştîye bulasın selâmet

s. 94

‘Aşq eyledi mācerā-yı iz‘ān
Sabr eyleyüb olmadı şitābān

Ammā ki ne çāre rāh mesdūd
Hiç olmadı bir tarīk meşhūd

Ey hālīk u Kirdgār tā key
Bu miḥnet ü hār hār tā key

Reh-zen ne revā ki yol seniñdir
Ger ḥvāhiş iderseñ ol seniñdir

Lāzım mı her ehl-i derd-i pür-şūr
Çıkmak ser-i dāra hemçü Manşūr

İtme beni fūrķate nişāna
Bed‘ahdi ne ḥācet imtiḥāna

Çün zerre-i ‘aşka mazhar itdiñ
Ḥurşide başım berāber itdiñ

Cādūlar elinde itme beste
Öldür beni koyma böyle ḥaste

Qaldı orada esir-i Ḥayret
Ne tāb-ı güzer ne fikr-i ‘avdet

Nuḫka gelüb eşkar-ı gül endām
Didi ne sebebden itdiñ ārām

‘Aşq eyledi dürr-i eşki rîzân
Söz söyledi hemçü dürr-i galţân

Ġayret gibi yok per ile bālim
Bu āteş ile ni‘ala hālim

Aşkar süzülüb mişāl-i ‘anķā
On āteşe girdi bî-muĥāba

Bir nār ki dūdı dūd-ı Nemrūd
Gülān-ı siyeh-nümūd-ı Nemrūd

Dünyāları tutmuş āteşi gam
Ġirdābları çeh-i cehennem

Dūzaĥ velī şu‘le-zār-ı simāb
Her aĥkeri cür‘a-nüş-ı girdāb

Her ğavţası bir muĥîţ-i āteş
Her lüccesi bir caĥîm-i serkeş

Ṭūfān-ı şirāre mevc-ber-mevc
Pervāzda Aşkar evc-ber-evc

Pür-cüş-ı belā muĥîţ-i āteş
Şu‘le añā ol semend-i serkeş

Nār itdi cemāl-i ‘Aşkı teşdîd
Ĥatāb-ı şafaķda sanki hurşîd

Ġayret didi ‘aşka yaqma cānın
Bu āteşidir o kimiyānıñ

Mānend-i ‘ukāb eyle pervāz
Ol pūtā-i imtiḥānda mümtāz

Şanma ki bu qapudan gelürsin
Āteşde gider şudan gelürsin

Dūd içre qalub o mihr-i Rūşen
Bir fitne idi hūsūf-ı mehden

Bāl açmış anuñ yanında Ġayret
Pervāne velik-i şır-şüret

Ġülānı iderdi hem demādem
Bir tıĝ ile cān bir-cehennem

Velḥāşıl o āteşin rāhı
Geçdi çü nesīm-i şubḥ-gāhı

Bir sāḫile irdi kim güzārı
Firdevs-i riyāzınıñ bahārı

Bülbülleri tūḫı-i süḫan-sāz
Bebġaları sūz ü sāza hem-rāz

Ṭūfān-ı çemen yem-i zümüröd
Yer gök yeşil ‘ālem-i zümüröd

Her sūda ūkūfeler nūmāyān
Pūr-ḥande miṣāl-i māh-rūyān

Her ḡoncası bir bahār-ı ḥurrem
Her ūbnemi bir ūḥāb-ı pūr nem

Şahra ṭolı nergis ü ḳaranfil
Bīgāne giyāhı verd ü sūnbūl

s. 95

Bir rūtbe hevāsı ūāf ü dil-cū
Būlbūlleri ḡonca gibi ḥoş-bū

Seyr eyleyüb ‘Aşḳ o bāḡ u raḡı
Bir āh ile tāzelendi daḡı

Nūzhet-geh-i Ma‘niyi idüb yād
Bu ū‘r-i nevīni ḳıldı inşād

Ey hoş o zaman ki dil olub ūād
Cān mülki idi meserret ābād

İtdim o hevāları yine yād
Allah için eyle ey felek dād

Ārāyiş-i rūzigār idim ben

Bir baḡ idi kim bu cāna me’vā
Her goncası cennet idi ḡūyā

Fūrḳat gelüb itdi cümle yaḡma
Ḡönlümde o neş’e ḳaldı hālā

Mest-i mey-i i'tibār idim ben

Hiç yoğdı sipihre bir niyāzım
Der-kār idi 'ayş ü nūş ü sāzım

Yanımcı gezerdi serv-i nāzım
Açılmamış idi böyle nāzım

Reşk-āver-i nevbahār idim ben

Şimdi ğam-ı intizāra düşdüm
Bülbül gibi nevbahāra düşdüm

Çok nārı geçüb kenāra düşdüm
Sāgar gibi pāre pāre düşdüm

Mey-nūş-i 'itāb-ı yār idim ben

Ey vāh o rūzigār geçdi
Gül geçdi vü nevbahār geçdi

Dīdār güm oldu yār geçdi
Cān teşne ıalub ğumār geçdi

Ma'şūķ ile bāde-ĥvār idim ben

Cānān ile 'ayş ü nūş iderdim
Girdāb gibi ğurūş iderdim

Bezm-i meyi şu'le-pūş iderdim
Bülbüllerini hāmūş iderdim

Ġālib gibi kām-kār idim ben

Bu şi'r-i teri oqurken ol māh
Bir şavt-ı ġarīb işitdi nāġāh

Bir tūṭī-i sebz-i āl-minḳār
Bir şāḩda eyler anı tekrār

Kim duḩter-i şāh-ı Ćin o hūn-rīz
Bu bāġa gelir çü şubḩ-ı gül-bīz

Ol duḩterin adı Hūşrübādır
Ādemküşdür perī-liḳādır

Yazıḳ saña ey cūvān yazıḳ
Olursuñ o şīve-kār u 'āşıḳ

Zātü'ş-şuvere varırsın elbet
Eyler seni mübtelā-yı miḩnet

'Aşḳ aña baḳub ġurūra geldi
Esrār-ı hafī zuhūra geldi

Hūsn adın alub didi ki heyhāt
Aġyāre muḩabbet idem işbāt

Ol tūṭī-i sebz idüb bunı fāş
Hıızr-ı reh-i ġayba oldı yoldāş

Vaqtā ki ne gördi ‘Aşq-ı pür-şūr
Ol bāğa irişdi bir bölük hūr

Bir māh ile bir gürūh-ı aḥter
Seyyāreler içre mihr-i Enver

Ol māh ki ol gürūha şehdi
Ol cünd-i perīye pādişehdi

s. 96 Bir hūr-i nigāh u rūḥ-ı manzer
‘Ayniyle cenāb-ı Ḥüsn’e benzer

Ancak o kadar ki ol sūḥan-gū
Ḥāmūş idi bu gül-i semen bū

Biñ nāz ile itdi ‘arz-ı dīdār
‘Aşq oldu hemān çü naqş-ı dīvār

Āyā ki Ḥüsn midir bu mehveş
Kim sīnemi kıldı genc-i āteş

Yoḥsa bu yeriñ perīsidadir bu
Yanında perī çerīsidadir bu

‘Aşq eyler iken bu fikri tekrār
Ser-rişteyi itmemişken izhār

Bir taht getürdiler mücevher
Koydı o gürūh-ı nūr-peyker

Ol mähveş oldu ānda cālis
Mihr oldu yā havz-ı nūra ‘ākis

Eṭrāfa idüb nigāh-ı diḳḳat
Emr eyleyüb ‘Aşḳ’ı kıldı da‘vet

Fi’l-āl getürdiler hużūra
Ġarḳ oldu hemān o nūr-u nūra

Bir meclis-i ‘ayş idüb müheyyā
Biñ gūne meserret oldu icrā

‘Aşḳa nice ihtirām kıldı
Yanında aña maḳām kıldı

Fi’lhāl getürdiler şabūhı
Mecz itdi o mäh-ı rāḩa rūhı

Aġūş-ı ‘arīş içinde ol şāh
Āġūşına aldı ‘Aşḳı çün mäh

Şahbā vü piyāle cūş-ber-cūş
Kıldı meh ü hāle nūş-der-nūş

Sākiniñ elinde sāġar-ı nūr
Güller bitürirdi şāh-ı billūr

Leb-ber-leb idi sebū vü sāġar
Yek-sān idi rinde ḩāk ü gevher

Şükr itdi görüb sebū o ḥālī
Hiç secdeden olmaz idi ḥālī

Yāḳūt gibi şerāb-ı engūr
Elmās gibi piyāle³-i nūr

Sākī daḥı kendi ol perī-veş
Bu ḥūr idi kim şerābı āteş

Dest-i nigeğinde cām-ı raḥşān
‘Azrā³il elinde cevher-i cān

Biñ cām içirirdi her nigāhı
Gözden geçirirdi tığ-i āhı

Ol tığı alub o şubḥ-ı gülgün
Gitdi koyub ‘Aşkı zar ü dilḥūn

Ol bāğa ki baqdı ‘Aşq-ı pür-şūr
Ne cünd-i perī göründi ne ḥūr

Ne māh u ne ol gürūh-ı aḥter
Ne şāh u ne kürsi³-i mücevher

s. 97

Bir ḳal‘a ki Sümenāta beñzer
Her seng-i siyāhı Lat’a beñzer

Hem reng-i günüşt çārşūsı
Bir şehri ‘azīm yok ḳapusı

Heb gūçe vü kūyu Yūsuf-istān
Dīvārlarında naqş-ı hūbān

Naqşı felekü'l-burūca hem-tā
Hem-hālet-i hücre-i Züleyhā

Güyā ki o kūh-ı bīsütündür
Şīrinleri māh-ı lāle-gündur

Her qubbesi destgār-ı Ferhād
Her sengi velī mezār-ı Ferhād

Mermerleri hürde-gār-ı bī-reng
Dīvārı şüvernümā-yı Enjeng

Heb andaki hürde-kār şuret
Bārik idi çün hayāl-i Şevket

Düşdi yine rāha ol perīveş
Kendin yaqarak mişāl-i āteş

Ammā ki ne rāh her qādem çāh
Her berg-i giyāhı mār-ı cāngāh

Yādına gelince kūy-ı dildār
Eylerdi bu güft ü gūyı tekrār

Ey māh yeter yeter bu bīdād
Feryādıma yet ki yetdi feryād

Bir çāresi yok belāya düşdüm
Yek başıma Kerbelā'ya düşdüm

Āyīne-i dil harāb kaldı
Mehtāb güm oldı tāb kaldı

Bir baħrdeyim ki yok kenārı
Bir cengdeyim ki yok ĩřārı

Bozdı felek intizām-ı 'ayşım
Dāğ-ı dile döndi cām-ı 'ayşım

Men ĩaste-i hicr ü yār bī-derd
Müşkil bu ki gam-kūsār bī-derd

Men zevrağ-ı derd içinde nāçār
Sāħilde figānda yāver ü yār

Yok kimseye zerre ihtiyācım
Mağdūr-ı devā degil 'ilācım

Ƙaldım yalnız başımda sevdā
Kimden kime idem ah u řekvā

Açılmadı gonçe-i niyāzım
Bülbül gibi uçdı ĩvāb-ı nāzım

Bir berķın içindeyim ki medhüş
Dūzağ nazarında tıfl-ı āğüş

Cānımda sürūra var ‘adāvet
Şād ol diseñ eylerüm asāvet

Olmuşdı ol āfitāb-ı pürtāb
Bu ulzüm-ı ızırāba ğark-āb

Cūş-āver idüb yüm-i telāşın
Deryā deryā dōkerdi yaşın

Ol māh-ı cihān hilāle dōndi
Mīhr-i şerefi zevāle dōndi

Bir rütbede za‘fi oldı müzdād
Kim idemez oldı āh u feryād

Bir za‘f ki za‘fiñ intihāsı
Belki ‘ademin de māverāsı

almadı teninde pū-şişe tāb
Bār olur idi arīr-i mehtāb

Bāl ü per-i rengin eylese bāz
Mülk-i ‘ademe iderdi pervāz

Bir şu‘le idi ü kirm-i şebtāb
Ki zāhir ü ğāh olurdı nāyāb

Deryā idi eşmine nigāhı
Nūr-ı nigeş idi sedd-i rāhı

Müstağrak-ı za'f olub o maḥzūn
Rengini şanurdı ḳulzüm-i ḥūn

Āgāze netīce virdi encām
Oldı gicenin şabāḥı aḥşam

Çün 'Aşḳ o şūḥı Ḥüsn şandı
Sīmāsına aldanub inandı

Yol ḳorḳulı tıḡ-i āh-ı nābūd
Terk itdi bunı Nigār-ı ma'ḥūd

Ne tāb-ı sefer ne tāb-ı ğurbet
Ḳaldı o belāda 'Aşḳ u Ğayret

Zātü'ş-şuvere olub revāne
Düşdi yola ol şeh-i yegāne

Ğayret olub 'ahdine vefā-dār
Ol güm-rehe uydı çār u nā-çār

Çün 'aşḳ ile Ğayret ol semen-ber
Ol ḳal'aya vardılar berāber

Ne gördi ki bir ğarīb ḳal'a
Her yanı şuver 'acīb ḳal'a

s. 98

Zincir idi aña tār-ı fikri
Seyr itmez idi diyār-ı fikri

Güyā reg-i pertev-i nigāhı
Tutmuşdı anı çü dām-ı māhı

Žaʿ eyledi ol kadar füsürde
Bir şuʿle idi velik-i mürde

Qımransa hevāya qalb olurdı
Mırlansa şadāya qalb olurdı

Ṭayy idemez oldu māh u sālī
Qalması hayāta ihtimālī

ʿÖmri güzer eyledikçe her dem
Eczā-yı teni olurdı derhem

Simāsı görünse etseñ imān
Cemʿ olmuş idi ʿademle imkān

Kim görse bunı iderdi iqrār
Kim ola beqā fenāda derkār

Sāye gibi düşdi aşkarinden
Ayrıldı şirāre aḥkeriden

Qaldı ser-i rehde bī-serencām
Ne tāb-ı sefer ne tāb-ı ārām

Evzāʿ-ı zemānedən ciger-ḥūn
Peymāne-i āfiyet digər-gūn

Gönlünde ne cennet ü ne düzağ
Ne zevkâ ferağ ne hüzne âveğ

Mevc urmada bîm ü ye's ü hayret
Yoğ anda te'essüfe liyâkat

Ol za'f ile haste-hâl ü medhüş
'Azrâ'il ile teni hem-âgüş

Nâbüd-ı cihândan ilticâsı
Yoğ mevtden özge bir recâsı

Mevt ise ümîd-i vaşla mâni'
Derdine degil şerâb-ı nâfi'

Nevmîd idi vaşl-ı dilrübâdan
Ummazdı necât-ı dil belâdan

Mânend-i şabâğ-ı feyz bir pîr
Geldi ser-i râhı kıldı tenvîr

Ammâ ki ne pîr subğ-ı sâdığ
Her soğbeti hikmete muvâfığ

Cübâr-ı hayât-ı âb-ı rüyı
Mehtâb gibi seffîd-ı müyı

Vird-i lebi Seb'a-i Meşâni
Şâkird-i kemâli 'ağl-ı şânî

Rūhu'l-Ḳudūs'ün emīn-i rāzı
Gencīne-i vaḥy kār-ı sāzı

Gencūr-ı mücerredāt-ı esmā
Cem^ʿ-āver-i müfredāt-ı ma^ʿnā

Sübbūḫ-künān o pertev-i cān
İndi o yire çü nūr-ı Kur^ʿān

‘Aşḫa virüb istimālet-i tām
Göñlin ele aldı kıldı ikrām

Didi ki tabīb-i rūzigārım
Ol fen ile şöhre-i diyārım

Ṭurma gidelüm ḫişār-ı Ḳalbe
‘Arz it bunı şehriyār-ı Ḳalbe

Zirā sen o kimiyāya muhtāc
Derdiñ senin ol devāya muhtāc

Anuñ adı Ḥüsn-i bî-nişāndır
Bu nām ile şöhre-i cihāndır

s. 99 Çün oldı bu müjdeden ḫaberdār
Öldi vü dirildi yine tekrār

Heb gitdi o za^ʿf geldi kuvvet
Bīmār-ı ğama görüñdi şıḫḫat

Ol pîr idüb ol civānı hem-rāh
Biñ şevķ ile kıldı ‘azm-i dergāh

Ol şevķ ki hiç bi yana şıǵmaz
Bir ħandesı āsumāna şıǵmaz

Çün oldı ħişār-ı ħalbe peydā
‘Aşķ anda ne görđi ħıl temāşa

Bir ħal‘a ki sengi sürħ-i yāķūt
Nāsūfda bir sarāy-ı lāħūt

Envār-ı nuķūş-ı ħayb-ı memlū
Esrār-ı rumūz-ı burc ü bārū

Her burcda reng reng envār
Bārūları cümle genc-i esrār

Gözler ħamaşur nümāyişinden
Sözler tükenür sitāyişinden

Bir cānibi baħr-ı nūr-ı peyker
Bir cānibi deşt-i mevc-i aħzer

Beş bābı o baħr-i pāke nāzır
Diğer beşi hem bu ħāķe nāzır

‘Aşķ oldı bu ħāle mest-i serşār
Eħrāfını aldı cünd-i envār

Evvel bir alay sefid-i hil'at
Reşk-âver-i feyz-i şubh-ı vuşlat

Hemçün dem-i âhuvân-ı esfid
Heb câme-i şubh içinde hürşid

Zerrîn kabâ hezâr-ı asker
Zer-puş zer efser ü zer-â-zer

Yekpâre kanadlı hür-i sîmâ
Başdan başa her birisi kimyâ

Vaқта gelüb ol gürüh-ı envâr
Ta'zîm ile 'Aşka oldılar yâr

Çıldılar o şâha cümle hıdmet
Âdâb ile dest-bûs-ı bey'at

Yâd eyleyüb ol hevâ-yı Hüsni
Gözlerdi hemîn sarây-ı Hüsni

Nâgâh görindi bârgâhı
Bir kaçır-ı garîb-i pādşâhı

Bir gülgüle kopardı kaçır içinde
Kim görmemiş idi 'aşr içinde

Âvâze-i tabl-ı şâdmânî
Âşâr-ı neşât-ı câvidânî

Bir perde açıldı nā-be-hengām
‘Aşq oldu taḥayyür ile sersām

Bir ḥal-i ġārib oldu peydā
Kim eylemez idi hiç ḥūlyā

Kim Ğayret ü Ḥayret ile ‘İşmet
Geldiler aña berāy-ı ḥidmet

Hem daḥi Süḥan o pīr-i enver
Mollā-yı Cūnūn da besberāber

Tebşīr kılub Süḥan muḳaddem
Didi ki ayā ḥıdīv-i Ekrem

Bu ḥāli bilür misin hele sen
Sen ḳandasın ü kimim daḥi ben

Bu şehir ne şehir-i dilsitāndır
Bu baġ ne baġ u būsitāndır

Yādında mıdır Benī Maḥabbet
Nüzhet-geh-i Ma‘ni cāy-ı vuşlat

İşte bu o baġ-ı bī-bedeldir
Bu ḥāne henüz ol maḥaldir

Var imdi gör ol melek-liḳāyı
Seyr eyle o Ḥüsn-i bī-bahāyı

Tā cümle nihān ‘iyān ola heb
Evvelki ‘iyān nihān ola heb

Mollā-yı Cünūn u Ğayret ‘İşmet
Hem kaldı giru Benī Maḥabbet

Hem üns-i Süḫan nihāyetiñdir
Bundan ilerüsi Ḥayretiñdir

Filvāki‘ alub o şāhı Ḥayret
Açıldı sürādıķāt-ı vuşlat

Buldı bu maḥalde kışşā pāyān
Bundan ötesi degil nümāyān

s. 100

Ṭarz-ı selefte teķaddim etdim
Bir başka lügat tekallüm etdim

Ben olmadım o gürūha pey-rev
Oymuş belī Gencevī’ye Ḥüsrev

Billāh bu özge mācerādır
Sen bakma ki defter-i belādır

Zann itme ki şöyle böyle bir söz
Gel sen daḫı söyle böyle bir söz

Erbāb-ı süḫan temām ma‘lüm
İşte kalem işte kişver-i Rūm

Gördüm ki bu vâdi-i kemîni
Dîvan yolu şanma bu zemîni

Engüş-t-i haða uzatma öyle
Beş beytine bir nazîre söyle

Gencînede resm-i dev gözetdüm
Ben açdım o genci ben tükettüm

Esrârını Meşnevî'den aldım
Çaldım velî mîrî malı çaldım

Fehm etmege sen de himmet eyle
Ol gevheri bul da sirkat eyle

În dem ki zi şâ'iri eşer nîst
Sulţân-ı sühân menem dîger nîst

FUZŪLĪ

LEYLĪ VŪ MECNŪN'DAN

Ārāyiş-i soĥbet eyle sākĭ

Vir bāde mŭrŭvvet eyle sākĭ

Bir cām ile ıl dimāġımı ter

Luţf eyle bir iltifāt gŏster

Ĝam merĥalesinde almışam ferd

Ne yār u ne hemnişin ne hemderd

Hem cinslerim tamām gitmiş

Sŏz mŭlkiñden niřām gitmiş

Bu bezmde almışuz sen ũ ben

Bu bezmi gel idelŭm mŭzeyyen

Bir devr deem ki nazm olub ĥvār

Eş‘ār bulub kesād-ı es‘ār

Ol rŭtbede adr-i nazmıdur dŭn

Kim kŭfr ounur kelām-ı mevzŭn

Anca demezem ki ĥāk- i Baġdād

Alāyiř-i nazmdandır āzād

Yo bir mŭlk bu zamanda

Kim nazm-ı revācı ola anda

Ne Hind ũ ne Fāris ũ Ĥorāsān

Ne Rŭm ũ ‘Acem ne řām ũ řirvān

Olsaydı birinde bir sühan-sec
Elbetde ‘ıyān olurdu ol genc

Gencine-i nazm gizlü almaz
Şanmañ Güneş olsa nür şalmaz

ānı niçe kim nihan tutar taş
Eyler anı la’l ‘āleme fāş

Hālā meger itizā-yı devrān
Olur ki bu genc ola pinhān

Devrān ile ben naiz-seyrem
Devr ehinden meger ki ğayrem

Devrān ister ki hār ola nazm
Bī-‘izzet ü i‘tibār ola nazm

Ben muntazıram verem revācın
Bīmār ise eyleyem ‘ilācın

Ta‘mīr-i hārāba tālībem ben
İnşāallāh ki ğālibem ben

Şāi meded it ki derdmendem
Ğam silsilesine pāy-bendem

s. 101 Ğam derdine cām-ı mey devādır
Tedbīr-i ğam eylemek revādır

Ben bir şadefem sen ebr-i nīsān
Vir kaçra vü al dürr-i gālṭān

Sensin ḥurşīd ü ben siyeh ḥāk
Vir āteş ü al cevāhir-i pāk

Raḥm it ki ġarīb ü derdmendim
Bī-mūnis ü yār ü müstemendim

Ol bir niçe hemdem-i muvāfiḳ
Ya'ni şu'arā-yı devr-i sābıḳ

Tedric ile geldiler cihāna
Ta'zīm ile oldılar revāne

Devrān oları mu'azzam itdi
Her devr birin mükerrem itdi

Her birine ḥāmi oldı bir şāh
Zevḳ-ı süḥaninden oldı āġāh

Şād itmiş idi Ebū Nūvāsı
Hārūn Ḥalife'nüñ 'aṭāsı

Bulmuşdı şafā-yı dil Nizāmī
Şirvan şāha düşüb girāmī

Olmışdı Nevāyi-i şüḥan-dān
Manzūr-ı şehenşeh-i Ḥorāsān

Söz gevherine nazār şalanlar
Gencîne virüb güher alanlar

Çün qalması qalması feşâhat
Erbâb-1 feşâhat içre râhat

Ol ta'ife çekdi hırkaya baş
Hâletlerin itmez oldılar fâş

Tâ olmaya resm-i şi'r-i mefkûd
Ebvâb-1 fûnûn-1 nazm-1 mesdûd

Lâzım baña oldu hıfz-1 kanûn
Zabıt-1 nasık-1 kelâm-1 mevzûn

Nâçâr tutub tarîk-1 nâmûs
Râhatdan olub müdâm-1 me'yûs

Ahdi söze üstüvâr kıldım
Eş'âr dimek şi'âr kıldım

Çün halka hilâf-1 müddeâyem
Anlar zu'mınca süst-râyem

Her söz ki gelür zuhûra benden
Biñ ta'ne bulur her encümenden

Eyler hâsed ehli bağlayub kîn
Taḥsin 'ivâzına ta'n ü nefrîn

Ümmîd ki ref' olub kudûret
Tağyîr-i pezîr ola bu şûret

Bir gün ki bahâr 'âlem-i efrûz
Virmişdi cihâna feyz-i nevrûz

Şalmışdı niķābı çehreden gül
Çekmişdi sūrûd-ı nāle bûlbûl

Şebnem mey-i nābı eyle lāle
Toldırmış idi kıızıl piyāle

Olmışdı gül ile sebze-i ter
Firûze-fürûz-ı l'al-i perver

Bir niçe muşāhib-i vefādār
Mecnûn-ı şikeste-i görüb zār

Her yan didiler ki ey belā-keş
Gül çağıdır olmagil müşevveş

Her fazlda âdemî gerek şād
Endûh ü belā vü ğamdan āzād

Çün ebr degülsen olma giryān
Çün seyl degülsen itme efgān

Şahrâ turalım mey içelüm şād
Endûh ile olma beyle mu'tād

Ey gonçe-dehân-ı serv-i kıamet
Gül oyna zamânı kıl ferâgat

Pâkize vücûda hayfdur ğam
Böyle dağı kalmaya bu ʿâlem

s. 102

Şâyed açıla gül-i murâduñ
Muḥkem it esâs-ı iʿtikâduñ

Sevr üzre bu nevbahâr faşlı
Şâyed bulına Nigâr-ı vaşlı

Mecnûn-ı hazîn ayağa tırdı
Şahrâlara sevr için yüz urdı

Giryân-ı giryân kılurdı seyrân
Ḥayran-ı hayran gezerdi her yan

Geh sebzeve ʿarz-ı râz iderdi
Geh lâleye biñ niyâz iderdi

Söylerdi benefşeye ğam-ı dil
Kim söyleye yâre olsa vâşıl

Çeşmine sürerdi lâle dağın
Âşık şanub öper ayağın

Nergis gözine nigâh iderdi
Yâriñ gözin añub âh iderdi

Bülbüllere şerh iderdi hâlin
Çumrîlere miḥnet ü melâlin

Her tırfe çiçek görüb çeküb âh
Menzil-i menzil gezerdi nâgâh

Bir menzile düşdi rehğüzârı
Kim seyr ider idi anda yârı

Bir nice perî-rûḥ eyle hemdem
Mecnûn-ı şikesteden muḳaddem

Leyli güzer itmiş ol fezâya
Şalmış gül ü lâle üzre sâye

Mecnûn'a muḳâbil oldu Leylî
Baḫr-ı ğama yandı derd seyli

Leyli dime şem'î-i meclis-efrûz
Mecnûn dime âteş-i ciger-sûz

Leylî dime cenk içre bir ḫûr
Mecnûn dime zulmet içre bir nûr

Leylî dime evc-i ḫüsne bir mâh
Mecnûn dime mülk-i 'aşka bir şâh

Leylî dime bir yegâne-i dehr
Mecnûn dime bir fesâne-i şeh

Leylî cemen-i belâ nihâli
Mecnûn felek-i vefâ hilâli

Leylî meh-i âsumân-ı hâşmet
Mecnûn şeh-i kişver-i melâmet

Leylî şaf ehl-i hüsni emîri
Mecnûn ser-i kûy-ı gam fakîr-i

Leylî işi işve vü kirişme
Mecnûn gözi yaşı çeşme çeşme

Leylî vü neşât-ı hüsni kâmi
Mecnûn ü belâ-yı aşk-ı dâmi

Leylî vü lefâfet dil-i âray
Mecnûn ü melâmet gam-ı efzây

Leylî şâdef-i hayâya bir dür
Mecnû'na anuñla biñ tefâhür

Leylî'de kemâl-i hüsni ile zevk
Mecmûn'da cemâl-i Leylî'ye şevk

Leylî'de vişâl-i düst-ı meyli
Mecnûn'da hem ârzü-yı Leylî

Ol iki sehî-ğad semen-ber
Birbirine oldılar berâber

Ol baqdı buña neşât buldı
Bu gördi anı muqayyed oldı

Mecnûn'da qarâr tutmayub hûş
Deryâ-yı tehayyur eyledi cûş

Bir dem baqabilmedi ol aya
Düşdi yer üze mişal-i sâye

Leylî yitürüb hem ihtiyârın
Bir dem görebilmedi nigârın

Hayranlığı ol maqâma yetdi
Kim düşdi ayaqdan uşşı getdi

s. 102 Gül şuyı sepüb revan yüzine
Leylî'yi getürdiler özine

Her yan didiler aña ki ey mäh
Nägeh olur atañ anañ ağäh

Andan getürüb bisât ü hargäh
Ol mäh-liqâyı hväh ü nâ-hväh

Öz bürcine kıldılar revâne
Tâ olmaya vâkıf ata ane

Mecnun'ı hem itdi çeşm-i hun-bâr
Şular saçuben yüzine bîdâr

Gördi ki nigārdan nişān yok
Bir cism-i füsürde var cān yok

Çāk eyledi cāme kıldı nāle
Hāli bedel oldu özge hāle

İkrāh ile çıkdı pīre henden
‘Ār itdi şehīd-i ğam kefenden

Na‘leyni bırağdı ol belā-cū
Kim ‘āşığa pāy-bendedür bu

Hemdemlere ‘özre kıldı āgāz
K’ey bir niçe hemnişin ü hemrāz

Seylāb-ı hücūm-ı ‘aşğ yetdi
Ben şifte-i hāli ğarğa itdi

Olmañ men-i ğaste eyle hemdem
Tā yanmayasuz bu suya siz hem

Benden size düşmesün bir aĥker
Çün degmedi ğayır degmesün şer

Sevdā siyeh itdi rüzigārum
‘Aşğ aldı ‘inān-ı ihtiyārum

Ol şive-i ‘aşğ içinde māhir
Kılduğda vaşiyetini āĥır

Ṭutdı gözedüb tarīḳ-i vaḥşet
Eşḫābdan itdi ḳat^ʿ-ı ülfet

Şaḥrāya düşüb güneş mişāli
Tenhā yürür oldı lāübālī

Her taşā ki yetdi dökdi yaşın
La^ʿ eyledi kūh ü deşt-i taşın

Göz yaşını bes ki dökdi her sū
Her merḫaleden aḳıtdı bir cū

Bir ebr-i belā idi güvāhı
Bārān-ı sirişk ü berk āhı

Bārān ile berḳi cism ü candan
Bir mertebede ki bundan andan

Deryālara yetse lem^ʿ-a-i tāb
Şaḥrālara düşse ḳaṭre-i āb

Deryālar olurdı cümle şaḥrā
Şaḥrālar olurdı cümle deryā

Gencīne-küşā-yı genc-i güftār
Olmış bu edā ile güher-bār

K'ol bir niçe bī ḳarār ü maḥzūn
Nāḳār ḳılub vedā^ʿ-ı Mecnūn

Nevmîd dönüb űikeste vü h v r
ıldılar atasını haberd r

Ol p r  ü v k f oldu h le
Mecnun kimi  ıldı  h   n le

Őa r lara tutdı seyl-i tek y z
V d lere a dı  eŐme tek g z

T   a ıbet ol Şikeste-h li
Bir g Őede g rd  l ub li

D ŐmiŐ yire h k-s r   gam-n k
A v li h r b   s nesi   k

D nmiŐ g l-i s r i za fer na
ŐimŐad-ı la ıfı h zr na

 y nesini g b r tutmuş
Jeng-i gam-ı r zg r tutmuş

 tmiŐ elifin sitem y ki d l
ılmıŐ  alemin felek gamı n l

s. 104 Hem Őo beti m r   hemdemi m r
Tekye-gehi h k   bisteri h r

H r  zre  na del k del k ten
A mıŐ gam evine d rl  revzen

Ol pîr çü gördi şûret-i hâl
Şûret gibi kaldı bir zaman lâl

Soñra yağa yırtub itdi feryād
Ki ey bülbül-i bûstân-ı bîdād

Hâl-i dilüñi baña beyân it
Esrâr-ı nihânuñı ‘iyân it

Kim aldı elüñden ihtiyâruñ
Kim eyledi tîre rûzigâruñ

Ne seyirdesin saña taleb ne
Bu nâle vü zûruna sebep ne

Deryâda ise saña dür-i kām
Sen söyle ben eyleyem serencām

Zulmâtta ise şem‘-i maqşûd
Rûşen kıl ü benden iste mevcûd

Mecnun didi ey baña viren pend
Dânâ-yı sühânver ü hîredmend

Kimsin nedürür bu güft ü gûlar
Bifâ’ide bâtıl ârzûlar

Git derdime sen devâ degilsin
Bîgânesin âşinâ degilsin

Ben böyle kelāma tutmazem gūş
Leylī sözi söyle yoḥsa ḥāmūş

Didi benem atañ ey belākeş
Ben seng-i melāmetem sen āteş

Didi nedür ata yoḥsa āna
Leylī gerek özgedür fesāne

Çün gördi iṭā'atinde ihmāl
Bildi ki nefire özgedür ḥāl

Virdi bu firīb ile tesellī
Kim ṭur gidelüm çığırdı Leylī

Leylī bize geldi mihmāndur
La'l-i ṭalebūnde dūr-feşāndur

Mecnūn ki işitdi Leylī adın
Şandı ki felemk virür murādın

Lebbeyk diyüb ayağa ṭurdı
Ol Ka'be-yi maḫşuda yüz urdı

PİR ile civān-ı dil-şikeste
Geldi eve dil-figār ü ḥaste

Başında hevā-yı vaşl-ı Leylī
Ne ata ğamı ne ana meyli

Geh atası itdi naşha aġāz
Geh anası oldı pend-perdāz

K'ey rāhat-ı cān ū nūr-ı dīde
Ferzend-i yegāne-i gūzīde

Şānuñda riyāset-i 'Arab var
Mirāş-ı şecā'at ū edeb var

Sen servsin olmagıl giran-bār
Āzād olagör ne kim giriftār

İtme özüñi ħabāb-mānend
Başunda olan hevāya ħursend

Kim yoğdurur ol hevāya bünyād
Başuñ olur ol hevāda berbād

Gör şem'ı nice düşer belāya
Başındakiden gider fenāyā

Ey bāġ-ı ümīdümün nihāli
Qılma bizi neng-i pāyimāli

Maĥbūb hem isteseñ kem olmaz
Biz kim senüñüz saña ġam olmaz

Vardur bu ħaşemde biñ ħabile
Her tār'ife içre biñ cemīle

Bir bir kılalım kamu saña ‘arz
Yetsün yerine bize olan farz

s. 105

Bir sevr-i kıadd ü meh semenber
Tezvıcuñe idelüm muqarrer

Ta‘yın idelüm saña meh ü sāl
Şarf eyleyebildü güñce emvāl

Mecnun ki işitdi ol hıḫābı
Virdi bu edā ile cevābı

Ki ey rüh-1 revānum ata ane
Kām-1 dil ü cānum ata ane

Taḫḫık idübem işüm ḫaḫādır
Her ne deseñüz baña revādır

Ben hem olubem bu işden āgāh
Ammā ne diyem ne söyleyem āh

Yokdur bu işde ihtiyārım
Zabḫumda ‘inān-1 ihtiyārım

‘Aql oldı za‘ıf ü ‘aşq-1 gālīb
Ḫāḫır nigerān nigār-1 cāzib

Ḥutdı ten ü cānumı ğam-1 yār
Ğayri‘l-maḫḫūbi leyse fi‘d-dār

Taḳdīr çü böyledür ne tedbīr
Taḳdīri İder mi kimse taḡyīr

Olaydı baña neşāṭ rūzī
İster mi idüm bu derd ü sūzı

Ger şıḥḥate ḳādir olsa bīmār
Derde özin eylemez giriftār

Görđi ki bir avcı dām ḳurmış
Dāmına ḡazāller yüz urmış

Bir āhu esīr-i dāmı olmış
Ḳan yaşı ḳara gözine ṭolmış

Boynı burılı ayaḡı baḡlu
Şehlā gözi nemlü cānı daḡlu

Aḥvāline raḥm ḳıldı Mecnūn
Baḳdı aña dökdi eşk-i gül-gün

Göñline ḳatı gelüb bu bīdād
Yumşaq yumuşaq didi ki şayyād

Raḥm eyle bu müşg-bū ḡazāle
Raḥm itmez mi kişi bu ḥāle

Şayyād bu nātüvāna ḳıyma
Ḳıl cānıña raḥm cāna ḳıyma

Şayyād baña bağışla anın
Yandurma cefā odına cānın

Şayyād şaın cefā yamandır
Bilmezsen mi ki ana andır

Şayyād didi budur ma‘āşım
Açman ayağın giderse başım

atlinde bu şayduñ itsem ihmāl
Evlād ü ‘iyālūme nolur āl

Mecnūn aña virdi cümle ratın
Pāk eyledi berkten dıratın

Ol urfe azālīñ açdı bendin
Şād eyledi cān-ı derdmendin

Yüz urdı yüzine ıldı efgān
Göz sürdi gözine oldu giryān

Ki ey bādiye girdbād-ı nāverd
Nāzūk bedeniyle nāz-perverd

Sen zīnet-i her gil-i zeminsen
Gül kimi lātīf ü nāzeninsen

Tenhā oyma ben-i zebūnı
Olğıl baña deşt reh-nümūnı

Gez bir niçe gün benümle hemrâh
İnsan diyüb itme benden ikrâh

Yaşum gibi gitme çeşm-i terden
Kesme ayağun bu reh-güzerden

Olsun bebegüm qarârgāhuñ
Eşk ü müje āb ile giyāhuñ

Ey çeşm-i nigār-ı yādīgārı
Sehl eyle bana ğam-ı nigārı

s. 106 Kılduğda hayāl-i çeşm-i Leylî
Sen ver ben-i hasteye tesellî

Çün ol beşeriyetin unıtdı
Ālū hem anuñla üns tutdı

Anuñ sebebiyle hem çok āhū
Şahrāda anuñla tutdılar hū

Dihkân-ı fasiḥ-i Fārisî-zād
Bu gülşene böyle dikdi şimşād

Kim ol çemen-i vefā bahārı
Dağ-ı ğam-ı aşğ-ı lālezārı

Ya'ni reviş-i vefāda muḥkem
Leylî şadef-i cevāhir-i ğam

Girmişdi ĩiřāra genc mānend
Urmışdı ayağa pendden bend

Ne bir feraĥı ne bir neřātı
Ne kimse ile bir iĥtilātı

Bīzār-1 atadan ü anadan
Bigāne cemī°-i āřinādan

Yanına olurdı ĥūblar cem°
Pervāne-şıfat ĥavāl-i şem°

řād olmağa ĥātır-1 ĥazīni
Eglenmege şab°-1 nāzenīni

Biñ şurfece şurfece fesāne
řīrin söz ile çeküb beyāne

Ol terk kılub neřāt u rāĥat
Bir °uzuyını eyleyüb cerāĥat

Eylerdi behāne ile nāle
Düşmezdi olar düşen ĥayāle

Qızlar şaşa virse vesmeden reng
Can gözgüsine şalardı ol jeng

Ne ignede ne ipekde meyli
Müjgāna dökerdi eşk-i seyli

Qızlar qılıb ārū-yı zīver
Ger rişteye çekselərdir gevhər

Ol daği çekerdi eyleyüb reşk
Tār-ı bedenine gevhər-i eşk

Mecnundan idi cününü efzün
Leylī diyene dir idi Mecnūn

Dünler ki gidüb yanından ol cem^c
Bir gūşede ol qalurdı vü şem^c

Şem^ce ğam-ı dil beyān iderdi
Sūz-ı cigerim ‘ıyān iderdi

Gel ey gözi bağlu bağrı dağlu
Başı qaralu ayağı bağlu

Gel olalı hemnefes men ü sen
Rāz-ı dil-i zāruñ eyle rūşen

Ne derd seni nizār idübdür
Alüfte vü zerd ü zār idübdür

Başdan ayağa nedür bu yanmaq
Dūd-ı dile dembedem boyanmaq

Ne cinsdür aşluñ ey belākeş
Kim āb-ı hayātuñ oldu āteş

Her lahza düşersin ıztırāba
Hem āteşe ğarķa sen hem āba

Men hem saña beñzerem vefāda
Bilkim niçe mertebe ziyāda

Sen gice yanarsın hemīn zār
Men gice vü gündüzem giriftār

Olmam olur olmaz ile dem-sāz
Başum kesilürse söylemem rāz

Şem‘ūñ gördi çü yoķ zebānı
Dem urmağa yoķ yanında cānı

Pervāneye şerħ iderdi rāzın
‘Arz eyler idi olan niyāzın

s. 107

Ki ey tā’ir-i āşiyāne ‘aşķ
Ser-geşte-i ‘aşķ içinde ‘aşķ

Sensin reh-i ‘aşķ içinde şādık
‘Āşıkısın hem tamam āşık

Hoşdur taleb-i fenāda hālūñ
Gūyā ki fenādürür vişālūñ

Her nice ki şehre-i cihānsın
‘Aşķ içre ser-āmed-ı zamansın

Müşkil ki menem gimi olub zār
Nice ola sende şevk-i dīdār

Sen seyrdesin hemīşe ser-mest
Men dām-ı belā vü ğamda pā-best

Bir şu'leye sen nişār idüb cān
Düşvār ğamuñ kılırsın āsān

Men cān ile isterem çekem ğam
Biñ cān dilerem ğam içre her dem

Mence saña yoq gam-ı nihānī
Ger var diseñ kanı nişānı

Ķanı nem-i çeşm-i eşk-rizūñ
Ķanı dem-i serd-i germ-ĥizūñ

Ķanı sitem-i belāya tırmaq
‘Aşqa tıruşüb cefāya tırmaq

Pervānede hem görürdi noqşān
Bulmazdı anuñla derde dermān

Yarum giceler ki çeşme-i ĥvāb
Gözler çemenin kılırdı sır-āb

Zulmāta düşerdi nūr-ı biniş
Ārām bulurdu āferiniş

Uyḡuya giderdi yār ü aḡyār
Derd ehli hemin kalurdi bīdār

Şahrāya ıkardı evden ol māh
Kāmınca kılurdi nāle vü āh

Feryād idüb bülend-pāye
Rāz-ı dilini açardı āya

Ki ey gāh adüm gibi ḡamīde
Gāhī pür olan mişāl-i dīde

Geh zahir olan baña ḡamum tek
Geh ḡā'ib enīs ü hemdemüm tek

Şāhiddir aña bu inḡilābuñ
Kim  aşıkısen bir āfitābuñ

Hicrān ile nizār olubsen
Sergeşte-i rüzigār olubsen

Ey miḡnet-i  aşḡdan ḡaberdār
Gör Tañrı için ne miḡnetüm var

Ḳıl şu'le-i āhuma nezāre
Ġer var ise raḡmuñ eyle çāre

Seyr eyle fezā-yı her diyārı
Gez cümle-i deşt ü kühsārı

Gör andadur ol g zide Őahun
Őahum m hum  m dg hum

Hal-i dil m a a  arza eyle
Billah nice g rd n ise s yle

Eylerdi Őab ya derdin ızh r
Ki ey b d-Őab  tur imdi zinh r

 l g fil iken bu m cer dan
Sul ana Ően  get r ged dan

G r m nis   gam-g sar  kimdir
Bizden ki uŐandı y r  kimdir

G nli kimin iled r teselli
Y dına gel r mi hiÇ Leyli

 Arz eyle ki ey g zel ŐehenŐ h
HaŐdır Őa a bendeden bu ikr h

Evvel ki men-i fig r-ı g rd n
Bir t ze v  ter bah r  g rd n

Hal  ki esir-i d m-ı derdem
M nend-i ھاazan za if   zerdem

s. 108

Men berg-i ھاaz nem olmiŐam z r
Sen t ze bah resen Őalebk r

Her nice ki h̄vār ü h̄aksārem
Hem şefkatüñe ümīdvārem

Terk itme ‘avāṭif-ı ‘amīmi
Yād eyle meveddet-i qādīmi

Şeb ta seher ol büt-i semenber
Bīdār qalub mişāl-i aḫter

Eylerdi bu sūziş ile şiven
Ol dem ki olurdı rūz-ı rūşen

Nağme kibi perdedār olurdı
Bir perde içinde zār olurdı

Peyveste çekerdi ol gül-endām
Endīşe-i şubḫ u miḫnet-i şām

Bir maḫmile girdi Leylī-i zār
Kūh-ı ğamın itdi nāqayā bār

Nāgāh giderdi oldı bīhūş
Muṭlaq özin eyledi ferāmūş

Bīhūşlığında düşdi ol nūr
Hemrāhı olan gürūhdan dūr

Ol nev‘ ile zūlmet-i şeb-i tār
Kim olmadı sārībān ḫaberdār

Çün geldi özine ol perîveş
Oldı bu қазиyyeden müşevveş

Göz açdı özini gördi itmiş
Hemrâhı bırakmış anı getmiş

Derd üzre muzâ'af oldı derdi
Depreddi 'uyûn-ı reh-neverdi

Çok cehd ile eyledi tek ü pû
Çok yol arayub yögürdi her sû

Ne râh ne râhber bulındı
Ne kâfileden eşer bulındı

Tenhâ yürür oldı ol semenber
Zulmetde mişâl-i mâh-ı enver

Çok seyr-i felekde leylî-i mâh
Şeb kâfileden itürdi nâgâh

Leylî şifatında gün çıkub ferd
Cemmâzeyeye çekdi maḥmil i zerd

Düşdi güzer ol semen-'izâra
Mecnûn-ı ḥazîn olan diyâra

Her yan nigeran gezerdi ol mâh
Bir şahş-ı ḥazın görindi nâgâh

Şormağa ‘alāmet-i menāzil
Ol şahş-ı hazīne oldı mā’il

Luţf ile tekellüm itdi āġāz
Kimsin diyüben yetürdi āvāz

Baş kıaldırub ol esīr-i maḥzūn
Dönderdi cevāb aña ki Mecnūn

Leylī didi ey özine maġfūr
Ḥāşā diye ejdehā sözin mūr

Ḥāşā diye zāġ bülbülem men
Yā lāf ura ḥār kim gülem ben

Mecnun didi ey dür-i yegāne
Mecnūn’a bilür misen nişāne

Ol şiftenüñ nedür nişānı
Gördükde neden bilürsen anı

Leylī didi ol perī-liķādır
Ruḥsār ile ķaddi dilrubādır

Sen şiftesen esīr-i mātem
Ruḥsārı şikeste ķāmeti ḥam

Sen ḥvārsen ol ‘azīz-i ‘ālem
Sen bī-ser ü pāsen ol mu‘azzam

Mecnun didi ehl-i ‘aşk olur hār
Hüsñ ehlinedür şafā sezāvār

Leylī didi ey behāne-perdāz
Kāyd-ı dil-i zāruma füsün-sāz

s. 109

Peyker tūtalım dökildi ğamdan
Yā kāmētüñ oldı ğam sitemden

Mecnūn’ı didiler ehl-i idrāk
Eş‘arı lāṭif ü lehcesi pāk

Sende kani ol edā-yı dil-sūz
Eş‘ār ü hikāyet-i dil-efrūz

Mecnūn didi ehl-i hāl olur lāl
Besdir nem-i eşk şāhid-i hāl

Tertīb-i ‘ibāret ü feşāḫat
‘Aşk ehlinedür delīl-i rāḫat

Rāḫatden olan menüm kimi dūr
Ger şāmit ola degül mi ma‘zūr

Leylī didi çün saña şeküm var
Mecnūn iseñ eyle ḫāluñ ızhār

Leyliya severseñ eyle bünyād
Bir şi‘r ü geçen zamānuñ it yād

Mecnûn-1 hazîn işitdi sevgend
Görđi anı şifre arzûmend

Tafşîl-i ğamına virdi icmâl
Kıldı aña ‘arz-1 şûret-i ħâl

K’ey sebze-i derdüme viren âb
Ser-rişte-i tâbdan açan tâb

Şorma nice geçdi rûzigâruñ
‘Aşk içre ne oldı ħâl-i zâruñ

Dildâr-1 ğamıñ mı söyleyem âh
Ya pend-ibelâ ü ta‘n-1 bed-ĥvâh

Çekdim nice gün cefâ-yı mekteb
Her rûz-1 meşakķat ile tâ şeb

Âhır ki çok oldı ta‘n-1 aġyâr
Ayrıldı men-i şikesteden yâr

Fâş oldı çü ‘âleme fesânem
Tedbîrüme düşdi atam anam

Geh daġdaġa-i tabîb gördüm
Geh sa‘y ile Ka‘be’ye yögürdüm

Açılmadı hiç bâbdan bâb
Tedbîrüme ‘âciz oldı aġbâb

Geh Nevfele eyledüm tazarru‘
Feyzinde bulunmadı tevekkü‘

Geh İbni Selām’a yār olub yār
Virdi men-i mübtelāya āzār

Geh Zeyd peyāmına inandum
Her va‘de ki virdi toğrı şandum

Ümīd ile ‘ömrün oldı zāyi‘
Hālüm tebed itdi za‘f-ı tālī‘

Elkışşa vücūdum oldı berbād
Bir laḫza felekden olmadum şād

Çün bildi kim olduğını Leylī
Ruḫsārına aqđı eşk-i seyli

Giryan didi ey gözüm çerāđı
Vahşilere ehl-i baña bāđı

Sen ben didüğüm ḫabīb imişsen
Derd-i dilüme ṭabīb imişsen

Sensin dün ü gün dilümde zikrüm
Göñlümde olan ḫayāl ü fikrüm

Ger vechiñi bilmedim revādur
Mestem men ü mest işi ḫaṭādur

Her kim ki özinden ola ğafil
Bir özgeni bilmege ne kâbil

Ol dem ki dimaĝa yetdi bûyuñ
Göz gördi şu‘â-yı mâh-ı rûyuñ

Can bî-haber oldı ‘aql-ı şeydâ
Ten kıldı biñ ıztırâb-ı peydâ

Deryâ-yı tehayyüre olub ğarķ
Aĝyârdan itmedüm seni farķ

Ma‘zur tut ey şanem bu hâlüm
Ta‘n eyleme virme infi‘âlüm

s. 110

Sensüz ben idüm şikeste-hâtır
Yüz şükr saña yetiştüm âhır

Gülzâr-ı ümîdüm oldı sır-âb
Yâ Rab bu hayâldür mi yâ h‘vâb

‘Ayş ü tarabum çerâĝı yandı
Bahtum yuħudan meger uyandı

Ey dil ki iderdüñ âh ü nâle
Dâ‘im nigerân olub vişâle

Ha devlet-i vaşl u zevķ-ı dil-dâr
Billah daħi itme nâle-i zâr

Ey dīde döküb sirişk-i gülgün
Her dem dir idüñ ki anı Mecnün

Munzūruñ olubdur ol semenber
ıl mademine niār-ı gevher

Ey can ki ekerdüñ intizārı
Görmek dileyüb hemie yārı

Yetdüñ aña gel ık imdi tenden
Gıt yāra kes itilātı benden

Mecnün didi ey baña aan rāz
Luf ile ılan beni ser-efrāz

Kimsin baña zāhir eyle aduñ
Bu bādiyede nedür murāduñ

Can tāzelenür feāhatüñden
Bu lehce-i pür-melāhatüñden

ulı ho ü nuı canfezāsın
Böyle görünür ki āināsen

Billah ne diyārdan gelürsen
Ne rāhgüzārdan gelürsen

Ger lāle iseñ adansen
Ver sūseñ isen ne badansen

Ŗirin Ŗirin tekellümüñ var
Ėal-i dilüme teraĖĖumuñ var

Bigāneden ummazem bu Ėāli
Bir ülfetden degül bu Ėālī

Bīhüde degül bu göñlüm almağ
Gelmek baŖum üzre sāye ŖalmaĖ

‘AĞl olsa idi benümle hemrāh
AĖvālünden olurdum āgāh

Ėam göñlümi itmeseydi bītāb
Göz perdesi olmasaydı Ėünāb

Ėaflet Ėalelinden ayrılırdum
Elbette kim olduĖuñ bilürdüm

Ėün bende yoğ iĖtimāl-i idrāk
Sen söyle öziñi kimsen ey pāk

Leylī didi ey Ėarīne-i rūĖ
Kām-ı dīl-i mübtelā-yı mecrūĖ

Müjde ki zemāne virdi kāmun
Toldı mey-i ‘iŖret ile cāmun

Müjde ki müyesser oldu maĖŖūd
Sevdā ile āĖır eyledüñ sūd

Müjde ki murāduñ oldu hāşıl
Mağşūda seni Hāğ itdi vāşıl

Leylī benem ārzū-yı cānuñ
Kām-ı dil-i zār-ı nātüvānuñ

Müştāk-ı cemāl idüñ hemişe
Muhtāc-ı vişāl idüñ hemişe

Hālā ki müyesser oldu dīdār
Tağşır ü te'allül itme zinhār

Gör devlet-i vaşlumı ğanīmet
Gel yanuma kılma fevt-i furşat

Dil nevr-i vişāl-i kāmētüñdür
Ver cānum ise emānetüñdür

Çün düşdi mecālüñ itme ihmāl
Gel nevrüni tut emānetüñ al

Gel bezm-i vişāle maħrem olğıl
Bir laħza benimle hemdem olğıl

s. 111

Fīrūzeyi it qarīn-i yāķūt
Kıl tūtiye khand-i nābdan ķūt

Peyvend-i gül eyler ergüvānı
Hızra yetür āb-ı zindegānı

Ver ‘aşıq-1 mübtelâ degülseñ
Mecrûh-1 gam u belâ degülseñ

Taklîd ile gösterüb ‘alâmet
Kılma özüñi beni melâmet

Bir ‘aql u firâset eyle peydâ
Ancağ bizi itme halka rüsvâ

Ey gül bu baña degül midür neng
Kim olmayasen benümle hem-reng

Ben ‘arz idem âfitâb-1 ruhsâr
Sen kılmayasen harâret izhâr

Ben câm tutam diyem ki gel al
Sen tırmayasen ayağa filhâl

Çok tecrübe kılmışem olur az
Ma‘şuqına ‘aşıq eylemek nâz

Mecnun didi ey büt-i perîveş
Hâşâk-i za‘ife urma âteş

Yandırmağa yeter hayâlün
Yokdur baña tākāt-ı vişâlün

Zinhâr getürme ey semenber
Âyine-i ‘arızuñ berâber

Bir zerreye kim vücūd yoqdur
Āyineden aña sūd yoqdur

Ol gün ki gözümde var idi nūr
Gözden yüziñi kaçurduñ ey hūr

Hālā ki nezāreñ oldu müşkil
Turmağ ne içün baña muğābil

‘Aşğ itdi binā-yı vaşlı muğkem
Ma‘nide beni senüñle hemdem

Ref‘ oldu bu i‘tibār-ı şūret
Hāşā ki olam şikār-ı şūret

Lezzet ruğ-ı yār-ı dilsitandan
Candur bulan ey ‘aziz candan

Cānum gideli besī zamandur
Cismümdeki şimdi özge candur

Sensin hālā tenümde cānum
Gözde nūrum cigerde kānum

Senden berī eyledüñ beni sen
‘Arza kime eyleyem seni ben

Bende ben āşikār sensin
Ben hōd yoğum ol ki var sensin

Ger ben ben isem nesen sen ey yār
Vir sen sen iseñ neyim men-i zār

Çün ben olubem senüñle memlū
Vaḥdet revişinde ḥoş degül bu

Kim taşradan isteyem nişānuñ
Bir özge mekān bilem mekānuñ

Rüsvālīga çün ben itmişem ad
Hem sen bu sülūki itme bünyād

Ṭut perde-i ‘işmet içre ārām
Rüsvāy benim sen ol nigünām

Mecnun baña dirler ehl-i ‘ālem
Ancak bañadur cünun müsellemler

Sen olma fesāne-i ḥalāyık
Mecnün işi Leyli’ye ne lāyık

Bir gün bu havāda Leyli-i zār
Ġam def‘ine itdi meyl-i gülzār

Gördi gül ü lāleden eşer yok
Envā‘-ı şecerde berg ü ber yok

Şāḥn-ı çemenüñ şafası gitmiş
Noḳşān-ı şafā kemale yitmiş

s. 112

Ne sebze teninde t̄ab almış
Ne berg yzinde āb almış

Mātemgede gōrdi būsitānı
Riat odına t̄utuşdı cānı

Sūz-1 ciger ile yana yana
řer itdi amını būsitāna

Ki ey ba nedūr bu āh-1 serdūñ
Ben asteye zāhir eyle derdūñ

Men daı senūñ kimi nizārem
Bir gūlden ıra zerd ū zārem

Ne devlet-i urbine abūlūm
Ne ravza-i kūyına vuřulūm

Sen geri azānasen giriftār
Elbette bahāra yetmegūñ var

Ūmmīd-i viřāl bende yodur
Senden am u uşşa bende odur

Arturdu am añdıınca derdin
Giryan gōge t̄utdu rūy-1 zerdin

Ma‘būdına ‘arza ıldı rāzın
Bildürdi gōñūldeki niyāzın

Ki ey hâkim-i arşa-i kıyâmet
Sultân-ı serîr-i istikâmet

Nevmîdlig âteşine yandım
Billah bu vücûddan uşandım

Çün düst yanında nâkabûlem
Billah bu hayatdan melûlem

Men şem‘i şeb-i firâk-ı yârem
Sûzân ü siyâh-ı rûzigârem

Yandırdı beni cefâ-yı ‘âlem
Diñlenmezen ölmeyince bir dem

Diremki vücûdum olsa bâkî
Şâyed düşe vaşl-ı ittifâkı

Pertev burcunda âfitâbum
Bildim ki vücûd imiş hicâbum

Yâ Rab beni it fenâya mülhâk
Kim râh-ı fenâ imiş reh-i Hâk

Pâk idi dü‘ası itdi te’sîr
Filhâl mizâcı buldı tağyîr

Te’sîr-i havâ-yı nâmünâsib
Terkîbine za‘f kıldı gâlib

Gitdikçe ziyāde oldu derdi
Teblerze ferāgatin giderdi

Maḥv oldu şeb içre ol perīveş
Bir şem^ç gibi ki göre āteş

Eksildi ‘arağda ḥüsni tābı
Bir gül gibi kim gide gülābı

Bisterde taleb kılan nişānın
Görmezdi vücūd-ı nātüvānın

Ref^ç oldu ‘alāmet-i selāmet
Mevtine görindi bin ‘alāmet

Ḥarem itdi ḥicāb ihtirāzın
Fāş itdi anaya gizlü rāzın

K’ey derd-i dilüm devāsı ane
Şem^ç-i emelüm zıyāsı ane

Ġam gizlemek ile cāna yitdim
Tā mümkün idi taḥammül itdim

Ḥālā ki muḫarrer oldu gitmek
Farz oldu bu sırrı zāhir itmek

Olsun saña ey za‘ife Rūşen
Kim tîğ-i hevā helākiyem ben

Men ʿāşık-ı zâr u bî-nevâyem
Bir mâhlikâyâ mübtelâyem

Sevdâsı ile yok oldu varum
Geçdi hevesiyle rûzigârum

Çok ârzu eyledüm cemâlin
Bir gün görebilmedüm vişâlin

s. 113 Hâlâ giderim gönülde sūzı
Elden ne gelir bu idi rûzî

Ancağ degilem ben-i perîşân
Ol yâr ğamında zâr ü giryân

Ol hem men-i zâra mübtelâdur
Ser-geşte-i vâdi-i belâdur

Bendendür anuñ cününü efvün
Kays iken olubdur adı Mecnün

Dâ'im geçürür ğamumda eyyâm
Bir gün aña haşıl olmayub kâm

Rüsvâ-yı zemâne oldu benden
Âfâka fesâne oldu benden

Men kim giderem bu hâkdandan
Derdim bu ki şermsârem andan

Ey mūnis-i rūzigārım ane
Ġam-ħārım ü ġam-ġūsārım ane

Men dār-ı beķāya ‘azm idende
Dünyāya vedā‘ idüb gidende

Bensüz çeküb āhlar fıġanlar
Şahrālara düşdüġiñ zamanlar

Düşse yoluñ ol olan diyāra
‘Arz-ı gamum eyle ol niġāra

Zinhār aña olanda vāşıl
Hoş kimsedür andan olma ġafil

Düş ayaġına rızāsın iste
Ben mücrim için du‘āsın iste

‘Arz eyle ki ey vefālı dildār
Can virdi yoluñda Leylī-i zār

‘Aşķıñda yerine yetdi lāfi
Da‘vāsının olmadı ġilāfi

Söyle men-i zār ü mübtelādan
Ki ey ‘aşķda lāf iden belādan

Ĥalvetgeh-i ünse maħrem oldum
Āzāde vü şād ü ġurrem oldum

Sen hem gele gör te'allül itme
Men muntazırem teğāfül itme

Gel kām-ı dil ile olalum yār
Bir yerde ki yoğdur anda ağıyār

Benden seni eylemek haberdār
Bismillah eger irādetüñ var

Çün kıldı vaşiyetini āhır
'Azm-i sefer itdi ol misāfir

Yād eyledi yār-ı mihribānın
Vaşl ārzusu ile virdi cānın

Kimdir ki cihanda fāni olmaz
Devr-i felegüñ amānı olmaz

Devrān üzerindedir zemāne
Elbette gelen gider cihāna

Mecnun ki haberden oldı āgāh
Süz-ı ciger ile çekdi bir āh

Kim gulğulesin hem ol zamanda
Cānānı işitdi ol cihanda

Az kıldı nālesiyle dildār
Ol hāb-ı ecelden ola bīdār

Bir laḥza bülend olub ḥurūşı
Düşdi yire gitdi ‘aql ü hūşı

Çün gelid özine kıldı nāle
Yağdurdı ḥazānı üzre jāle

Düşdi yola ziyāde oldı hemrāh
Bir ḥalle kim ne‘uzubillāh

Gögsini kılub laḥid kimi çāķ
Merķad kimi şaçdı başına ḥāk

Ḳabr üzre aķıtdı kanlı yaşın
La‘ı eyledi yaşı ḳabri daşın

s. 114 Yer yüzün idüb sirişk memlū
Geçdi yire ol şirişkiñden

Oldı dür-i eşk-i bî-ķarārı
Ḳabr içre nigārınuñ nişārı

Göz yaşını eyledi muḥātab
K’ey tîre şeb-i firāķa kevkeb

Çıķmaķ saña oldı şimdi vācib
Kim oldı ol āfitāb ğā’ib

Bir burcı maķām tutmuş ol māh
Kim olmaz aña nesīm hemrāh

Gör kıandadır ol dür-i yegâne
Ne itmiş aña âfet-i zemâne

Pâ-bûsın idüb yetür niyâzum
Bildür bu tazarru^c eyle râzum

Kie ey şem^c nedür bu ictinâbuñ
Ben bahtı siyâhdan hicâbuñ

Câm-ı mey-i ğam tıtanda ‘âlem
Hem sen içdüñ bu câmı men hem

Mest itdi meger seni bu bâde
Kim bezmle tırmaduñ ziyâde

Bir nâdire şem^c idün şeb-efrüz
Düşdi saña zevk-i ‘aşpdan süz

Bir nie zamân egerçi yanduñ
Süz-ı dile tırmadun uşanduñ

Bîdârlıĝa getürmediñ tâb
Şehlâ gözüñ oldı mâ’il-i hıvâb

Hemrâhım idüñ bu yolda ey mâh
Hemrâhı kıoyub gider mi hemrâh

Eflâke tefâhur eyle ey hâk
Kim oldı refîkıñ ol dür-i pâk

Zülfine mu‘arız olma ey mār
Kim anda muķımdür dil-i zār

Hāline ta‘arruz itme ey mūr
Kim baēlıdır anda cān-ı mehcūr

Ey ‘ömr gel imdi başa sen hem
Kim çeşmüme tîre oldı ‘ālem

‘Ālem hoş idi çü var idi yār
Çün yār yoē olmasun ne kim var

Ey can ten-i ḥasteye vedā‘ it
Bir ḥaste ile yeter niza‘ it

Müştaķuñem ey ecel kerem kııl
Def‘-i elem eyle ref‘-i ğam kııl

Ḳurtar meni ıztırāb-ı ğamdan
Vir müjde vücūdıma ‘ademden

Āyinemi eyle jengden pāk
Ḳıl perde-i i‘tibārımı çāk

Ref‘ it ne ise arada ḥā‘il
Eyle meni ol nigāra vāşıl

Teklîf-i vişāl ider baña yār
Bir ḥalvetde ki yoēdur yoē aēyār

Yā Rab baña cism ü can gerekmez
Cānānesüz cihan gerekmez

Çün rāz-1 dilini itdi taqrīr
Re'yine muvāfıķ oldu taķdīr

İmdād kılub ināyet-i Hāķ
Kıldı anı maķşadına mülhāķ

Leylī didi virdi cān-1 Şīrīn
Ol 'āşıķ-1 bīķārār ü miskīn

İnşāf hemīn evvelā maķabbet
Bu dā'iredür maķām-1 hayret

Gūyā ki elinde idi cānı
Dā'im gözedürdi ol zamānı

Çün devr ile yetdi ol zemāne
Andan bir icāzet oldu cāna

Her nice ki var idi niķārı
'Ālemde idi anuñ ķarārı

s. 115 Çün kıldı niķārı terk-i 'ālem
Bu 'ālem-i terk kıldı evvel hem

İl cem' olub itdiler nezare
Mecnūn-1 siyāh-rūzigāra

abr stine grdiler yıkılmış
Cnneye can nişr kılmış

Avline aqlayub serser
Defn itmegin itdiler muarrer

asl eyleyben ten-i nizrın
Dildrınuñ adılar mezrın

oydılar anı hem ol mezra
amnk yetişdi am-gsra

Rh oldu felekde rha hemrz
Ten oldu ten ile yerde demsz

Ref oldu teallut-ı hil
Malbına lib oldu vşıl

Bir bezm iki şha mafil oldu
Bir burc iki mha menzil oldu

NĀBĪ
ḤAYRĪYYEDEN

Ḥamd ol Allah-ı ‘azîmü’ş-şāna
Mübdi‘-i da’ire-i imkāna

Eyledi mertebe-i insānı
Ġāyet-i mertebe-i ḥayvānī

Ḳurılıb süllem-i tertîb-i ḥikem
Çıkdı tā şadr-ı vücūda ādem

Āb u gilden idicek ‘ilm zuhūr
Secdeye oldı melā’ik me’mūr

Olub insanda merātib bercā
Oldı mefzūl u tefāzul peydā

Rütbe rütbe olub nevā‘-ı enām
Derecāt ile zuhūr itdi nizām

Bi-merātib yıķılıur kevn ü mekān
‘Ālimüñ yirini ũtmaz nādān

Göremez maşlahatın āteşüñ āb
İdebilmez ‘amel-i bādı türāb

İdemez āheniñ ef‘ālini zer
Viremez çāşni-i mülḥi-i Güher

Göremez destüñ ümürını qadem
Varamaz seyf-i maqāmına qalem

Başaruñ eyledügin güş idemez
Hüşuñ endişesini müş idemez

Berz-ger yirini tutmaz zer-ger
Kefş-ger kārını bilmez dürger

Mālikiñ fi‘lini bilmez memlūk
Bilemez aḥvāl re‘āyāyı mülūk

‘Aksi de böylecedür mecmū‘uñ
Añla olduğı kadar maṭbū‘uñ

Oldı mir‘at-ı tefāzul-ı peydā
Zıdd ile münkeşif olur eşyā

Ḥikmet ü kudrete gāyet yoqdur
Bu temāşāya nihāyet yoqdur

Mertebe-i āḥiret ü dünyāda
Cāri olmuş şuver ü ma‘nāda

Ma‘neviyyāt-ı merātib daḥı çok
Baḥrdür mevcesiniñ gāyeti yoq

Didi ser-ḳāfile-i şehri-şühūd
Yoqdur illā ki merātible vücūd

Cümleden ehl-i velāyet a‘li
Enbiyā rütbesi andan erķi

Enbiyā şadr-ı serīr-i i‘zāz
Her biri bedr-i münir-i i‘cāz

Līk sulţān-ı serīr-i ‘ālem
Ĥāzret-i Seyyid-i İbn-i Ādem

s. 116 Ĥük-m-fermā-yı nigīn-i Levlāk
Ĥıııta-pirā-yı ve-mā erselnāk

Fātiĥ-i daĥme-i gencīne-i nūr
‘İllet-i ġā’iye-i nefis-i zuhūr

Evvelīn şarf-ı kitāb-ı raĥmet
Maķşad-ı ma‘ni-i lāfz-ı temmet

İbtidā-yı nefes-i Raĥmānī
İntihā-yı eşer-i Rabbānī

Şūret-i ma‘ni vū ma‘nī-i şuver
Nūr-ı bālā-keş-i ķandīl-i ķader

Ĥatm-i gencīne-i sırr-ı kevneyn
Ser-behem-dāde-i Ķā‘be Ķavseyn

Şāĥib-i mertebe-i ev ednā
‘Ārif-i mes’ele-i mā evĥā

Zıynet-i zeyn-i Burak-ı temkîn
Refref-ârâ-yı reh-i ‘illiyî

Eşref-i eşref-i envâ‘-ı beşer
Ahsen-i ahsen-i takvîm-i şuver

Ahmedü’l-hulûk u Muhammed Maḥmûd
Ya‘ni maḥbûb-ı Hudâvend-i Vedûd

Aşl-ı kül mazhar-ı ism-i a‘zam
Cümleden oldu merâtibde etem

Şaldı âfâka surûr-ı sūrı
Evvel-i mâ ḥalaqa‘llâhu nūrî

Görinüb devre-i mim-i sermed
Oldı mevcûd-ı eḥaddan Ahmed

Eyler iseñ ger ev erkânı su‘âl
Âḥir-i ism-i Muhammed aña dâl

Ey sehî-serv-i ḥıyâbân-ı şühûd
Nev-ḥırâmende-i bostân-ı vücûd

‘Âlemün meşğalesinden aḳdem
Budur insana ehem ü elzem

İdüb encâm-ı ümûrın tedbîr
Eyleye ḥâne-i dînin ta‘mir

İtdi endāze-i hikmetle kıyām
Penc-erkān-ı binā-yı İslām

İt şehādet olasın ehl-i şühūd
Tā ki meşhūduñ ola būd u ne būd

Bu şehādetle bulur fark u ‘ıyān
Zulmet-i küfr ü şu‘ār-ı imān

Vaḳti geldikde hemān eyle vuzū‘
Māsivādan dehen ü destüñi yu

Giydir endāmuña pīrāhen-i nūr
Olasın lāyık-ı dīvān-ı huzūr

Sen kıyās itme nemāzı teklif
Cānib-i Haḳdan odur ber-teşrīf

Destüñ it şahme-i-i azane revān
Halka-dergūş idügün eyle ‘ıyān

Secdede ḥamzede-i ādāb ol
Nokḳa-i dā’ire-i mihrāb ol

Pīş-i Haḳda yüzüni yirlere sür
Bende-i dergehi ol devleti gör

Bī-teveccüh yaramaz kāra nemāz
Eyle her seccede biñ sūz u güdāz

Maḥv u müstagraḳ-ı dīvān-ı Hāḳ ol
Mest-i lā-yā'ḳıl ḫayrān-ı Hāḳ ol

Olma ḫayretzedede-i Cennet ü nār
Ol anuñ sāhibine 'āşıḳ-ı zār

Yatma hengām-ı seḫer bīdār ol
Vaḳf-ı seccāde-i istiḡfār ol

Ne sa'ādet varub el baḡlayasın
Hāḳ ḫuzurunda ṫurub aḡlayasın

İdesin secde için vaż'ı cebīn
Görinür salṫanat-ı rüy-ı zemīn

Hele ḳorlar mı gör ey ferzāne
Herkesi pīş-geh-i sulṫāna

s. 117 Añlayan secdeyi baş ḳaldırmaz
Devlet-i 'āleme çeşm aldırmaz

Ḳılmada ḳalmaz idi ārāmıñ
Añlasañ ḳadrin eger İslāmıñ

Saña bir sır ideyim çeḫre-nümā
Gerçi eṫfāle degül keşfe sezā

Cehd ü cehd it olasın nā'il-i fehmi
Refte refte olasın vāşıl-ı fehmi

Sen nemāza idesin çünki kıyām
Elf olursun eyā māh-ı temām

Rāki‘ olsañ görünür şūret-i dāl
Enbiyā sırrıdır añla bu maķāl

Sācīd olsañ görünür halka-ı mīm
Ādem olursın eyā ruh-ı cesīm

Añla çün kim saña keşf ola bu rāz
Ādem olur mı iden terk-i nemāz

Bī-maraż tā ola sicmüñde tüvān
Eyleme fevt-i şıyām-ı ramazān

Şavmdur kullarına lūtf-ı Hudā
Şavma bi‘z-zāt ider Allah cezā

Ka‘be’den ğayrı yire itme sefer
Sefer-i beyhudedür nār-ı saķar

Ka‘be beytüş-şeref-i a‘zamdır
Nokta-i dā’ire-i ‘ālemdir

Hacer-i Esvedî’dür seng-i şifā
Būse-gāh-ı leb-i maħbūb-ı Hudā

Sürmedür dīdeye hāk-i mes‘i
Sāha-i Merve tarab-gāh-ı Şafā

Olmış amāde-i taḥhīr-i ‘uřāt
Çāh-1 zemzemden aķan āb-1 ḥayāt

Rūyıdur yer yüzınñ ḥāk-i Ḥarem
‘Ālemñ yüzi şuyıdur Zemzem

Şüst ü şüy-1 köhne bī-minnet
Dökılür altun oluķdan raḥmet

Olıcaķ vāşıl-1 ḥadd-i mīķāt
İki iḥrāmdan aç iki ķanat

‘Azmi der göklere mānende-i melek
Nefes-i ğulgule-nāk-i Lebbeyk

Bu ne devlet ne sa‘ādet bu ne cāh
K’olasın ṭā’if-i dergāh-1 ilāh

Eyle meydān-1 meṭāf üzre ḥırām
Cebheñ it ferş-reh-i rükn ü maķām

Ka‘betullāh dil-i insān-1 kebīr
Ḥacer ol ķalbe süveydā-yı zamīr

Zimmetüñde ķoma bir ḥabbe zekāt
Vir k’ola māye-i ḥayr u berekāt

Çünkü itmiş seni Ḥaķ ehl-i nişāb
Sen de it tezkiye-i mala şitāb

Fuqara haqqıdur imsāk itme
Pāk iken māluñı nā-pāk itme

Eyleyen faqr u ğınāyı tekvīn
İtmiş anı fuqarāya ta'yīn

Seni aġnā iden Allah-ı Qādīr
Eylemiş anı da hikmetle faqīr

Eyleme ketm-i huquq-ı fuqarā
Senesi geldügi dem eyle edā

Def'a qādir mi olurduñ taqdīr
Seni anuñ yirine itse faqīr

Aġniyā āyinesidür fuqarā
Zıdd ile münkeşif olur eşyā

Şadaqāt ile kııl itmām-ı zekāt
Fer'idür aşl-ı zekātuñ sadaqāt

Mü'mine oldı hediye sâ'il
Sañadır nef'i taşdiq anı bil

Bezl kııl mālını muhtāclara
Ni'met-i haqqı yidür açlara

s. 118

Ne se'adetlüdür ol şāhib-i māl
K'ide bi-keslere işāl-i nevāl

Bakma ikrāh ile dervīshāna
İmtinān itme şaşkın ihsāna

Vir ‘ataya ile eţfāle sürür
İt nüvāzişle aluben ma‘mūr

Bā-uşūş ola yetīm ü bī-kes
Dil-i mecrūına ol merhem-res

Dest-i ihsān ile seyl-i eşk terin
Lütf ile ana unuttur pederin

İstemekten niceler şerm eyler
Müsteaın ara bul sen gönder

Nice üftāde-i devlet vardır
Nice pā-māl-ı felāket vardır

Gūşe-i fakrda almış pāmāl
Olsa da eyleyemez cerr ü su’āl

Ey nihāl-i çemen-ārā-yı edeb
Nūr-başā-yı dil ü dīde-i eb

Sa‘y ıl ‘ilm-i şerīfe şeb ü rūz
alma hayvān-şīfāt ol ‘ilm-efrūz

‘İlme sa‘y seylememekten azer it
‘ilm ü sa‘y ikisi birdür nazar it

Müdde‘āya bu sühan şāhiddür
‘İlm ü sa‘yüñ ‘adedi vāhiddür

Bulamaz ‘ilm bilā-sa‘y vüçüd
Biri gitse biri olur nā-būd

‘İlmdür ma’ide-i Rabbānī
‘İlmdür mevhibe-i Yezdānī

‘İlm bir lücce-i bī-sāhıldür
Anda ‘ālim geçinen cāhıldür

Olmayınca mütenāhī-i ma‘lūm
Mümkün olur mı tenāhī-i ‘ulūm

‘İlmün it cümlesini istiḥşāl
Cümlesin itme velī isti‘māl

Saña kāfīdür ola naqş-ı zamīr
‘ilmden fıkh u ḥadīş ü tefsīr

İtme ḥalka şatacağ ‘ilme heves
Eyleme beyhūde tazıyī‘-i nefes

Öyle bir ‘ilme çalış kim muṭlağ
Anı bir sen bilesin bir daḥı Ḥağ

Ḥikmet-i felsefeden eyle Ḥazer
Evliyā nüshasına eyle nazār

Nefes-i pāk-i ‘azīzān-ı ʔarīk
İder insānı ʔarīn-i taḥkīk

Mürşid-i kāmīl olınca kimyāb
Saña mürşid yetişür şimdi kitāb

Sa‘y ʔıl ‘ārif-i bi’llāh olagör
Nā’il-i ma‘rifetullah olagör

Olamaz vāḳıf-ı sırr-ı meknūn
Ḳāri-i mes‘ele-i kāne yekūn

Çün en a‘raf didi Ḥallāḳ-ı Vedūd
Ma‘rifetdür dü-cihānda maḳşūd

Düzāḥ o cennetine itme nazar
Şāhibin iste bul ey nūr-ı başar

Ara bul kendüñi bil kimsin sen
Ta saña ola dü-‘ālem rüşen

Bilmeyenler bunu nā-bīnādur
Ki o ḥardan da bile ednādur

İt tekā pūy-ı bülād-ı eṭvār
Tā bunu bilmeyicek itme ʔarār

Añla kim ma‘ni-i tevḥīd budur
Vāşıl ol devlet-i cāvīd budur

Nür-1 dîdem hele müşkil-i ma'nâ
İki 'âlemde de olmak a'mâ

Çekegör çeşmüñe kuhl-1 'irfân
Olmaya ta saña maşser-i zindân

s. 119

Ṭālib-i Ḥaqqā olur rāh-nümā
Nüşa-i Meşnevî-i Mevlānā

Dîde-i rūḥa çeker kuhl-i ḥuşuş
Nür-1 esrâr-1 fütûḥât u Füşûz

Daḥı çokdur nüsah-1 ehlüllāh
'Abdi Allāh'dan eyler āgāh

Remz ü imāları rūḥānîdür
Cümlesi bâḥın-1 Qur'ânîdür

Zāhiri aḥkām-1 şerî'atdür heb
Bâḥını esrâr-1 ḥaḳîkatdür heb

Vaqtüñi şarf idegör taşşile
İkisin daḥı çalış tekmîle

'İlm ile ma'rifete cān-1 ḳabûl
Olmaz illā ki meger İstanbûl

İtsün İstanbul'ı Allah ma'mûr
Andadur cümle me'ālî-i umûr

Mevlid ü menşe'-i aşhab-ı himem
Tertib-i hâne-i eşnâf-ı ümem

Ne kadar var ise aşhâb-ı kemâl
Heb Sitanbul'da bulur istiqlâl

Her kemâl anda bulur mi'yârın
Her hüner anda görür miqdârın

Andadur mertebe-i 'izz ü şeref
Gayri yerlerde bulur 'ömr-i telef

Heb revâcını bulur bî-teşviş
Zâyî' olmaz hüner anda kem ü biş

Bulınur câh u menâşıb anda
Turuğ u kaçı'-ı merâtıb anda

Ne kadar 'âlemi devr itse sipihr
Bulmaz İstanbul'a beñzer bir şehri

Hüsni ile görmek ile müstesnâ
Anı âgûşına çekmiş deryâ

Naş u taşvîr u huşû u tezhîb
Heb Sitanbul'da bulur zînet u zîb

Mâ-haşal cümle şinâ'ât u hîref
Heb Sitanbul'da bulur 'izz ü şeref

Dağı vardur nice nevâ'-ı hüner
Taşrada nâminı da bilmezler

Ne bilür hânedekin hâric-i dâr
Ne bilür lüccedekin ehl-i kenâr

Bî-kuşûr anda mertebedir heb
Nağme vü mûsıķı sâz u şarab

Andadur kıâ'ide-i remy-i sihâm
Andadur seng-i nişânî-i benâm

Ėayri şursun nedür ol zevķ u şafâ
K'olasın şâ'ir-i rûy-ı deryâ

İttikâ eyleyesin bâleyne
Baķasın âyîne-i sîmine

Olasın pire-i bād ile vezân
İdesin bir nice şehri seyrân

Olub âsûde-i rev-i dūş-ı hevâ
Gezesün 'âlemi bî-minnet-i pâ

Hüsn-i şürisine Ėâyet yoķdur
Anı medħ itmege hâcet yoķdur

Ayaşofya Ėod o 'acûbe-i dehr
Ėubbesi şâmin-i ecrâm-ı sipihr

Görmedüm mişlini bir milketde
Ola bu neş'e meger Cennet'de

Olur ol ھاٲa-i can baħşāde
Ne murad eyler iseñ āmāde

Her ne şey ھاٲıra eylerse ھاٲūr
Anda a'lāsınuñ a'lāsı olur

Ālemiñ anda olur müşkili ھاł
İrişür her neye sa'ı eyleseñ el

Beg ü paşa vü efendi Çelebi
Andadur cümlesinüñ münteھاı

s. 120

Olmasaydı maraž-ı gūnagūn
Āh illā o mübārek ھا'ūn

İ'tidāl olsa hevāsından eger
Ĝayri büldāna kim eylerdi nazār

Her kimüñ kim ola bünyādı ھاı
Yapmasun Ĝayri vilāyetde evi

Andadur mā-ھاşal-ı ھاıdr-i hüner
Taşralarda kim oħur kim diñler

Akçedür taşranuñ ancaħ hüneri
Haħħ olunmuş hüneriñ şanķi yeri

aşrada eylemege kesb-i ğinā
Ya ticāret ya zirā'at ya ribā

almamış şimdi hele zerre kadar
aşra yirlerde ma'ārifden eşer

Oldı erbāb-ı ma'ārif nā-yāb
Düşdi peygüle-i nisyāna kitāb

şı'r ü inřāyı şanurlar neferin
Fārisi lāfz ise çerb-i şirin

Neye yarar var iken pāye vü māl
Dāniř ü ma'rifet ü 'ilm ü kemāl

Naħvet ü 'ucb ile mest olmişlar
Cümlesi pāye-perest olmişlar

Ne fezā'il ne ma'ārif ne 'ulūm
Oldılar riře-zen-i esb-i rūsūm

Nice secde ider ol Allah'a
Belki noķřan gele 'izz ü cāha

Kimse zabt eyleyemezdi muılaķ
Cehl zencirine bend itmese Đaķ

Taħt-ı devletde olur gerçi kibār
aşrada ĥalkun işi istikbār

İstemez kibri ricāl-i devlet
Bu fūrū-māyeler eyler raḥvet

Gösteren taşrada çîn-i ebrū
Anda der-bānlara eyler tük ü pū

Olamaz nā'il-i būs-ı dāmān
Geçinen taşrada şāhib-ı unvān

Taşrada cāyı olan şadr-ı celāl
Girmez anda eline şaff-ı ni'āl

Aña bir şehir olur mı tanzīr
Tab'a ola mı metbu' nazīr

Ey nazār-bāz-ı temāşā-yı kemāl
Nigeh-endāz-ı mezāyā-yı cemāl

Ḥāne-i dilde kıomaz gerd-i ḥazen
Lezzet-i nāziki vech-i ḥasen

Ḥüsn-i ārāyış-i Yezdānī'dür
Eşer-i ḥāme-i Rabbānīdür

Şarḥ-ı ādāb ile kııl şan'a nigāh
Olma şehvet nazārıyla güm-rāh

Eylemiş sun'-ı ezel āmāde
Şehvet için de tarīḳ-i 'āde

Duĥterān-1 semen-endām u semīn
Şer‘ ile ŧehvete āmāde zemīn

Ķudretüñ yitdügin al eyle ŧafā
Olsun evlāduña esbāb-1 beķā

Līk gülzār-1 ruĥ-1 ĥübāne
Nazār-1 pāk ile ol pervāne

Eyleme toĥm-1 ĥayātı isrāf
Olma güm-geŧte-i vādī-i ĥilāf

Olma ber-‘aks-i ŧarīķ diĥķān
‘Arz-1 nā-müntebiteye toĥm-efŧān

Eyleme nuĥfeyi yoķ yire telef
Raĥm-1 nīsvāndur o lü’lüye ŧadef

Nuĥfedir añlayana āb-1 ĥayat
Şalab-1 ābadır o āba zūlmāt

Ķatre-i nuĥfe ki bī-ĥāŧıldır
Telef-i nefes ķadar müŧkildir

s. 121

Dilberüñ naķŧına olma mā’il
Ol mezāyāsına naķŧıñ vāŧıl

Nedür ol cāzibe-i rūĥānī
Nedür ol nāzike-i cismāni

Nedür ol hüsni letâfet o hırâm
Ol kad-i çeşm-rübâ ol endâm

O girişme o nigah-ı pür-fen
Berg-i gülden müterekkib o beden

Nedür ol yerlü yerinde a'zâ
Çeşm ü ebrü leb ü dendân kef ü pâ

Müyıdur dūd-ı çerâğ-ı hikmet
Seridür kâh-ı Serây-ı şan'at

Girih-i cebhesidür mevce-i cū
Bestedür çesr-i dü-ğāk-ı ebrü

Mevc mevc-i girih-i pîşânî
Sağr sağr-ı kalem-i Yezdânî

Dideler manzara-i nūr-ı şu'ūr
Müjeler bâl ü per-i tã'ir-i nūr

Merdümeke rişte-keş-i medd-i nigāh
Noğta-i dā'ire-i nūr-ı siyāh

Müjeler heft-i hişār-ı gerdün
Merdümeke noğta nümâyende-i nün

Resm-i binî-i elif ān-ı ebed
Nağş-ı ebrü elif üstündeki med

Defter-i hüsnde harf-i memdūd
Merci'-i rāyihā-i 'anber ü 'ūd

Gūşlardur dūr-i maḥrūsa-i ten
Medḥal-i kāfile-i bār-ı süḥen

Hele sırr-ı deheninden şorma
Vaşfi çok yok yire gūşuñ yorma

Sī vü dū ḥarfdür ol dendānlar
Ki anunla ṭoludur dīvānlar

Dūr-i deryā-yı dehendür o le'āl
Ki anuñla bulunur ḥall-i nevāl

Leb nemekdān-ı ser-i ḥvān-ı kemāl
Fem dūrür ḥalvet-i butsān-ı cemāl

Sine mir'āt-ı bilürin-girdār
Memeler 'aks-i dü-çeşm-i nazār

Destler maşdar-ı envāf-ı hüner
Pâyeler kā'ime-i seyr ü sefer

Cümle naşş-ı kalem-i kudretdür
San'at-ı māşıṭa-i hikmetdür

Eyleme kimseye 'arz-ı ḥacet
Olma ḥam-geşte-i bār-ı minnet

Dehenüñ hâvhiş için eyleme bāz
Olma ālūde-leb-i harf-i niyāz

Şāhib-i hırş u tama‘ rūsivādır
Kimiya-yı şeref istiğnādur

Rızq-ı maḫsūm olur elbet vāşıl
Āb-ı rū dökmedür ancak ḫāşıl

Ola ki maḫsūm degül girmez ele
Ola ki maḫsūmun ola gitmez ele

‘Āli it himmetiñi ḫvār olma
Gördigün şey’e talebkār olma

‘Āb destinde ne var isteyessin
Anı ya bunu baña vir diyesin

O da muḫtāc-ı ‘aḫā-yı Ḥaḫdur
Beste-i mevhibe-i muḫlaḫdur

‘Ācizün lūḫfidicek ḫāli mi var
Saña baḫş eyleyicek mālı mı var

Lūḫf-ı Ḥaḫ herkese bī-minnetdür
Dest-i ‘abd arada bir āletdür

Terk-i esbāb degül gerçi şevāb
Bī-müsebbib niye yarar esbāb

s. 122

Bî-müsebbib sebebi itme taleb
Hayrete işte budur cümle sebeb

Bilür ahvâlünü Rezzâk-ı Hakîm
Rızkuñı vaqt ile eyler teslim

Dâde³-i Râzıka hâtır-bend ol
Her ne virirse aña horsend ol

Mâle-i mevķûf degül erzâkun
Ėayri yüzden yitirür Rezzâk' uñ

Aķçe me³ķüle degül âletdür
Yine âhir yinecek ni⁶metdir

Olmaz itsen zer ü sîmi hırmen
Bedel-i nân u pirinc ü rügen

Çekme hiç gürisnelikden haşyet
Kulın aç ķor mı veliyy-i ni⁶met

Va⁶deye dest-i vefâyı bâz it
Kime va⁶d eyler iseñ incâz it

Eyleme hezl ü mizâhı pîşe
Düşürür dostlaruñ teşvîşe

Dostuñ itme lañifeyle fedâ
Haķķ-ı nân u nemegi ķılma hebâ

Âbdâr olsa laţîfe hoşdur
Lîk bir semti yanar âteşdür

Hiç laţîfe dime o söz oğına
Ki ucı hâţır-ı yâre toğına

Didiler aña laţîfe zurefâ
Ki mağallinde ola cilve-nümâ

Lâfzı endek ola ma'nâsı keşîr
İtmeye kimseyi aşla tekdîr

Bâğ-ı dilden yeni kopmuş gül ola
İşiden vaşfı ile bülbül ola

Anı naql eyleyeler şehr-be-şehr
Kâla 'âlemde me'sel dehr-be-dehr

Böyle olursa laţîfe ne güzel
Yoğ ise terkini bil hayr-ı 'amel

Eyleme kimseyi zemm ü gıybet
'Aybdur 'âkıl olana bu şîfat

Zevki yok 'âlemi yok lezzeti yok
Günehi gayri me'âşiden çok

Dostlar olmaz olur senden emîn
Nâmuñ añılsa iderler neferîn

Ḥüsn-i ḥāl ile geçin herkes ile
Ḥoş-dil ol herkes ü her nā-kes ile

Zîr-i dostānuñı āzār itme
Serd-i teklîf ile bî-zār itme

Cevr ile kimseyi bî-zār itme
Saña cevriitse de āzār itme

Yār ol dostlara bār olma
Sû²-ı ḥulḳ ile dil-āzar olma

Ġayr için olma dü ‘ālemde zelîl
Ne vaşî ol ne vekîl ol ne kefil

Varma şekvā ile bāb-ı şāha
Saña cevri ideni şal Allah’a

Sende zāhir olıcaḳ ‘acz ü fütür
İntikāmuñ ḳomaz Allah-ı Ġayūr

Meskenet ḥal’atın eyle ā’dād
Ol mülāyim-dil ü dervîş-nihād

Saña ḥilm ü edeb ü ḥüsn-i sülūk
Eyler aḥrārı zarūrî memlūk

Ḥande -rūluḳ eṣer-i raḥmetdir
Türş-rūluḳ sebeb-i nefretidir

Hażm olunmaz reviş ü etvārı
Her kimiñ k'ola tekebbür kārı

‘Uçalā gerçi şekerler yidiler
Saña kibr idene kibr it didiler

Līk ğavġāya çıkar bir yanı
Sen tevāzu‘la şavuşdur anı

s. 123

Tutalım çerħa irişmiş cāhuñ
Yine ednā kulısın Allāh’uñ

Unf ile halkı ğapuñdan sürme
Kimseye dāmen ü dest öpdürme

Ne kadar cāhuñ olursa ‘ālī
Dāmenüñ buseden olsun ħālī

Sana lāzım yire yüzler sürmek
Ķula düşmez el etek öpdürmek

Şermdür ğāze-ı rüy-ı îmān
Bī-ħayālīk iki ‘ālemde yamān

Süfehā ile müdarā eyle
Enbiyā kavlini icrā eyle

Enbiyā meslegini eyle ğabül
Oldı me’mür müdarāya Resül

Bî-müdārā olamazsın rāḥat
Fahr-i ‘ālem didi re’s-i ḥikmet

Cām-veş eyleme her bezme şitāb
Mihr-veş eyleme devr-i ebvāb

Ḥāneden çıkma ki oldur cennet
Kūşe-i ḥānede künc-i ḥalvet

Keşf-i rāz eyleme bî-gānelere
Virme yol meclise dīvānelere

Herkesi maḥrem-i esrār itme
Sırrıñı zîver-i bāzār itme

Herkesüñ kavlini şādık şanma
Cümleyi lîk münāfiq şanma

Kimsenüñ medḥine maḡrūr olma
Kesr-i nefis eylemeden dūr olma

Cürbden fark idemem ol süḥeni
Ki şîfāhā ideler medḥ seni

Senden eylerse eger kaṭ‘-ı ümîd
Uḡramaz dā’ireñe gelse da‘îd

Varma ḡayruñ evine bî-da‘vet
Ola ammā o da ehl-i ḥürmet

Olma meclisde ne bir gūne ḥamūş
Vaḳt ile gāh ziyān ola ki gūş

Sūḥanı ḡayret-i dürr ü güher it
Mümkin olduḡı ḳadar muḥtaşar it

Sözde olsun saña düstür-ı ‘amel
Mā‘nı nükte-i mā ḳalle vü dell

Olur insānda zebān bir iki gūş
Sen daḡı söyle bir ol iki ḥamūş

Söyledükde sözi itme tekrār
Yā meger zıkr ola yā istiḡfār

Kimsenüñ ‘aybını urma yüzine
Gūşuñı bāb-ı ḳabül it sözine

Eyleme kimseyi ḳāt‘ā techİL
İtme maḥlūk-ı Ḥudā’yı taḥcİL

Hele neylerseñ it ey rūḡ-ı revān
Olma ḥāṭır-şiken ü tİZ-zebān

Kesr-i ḥāṭır güneḥüñ ekberidir
Cümle-i mā‘şıyetüñ bed-terİdir

İtme tezvİR ü nifāḳı mu‘tād
Ki ider ḳaşr-ı vİfāḳı berbād

Şöhredür halk arasında bu meşel
Cân virür miḡnet ile ehl-i ḡiyel

Didi Müslim odur ol server-i dîn
Ḥalk ola dest ü dehânından emîn

Heb vedi'atdır eyâ ṡālib-i kām
'Irz u māl u dem-i ehl-i İslām

Olma dil-beste-i cām-ı gül-fām
Ki ider ādemi rüsvā-yı enām

Ḥalk içinde sebep-i nefret olur
Ḳatı bî-ḡürmet ü bî-'izzet olur

s. 124

Eyleme ümm-i habā'ışle şafā
Ki tevellüd ider envā'-ı belā

El-ḡazer olma saḡın bāde-perest
Ki ider renc-i ḡumār ādemi mest

Çünkü nehy eyledi Allah-ı Ḥakīm
Sende ol nehy-i Ḥudā'ya teslīm

Düşmeden ümm-i günāha 'ār it
Olsa da der-'aḡab istiḡfār it

Olıcak ba'zı mecālisme dūçār
İtme tevbîḡ ü ta'annüf izḡār

İ'tirâz eyleme mestânelere
Olma taş atıcı dîvânelere

Neye dahl eyler iseñ bir gün o hâl
Saña bî-şübhe ider istiķbâl

Ramazân'da şarub Afyon'a kefen
Mi'deyi mürdeye itme medfen

Âdemi maşhara-i nâs eyler
Şûret-i nâsda nesnâs eyler

Ṭotalum yok eşerinden bâkî
Ne belâdur lâķab-ı tiryâki

Olma dil-beste-i zîb ü zîver
Olma dil-dâde-i dürr ü cevher

Gerçi tefrîḫi muķarrer amma
Olamaz dürr ü güher merde sezâ

Merde sermâye-i iḫsândur zer
Zene pirâye-i âbdândur zer

Terk-i ârâyiş-i 'ünvân eyle
Zerûñ efzûn ise iḫsân eyle

Güne güne arayub kâlâlar
Eyleme câme için ğavgâlar

Ne geyerse anı gey aqrānuñ
Uysun aqrānuña tarz u şānun

Beñzesün halka bīsātuñ atuñ
İtidāl üzre gerek ālātuñ

Olsa semmüre ile de maqdūruñ
Yirini nāfe tutar semmūruñ

Gördüğüñ aṭlas u dībā vü harīr
Cümle bed bir kefen-i kirm-i haḳīr

Olma dildāde³-i şān u şöhet
Şöhredür dildeki şöhet āfet

Māluñu eyleme bī-vech itlāf
Oldı mebgūz-ı İlāhī isrāf

Şer⁶ ile hikmet ile bu temşil
İzzet-i mālatur aqvā-yı delil

Ehl-i hikmet didi cem⁶-i emvāl
Kesb-i sermāye³-i esbāb-ı nevāl

Bir girān sengi ḳoparmak gibidir
Ḳulle³-i Kūhe ḳıḳarmak gibidir

Ḳarc u şarfı anı gerdān itmek
Kūh dāmānına ḡalṭān itmek

Ḳaḡısı Şa‘b idügin iz‘ān it
İ‘tidāli iŐu‘ne mīzān it

GūŐu‘na bu sözümi eyle güher
Deynden pek Şaşın ey cān-ı peder

Ādemi deyn dige-gūn eyler
Der dey efzūn ciġerin ħūn eyler

Deyn dānāları eyler geviden
Őīr-i merdān ise de eyler zen

Cismi Őıĥhatde derūnı ĥasta
Dāyine bende-i gerden-beste

Va‘desi va‘de-i teslīm-i ĥayāt
Ĥabse teklīfi mezār-ı emvāt

Bā-ĥuŐuŐ ola ġarimide Őirrīr
İde her rūz dimāġın tekdīr

AŞlına zamm olına fer‘-i ribā
Ḳāmetin bār-ı ribā ide dū-tā

s. 125 Emr Şer‘u‘n diyü feryāda gele
Zor Őāhidleri imdāda gele

İde medyūnını pāmāl-i cefā
Derd-mendi ide ĥalka rüsvā

Bulmaya deynin edāya kudret
Uça çeşminde zamān-ı ruḥlet

Hoşdur esbāb u bisātin şatmak
Deynesüz aç u bürehne yatmak

Virme bî-rehn şaḫın kimseye māl
Ki olur şoñra mü'eddî-i cidāl

Ḥalkda ḫaşyet-i Ḥaḫ nādirdir
Ketm ü inkārı heman ḫāzırdır

Giderek şoñra büyür hengāme
Saña virmez gidürür ḫükkāme

Müsteniddür birine a'yanuñ
Ḥaḫkunı ister var ise cânuñ

Can atar ḫānesine ol sâ'at
Virür ol zālime rüşvet ğayret

Dir senüñ gibi efendüm var iken
Ḥaḫkın almak ne dimekdür benden

Biner ol zālīm o dem nefis atına
'Azm ider zulm-i günān beg ḫatına

Anı ḫükkām ile taḫvîf eyler
Aḫçeden geç deyü teklîf eyler

Anı h kk m ile tahv f eyler
A çeden ge  dey  tekl f eyler

Eger itmezse f s nı te's r
C ş ider mevce-i ba r-i tezv r

D rl  Őahidler ile da'v lar
Yapma h ccetler ile fetv lar

Her ne eylerse ider ol ma r r
İder ibt line bezl-i ma d r

B yledir Şimdi zam nuŐ h li
D şmes n kimseye halkuŐ m lı

C mle a v lde ' mr m v r 
Ol taleb-k r-ı rız -y  B r 

İtme a'yanlı a zinh r heves
Evsat 'n-n s ol o devlet sa a bes

Olma a merci'-i erb b-ı um r
İbtida l zım olur terk-i h z r

Hem vil yetl  ider reşk   hased
Hem d Őer  aŐduŐa h kk m-ı beled

Ne kadar eyl ge sa'y itseŐ sen
Zulm-ı h kk mı bil rler senden

Eyü nāmıyla düşersin dāme
Eyü ādem yaramaz hūkkāme

Akçadur muṭlabı hem hukkamūñ
N'eylesün merḥametin İslām'uñ

Yarayan anlara rüşvetle yarar
İlm ü İrfān u şalāḥı kim arar

Alıcı kuş gibi hukkān-ı zamān
Almağ ister ne eyü dir ne yaman

Eylemiş çeşmi şikār almağa bāz
Biñ eyüden yeg aña bir gammāz

Şer' ile görse amūrın hukkān
Yaramaz kande bulur şöhet ü nām

Sebeb-i şöheti ḥod a'yānuñ
Görmedür maşlaḥatın sükkānuñ

Maşlaḥat görmeyen a'yān olamaz
Halk aña bende-i fermān olamaz

Akçesüz maşlaḥat ise bitmez
Bitse de şāḥibine ḥayr itmez

Budur a'yān-ı diyārıñ kārı
Rūz u şeb münteḥab-i efkārı

Ṭurra-i ṭabl-ı sitem çaldırmağ
Ḥākīm-i şehre şıkar aldırmağ

Ḥalkı ğamz itmese şöhret bulmaz
Nāfız olmaz sözi raġbet bulmaz

s. 126

Andan itmezler ise ḥavf u recā
Retğ u fetğ ehli dimez kimse aña

Māl u eşyāsın alub virmege bīm
İtdürür ehl-i ħurāsın tecrīm

Hem virür ḥākime hem kendi alur
Ḥākime nısfı yağod rub'ı ħalur

Didigüm gibe nice tāze zuhūr
Cān virür olmağ içün ehl-i umūr

Cem' idüb bir ħaç uyuz ḥidmetkār
İder itbā' ile taqlīd-i kibār

İntisāb itmek içün ḥükkāma
Ḥudemāsın çalışur i'dāme

Kendi ħullanmağ içün āletini
Ehl-i 'ırzuñ uçurur rāḥatını

Derdi bu ola vilāyetde ferīd
Ġayrilerden ola iğbali mezīd

Cümle taşvīb ideler tedbīrin
Kimse redd eylemeye taqrīrin

Żarar eylerse de nāsa kaçā
Dimeye kimse haṭāsına haṭā

Līk dehr añā da virmez fırsat
Ki süre başlu başına devlet

Bulınur añā daḥi nice raķīb
Mel'anetde biribirine qarīb

Çerḥ ni'met mi virür gavgasuz
Hiç Fir'avun olamaz m Mūsā'suz

Kimi ḥükkāma tağallübler ider
Sözin icrāda taşallublar ider

Ḥvah u na-ḥvah ider re'yine rām
Ḥākimi kendü ider istiḥdām

Ola bir yirde ki ḥākim-i maḥkūm
Oranuñ ḥāl u me'āli ma'lūm

Ḥākimü'ş-şehre idince galebe
Şıgamaz şöhreti Şām u Haleb'e

O zamān gör anuñ istiqlālin
Naḥvetin kevkebe-i iclālin

Gözleri zehr ü türüş çehresi nār
Sözini redde kimüñ zehresi var

Ṭav‘an u kerhā ider halkı zebūn
İttibā‘ itmiyeniñ hāli nigūn

Aña bir iş tanışılmazsa eger
İder ol maşlahatı zir ü zeber

Bağ u bostān u hammām u dükān
Hişşe virmezse aña hāli yaman

Emr ü fermān u şuhūd u huccet
Andan izn olmasa bulmaz şüret

Birisi öpmese sehvā etegin
Kalmaz aḥşāma o gün yir kötegin

Zor ile halkuñ alur emlākin
Zeyn ider da‘ire-i nā-pākin

Furun u қahre vü dükkānı mı var
İhtisāb uğramağa cānı mı var

Şaf şatmaz içine hile қatar
Ne bahā ister ise aña satar

Şehr-i teklīfine itmez inşāf
İder etbā‘mı elbetde mu‘āf

‘Ālemüñ anlar iderken kārın
Çekdürürler fuqarāya bārın

La‘net ol devlete kim ola ğidā
Eşk-i çeşm-i fuqarā şubḥ u mesā

Ġarq olur devlet ü cāh u mālā
Gelelüm ‘ākıbet-i aḥvāle

Gerçi bir şey’e zarūret görmez
LİK çokluq yaşamaz çok sürmez

Görür ālāyiş-i tūl-ı emelin
Bulur elbetde cezā-yı ‘amelin

s. 127

Olur olmazsa eger mevte qarın
Kimi menfī kimisi qal‘a-nişin

Ṭolaşur ayağına a‘māli
Heb gider ‘ırz u vücūd u mālı

Seyl olur eşk-i ter-i mazlūmān
Devlet-i ‘ömrini eyler vīrān

Sen çalış olmayasın anlardan
Çekme a‘yāndan olam diyü miḥen

Mülḥaq olma ḥazer it a‘yana
Varma hiç maḥkeme vü dīvāna

Çıkma aylarca der-i hânenden
Taşra meyl eyleme kâşâneñden

Al kitābuñ ele sedd eyle derūñ
Olmasun hāric-i derden haberūñ

Oķı tārīh ü hikāyāt u қаşaş
Virür insāna mezāyā-yı haşaş

Şuğluñ olursa hadīs ü tefsīr
Nī‘me‘l-eyyām u nī‘me‘t-tedbīr

Қāni‘ ol dağdağaya olma қarīn
Nān-ı huşk ile geçin olub emīn

Ādeme lāzım olan rāhatdur
Қo disünler saña bī-himmetdür

İrtikāb itme şaşın kizb ü dürūğ
Ta ola şubh-ı maқālūñde fūrūğ

Merd olan kizbe tenezzül itmez
Zillet-i kizbe taḥammül itmez

Қatı bī-‘ār u ḥayādur ol ḥābīş
Ki ide kizb ile aғzın telvīş

Ola қаşdı meger ıslāh-ı huşūm
Ol zaman belki degüldür mezmūm

Olsada münkirüñ inkârı şedîd
Sözüñi itme kıasemle teşdîd

Niceler var ki mübâhât eyler
Kizb ider naql-i muhâlât eyler

İder itdürmege kizbin taşdıķ
Kıasemi şedd-i nuṭâķ-ı taḥķîķ

‘İlm-i bil’lâhda olan ehl-i kıadem
Cân virür eylemez Allah’a kıasem

Görmüşüzdür nice bî-mezheb ü dîn
Her sözünde ider üç def’a yemîn

Bundan eşna‘ nice düzd ü bed-kâr
İder eṭvâr-ı velâyet izhâr

Virmeye şân-ı kerâmâta fûrûĝ
Baş iderler nicesi rüyâ-yı dürûĝ

Görmez ol kimse dū-‘alemde felâḥ
Ki şata saḥte taķvâ vü şalâḥ

Oldı âlât-ı ma‘âş-ı dünyâ
‘Aşrda hırķa vü tesbîḥ ü ‘aşâ

Feyzi yoķdur virür insana şudâ‘
Şavt-ı taķsîm-i Allahı vü semâ

Eger itdi ise eslāf-ı ʔarīk
Şimdi taqlīd idügin bil taḥkīk

Eger itdürdi ise devrānı
Selefe cāzibe-i raḥmānī

Yine ol cazibe gelürse ne güzel
Kim ider cezbe-i Ḥaḫḫ ile cedel

Sözümüz zümre-i taqlīdedür
Baḫşümüz rezḫdadür şeyddedür

Sekr-i vecd olsun o meczūba ḫelāl
K'ola müstaḡraḫ-ı envār-ı cemāl

Yoḫsa taqlīd ile her bir aḫmaḫ
Ne revā yapma velāyet şatmaḫ

Ḥarden ol beyhude-gū bed-terdür
Anı taşdıḫ iden andan ḫardür

Bā-ḫuşūş ola medār-ı da'vā
Ḳaşd-ı taḫşīl-i ma'āş-ı dünyā

s. 128

Ḥalk eşyā şata ol ḫurb-ı Ḥudā
Ḥalk üştür şata ol ḫayr-ı du'ā

Virmege zühd ü şalāḫına revāc
Ḥalk ni'met yiyicek ol ḫala aç

Virür ol ğulle-fürüş-ı tã'at
Cennete naqd-i müzevver-i kıymet

Tãcı taqlîd ü ridâsı taqlîd
Sözi taqlîd ü edâsı taqlîd

İlmi yok ma'rifet ü şan'ati yok
Kesbe sermâyesi yok vüs'âti yok

İtdi taşşîl-i ma'âşa âlet
Zühd ü taqvâyı o düzdî-i şüret

Bir iki harf-i taşavvuf kapmış
Kendüyi pîr-i tarîkat yapmış

Nice bî-'aql ü temiz ü hâ'in
Şana gerçek öpe dest ü pâyin

Aldanub aña 'avâm-ı bî-'aql
İftihâr ile ider ğayriye naql

Refte refte olarak şöhret-yâb
Tekyesi ola melâz-ı aḥbâb

Şadme-i 'azli yiyen ker-kesler
Lâşe-i zulme ḳonan kerkesler

Süreler pâyına rûy-ı bî-dâd
Nefesinden ideler istimdâd

Bā-ḥuşūş ola o şahş-ı tarrār
Nāzik ü rind ü zarîf ü ‘ayyār

Göre işmarlamaca ru’yālar
Göstere maqşadına îmālar

Çıka bir hüküm-i kazā-yı kem ü kâst
İttifākı görine birisi rast

Gör hücümün o zaman a’yānuñ
‘İzzet ü naḥvetini derbānuñ

Meger eller mi irer dāmenine
Ugradılar da mı pīrāmenine

Tekyesi kıble-i ehl-i ḥacāt
Yürür emvāc-ı nüzūr u şadaqāt

Sen de uyma şağın ol gümrāha
Şağın ol tā’ifeden Allah’a

Evliyā diyü şağın aldanma
Sāḥte vaz’ını gerçek şanma

Evliyā māla tenezzül mi ider
Şıqlet-i nāsa taḥammül mi ider

Olmış o maḥv-ı kaşa-yı ıtlāk
Nefes aldırılmaz aña istiğrāk

Evliya mürdeyi ihyā eyler
Pir-i şad-sāleyi bernā eyler

Evliyā taşa bakarsa zer ider
H̄as u h̄aşākı dūr ü gevher ider

Evliyādur nüdemā-yı h̄azret
Cāyıdur zīr-i kıbāb-ı ‘İzzet

Mūm-veş kendi zemīnde ber-pā
Pertev-i nūrı şalar ‘arşa ziyā

Olur ārāyiş-i çeşm-i eflāk
Evliyānuñ kademi başduğı h̄āk

Evliyādur sebep-i h̄ıfz-ı cihān
Evliyā ile turur kevn ü mekān

Rūhdur kuṭb-ı cihān kevn-i beden
Rūhsuz kā’im olur mı hiç ten

Diye bir tā’ifeye faḥr-i cihān
Ah şevkah li-līkai’l-iḥvān

Lāfz-ı iḥvān ile vezn-i h̄āleti it
Anlaruñ rütbesin istidlāl it

Ne revā reh-zen-i H̄aḳ her ırğād
Kendin ol zümreden itmek ta’dād

Vezn ider mi bunı mîzân-ı şu'ûr
Da'vî-i salţanat itse mezdûd

s. 129

Esb-i tâzî geçine her bir ھاr
Seng-i ھاrâ şana kendin gevher

Ola mı micmere efrûz-ı vücûd
Şâh-ı bîd eyler ise da'vî-i 'ûd

Hele çok cür'et ü çok terk-i edeb
Eylemek da'vî-i nezdiki-i Rab

Ey temâşâ-ger-i şun'ı Bârî
Nâzır-ı kârgah-i huşyârî

Seyre çık faşl-ı bahâr oldıkça
Mevsim-i geşt u güzar oldıkça

Çemen etrâfına gâhî güzer it
Eşer-i rahmet-i ھاqqı nazar it

Şâni'ûñ şun'ana ol dîde-güşâ
K'eylemiş mürde zemîni ihyâ

Dil-i insânda kıomaz derd-i kühen
Cilve-i tâze-nihâlân-ı çemen

Bitürür tã'ir-i şevka per ü bâl
Tarf-ı gülşenden ağan âb-ı zülâl

Goncanuñ h̄vācesi var yanında
Al kağıd ʔolu cündānında

Virür insana neşāʔ-ı tāze
Nağme-i bülbül-i hoş āvāze

Güş kıl nagmesini mürğānuñ
İk̄tizā eyler ise insānuñ

Ḳomaz āyīne-i h̄āʔırda ğubār
Nağme-i çeng ü ney ü mūsīkār

Nağme bir mantıḳ-ı rüḫānīdür
Nagmenüñ lezzeti vicdānīdür

Cān-fezādur nefes-i insānī
Dil-zezādur nağam-i rüḫānī

Ḳāne-i cāna virür nūr-ı sürür
Neşve-i nağme-i tār-ı ʔanbūr

Nüşḫa-i şevḳa diğēr şīrāze
Tārdan şādır olan āvāze

Ḳaʔḫı var gerçi hoş-āvāzlaruñ
Diñlenür nağmeleri sāzlaruñ

Līk āmīziş-i esbāb-ı şafā
İder insānı leked-h̄vār-ı hevā

Gerçi kim lezzeti çok neşvesi çok
İltizâm eylemeye lezzeti yok

Zevkin it gayride oldıkça düçâr
Hâneñe lîk getürme zinhâr

Anda da ‘ibret ile gûş eyle
Lezzet-i lehvi ferâmûş eyle

Ger haķıķatle olursañ sāmî‘
Olmaz evķāt-ı hayâlün žāyî‘

Mūsıķî hikmete da’ir fendür
Bilene bilmeyene rüşendür

Nice esrârı var idrāk idicek
Bir gelür sîneleri çāk idicek

İ‘tibārāt-ı teķāsîm ü füşül
İmtiyāzāt-ı maķāmāt u uşül

Her biri hikmet ile memlûdur
Cân riyāzın şuvarur bir şudur

Nağme-i yābis ü hār u bārid
Her biri feyz-i hikmetle vārid

Her biri bir marāza nāfi‘dir
Žıddını her birisi dāfi‘dir

Ey şafâyâb-ı kelâm-ı mevzûn
Âşinâ-yı sühân-ı gûn-â-gûn

Tab'ûñ eylerse eger şî're heves
Saña ma'nâsını fehm itmek bes

Sühânân-ı şu'arâ-yı eslâf
İder âyine-i kâlbi şeffâf

Türkîde Nef'i ile Bâkî'ye bak
Ėayrı dîvânları da it mülhak

s. 130

Anlaruñ şî'ri metîndir ammâ
Ėayride dağı olur çok ma'nâ

Şu'râ-yı 'Acem'üñ dîvânı
Ėüsn-i ta'bîr ü ma'nayı kânî

Tâlib ü Şâ'ib ü 'Örfî vü Selîm
Feyzî-i Hindî Nazîrî vü Kelîm

Tâze-güyân-ı zamânda Şevket
Ma'nî-i tâzeve virdi şûret

Şâhib-i Ėamse Nizâmî Ėusrev
Her biri cilvede bir ma'nî-i nev

Câmi' vü Enverî vü Ėâkânî
Her biri mülk-i sühân sultânı

Bülbül-i şāḥ-ı tırāz-ı Şīrāz
Sa‘di vü Ḥāfız-ı ma‘nī-perdāz

Süḥanān-ı kudema-yı şu‘arā
Ḥaḳ budur biribirinden a‘lā

Yok nihāyet şu‘arā-yı ‘Acem’e
Heb esāmileri şıgmaz kaleme

Şi‘ri çoḳdur şu‘arā-yı ‘Arab’uñ
Ki odur māyesi Şām u Ḥaleb’uñ

Dime ebyātına nā-mevzūndur
Anlaruñ vezini de diġer-gūndur

Nice ma‘nāları var raḳs-āver
Meş‘al-āsa döker esmā‘a şerer

İntisāba çalış ol eş‘āra
Ara ma‘nāsını fehme çāre

‘Arabī bilmeyicek iş bitmez
Fārisi ‘ārife tenhā yetmez

Bu iki bāl ile eyler pervāz
Ṭā‘ir-i şi‘r-i me‘ānī-perdāz

Ḥikmet-āmīz gerekdür eş‘ār
Ki me‘ālī ola irşāda medār

Yoşsa bir nazm-ı tehı vü sâde
Oda ma'nâdan ola âzâde

Bâ-şuşuş olmaya teşbih tamâm
İstiâ'rât u cinâs u ihâm

Dimededen anı sükût evlâdur
Şı'rden maķşad olan mâ'nâdur

Baķsañ ekşer sühan-i şâ'ir-i hâm
Zülf ü sünbül gül ü bülbül mey ü câm

Çıķamaz da'ire-i dilberden
Kad ü hadd ü leb ü çeşm-i terden

Geh bahâra ıolaşur geh çemene
Tolaşur serve gül ü yâsemene

Reh-i nâ-reftede cevlân idemez
Şapa vâdîleri seyrân idemez

Geçinür ma'nî-i hâyide ile
Lafz-ı meşhür-ı cihân-dide ile

Koķusuz lâleye beñzer o sühan
Ki ola lâfzı tehı ma'nâdan

Ānı yoķ dilbere beñzer o kelâm
K'olmaya anda cinâs u ihâm

Hicudan el-hazer ey cān-ı peder
Ki virür meşreb-i ‘irfāna keder

Hüsne şarf eyle söziñ şa‘ir iseñ
Halkı teşhîre çalış kâdir iseñ

Tiz nisyān olunur negr-i sühan
Nazm ammā ki ider devr-i dehen

Hicve mā‘il süfehādur ancağ
‘Ağıl itmez anı eyler ağmağ

Hicv kat kat sebab-i rû-siyehî
Kim oğursa saña ‘ā‘id günehi

Seni itmiş biri farzā dilgîr
Çavl ile fi‘l ile çalbûñ tekdîr

Anı lâzım mı hemān hicv itmek
Süfehā gitdügi rāha gitmek

s. 131 İnkisarı yetişür çāşır ise
İntikāma çalışur kâdir ise

Anı sen lûţfile eyle bende
‘Afv u ikrām ile it şermende

Saña bî-vech ise itdügi cefā
Sebeb-i şerm ü hicāb olur aña

Vechi varsa sebebin eyle su'al
Olma âteşden-i kânûn-ı cidâl

Belki nâdim ola eţvârından
İ'tizâr eyleye güftârından

Sen kabûl eyle bu pendî benden
Dostluğ var iken olma düşmen

Şabr kııl itme umûrunda şitâb
Şabr ile dirlir olur ğurra dü-şâb

Şabr ile dost olur düşmenler
Şabr ile rehber olur rehzenler

Yatma hengâm-ı seher bîdâr ol
Vağf-ı seccâde-i istiğfâr ol

Qalbiñi dağdağadan pâk eyle
Her işüñ hikmetin idrâk eyle

İzdivâcuñda tağarrî eyle
Şağın evlenme teserrî eyle

Ne belâ bir zene mağşûr olmak
Tâze zevğ eylemeden dûr olmak

Belki bed-çehre çıka yâ bed-ğû
Zevğâ dîrsin şeb-i evvel yâhû

Hażmı güç reddi dağı müşkilter
Bir muşibetdür o kim ʿömre sürer

Yok geniziñde hele bir maḥzūr
Tāzeden tāzesin al eyle ḥuzūr

Nāzik ü nerm ise de alma Urus
Eñ eyüsi olur anuñ menḥūs

Ḥaʿin olur Urusʼuñ merd ü zeni
Ḳapu ardında düzerler düzeni

Gerçi Çerkez Abaza öyle degül
Olma anlara da çokluk māʿil

Kölesi tiğ ü tüfeng isterler
Urmağa ʿarşa-i ceng isterler

İʿtikādında degül ehl-i felāḥ
Olmayan dest-zen-i esb ü silāḥ

İtmeden refʿ-i beyān-ı imān
Olur āvīḥte-i tīr ü kemān

Çerkesʼuñ cāriyesi āfet olur
Abaza kızları bī-ʿiffet olur

Moskov u Nemçe vü Efrenc ü Macar
Cümlesi ḥāʿin ü nā-berḥūrdār

Bunlaruñ biri Müselmān olmaz
Nā'il-i devlet-i imān olmaz

'Arab'uñ da çođı olur bed-ḥū
Gerçi kim ḥıdmete eyler tek ü pū

Olmağ isterseñ eger kim rāḥat
Gürciden ğayriye itme rağbet

Gerçi kim ağır olur tenbel olur
Cāmesi kirlü olur mühmel olur

Līk efendilerine şādık olur
Cümlesinden nazara lāyık olur

Mu'tedal olmađ için cümle umūr
Lāzım a'māle terāzu-yu şu'ūr

Vezne çek maşrafuñ irāduñ ile
Rāḥat ol ehl ile evlāduñ ile

Ḥađ virüb vāsi' olursa ḥālūñ
İddihār eyle biraz emvālūñ

Def'aten itme teḥi hemyānuñ
Nice bāziçesi var dünyānuñ

Fazla mal olmayıcağ itme binā
Eyleme malunı beyhüde hebā

s. 132 Maşrafıñ itme gözüm nuri ziyād
Ne kadar vāsi‘ olursa ĩrād

Bağça seyri olursa maţlab
Yetişür biñmek için bir merkeb

Maşraf-ı āhura oldıkça zebün
Yorılır atlu yayadan efzün

Fesh ider kaydı şamān dāmānuñ
Fıřkı-ālūde ider dāmūnuñ

Manşıb u cāha heves-kār olma
Taleb-i ‘izzet için h̄vār olma

Ehl-i manşıbdā bulunmaz rāhat
Hālet-i ‘azldedür emniyyet

Olma paşalık için āvāre
Tıbl u surnāyile girme nāre

Bağlama tañtana-i tıbla gōñül
Dürdan hoş gelür āvāz-ı dühül

Paşalık ‘ömre sürer miñnetdür
Hāşılı derd ü gam u şasvetdür

Nāmı pür-kevkebe cāhı ‘ālī
Līk dūzağda geçer aḥvāli

Hâtırı manşıbı gibi vîrân
Şorma hiç âhîret ahvâli yamân

Zulm iderse yıkılır hâne-i dîn
İtmese bulmaz umûrı temkîn

Çekdiği mihnet olursa ta'dād
Degmez ol mihnete Mısr u Bağdād

Pâdişâh kôrķusı hōd rahatsuz
‘Azl-i nāgâhı kıyâmet-endüz

Nev-be-nev vesvese-i gūn-āgūn
Kuvvet-i vâhime hem kâr-ı cünūn

Ne belâdır ne muşibetdür bu
Nice devlet nice rif'atdür bu

Gâliba gördüğümüz paşalar
Bâ-ħuşūş âşaf-ı şâhib-râlar

Kendü nefsinde nigū-kârân heb
Hasenü'l-ħulķ u kerimü'ş-şân heb

Melikiyyü'ş-şiyem ü pāk-ħışâl
Şâf-dil şâdıķ u pākîze maķâl

Vâķıf-ı hâl ü me'al-i fuķarâ
Mâ'il-i zühd ü şalâh u taķvâ

Nicesi var ki kaçarken nice yıl
Paşalık cibrā olunmuş taḥmīl

Nicesi şāhib-i perhīz u ‘afif
Meyli yok māla olunsa teklīf

Nicesi rāzı degül cāhından
İñler ağlar çoğı ikrāhından

Kimi endīşe-i ferdā eyler
Ḥavfdan mevti temennā eyler

Līk merkezlerinüñ aḥkāmı
Zulme peyveste ider encāmı

İtmese dā’iresi beslenmez
Sözi ḥüküm eylese de eslenmez

Eylemez mertebe-i şarfa şu‘ūd
Ḥāşlar nāmına cevz-i ma‘dūd

Qalmamış ḥāşda da cāy-ı me‘mūr
Ki ide şarf idecek aḳçe zuhūr

Anı eslāfı ḥarāb itmişler
Her biri vāri alub gitmişler

Bulmağa dā’iresi neşv ü nemā
Aña lāzım ḳatı çok bād-ı hevā

Manşıbı aqçe ile almışdur
Baħr-i deynün dibine talmışdur

Deynüñ ammā nice qat riħi de var
Anı muħtāc-ı edādur nāçār

Yerlü yerinde bisāt u atı
Nāqış olmaz paşalık ālātı

s. 133 Manşıbıñ maşrafı ħod nā-ma‘dūd
Hiç olunmaz aña ta‘yın-i ħudūd

Maṭbaħ u āħur u ta‘yın-i ħıdem
Dāħili ħārici etba‘ u ħaşem

Qara kulluqçı ile mehterler
Cev ü esb ü şutür ü esterler

Bā-ħuşuş oluna teklif-i sefer
Eñ yaqını gözedür semt-i maqar

Sefere gitmege ‘asker lāzım
‘Askere maşraf içün zer lāzım

Zulmsüz aqçeye desti irmez
Halk ise göz göre mālın virmez

Keşmekeşlerle ider ‘ömri güzer
Buña devlet mi dinür ħāk-i beser

Beslenür mi hele gör leyl ü Nehār
Bunca hayvān bu kadar hıdmetkār

Çara kulluğçular olur ifrīt
Şīr-i nerden de olur her biri it

Biñ niyāz itse kabūl itmezler
Bağış ü terħalesüz gitmezler

Aşcınıñ kor adın oğlum cānum
Ketħüdā dir sāyise sulţānum

Şorma āmed-şüd iden ağalar
Kibr ile naħvet ile ‘anğālar

Ya emir h̄vor ya ser-i bevvābīn
Her biri mu‘temed-i devlet ü dīn

Her biri kürk-i girān-ķıymet umar
Hem mükemmel at umar hıdmet umar

Beş kise virse ider istiħķār
Ona rāzı olur āhir nāçār

Paşanuñ deyni ise gāyeti yok
Şarf-ı yek-rūzesine tākātı yok

Hātırı nağd-i kederle mālī
Kisesi genc-i ‘ademden h̄ālī

Añlamaz anı mübâşirler ise
Cevr iderler yine kıadirler ise

Umduğın virmege ĥod tākātı yok
Virmemek semtine de cür'et yok

Virmese ceng ü Őikāyet ĥāzır
Der-i devletde müzimmet ĥāzır

Neylesün bu aralığda pāşā
Buña devlet mi dirüm ben ĥāşā

Ṭotalum Őālih imiş 'ākil imiş
MunŐıf u 'ādil ü deryā-dil imiş

Ṭulmüñ adını koyub bād-ı hevā
Manşıbı eylesesün mi yağma

Didigümdür Őulaĥā-yı ıŐrār
İrtikāb eyleye ṫulmi nāĥār

Ṭulme mā'illeri vardur vāfir
Őūretā mü'min ü mānen kāfir

Mü'minüñ teşne-i māl u cānı
Mün'adim merĥamet ü İmānı

Ṭatl-i nefesiyle mübāĥāt eyler
Küfri ŐimŐir ile iŐbāt eyler

Nāmı fermānda niẓām-ı ‘ālem
‘Alemüñ nazmın ider kendi ‘ādem

Anlaruñ zulmını var eyle kıyās
Varduğı mülkde qorlar mı esās

Ağalar zālīm ü aç ü uryān
Virmede her biri māl almada cān

Zulm taḥşīline çekmiş ğurbet
Zikridür aqçe vü fikri hıdmet

Qanda buyruldı ile itse şitāb
Varduğı qaryenüñ aḥvāli ḥarāb

Qarye ḥalqını qomaz taqrīre
Bend ider bulduğunu zincire

s. 134 Derd-mendānı dizüb şahrāya
Dest-beste getürür paşaya

Aşlı yoq mādeniñ cürmi ‘ādīm
Diñlemez kimse iderler tecrīm

Buña beñzer qatı çoq cevri ü sitem
Tutdı yüz semt ḥarāba ‘ālem

Heb ‘imārāt-ı cihān oldu ḥarāb
Qondı dihqān yirine büm u ğurāb

Mülkde zelzele ğafletdendür
Terk-i aĥkâm-ı şeri'atdendür

Baġbân itmeyicek çeşmini bâz
Bâġına herkes ider dest-i dirâz

Şâhib baġ olaydı uyanık
Çeşme olmazdı başından bulanık

Ey tırâzende-i eyvân-ı hışâl
V'ey fûrüzende-i dîvân-ı kemâl

İtme zaĥķûm-ı cahîme iķdâm
El-ĥazer el-ĥazer olma ĥassâm

Olma dendân-zen-i emvâl-i yetîm
İtdi nehy anı Ĥudâvend-i ĥakîm

Olma Allah'ı severseñ ĥaĥ'a
Tâlib-i râh-ı ĥaza vü fetvâ

Câhilüñ ĥaĥ'-ı tariķi ehven
Reh-zen-i şer'-i şerîf olmaķdan

Hele fetvâya ĥarışmaz tezvîr
Müctehid ĥavlini eyler taĥrîr

Ĥavl-i fetvâda bu hucnet yoķdur
Çoķ da taĥrîf-i şerî'at yoķdur

Gāh olur anda da vāki‘ taḥrīf
Şadr-ı fetvāya gezer kavli-ı za‘īf

‘Aşrda līk qazā müşkildür
Ḥükm-i Ḥaḳ olmayıcaḳ bātıldur

Seyyimā ekşer-i erbāb-ı qazā
İtmez aḥkām-ı Ḥudā’yı icrā

Ḥükmden evvel ider ḥükmi murād
Ol alur qanğısı eylerse ziyād

Evvel tehī dest ki reşüt viremez
Qazı da‘vāciya nevbet viremez

‘İlmi yoḳ ekşeri bī-mezheb ü dīn
Gözi maḥşülde vü rüşvetde hemīn

Elde endāze vekīl ü mīzān
Eylemiş maḥkeme-i şer‘i dükān

Qazı dellāl u meyāncı muḥzır
Kethüda qabzına māluñ ḥāzır

Pādişāh qorqusı Ḥaḳ qorqusı yoḳ
Rüşvete hırşı qadar ḡalzatı çoḳ

İstese dāyini medyūn eyler
İstese müflisi qārūn eyler

Nicesi şüret-i Hâk'dan görünür
Men' için zulmi hanalar sürinür

Çaşda ağlar getirür çeşmine dem'
Heb ider şehriñ eşirrāsını cem'

İtmege haqqı şarīhi 'ātı
Görinür şüret-i Hâk'dan bātı

Bilmeyen sâde-dil ü bî-fiṭnat
Şanur ol hilyeyi haqqāniyyet

Sedd-i ebvāb-ı dekākīn eyler
Nāsa şiddet yolu telkīn eyler

Ne ṭarīk ile olursa o muḥīl
Bulur icrāyı fesādāta sebīl

Şer' nāmına tasallublar ider
Bege paşaya tağallübler ider

Hâkim-i 'örfüñ olur zulmüne sed
Kendünüñ zulmi velī andan eşed

Kendü efvün-ter olur paşadan
İşte maşşüdü bulur ğavğadan

s. 135 'Askerinüñ hele ḥāli ma'lüm
Yağışur anlar olursa zulüm

Anlara zulm-ı medār olmuşdur
Cem^c-i emvāl-i şî^cār olmuşdur

Hâkim-i şer^c iken ammâ ki kuzât
İtmez itdükleri zulmi haşarât

Celbine âlet ider taqvâyı
Med ider mâla yed-i yağmâyı

Kîse kîse alınan mâl-ı yetîm
Tütün içmekce degül vezr-i ‘azîm

Tütünün zâtını sevmez ammâ
Ağçesin alur olunsa da^cvâ

Ṭaⁿ ider görse eger hâtem-i zer
Zerrün ammâ ki girân veznin arar

Gice ağlasla kucar maĥbûbı
Ṭutmaz ağlas kiseli mektûbı

Rüşvetiñ adını koymuş maĥşûl
Kim ola itmeye maĥşûli kabûl

Ĥayf-şad-ĥayf ki şer^c-i şādâb
Tîşe-i rüşvet ile oldı ĥarâb

Ey zer-i nâb-ı ‘azîzi’l-ĥılkat
Ma^cden-ârâ-yı cihân-ı ĥikmet

Kîmiyāsâzlığa itme şegâf
Eyleme mâluñı beyhûde telef

Olma zinhâr bu sevdâya esîr
Olacaq hâl degıldür iksîr

Kîmiyâ kârını şan‘at şanma
Mübtelânuñ sözine aldanma

İsmi var cismi velî nâ-peydâ
Kîmiyâ ile cihânda ‘Ankâ

Mâl için mâluñı sūzân itme
Hâzıruñ gâ’ibe kırbân itme

Çoğınuñ gam cigerin hûn itmiş
Kimi gördüñ işin altun itmiş

Qalur erbâbına çıksa țarası
Elinüñ kiri yüzünüñ țarası

Qalb-i a‘yâna olursa imkân
Kîmyâ-ı fa‘lide olur âsân

Kîmyâ-ger söz ile sîr olmaz
İşılâhât ile iksîr olmaz

Bürç-i târîde olursa per-tâb
Uçamaz evc-i haqîkatde ‘uqâb

Ṭīn-i hikmetle yapılmaz bu binā
İder eczāsını taş'îd-i hebā

Kîmiyāya eli irmez nāçār
Ḳalbazanlıkda ider kārı ḳarār

Kîmyā vaḳ'ası çoḳdur ammā
Biri meşhūrdur eyle ıṣḡā

Bir zamān içre meger bir 'ayyār
Eylemiş bir nice altunı ğubār

İdüb āmiḡte-i çend-i eczā
Ḳomıṣ adını tıramun-ı Hıṭā

Şatmış eczā diyü bir 'aṭṭāra
Almış ol vech ile birkaç para

'Arz-ı ḡāl idüb o şehriñ şehine
Eylemiş vaz'-ı cebīn dergehine

Dimiş ey pādişeh-i kişver-gir
Benem üstād-ı fūnūn-ı iksīr

Buyrılırsa ḳuluña ḡüsn-i nazār
İdeyüm gencüñi pür-gevher ü zer

Şübhe eylerseñ eger itmede sāz
Li'llehi'l-ḡamd der-i tecrübe-bāz

Bir nümüne ideyüm sana ʿıyān
Kendi çeşmüñle görüb soñra inan

Bu sözi güş idicek şāh-ı kerem
Meyl idüb hāṭırı oldı harem

s. 136

Didi göster görelim şanʿatıñı
Bilelim meretebe-i kudretiñi

Yazdı bir deftere bir kaç eczā
Birinüñ ismi tıramun-ı Hıṭā

Didi āmāde idüñ bunları heb
Hünerüm göstereyüm saña bu şeb

Şāh emriyle segirdüb huddām
Aldılar cümle-i eczā-yı tamām

Olmadı lık tıramün peydā
Didi iksir-ger ey mülk-ārā

Tıramundur buña ecza-yı aʿzām
Kımyā olmaz ol olmazsa tamām

Şāh teʿkīd ile itdi fermān
Ki bulunmağ gerek elbet bu zamān

Biribirine girüb ʿaṭṭārān
Aradılar anı dükkān dükkān

‘Aķıbet didi biri bir eczā
Bende var nāmını bilmem ammā

Götürüñ belki budur maķşūdı
Daķı yok şehrimizüñ mevcūdı

Kımyā-ger göricek didi belı
Budur iksırüñ ehem-i ‘ameli

Girdi tenhā şeh ile bir cāya
Urdı ģıle kürügen eczāya

İdüb eczāyı ‘amelle itlāf
Ķadriñüñ Ķa‘rına çökdi zer-i şāf

Puteye koyub idüb isticlā
Bir sebıke zeri kıldı peydā

‘Aķlın aldırdı görüb şāh-ı cihān
Didi taķsın idüb eyrind-i zamān

Āferınler saña hem şan‘atuña
Fenn-i iksırde ehliyyetüñe

Lık var mı bunı tekmıle sebıl
Tıramunı nice silk-i taķşıl

Didi ol rindiñ iksir-nümā
İtmek ister sefer-i mülk-i Hıķā

Didi ŧeh aña meger sen gidesin
Ėayrı bilmez bu iŧi sen idesin

Didi fermān senüñ ŧāh-ı cihān
İdeyüm yoluña cānum ħurbān

Virdi ol ŧāh aña çoĖ māl u menāl
Eyledi ŧehr-i Ėııāya irsāl

Aldı ol genci o rind-i ‘ayyār
Geldügi semte yine itdi firār

Gence nā’il olan iksīri n’ider
O gidiŧdürki gider dağı gider

Bu ħaberle ŧolub efvāh-ı cihān
Oldı ħayrān ‘uĖalā-yı devrān

Var idi anda meger bir dervīŧ
‘Ālemüñ bī-ħıredinden dil-rīŧ

Ėande gūŧ eyler ise bir aĖmaĖ
Deftere ‘ādeti idi yazmağ

Görüb olduğını ŧāhuñ sāhı
Defterüñ başına yazdı ŧāhı

İŧidüb ŧāh anı itdi iĖzār
Didi ey nām-keŧ-i nā-huŧyār

Söyle vâkı‘ mı bu taḥrîrātuñ
Ḥumḳuma var mı senün işbātuñ

Didi ol düzdik-i mechülü’l-ḫāl
Eline girmiş iken meblağ-ı māl

Bir daḫı semtüñe ‘azm itsün mi
‘Aḳl u dāniş bunı cezm itsün mi

Bu ḳadar māl ile ol ferzâne
Gelmez ele ki ola dîvâne

Kîneden ḫâṭıruñı şâf eyle
Yazmayım mı hele inşâf eyle

s. 137

Didi şâh ya gelicek neylersin
Ol zamânda ne cevâb eylersin

Didi şâhım var anuñ âsânı
Seni bozub yazarım ben anı

Mü’mine farzdur ey rûḫ-ı revân
‘İlm-i ebdân ile ‘ilm-i edyân

Ṭıbdur aḳvâ-yı mühimmât-ı fünün
Anı münkir degül illâ mecnün

Ḳanğı maḫrûse ki yoḳ anda ḫekîm
Yoḳ cevâz olmaga ol yirde mukîm

İtmiş eczā-yı ‘aķāķiri Ğudā
Marāz u ‘illete esbāb-ı Őifā

Dinür ammā o řabībe ħāzıķ
Ki ola ismi ħakīme lāyıķ

Çok fūnūn görmege muĥtāc řabīb
Her birinden ala bir nīze nāŐīb

Hem mücerreb ola hem ehl-i kitāb
Ola dānā-yı ħavāŐ-ı i‘Őāb

Nabzdan eyleye teŐĥīŐ-i ‘arāz
Ola sebbābesi cāsūs-ı marāz

Şab‘-ı eczā-yı ‘aķāķiri bile
Kişver-i cismde tedbīri bile

İde tedbīr ü tecerrüble ‘ilāc
İtmeye cehl ile ifsād-ı mizāc

İde ķānūn ile tedbīr-i devā
İtmeye tecrübeye ħalkı fedā

İtmeye neŐter-i cehli ħūn-rīz
Olmaya rāh-zen-i ‘ömr-i ‘azīz

Dinmez ol ŐaĥŐ-ı heves-kāra ħekīm
K’ola bī-tecrübe vü bī-ta‘līm

Ḥod-be-ḥod tıbbā o kim sālīkdür
Ne ṭabīb ol marāz-ı mūhlikdür

Müteṭabbib ḳatı çok şahş-ı ğarīb
Geçinür kendi ḥayālinde ṭabīb

Almaz aşlā nazara Sokraṭ'ı
Kendü şākirdi bilür Boḳraṭ'ı

Geçinür vaż'-ı ḥekīmāne ile
İşılāḥāt-ı ṭabībāne ile

Raṭb u yabis süḥani ser-tā-pā
Birinüñ aşlını bilmez ammā

Söz arasında şatar bārid ü ḥār
Şanur ammā ki esāmī-i diyār

İşılāḥātı sür ma'nāsuz
Şerbet ü ḥaḳne yapar eczāsuz

Zann ider müfred işitse kelimāt
Dir mürekkeḳ diseler yok mı devāt

Zu'mı var öğrenemez ehlinden
Öldürür ḥastaları cehlinden

Ḳabzı farḳ eyleyemez linetden
Şufreyi añlayamaz şufretten

Eylemez fark-ı sufûf u ma'cûn
Şanur afyona dinür eftimûn

Görse kı̄rûre şanur zarf-ı şarâb
Şah-ı haccâmı şanur şîşe-i âb

Virir insana müleyyinle küşâd
Kı̄bza imsâk ile eyler imdâd

Renc-i sevdâya virür bādıncân
Kı̄an olur kı̄ande görürse yara kı̄ân

Yidürür hikkeye balıkla leben
Kı̄o kı̄udur derd-i sere müşg-i Hutun

Yo ğ virür itse se'âle tedbîr
Yidürür kı̄âr mizâca incîr

Yidürür kı̄aste-i hummâya 'asel
Derd-i çeşme a kı̄ıdur âb-ı başel

Böyle heb şimdi a kı̄bâ-yı zamân
Ekşeri câhil-i a kı̄vâl-i nedân

s. 138

İ kı̄tiza itmeyicek bozma tenüñ
Ta kı̄te-i tecrübe itme bedenüñ

İ kı̄tizâ itdi ği dem bî-te' kı̄hîr
Re'y-i hazzâkı ile eyle tedbîr

İt müdāvā bulıcağ üstādın
Vezn kıl rütbe-i isti'dādın

Yince kāfi saña Tıbb-ı Nebevî
Tıbb-ı şāfi hikem-i Muştafavî

Mi'deye didi Nebî beytü'd-da
Hımye haqqında didi re's-i devā

Eyle bu kıā'ideyi piş-nihād
İtme zinhār bu miqdārı ziyād

Eyle perhîzi muhāfız bedene
Girmesün haşm-ı maraz kıaşr-ı tene

NĀBĪ
ḤAYRĀBAD'DAN

Ḥamd aña ki ḥamd aña revādur
Ḥamdiñ daḡı ḥamdine sezādur

Devr-āver-i nüh rivāk-ı eflāk
Arām-dih-i ṭabi'at-ı ḡāk

‘Uşşār-ı seḡāyib-i zemistān
Ressām-ı şaḡāyif-i gülistān

Mi‘mār-ı binā-yı çār-ı erkān
Bārū-keş-i şehrbend-i imkān

Şirāze-keş-i kitāb-ı imkān
Mecmū‘a nüvīs-i kân-ı mekân

‘Aḡreb nih-i sâ‘at-ı semāvāt
Mîzāndih-i çarsū-yı evḡāt

Sübḡānallah zihî şānāyi‘
Mā-ahsen hazihî’l-bedāyi‘

Olmaḡda neşāre pāş-ı eczā
Münşār-ı teḡābülāt-ı esmā

Her ḡaḡrı hezār luṭfi ḡāmil
Her zehri hezār şehdi şāmil

Her tākde sadd-ı hezār hoşe
Her hoşde de sadd-ı hezār tūşe

Hayretle olunca şāh-ı levlāk
Sebābe-gezā-yı mā'arefnāk

Sen kanda alursın ey leb-i pest
Dāmān-ı beyāna urmaĝa dest

Vasf-ı ezeli beyāna Őıĝmaz
Ol murĝ bu āŐiyāna Őıĝmaz

Ser halka-i enbiyā-yı mürsel
Hādi-i sünbül-i beni ekmel

Baĝsende-i kişver-i mualled
ŐāhenŐeh-i enbiyā Muammed

Ma'nā-yı kitāb-ı āsumāmī
MaŐūd-ı ĝiāb-ı kün-fekānī

Zih-bend-i kemān-ı āb-avseyn
BāzūĝeŐ-i abzateyn-i kevneyn

Sulān-ı serir li-ma'Allah
āk-efĝen-i ceyb-i sikke-i māh

Ser-saır-ı kitāb-ı ademiyyet
Memhūr-ı nigīn-i ĝātemiyyet

Sermāye-i hestī-i dü-‘ālem
Bādī-i mūkerremī-i ādem

Evvel güher-i hazāne-i rāz
Āhīr-res-i taht-gāh-ı i‘cāz

Bir şeb ki ‘ināyet-i ilāhī
Zeyn itmiş idi bu bārgāhı

Ah̄terle sipihr olub müzehheb
Zer-cāme ile şatardı kevkeb

Bu köhne serāy-ı ābnūsı
Giymişdi libāce-i ‘arūsı

s. 139

Şeb şalmış idi cihāna sāye
Meh yakmış idi çerāğ-ı pāye

Olmuşdı çerāğ-ı māh-ı enver
Meş‘al-geş-i kār-vān-ı ah̄ter

Olmuşdı o şām-ı cennet-āsā
Pür-neşve-i feyz-i heft mīnā

Āynine-i mihr olub şikeste
Dīvāre yapışdı ceste ceste

Olmuşdı o şām pertev-efşān
Her zerre bir āfitāb-ı rahşān

Ol Şeb gl-i bağ-zār-1 hesti
Sermāye-dih-i blend  pesti

Maĥbb-1 Ħdā Resl-1 Ekrem
Bādī-i vcd-1 her d ‘ālem

İtmişdi berāy-1 ‘ıyş-1 cānı
TeŐrīf-i serāy-1 mmhāni

Mjganları ire ĥvāb-1 Őīrīn
Olmışdı liĥāfe Ĉīn-i mŐkīn

Nāgāh iriŐb emīn-i ĥāzret
Neĥķād-1 resā’il-i risālet

Murę-1 melekt-1 lāne-i vaĥy
Hemrāz-1 blend-ĥāne-i vaĥy

Serdār-1 mela’ik-i muĥarreb
Cibrīl-i emīn ĥaber-ber-i Rab

eŐm-i d-cihān resl-i muĥtār
Āvāze-i perden oldı bīdār

eŐminden uunca tār-1 ĥvāb
Őāhin-i nigāhın itdi pertāb

Med virdi  kāmēt-i nigāha
Cibrīl irişdi bār-gāha

Cibril-i emîn çün itdi taqđım
Ber-kā‘ide hâkbūs-ı ta‘zīm

Ādabla itdi peyk-vārī
Teblīg-i selām-ı gerd gārī

Mālīde idüb yüzün türāba
Şu virdi hadiqa-i hıfāba

K‘ey neyyir-i āsmān-ı ihsān
Ey ruḥ-ı cihān ḥabīb-i Yezdān

Ey ḥāk-nişīn-i genc-i nāsūt
Teşrifiñe teşne bezm-i lāhūt

İqbālīñe tengdir bu ‘ālem
O bārgēh-i bülend-i süllem

Pāyiñe nişār için müretteb
Dürr ile toköz tabaḥ lebāleb

Şaf çekdi kudümüñe melekler
Raḥs eyledi şevkiñe felekler

Ey şāh-ı menaşşa-i nübüvvet
İtdi seni Ḥaḫḫ ḥuzūra da‘vet

Şal sūziş-i şevḫ-i ḫudsiyāne
Baş pāyiñi saḫ-ı lāmekāne

ıl serv-i behişte  arz-1 āmet
opsun serr-i sidreye ıyāmet

Hiç kimseniñ olmadı bu devlet
Bālāsına sāye başş-1  izzet

Bir kimseniñ olmadı bu mi rāc
Far-1 ser-i iftiārına tāc

Bu bārgēh olmadan m mehhed
Mas d bu leyledir m cerred

Hem  arş ola pāyb sa nā'il
Hem sen olasın kemāle vāřıl

Ey seyyid-i nāzenīn ıyām it
Ařā-yı muāřıda ırām it

Ol pādiřah-1 b lend-i ater
Oldı bu peyāmdan m beşşer

ondı serine h mā-yı devlet
Mest itdi m vīd-i bezm-i vuşlat

s. 140

Geldi o zaman ıyām-ı nāze
Mānende-i serv-i ihtizāze

Cibrīl-i sefir-i sidre peyrā
ekdi āna bir Bura-1 ra nā

Ammā ne Burak berķ-i hātif
Hem cünbüş-i nūr-ı çeşm-i hātif

Sīmāsı mişāl-i hūr-ı Rızvān
Ruhsārı mişāl-i rüy-ı insān

Şirīni-i hey'et-i nigehsüz
Ārāyiş-i hilķāti dil-firüz

A'zāsı mücevher ü müşşaḥ
Rānında iki per-i muraşşaḥ

Bir gūne idi o cüst ü Çālāk
Kim gerdine iremezdi idrāk

Eyyām-ı neşātdan sebük-rev
Mānende-i vişāl-i tiz pertev

İtmek dem ü şalde ne minnet
Reng-i ruḥ 'āşıķa ni sebķet

Sīmāb mişāli cūş iderdi
Mānende-i yemm hurūş iderdi

Reftār için urşa 'arşaya süm
Eylerdi ḥayālden taķaddüm

Pervāz için eyledikde perbāz
Cibril idi elḥaķ aña demsāz

Pāyile şeh-i felek nişimen
Çün çeşm-i rikābın itdi Rūşen

Aldıqda Burāq anuñ şemîmin
Būs itdi ‘inān kefi kerîmin

Cibrîl ü Burāq oldı yeksân
Dîde gibi müşterek şitābân

Evvel kâdiminde oldı peydâ
Envâr-ı harem-serây-ı aqşâ

Olduqda o servere nazâr-gâh
Pirâmen-i şahın-ı şahretu‘l-lâh

Nâgâh bulundı anda hâzır
Aqţâb evâ’ilü evâhir

Şâhân-ı kalem rev-i nübüvvet
Hükkâm-ı memâlik-i şeri‘yyet

Oldı o zaman şeh-i Tihâme
Ol subha-i lü’lüye imâme

Oldı şeh-i dîn penâh-ı ekmel
Tuğrâ-yı sütür-ı şaff-ı mürsel

Ya‘ni olub enbiyâ cemâ‘ât
Fağr-i Resül eyledi imâmet

Çün vaqt irişüb açıldı minhāc
Yerden göge naşb olındı mi'rac

Ol nūr-ı cihān řeh-i yegāne
‘Azm eyledi sūy-ı āsumāne

Bālāsna sürdi rāhüvārı
Tayy eyledi burc-ı bād ü nārı

Gerdün añā iřtirām kıldı
Bu ĥarķ ü o iltiyām kıldı

Anuñ k’ola cismi ruĥ-ı ihsām
Ĥa’il mi olur o cisme icrām

Bāz oldı der-i sipihr-i evvel
Yaķdı meh-i bedr o gence meş‘al

Pāyına sürüb yüz aldı kāmın
Pür eyledi řās-ı nātamāmın

Çarĥ-ı dü meh olunca vārīd
Meřķ itdi řenāsın ‘Ütarīd

Mānend-i ķalem idüb tekāpū
Şafha gibi sürdi pāyine rū

İrdikde üçünci āsumāne
Düşdi keff-i Zühre’den çeğāne

Oldı nefesi hicāb ile teng
Şermendelik itdi kāmetin çeng

s. 141

Oldı giderek o nūr-ı dīde
Çün fārem-i çarha resīde

Hacletle dönüb başı sipihriñ
Zerd oldı yüzi zavallı mihriñ

Çıkdıķda beşinci bārgāha
Mirriķ yüz urdı hāk-i rāha

Cānı ğam ile dehāne geldi
Tigin birağub āmāne geldi

Olduķda şeşem sipihre vāşıl
Bercīse sa‘ādet oldı hāşıl

Seccāde mişāli öpdi pāsın
‘Arz eyledi bendelik redāsın

Heftüm felek aldı çünki münzil
Hāl-i zuhal oldı hayli müşkil

Ruhsārına urmadı günāhın
Red itmedi ‘abdir ü siyāhın

İrdikçe sipihri-i sābişāne
Baş itdi fūrūğ-ı neyyirāne

Heštüm felek-i düvâzde-pâ
Kürsî-i muraşşa‘ dilârâ

İzhâr-ı niyâz idüb cülûsa
Çaddîni ħam itdi pây-bûsa

‘İķdin getürüb nişâr-ı pervîn
Nûr eyledi ħâki ‘anber-âgîn

Cevzâ kemerin idüb hediye
İtdi yine kendüye ‘aġiyye

Şevħ ile şevâbit oldı sâ’ir
Uçdı bu havada nesr-i ħâ’ir

Mîzân düşüb ol şeb ıztırâba
Yüz süri terâzu-yı rikâba

Urduħda rikâba farħdan çeng
Mîzân ile oldı olda hemseng

Olmaġa sezâ-yı ħabl-ı iġsân
Âb-ı raġın itdi Delv-i rîzân

Ĥaddin bilüb oldılar mü’eddeb
Ĥar çengle şulġa geldi ‘Aħreb

Cedyi getürüb sîmâk-ı râmîġ
Ziġ eyledi atı sa‘d-i zâyîġ

Şekvā-yı hamel geçince haddeden
Aldı anı pençe-i asedden

Genc-i ni'metden almağa kıt
Harc eyledi cümle fûlsini hüt

Āvāze-i zıkr-i kıdsiyān heb
Āğāze-i sünbüleydi ol şeb

Çün oldu şehin-şeh-i muqaddes
Ārāyiş-i bārgāh-ı atlas

Oldı oradan güzāre dergār
Mānend-i harir-i hoşterin-tār

Andan da geçince barq-ı vārı
Düşdi bün-i sidreye güzārı

Ammā ki ne sidre tāk-ı nüh-gāh
La'lın beden ü zümrüddin şah

Cüşişgede-i zülāl-i rahmet
Yenbu'ı çehār-ı cüy-ı cinnet

Bār-āver-i nev kıumāş-ı amāl
Menzilgeh-i kārvin-ı i'māl

Hem-sāye-i şahın-ı cāvidānī
Serhadd-i diyār-ı lā-mekānī

Ārāmgeh-i cenāb-ı Cibrīl
Mecrā-yı füyūz-ı vaḥy ü tenzīl

Olduḡda o şāh-ı taḡt-ı dīde
Menzil-geh-i sidreye resīde

Cibrīliñ o demde per ü bāli
Naḡş-ı ṡayyaranıdan oldu ḡalı

Düşdi orada zebūn ü ḡaste
Manende-i murġ-ı bāl-beste

s. 142 A‘zā-yı Buraḡ olub ḡavī süst
Ol ḡāpük ü cüst ḡaldı nā-cüst

Cibrīle didi Resūl-i Ekrem
Ey yār u birāder-i mükerrerem

İnşāf mıdır berīd-i da‘vet
Mihmānı ḡomaḡ esīr-i vaḡşet

Lāyık mı olub benimle hempā
Bunda ḡoyasın ḡarīb ü tenhā

Bu sözden olub emīn-i ḡazret
Vā-mānde-i pīḡ ü tāb-ı ḡaclet

Bāz itdi zebān ‘özr-i ḡvāhi
K’ey ḡayf-ı mükerrerem-i ilāhi

Bundan ilerü degil perīde
Senden ğayrı bir āferīde

Açsam perr ü bāli nīm parmaq
Ĥākister ide tecellī-i ĥaq

Bu sözde iken emīn ü server
Nāġāh açıldı başka bir der

Bir hevdec irişdi nāmı Refref
Gehvāre-i mihr-tāb-ı muzarref

Pervāze gelince dinse şāyān
Hem cünbüş-i mesned-i Süleymān

Ammā ki o kaṭṭ-ı rāh iderdi
Bu cānib-i ‘ilvīye giderdi

Āġūşa alub o cān-ı cānı
Ṭayy itdi ĥudūd-ı lāmekānı

Çün Refref ile o şāh-ı dilḥvāh
Ṭay itdi hezār-ı rāh-ı bī-rāh

Refref daĥı qaldı menzilinde
Baġlandı seffine sāḥilinde

Terk eyledi āşiyānı ‘anḳā
Ḳaşrını bıraḳdı lüb-i ma‘nā

Olduğda Resül vâşıl-ı ‘arş
‘Arş oldu ğubâr-ı pâyine fers

İtdi o hıdîv-i bende tıynet
Ber kâ‘ide secde-i tehiyyet

Hağ eyleyüb ihtirâm ü i‘zâz
İkrâm ile eyledi ser-efrâz

Ârâyiş-i bezm-i vuşlat oldu
Müstağrik-i nûr-ı vaħdet oldu

Vehhâb ü kerîm ü rab-ı mennân
Bezl itdi o deñlü luğf u ihsân

Kim havşala-i hesâba şığmaz
Zerrâtı nüh âsumâne şığmaz

Kağre irişüb yümm-i hayâta
Ĝarğ oldu tecelliyât-ı zâta

Müstağriğ olunca nûr-ı nûra
Sâye gibi vehm atıldı dûra

Hâdiş olıcağ kadîme vâşıl
Âşâr-ı hudûş oldu zâ‘il

Geçdi arada nice mağâlât
Heb hâric-i vüs‘at-ı mağûlât

Ol şöhbete nuṭḡ-ı hemdem olmaz
Ol ḫalvete kimse maḫrem olmaz

Bir kimse degil o sırdan āgāḫ
Bir kendü bilür anı bir Allah

Bu cümle ‘aṭā-yı cāvidānı
Heb ümmetiñ oldı armağānı

Kim var idi bir şeh-i yegāne
Fermānı revān idi cihāne

Sulṭān-ı cihān Ḥıdīv-i devrān
Şāhenşeh-i pāy-ı taḫt-ı Cürçān

Dārā-yı mülk-i sirişt-i ekrem
Nāmı gibi ṭab‘ı daḫı Ḥurrem

Ḥoş-ṭab‘ ü zarīf şūḫ-meşreb
Dānā-dil ü kāmil ü mü’eddeb

s. 143

Fāzıl-ter-i zümre-i selāṭīn
‘Ārif-ter-i ‘umde-i ḫavvaḫīn

Mānende-i ḫüsn-i emri cārī
Mānende-i ‘aşk-ı ḫükmi sārī

Dest-i keremi siḫāb-ı bārān
Her ḫaṭresi āb-rū-yı ‘ummān

Eylerdi ideydi aşd-1 taşh r
S 'at gibi arh  p y-1 zenc r

Ber-k 'ide resm-i p diş h 
B -hadd   hes b idi sip h 

Şaff-1 v zer s  silk-i lulu
Her birisi h v ce-i Aristo

Her biri m debbir-i zam ne
Her biri bir  şaf-1 yeg ne

Her biri em n-i genc-i tebd r
Her biri meh-i sipihr-i teşh r

M nende-i h ld-1 m lki ma' m r
N r ehli gibi 'ad s  ma h r

V reste ri'ayeti sitemden
 s de bil d  derd   gamdan

Genci d rr   g her ile meml 
Hem d  dil-i ş 'ir-i s h n-g 

Bir g ne idi keremde  l k
Şavm olmasa eylemezdi ims k

Yok memleketinde c y-1 h l 
Z hh d n  ola meger ki b l 

Mülkünde ğarīb olurdı rāhat
Ancağ görünürdi būme ğurbet

Yoğidi alem-revinde vīran
Alā dil-i ‘āşı olda pinhān

Mülkünde o deñlü zılm nā-yāb
Gūya Ramāzan’da bāde-i nāb

‘Aşırında yoğidi zār ü giryān
Dersin unuda meger ki şıbyān

Bezminde biri birine yekten
Kec baqmaz idi meger ki neyzen

‘Ahdinde yoğidi ‘ude-i dil
Olmasa mu‘ammeyāt-ı müşkil

‘Aşırında yoğidi āk sīne
Ha çekmese mühürken nigīne

Zeve o adar virirdi ruşat
Raaşsız olmaz idi sā‘at

Bağında hezār-ı nağme-perdāz
Bi-deff ki eylemezdi āvāz

Metrūk idi ālet-i şikence
ullanmaz idi tūfeng abanca

Şehrinde bulunmaz idi düzdān
Dil-düzdlük itmeseydi h̄vūbān

Şoymağa ider yoğidi aqdam
Olmasa vilāyetinde ḥammām

Kimse gezemezdi tīğ-i derdest
Yüz bulmasa ser-terāş-ı terdest

İtmezdi cihānda kimse bīdād
Qan dökmez idi meger ki feşşād

Kimse idemezdi zulme iqdām
Endühe meger şerāb-ı gülfām

Zevk ü tūrāb idi kār ü bāri
İşretle geçerdı rūzgārı

Geh sāz ü tūrāb gehi āgani
Eyyām-ı neşāt idi zemānı

Olmuşdı bir āfet-i mülk-zāt
Tūtī-i dil Hıdıve mir'āt

Şalmışdı cihāna mihr-veş nūr
Olmuşdı cihānda ḥüsni meşhūr

Devrinde cemāl-i māh-ı Ken'ān
Olmuşdı esīr-i çāh-ı Ken'ān

s. 144

Gül-gönce-i gülistân-ı ümmid
Meh-Pâre-i ‘âlem ismi Câvid

Ḳaddi elif-i şâhife-i râz
Müjgânı ḥadeng-i terkeş-i nâz

Giysû-yı siyâh-ı ‘anberîn târ
Sermâye-i ‘ömr-i ‘âşık-ı zâr

Tavsîf-i dü-zülfi pîç-der-pîç
Ta‘rif-i dehânı hiçdir hiç

Her gamze bir âşiyân-ı fitne
Her köşesi bir dükkân-ı fitne

Bîniye tayanmış iki ḥunhvâr
Bir bâlişe ser ḳomış dü bîmâr

Gül gibi dü naḳş-i gûşı güyâ
Sîm üzre urulmuş iki tamğa

Râh-ı şa‘şâ‘a baḳş-ı mihr-enver
Meh bâb-ı leṭâfetinde çâker

Leb-i fetḥa-i şerḥ-i maṭleb
Fem hey’et-i cezm-i âḥir-i leb

Bir ḥaḳḳa-i la‘l içinde memlû
Dendânları ḥurde şâf-ı lülü

Bir nūr inüb āsmān-ı serden
Adın omış ehl-i arf-i gerden

Mağzı görünürdi üstühvāndan
Fānusda řanki řem‘-i Rūřen

Ser-tā-be kadem temmevüc-i nūr
Andan ierüsi rāz-ı mestūr

Başsa nereye o şem‘-i meclis
Ol yerden olurdu reste nergis

Nāz ile olunca nerm reftār
Lağzide olurdu pāy-ı enzār

Olmuřdı ıdīv o řūa mā’il
Mukemter idi ‘alāa-i dil

Rūyın göremezse nīm sā‘at
Ardınca giderdi şabr ü řāat

Māni‘ bulunursa dest-būse
Alurdu leb-i nigehle būse

Ol řāh ile olmuř idi mūnīs
Bir rind-i cihān nedīm-i meclis

Leşker-keş-i řāh-rāh-ı tarİR
Dārā-yı serİR üsn-i ta‘bİR

Merğüle-tırāz rŭy-ı ʿirfān
Meşhŭr idi nāmı faħr-ı cŭrcān

Vefķŭ'l-maħal idi her peyāmı
Żarbŭ'l-meşel idi her kelāmı

Söylerdi ögüne tāze vü ter
Kim şı'rine teşne idi kevşer

Her mışra'ı-ı beyt-i dŭr-feşāni
Yekpāre-i müselleme-i me'āni

Neşrine benāt-ı na'ş bende
Pervine iderdi nazmı ħande

Mānende nüşħa-i mŭkerrem
El ūzre tutardı anı ʿālem

Olmuşdı anuñla şāh-ı Ĥurrem
Maħsŭd-ı mŭlŭk-ı mŭlk-i ʿālem

Bir şāh ile bir daħı ol āfet
Faħr ile müselleş idi şoħbet

Bir şeb ki meşā'il-i sitāre
İtmişdi dil-i şebi enāre

Emr eyledi şāh-ı şuħ-müşreb
Bir bezm-i mey itdiler müretteb

Bezme ʿaraḳ ü mey oldu rīzān
Zeyn itdi zemīni dürr ü mercān

Sāḳiniñ elinde cām-ı lebrīz
Reşk-efgen-i gülbīn gül-engīz

Ger dide idüb bünān nāzı
İtmekde idi piyāle bāzı

s. 145 Peymāneye baş egüb sebūlar
Rengīn söze girdi bezlegūlar

El-ķışsa o meclīs-i şahāne
Olmışdı behiştten nişāne

Maḥşūş o şūḥ-ı māh-pāre
Sāḳilik iderdi şehriyāne

Şāʿirde berāy-ı resm-i şöḥbet
Bulmuşdı şafā-yı ḳurbe ruḥşat

Oldı dili zevḳden güşāde
Çıḳdı başına buḥār-ı bāde

Geh cāme baḳardı gāh yāre
Ṭurmazdı nigāhı bir ḳarāre

ʿAşk ü mey ü dilber ü münādım
Esbāb-ı cünūn daḳı ne lāzım

Bulmuşdı şerābdan tebāhī
Esbāb tekellüfāt-ı şāhī

Virmişdi mizāc-ı hezle destūr
Terk-i edeb itseler de ma‘zūr

Peymāne-i ḥānde idi lebler
Rīzān idi mey gibi edibler

Şā‘ir daḥı mest olub şafādan
Kemter degil idi pādīşādan

Çeşmine gelüb şerāb-ı ‘işret
Cūş eyledi ṭab‘-ı şā‘iriyet

İtmişdi dil-i daḳıḳa-dāni
Cāvide ‘alāḳa-ı nihāni

Her ḳānde ki hūsn ola hüveydā
Seyrānına ṭab‘ ider teḳāzā

Her dil ki cemāle mā‘il olmaz
Nāḳış dinür aña kāmīl olmaz

Hūsn-i āyīne-i cemāl cāndır
Naḳḳaş-ı ḳaderden armaḡandır

Germ oldı o şām ḳünki şoḫbet
Gitdi aradan rūsūm-ı külfet

Hākister içinde nār-ı sevda
Oldı dil-i fahrdan hüveyda

Oldı dil-i fahra ol gül-endām
Mehtāb-ı kettān-ı şabr ü ārām

İtdürdi evrend-i hoş-nihāde
Küstaḥlıq irtikāb-ı bāde

Düz-dide nigāh idüb o māhe
Virürdi şu gülbin-i nigāhe

Az qaldı ki ide o la‘l-i ālī
Cevlān-geh-i büse lā-übālī

Ol şāh-ı memālik-i ma‘ārif
Aḥvāline fahırñ oldı vāqıf

Şāhın-i dü-dīdesi nihāni
Gözlerdi o şayd-ı nātüvāni

Gördi ki hevā-yı ḥüsn-i Cāvīd
İtmiş dil-i fahır lerce-i bīd

Pervāne iken cemāl-i yāre
Raḥm itdi o zār-ı dil-fikāre

‘Aşka kerem eyleyüb teğallüb
‘Aşq itdi mürüvvete teğallüb

Cūş itdi ‘aṭā-yı pādişāhı
Faḥre hibe eyledi o māhı

Şā‘ir göricek ‘aṭā-yı şāhı
Sürdi yire rû-yı ‘azar ḥvāhi

‘Arz itdi ki ey şeh-i yegāne
Çoḡdur o ḡumaş bu dükkāne

Ben ḡande bu ‘abd-ı ḡaşş ḡande
Bu devlete iḡtişāş ḡande

Ḥaddim degil ey şeh-i zemāne
Kim zeyn ola güher bu kāne

Bu ḡāk-i zelil-i kem-behāya
Şalmaḡ o hümā sezā mı sāye

s. 146

Geldi şehe ‘ār-ı naḡs-ı himmet
Zūr itdi muḡabbete ḡamiyyet

Didi anı saña itdim iḡsān
Teklîf-i rücū‘a yoḡdur imkân

En‘āmı şahan degil mecāzî
İḡsān-ı mülük olur mı bāzî

Amma ki bu vaż‘-ı serdi Cāvîd
Hiç şāhdan eylemezdi ümmîd

Hem serde buḥār-ı cām-ı şahba
Hem dilde melāl-i ruḥ-ı fersa

Ne rāh-ı Rūşen ne pāy-ı ārām
Dīvāneye döndi ol gülendām

Çün girdi bu şūrete hikāye
‘Azm eyledi şeh ḥarem-serāye

Amma bu tarafından ol süḥān-senc
Döndi bu maḥalde bulmuşa genc

Bīm-i şeh ile vişāl-i Cāvīd
Sermāye-i mevc bīm ü ümmīd

Tedḫiḳ-i ḥayāl-i şā‘irāne
Ḳoymadı server-i şādmāne

Aşḫāb-ı süḥandadır ḥaḳīḳat
Şā‘irde olur olursa ğayret

Elbette idüb ḥulūşun işbāt
Nān u nemeke ider mirā‘āt

Fikr itdi ki dāver-i cihān dest
Oldı bu gice temām sermest

İtdi eşer-i neşāṭ-bāde
Ḳalbi gibi destini güşāde

Ol neşve ile o mihr-i ruhsâr
Olmadı gözinde zerre miqdâr

Ferdâ olıcağ dem-i sehergâh
Evzâ'-ı şebânesinden âgâh

Elbette olur leb-i nedâmet
Engüşt-güzâ-yı şabr ü tākāt

Her şubh olur nigâhı şâhîñ
Gülcide-i gülşeni o mâhîñ

Ferdâ olıcak mişâl-i bülbül
Nadide bahar hayli o müşkül

Yâhud ola imtihân muradı
Bu vaz' ola sū-i hâle bâdi

Câ'ize ki girüb araya ğayret
Cünbise ola reg-i hamıyyet

Deryâ-yı muhabbet eyleyüb cüş
Lütf itdügin eyleye ferâmuş

Yâ unuda itdüğini ihsân
Yâhud ola luţfuna peşimân

Şâyed ola bu hayâle zâhib
Kim oldu lebâleb-i ecânib

‘İşmet o perīden oldı zā’ıl
Minba‘d abūli emr-i mūřkil

Red ile abūl idūb keřākeř
řāhıñ ola atırırı meřūř

Bir semte eke muabbet-i yār
Bir semte daı amiyyet-i ‘ār

Āır bu dū-āteř-i cihānsūz
Ola bir faıre ānmānsūz

Bu fikr ile faır-i ‘āıbet-bīn
Būnyād-ı ūlūřa virdi temkīn

Ol re’yi kim itmiş idi izmār
ūddām ũ avāřa itdi izhār

Anlar od olub bu ale ayrān
Olmişlar idi azīn ũ tersān

Tedbīrine faırıñ oldılar řād
Yekser didiler şad āferīn bād

Tatında meger ki taıt-ı cāhıñ
Ya‘ni ki serīr-i pādiřāhıñ

s. 147

Pinhān idi bir ‘amī-i serdāb
Kim āna degildi vehm-i rehyād

İtdikde mülük-ı meyl-i ʔāʕat
Eylerler idi girüb ʕibādet

Ḥüddām ü ḥavāş olub nigeḥbān
Faḥr itdi o şūḫı anda pinḥān

Ol zīr-i zemīne girdi Cāvīd
Gūyā ki ğurūba vardı ḥurşīd

Baş itdiler anda cāme ḥvābın
Başı ucuna ḫodılar ābın

Baḫdılar aña şemʕ-i kāfur
Ḥalvetiñde oldı ğarḫa-ı nūr

Faḥr itdi eliyle beste bābı
Sedd eyledi müdḫil-i ʕitābı

Gencüre idüb geleydi teslīm
Ḥuzzār-ı şehūdi itdi taḫdīm

Çün cümle umūrı itdi ikmāl
Meʕvāsına gitdi fāriğüʕl-bāl

Çün şubḫ nigāḥ-ı şāḥ-ı cürcān
Olduḫda leḫāfe çāk-ı müjgān

Eḫrāfa şalub şefīr-i enzār
Eylerdi tefahḫūs-ı riḫ-i yār

Her şubh ol âfetiñ likâsı
Olmuşdı nigâhınıñ ğıdâsı

Çün gördi ki yoq o mihr-i raşşân
Oldı gözin açmadan peşimân

Çün yogıdı bālişinde dil-dār
Memnūn idi olmasaydı bīdār

Bī-Yusuf olub serā-yı zindān
Her günci göründi beyt-i iḫzān

Çeşminde o hoş-terīn nişimen
Teng idi mişāl-i çeşm-i sūzen

Ebrūsı gerekir fetha-i ğam
Ruḫsārı tereş cebīni derhem

Düşdi ğam-ı fırkat ile ol şāh
Bir miḫnete kim nevzūbillāh

Ne ekl ü ne şurb ü ne tena'üm
Ne nuṭṭ ü ne ṭaḳāt-ı tekellüm

Ammā ki yine vaḳār-ı şāhī
İzhāre ḳomazdı dūd-ı āhı

Eyderdi nüfüfte āh-ı cāngāh
Ġayr olduĝın istemezdi āĝāh

Ne hāl ise hażm idüb o derdi
Ketm itdi lebinde āh-ı serdi

Bālā-yı serir-i izz ü cāha
‘Azm itdi veli ma‘āl-kerāha

Cem‘ oldı muḳarrebān-ı hażret
Erkān-ı mebānı-i sa‘ādet

Ber-kā‘ide yine faḫr-ı hoşgū
Ḳurbunda ḫıdivıñ urdı zānū

İtmekde iken ḫıdiv-i kāmil
Eṭvār-ı sebānedden teğāfil

Gencūr gelüb ḫuzūr-ı sāha
Miftāḫ-ı getürdi pişegāha

Aşlından olunca şāh-ı pürsān
‘Arz itdiler aşlını ehl-i dīvān

Ol re’yi ki faḫr itdi bünyād
Heb eylediler yegān yegān şād

Bir gūne şafādan oldı ḫurrem
Oldı yeñiden ḫıdiv-i ‘ālem

Bir gūne neşāta oldı demsāz
Az ḳaldı ki rūḫı ide pervāz

Faḫrîñ edebinden oldu sulṭān
Dil-beste añā hezār-ı çendān

Taḥsîn ü pesend idüb bu rāyı
Yerden göge eyledi du‘āyı

s. 148

Aḫzarına çün olındı fermān
Ḥeb oldu muḫarrebān şitābān

Miftāḥ ile feth olındı çün bāb
Bir gūne daḫı göründi serdāb

Naḫḫāş-ı şūr-nümā-yı ḳudret
Bir naḫş-ı ğarībe virdi şūret

İḫrācına ḳaşd iden o çehden
Ḥiss itmediler eşer o mehden

Āḫir anı bildiler k’o mehveş
Olmuş hedef-i ḫadeng-i āteş

Bir şem‘in olub şerārı efşān
Ne var ise itmiş anda sūzān

Ne āb ü ḳadeḫ ne cām-ı Cemşid
Ne bester ü bāliş ü ne Cāvīd

Mecmū‘ın idüb fenāya mülḫak
Bir tūde remād ḳalmış ancaḳ

Gitmiş güli gülistānı kalmış
Bülbül uçub āşiyānı kalmış

Bu vaq‘adan oldu ol cemā‘at
Hākīster-i dūdmān-ı hayret

Hünābe-i eşk irüb serāya
Düşdi yeñiden fiġān serāba

Eṭrāfa idüb fiġān sirāyet
Her gūşede kopardı bir kıyāmet

Çün gördi bu hāli faḥr-ı nākām
Maḥv oldu şu‘ūrı oldu sersām

Tedbīrin idüb şikeste taḳdīr
Dūd-ı dili oldu asmān-gīr

Şerminden olub helāke nezdik
‘Ālem nazarında oldu tārīk

Oldı bu ḥicāb ile o nālān
Āteş-zen-i sīne-i beyābān

Ārāmın idüb bu naḳş-ı yaġma
Şaḥralara düşdi bī-ser ü pā

Vākıf olıcaḳ bu hāle Hurrem
Hurremliği oldu ‘ayn-ı mātem

Ėam cāme-i şabırın eyleyüb çāk
Sāġar gibi çeşmi oldu nemnāk

Min-ba‘d bulub şalel dimāġı
Soyundu derunınıñ çerāġı

Devletden idüb firāġı tařmīm
Mülkün vekelāya itdi teslīm

Gāh almaġıçün řemīm-i yārı
Virdi o da şalvete řarārı

Ol fikr ile kim idüb ferāġat
Řallaķına eyleye ‘ibādet

Mānende-i şem‘ ola dā‘im
Gündüz řā‘im vü gice ķā‘im

Bu niyeti dilde itdi muķkem
Serdābe nüzül ķıldı Ėurrem

Her şeb getirüb şa‘ām ü ābın
Sedd eylediler kilīd-i bābın

NĀBĪ
ĤIKĀYE

Ĝazne'de Maḥmud ŧah-ı kām-kār
Olmuŧ iken pādiŧāh-ı nām-dār

Var idi bezminde anıñ bir nedim
Nāmı senā'yi ü mizācı ḥekīm

Olmuŧ idi baḥr-ı fūnūn iĉre nūn
Ḥikmet-i ṭab'ında Aristo zebūn

Ömrin idüb ŧarf ḥuŧūl-i 'ulūm
Olmuŧ idi ḥvāce-i 'ilm-i rūsūm

Bir nefes itmezdi anı ŧah-ı dūr
Aralıĝa girmese ḥvāb-ı ḥuzūr

s. 149 ŧabaḥ namazında gelüb ḥidmete
Nim-i ŧabān varır idi raḥata

'Adeti üzre yine vaḥt-i seḥer
İtmiŧ iken da'aye-i 'azm-i der

Ester yine ŧevḳ ile olub süvār
ŧāh-ı serābına iderken güzār

Bendeki ol dāye-i rāhvār
Eyledi bir güllḥan önünde ḳarār

Çün ŧikem-i esteri zaḥm-ı rikāb
Eyledi her çendeki pür-ḥūn nāb

Olmadı yek haṭveh-i cünbüş pedīd
Oldı Tütünlük’de aşılımış ḳadīd

Hādimi itdiyse ne deñlü ‘amel
Olmadı imkān ‘ubv-ı reh-i maḥal

‘Āciz olub ‘āḳıbet indi yire
Tā ki nedir aṣl-ı tevekkuf göre

Gördiği geçmiş yire zānūye dek
Çār-ı sūtūn ḳaşrına olmuş direk

Ester için ḳalbi olurken ḥazīn
Kendi daḫı oldı esīr-i zemīn

Dest-ḥūş-ı ḥayret iken nāgehān
Çeşmine oldı dirgüllḥen-i ‘ayān

Gördiği pür-tāb-ı semendir sıfāt
Hemser-i āteşgede sev mennāt

Bildi ki bir güllḥen-i dūzaḥ-ı mā’b
Çarḥ-ı esīr āña naḳar cūy-ı āb

Būy-ı bed ü tūde-i serḡin ü dūd
Eylemiş eṭrāfı Cehennem nemūd

Līk bir āteş dem-i ‘ıśı-i naḳar
Gūşesiniñ birini itmiş maḳar

Mest-i Һarābātı-ı nā-hoşyār
Nāmı anıñ gülҺeni-i lā-ya-Һvār

Dā'ire-i 'aқıldan olmuşdı kām
Āña ğıda olmuş idi lāy-ı Һām

Һam dibine ir gelicek miҺmalāt
Āña virirlerdi berā-yı zekāt

Rūz u şeb ol mest-i melāmetizde
İtmiş idi gülҺeni 'işretiñde

GülҺene қанда yaқışur naқl u cām
Köhne sefāl eyle çekerdi medām

Oldı senā'yi göricek deng ü lāl
Kendide Ester gibi āşüfte Һāl

Gördi hemān ol şeh-i 'āli-cenāb
Eyledi GülҺancı'ya böyle Һıţāb

Rağmına MaҺmud'unuñ ey hoş-Һışāl
Toldıra nūş eyleyelim bir sefāl

Didi aña gülҺeni ey nā-bihoş
Zevқıñı lāyıқı çek ol Һamūş

'Ārif ü ğāzi o şeh-i bī-bedel
Bu didiğñ lafza degildir maҺal

Ḥande ile didi o ser mest-nāz
Añladığıñ gibi degildir bu rāz

Dāver odur olmaya nefse zebūn
Olmaya ālūde-i dūnyā-yı dūn

Eyler idi ‘aqlı olaydı eger
Bar-ı cihān dağdağa senden güzer

Didi getür bir daḡı ol merdin
Rağmına pā-beste senā’yi begin

Didi yine gülḡeni ey ḡoş-nihād
‘Ālem ü fāzıldır o şāḡib-sedād

Aña ne lāyık bu maḡūle edā
Eyleme böyle saḡne-i ictirā

Didi yine ḡande ile ol faḡīr
‘Ālem vefā zulmidir ol nā-ḡabīr

s. 150

Eyleye dūnyā için ol bī-nevā
Kendi gibi bi meddetül-necā

Olmayacak ezen ḡudāvendigār
‘Āciz-i maḡlūḡuñ elinde ne var

İtmeyicek şāḡib-i sāye meded
Sāyene ḡadardır ideniñ vebed

Didi ki var kendiye şor bî-kezâf
Fazlına eyler mi o ad i'tirâf

Didi ki va ara deildir ba'îd
Gülğhen önüñde turur ol nâ-ümîd

Bâbın açub çıkdığı dem gülğheni
Gördi senâ'yi feserde teni

Perde-i sāmāni olub çāk çāk
Pāyi giriftār ü teni lerze nāk

Nāki uslağan refi'ül-cenāb
Gül içri girdügi itdi hııāb

Ĥal olunub rişte-i kayd-ı zemîn
Geldi huzura kodı hāke cebîn

Eyleyüb ol sāki-i feyz'ül-tefāt
Şundı hemān destine cām-ı memāt

Aldı senāyi çün anı itdi nūş
Ĥatre iken baħr olub itdi hūrūş

Yekser olub hālî' libās-ı şıfāt
Oldı ġarîk yümm-i envār-ı zāt

Resm-i enāniyyeti olub hebā
Buldı o bî-çāre beğādur fenā

Merd-i arābatdan aldı nazar
Eyledi ne aq-ı sipihri gūzer

Oldı miṣāl meh-i mūṣkin-i niķāb
Ĝarķa –i nur kerem-i āfitāb

Urdı mes-i nefsine bir kimyā
İtdi zerrīn sikke-i Őāha sezā

Oldı çü ma‘būdı eyle āṣinā
Ķalmadı maḥmūde zamīrinde cā

Böyledir işte nazar kā melān
Ĝurreyi engūr ider dürr-i zamān

Feyzi ider sengi ‘aķīk-i yūmn
Ķatre-i kimyāya bī-dürr-i ‘aden

Naķşı ider nā’il-i üç kemāl
Bir geh-i Kābeyi havās zelāl

Ekṣer olur zerrūh niŐin-i kemāl
Öyle arabātı-ı aŐüfte ḥāl

İtme nazar zāhir-i ef‘āline
Eyle nigeḥ bāṭın-ı aḥvāline

ĶaŐırda yoķ maĝardadır ser-kār
Seyretedir Őūrete yoķ i‘tibār

ALİ ŞİR NEVĀYĪ
HAMSE'SİNDEN

Ey felek öcidin ötüb rif'ati□
Ey uyku yaşdın çalınb növbeti□

Mülk-i Süleymān üze 'işret-i mümāy
Yaşınğa sālīma-yı gülā ga cez hümāy

Haq ki sālīb sāye-i ra'fet sa□a
Rūzı itib taht-ı hilāfet sa□a

Halknı alınıñda kılib nātüvān
Barçasığa eyladı hükümü□ revān

Hidmetinga ilini zebūn eyledi
Kadların eliniñde nigūn eyledi

Bil munı kim sin dağı birindensin
Köper ekidin 'āciz vāfiñdasın

Oldı ra'yet gele vesīn-i şabān
Ol şecer meşmeresin bağbān

s. 151 Koynı şabān esrāmāse ey bil
Aç yürilar ta'ma sīdver bāri bil

Bağmasa dühkān çemenin tün gün
Naql-terin anuñla qoruğan ötün
Burını dağı geledin devr kııl
Süpribān bağını ma'mūr kııl

Ėam bi seng ol gele menāfi‘ birür
Bağ-ı gül meyve-i nāfi‘ birür

Göz aç eger ĥod yār ise□ şinās
İş rüşin ile ānık dik kıyās

Kimni kişi kim se□a maĥkūm irür
Zulmü□a bī-çāre mazlūm irür

Gerçi ki yok şevket sermāyesi
Sindin irür artuğ anı□ pāyesi

Nige ki çün ĥaşr günü zü’lcelāl
Zālīm-i mazlūmını eyler su’āl

A□a ‘avz devrisi□e şermendelik
A□a bu yük lık si□e efgendelik

Anda neşāt ü si□e endūh u Ėam
Ol sinege andağ ki a□a sin bu dem

Her ni ĥatā kılganı□ olĖac ĥesāb
BolĖusı devr her biri□e yüz ‘azāb

Te□ri bu derdi□e devā eylemes
Uş bu cihetdin ki ĥaĖ Allah imes

Gerçe sinuğ ikene ĥaĖ elnās devr
Bağrını□ ara ĥancer elmas devr

ılmasa mazlūm gūnāhı bal
Duzah aradur vaanın mutaıl

‘Afvin ānı tutaması ūmidisin
Bil ki tamuğ ōtide cāvidisin

Kimge tiken birle ılıb sin sitiz
Urgusı devr gōksūnge yūz tię tiz

Kimige bolur bir űerri fā aa
Duzah ōti bolęusı pādā aa

Kimge bir rite yitūrdūng zamān
atlıa ol riteni bilgil yalān

ALİ űİR NEVĀYĪ
VĀI‘AT-Ī ‘ĪBRETNŪMĀ

űehler ara bile űıfat kim durur
Kim űeh-i gāzıga mūsellem durur

Anda ki gāzi űeh-i ferunde bat
Tāc alayn dib talaur irdi tat

Yüz iki yüzce kişi birle Kazak
Ki yiri hvarazam idi gahi avak

Naveki duşmen yuragin kan itib
Tigi adu basını parān itib

Bār idi zātıda sezā varlık
Kim a□a haq birdi cihāndarlık

Adl işigin ilge keřād eyledi
Taht öza olturdı dād eyledi

Tüzdi yüz ğularnı imāret bile
Zulmini def itti adālet bile

Bir gün idi seyirġa azmi derest
şifte zālı itegin tüti rest

Nāle ü efgān çekiban tertib āh
Didi ki ey řāh řerīat penāh

Qılıġum eger adl ise mer-i kevn
Sinik eyle da-vi-i şer-i bu kevn

şarş bu kim eyleme muħakkem itāb
Muħakkeme-i şer de birgil cevāb

şeh didi ger da-vi ise şanıma
şer-i ise muntehīdir devr canıma

Eylediler buldı çü bu nükte cürm

Qazı-ı İslām huzūrı ğa ‘azm

s. 152

İkisi çün yandaşıb olturdılar

Her sâri il hayret ile turdılar

Zāl didi kim Qazaq irgenda şāh

Tiğ çalıb kim çıkar irdi sipāh

Bār idi min tulğa ciger-gūşe‘-i

Bil cigerim mezer ‘ıydın hūşe‘-i

Bağım ara serv-i sehī şīve ol

Bilki korusuğ naqlim üze meyve ol

Şah kılıcı cigerim kıldı çāk

Ol cigerim pāresin itti helāk

Tiğ ile yarıb cigerim yanını

Yirge aqızdı cigerim qanını

İtti kazı gitür iki kavh

Ta kılayın hükümünü iştibāh

Didi ger iki tanuq itsem heves

Hem anyı□ oq ‘adlı inşāfı bes

Bile çü iki tanuq otgardı zāl

Boldı maqr-ı husrev-i ferhunde fāl

Qazı olub ‘adl harīmiga hāş

Qıldı revān hūkm-i deyt yā kıśāş

Şeh didi şer‘ itse bu yanglıĝ ada
Şer‘ niyi hūkmiĝa cānım fedā

Yaĝlıĝ ile baĝladı boynımı rest
Yüz hemyānı□ daĝı boynımı süst

Tiĝ birüb zālĝa bi-vehm ü bīm
Bir sārī daĝı tōküban genc-i sīm

Didi kıśāş eylesa□ alingedābaş
Sīmni al ger ĝarzukdur ma‘āş

Men idim ol emr de bī-iĝtiyār
Her ni sin itse□ mingani iĝtiyār

Tiĝni evvel ‘adl ile inşāf tünd
Zāl-i ĝazīn tişları dik qıldı tünd
Tüşti ayaĝıĝa bulub ‘azer ĝvāh
Didi ki ey ĝusrev-i encüm-i sipāh

Ger sektim qıldı fedā cān se□a
Min ĝārī cānı daĝı ĝurbān se□a

Mendīn eger boldı ‘inān ıztırāb
Luţf ile ‘afv it ki min oldum ĝarāb

Veh bunı izhār-ı ĝacālet bolur
Bunı diken luţf-ı ‘adālet bolur

Zāl giçib da'vî-i destânıdın
Yok ki oğul kanıdın öz cânıdın

Ṭurfe bu kim husrev-i 'ādil ānı
'Adl ile ol devrde eylāb ānı

Zālın encüm gibi sîm-i revān
Zāl-i felek dik kılıban nevcüvān

Sim göçüdin boluban sîmber
Ḥalk laqab eylāb āña zāl-i zer

ALĪ-ŞĪR NEVĀYĪ
FERHĀD Ü ŞĪRĪN

Bu bî-ḥodluq yolını□ hūş-mendi
Bolur bu nev'-i ma'nî naqs-ı bendi

Ki çün Ferhād'ını ol ḥayl-ı çālāk
Şeh allığa yitürdiler ṭarab-nāk

Bolub Ḥusrev ol işdin şādmāne
'Aṭā eyleb alargā ḥusrevāne

Didi mecnūnga saldılar ağır bend

İki ilgin kılib bend üzre peyvend

Mecânin dik muqayyed kıldı hâşıl

Barı a'zâsın aġlâl u selâsil

Buyurdı kim hakîm olub hem âġûş

Gitürdi nâ-tüvânını□ maġzma hûş

Közin çün açtı ol mecnûn-ı bî-h^vod

Ki bolmuş irdi Mecnûn dik muqayyed

s. 153

Başıda Husrev-âyîn bâr-gâhî

Turub eṡrâfıda ḡayl u sipâhı

Töride bâr-gehni□ bir biyik taḡt

Anı□ üstide bir şâh-ı cevân-bâḡt

Ayaġı astıda taḡt-ı Keyânî

Başı üstide tâc-ı ḡusrevânî

Ta'accüb birle anı□ sarı kbaķıb

Başını ırġatıp ilgini kaķıp

Yaķın bildi çü boldı fikret-endîş

Ki ni fi'l eylemiş çarḡ-ı cefâ-kîş

Edeb birle ḡayâ resmin kılib fâş

Burun indürdi meclis ehliġa baş

Şükûhıdın yitib Husrevġa taġyîr

Kılib 'ışķı otı kö□lige te'sîr

Unutı eylemekni atlı u b-dd
Aa baı b tekellm ıldı bnyd

Didi aydınsin ey Mecnn-1 gm-reh
Didi Mecnn vaandın ayda geh

Didi nidur saa lemde pe
Didi ı ire Mecnnlıg hemie

Didi bu idin olmas kesb-1 rz
Didi kesb olsa besdur ı sz

Didi kim ı otıdın di fesne
Didi kymey kii tapmas nine

Didi kim kymegii eyle malm
Didi andın irr ch ehli marm

Didi ay ağdın oldu ı ara mest
Didi rh irmes irdi tenqa peyvest

Didi bu ıdın inkr ılğl
Didi bu szdin istiğfr ılğl

Didi ga ni i kb ılur zr
Didi frat kni ı-1 bel-r

Didi ı ehlini nidur ayat
Didi val ire cnn iltifat

Didi kim dil-berîni di şîfâtın
Didi til ğayretidin tutmam atın

Didi vaşlıĝa barsin ârzû-mend
Didi barmin ħayâli birle ħorsend

Didi cānîni alsa la'li yâdı
Didi kim uşbudur cānım murâdı

Didi köksüni ger çāk itse bî-bāk
Didi kölüm tutay hem eyle dib çāk
Didi kölü fidâ kılsa cefâsı
Didi cānımnı hem eyley fidâsı

Didi bu 'ıŝk terki yaŝıraqdur
Didi bu şîve 'âŝıkdın yıraqdur

Didi al genc u qoy mihrin nişânî
Didi tofraĝğa birmen kîmyânı

Didi cānıĝa hicrân kîne-keşdur
Didi çün bar vaşl-ı yar ümmîdi hoşdur

Didi kim ŝehğa bolma ŝirket-endîş
Didi 'ıŝk içre taydur şâh u dervîş

Didi kişver birey kiç bu hevesdin
Didi bî-çâre kiç bu mültemesdin

Didi 'ıŝk içre qatli ħükmin itküm

Didi ʿiřkıda maqşudumğa yitküm

ALİ ŞİR NEVĀYĪ
LEYLĪ VÜ MECNŪN

Ey yahşı atı□ bile ser-āğāz
Encāmığa kim yeter her āğāz

Ey sindin olub huceste fercām
Āğāzının ʿaql tapmay encām

Ey ʿaqlığa fāyız-ı maʿānī
Bāqi-sen halk bāriçe fānī

s. 154

Ey yoq kılıban cihānı budu□
Yoqluqñı ʿadem kılıb vücudu□

Ey hüşnini dil-pezir kıyğan
İl gönglin aña esir kılğan

Ey ʿaşq otın iylagan cihansüz
Her bir şererini āsmānsüz

Ey ur t b ol otġa h nm nlar
Ni h n ve ni m n ki cism   c nlar

Ey kimni  ılıb periġa mecn n
EŞki susın a ızılıb ciġer ciġerh n

Ey her sarı kim  ılıb tecell 
Ol mazhar olub cih nda Leyl 

Bir g k gibi pesti m rtefi sin
Bil kim yir   g kke mu teri sin

Őun u   bil  t rt zıd muv fi 
H km    bile yetti g k mu tabı 

Her niga ki disam oŐşamas sin
Sindin o durursın o imas sin

Her ni sini disa r y-ı Ő hib
Ol sindin   sin arada ġ yılıb

Efl kġa sin Őit b birdi  
Enc mga bu nur u t b birdi  

G n y zini iyladı   m Őekkel
T n g zini iyladı   muka  hal

G l yafraġını hev ġa Őa tı  
Ėonca kerehin Őabadın a tı  

Gice a□a bolmasun dibān bīm
Birdi□ nergisğa meş'al-i sīm

Çün kökni kūsūf-ı zād kıldı□
Aynı□ gümüşin sevād kıldı□

Gāhi ki kesāfet itti mehtāb
Mihr altunun iyladı□ siyehtāb

Birdi□ çü cihetğa zīb ila fer
Başı üza tikdi□ altı gevher

‘Unşırını tüzük Serāy kıldı□
Dīvārını çār-dāy kıldı□

Giydüdü□ zīnet eylamekdin
Tokkuz hil‘at a□ga felekdin

Gök aţlası barı zerħal iti□
Encüm düridin mükellel iti□

Cismiara tügme tır ü nāhīd
İgnida tırāzı ay ħurşīd

Yok yok ki bu yetti cürm-i māvī
Anda yeti çābük semāvī

Kim pārçalarını gāfil itti□
Seyr ü ħareketğa şāğıl itti□

Aba çü bolarga at boldı

Ol tört hem ümmehât boldı

İlab bu ata anağa peyvend

Üç buldı aralarında ferzend

Her birini□ özgaça şifâtı

Hayvânı kâını nebâtı

Andağ çü tüzeldi ked-ğudâlık

Bu nev' oldı ata analık

Bir kimseğa tört eger taleb dür

Yetti ara tört bes 'aceb dür

Her meylğa tağdı□ ki zincir

Çıldı□ lağabın kazâ vü tağdır

Her şâh ki andan il hirâsân

Yok kılmak anı qaşı□da âsân

Yâ qaısı gedâ ki nânı yok toğ

Şâh itsâ□ anı kim aytğay yok

Bes 'âlim içinda eyladi□ çan

Bir loğma yutargâ yuttı mi□ çan

Bes câhil erür ki biğam u renc

Tökdü□ itekige mağzen ü genc

s. 155

Bu işdani bilsün il kemâhî

Ni irkânı hikmet-i ilâhî

Lîkin bu çaraf gö□ülke yoldur

Her ni kim eyladi□ iş oldur

Tabğanğa qanā‘at ol ki qılmas

Öz maşlaqatını sinca bilmas

Bizdin ni ki kilsa bī-cihetdür

Sindin ni ki bolsa maşhaqatdur

Dāyim qılıban su‘al-i verziş

Hvān-ı keremi□din āferiniş

Gündüz sa□a bir gedā-yı rūsī

Ḥurşiddin ilgide gedūsı

Tündür gehi□ga tilancı zengi

Egnida tirisüdür pelengi

Deryā sa□a t̄alib-i nevāle

Geştī kefida yiğaç piyāle

Mülkü□ iki bāğı iki ‘ālem

Sulṭanlık irür sa□a Müsellem

Bağı□ iki verdi mihr ile mah

Ni bağ ni verd Allah Allah

NĀME-İ LEYLĪ

Ol Tengri atı bila bu menşür

Kim birdi kö□ülka ‘aşqđın nūr

Urġaç mey-i ‘aşkıñı□ cilāsı
Ādemġa yetişdi ibtilāsı

Bir cür‘a ki çekti ol ciġer-ġūñ
Mest oldı ni mest belki mecnūñ

Ol mey bila ka kim ka kim birib behr
Telġ itti firāġdın ġatıp zehr

Birgenge müfaraġat belāsın
Yetkürdi muvāşalat sefāsın

Kim uşbu raġam ki naġş-ı çin-dür
Bir ġasteġa bir şikestedin-dür

Ya‘ni min-i zār u mübtelādın
Sa□a ki ġutulmadı□ belādın

Ey ‘aşġ otıbdın ġasım neçüksen
Ey bī-dil ü bī-kesim neçüksen

Ey bolġalı ‘aşġım içre medhūş
Bir cür‘a-i vaşl ġılmaġan nūş

Ey fūrġatım içre ger yaġıb taş
Mi□ taş yiban yaşurmayın baş
Ey hicrim otıda ger bolub kül
Her şu‘le görünüben anga gül

Ĥali□ ne dūrür firāġım içre
Fikri□ ni dūr işityāġım içre

Saçı□a yapışsa ḥār u ḥāşāk
Kim tartar iken birin birin pāk

Farqı□ ki imiş kuş āşyānı
Kim hürkütür irkan andın anı

Başı□ ki sipihr uşattı derhem
Kim bağlar iken alarğa merhem

Oltursa yüzü□e gerdi ḥvārı
Kim arıtur irken anı bārı

Cismi□ ki ḳanasa ğam taşıdın
Kim yur iken anı köz yaşıdın

Ḥarī ki kefiŋġa ba-durur irken
Kirpik bile kim çıkarur irken

Ḳum üzre yıķılsa cism-i zārı□
Kim bār ekin anda ğam-ġüsārı□

Her yan yügürürde zār bi-kes
Sāye□ sa□a hemreh irken bes
Tāġ içra ısıġ olsa ma' lūm
Sāye ḳılur irken üstü□e būm

s. 156

Ey kāş sipihr-i sebze-encüm
Birgey ma□a daġı ol tena'um

Kim tün ü ġün olġa min refiķı□
Yolsız yügürür de hem ṫarīķı□

Sin bolsa□ min cihānda mevcūd

Bolsa yana kāyināt nā-būd

Geh şābit ü geh cihānda seyyār

Yok dehr diyārı içra deyyār

Dil-ḥvāh ile ikimiz maʿāşı

Āyīn-ı vişāl-i bī-tehāşī

Meʾmen bedenimğa koynu□ olsa

Meskin eligimge boyu□ olsa

Geh egnime tekke kılsa başı□

Ṭavḳ-ı zeḳanımda olsa қаşı□

Geh yüzime bolsa yüzi□ ārām

Ağzı□a yetürse leplerim kām

Neyley ki sipihr-i herze-nāverd

Ḳıldı bu muradın mini ferd

Sening niçe kim gamı□ğa yok mehl

Çün ir kişi-sin bu sehl irür sehl

Her sarı uray dise□ teki□ni

Tutḳuçı tiken-dür iteki□ni

İtek Dağı pāy-bendi□ irmes

Devr-i zihi hem kendi□ irmes

Miskīn min-i zār-ı pāy-beste

Yok yok ki zaʿif-i pā-şikeste

Ni meyl-i sükûn ni ħad-i reftâr
Yüz kayd-ı belâ âra giriftâr

Bolmağ yüz elem üyide maĥbûs
Bir yan yana bir yan oldu nâmûs

Îr meslisi içre râĥ irür zîb
Ĥâtun kişige şalâĥ irür zîb

Bu miĥnet-i ‘aşğ-ı pîç-der-pîç
Nâmûs çü gitti barçası hîç

Perdesini ĝonçe eylese çāk
Berbât iter anı çarĥ-ı bî-bāk
Sin tartıban âh-ı âteş âlûd
Min ot yağıban çıkarmayın dūd

Her nice ĝamımdan âh çekti□
Nevfel bile kim sipâh çekti□

Ĥaylım yüzige belâ urub kâc
Ehl ĥaşemi□a bîm-i tarac

İsteb ata hem helâk cānım
Tökmek tileben ir üzre ĥānım

Min munça beliyyet içre ĥoş-dil
Kim yargâ kām bolsa ĥâşıl

Ger vâĥı‘a cüz helâk imestür

Yüz munça hem olsa bāk imestür

Mundağ Dağı didiler fesāne

Kim nevfel ile bolub yegāne

Çün cümlesi sarı köz salıbsen

Tolmağğa kızını söz salıbsen

Bolsun sa□a baht yār u yāver

Billāh sa□a tüşmedi bu bāver

Bolsa dağı çün sa□a irür kām

Ni kām sa□ga ma□a irür kām

Bağ içre koyub qademni bir gün

Körmiş idim ol şanemi bir gün

Hem hūb hem ilge mihr-bāndur

Niçe dise yaḥşığına cāndur

Yāver sa□a haq tebarek olsun

Bu ḥayr işi□ mübarek olsun

Bolsa□ niçe anı□ ile ḥurrem

Yād ile gehī bu ḥasteni hem

İnşafğa hem kenāre tutma

Bizni dağı bir yolu unutma

NĀME-İ MECNŪN

s. 157

Ol Te□ri atı bile bu nāme

Kim ‘aşq ilidin köterdi ḥāme

Ferdi ki yok evvel ibtidāsı
Ḥayyi ki yok āḥır intihāsı

Ṭağ balçığı üzre lāle urğan
Ḳum tofrağı üzre jāle urğan

Her kimni ki iyleben perī-rūy
Ṭa'n iylegan aḳa 'ādet ḥūy

Hicr imgakini ḳatıg yaratğan
Ġam şerbetini açı' yaratğan
'Aşḳ atıgā kimni köydürüb çum
Ma'şuḳıgā birmegen teraḥḥum

Ḳılğan niçe çāşıḳ olsa nā-şād
Ma'şuḳlık iḳtizāsı bī-dād

Ma'şuḳgā kim isib nesīmi
'Aşıḳ içige salıb ceḥīmi

Uş bu elem derūn-ı beyāni
Can gülşenide bağır nişāni

Mindin ki içim ḡamıḳda ḳandur
Saḳga ki ḡamıḳ tenimde cāndur

Ya'ni bu cünūn fesānesidin
Rüsvālık otı zebānesidin

Gül-ruḥlar arasında perīgā
Encüm ārā mihr-i ḥāveriḡa

Ni Һaddīm a□a du‘a digey min
Yüz medḥ bile şenā digey min

Medḥing digeli ҡanı ma□a til
Bolsa dey alur mu hem anı til

Kün vaşfını ҡılmaḥ āşķārā
Ḥuffāş titilge ҡayda yārā
Her niçe ki tilni çekti sevsen
Gül vaşfıda kildi lāl u elken

Ey kişver-i ḥüsn-i pādşāhı
Ḥüsn ehli bu kişveri□ sipāhı

Ey nāz u kirişme bāğıda verd
Ni vird-i bahār-ı nāz-perverd

Ey luṭf cihanın□ bahārı
Yüzünü□ bu bahar lalezārı

Ağzı□ ki ‘ademde bār idi güm
Eyler mü ‘ıyān anı tekellüm

Ḳaddi□ ҡılıban havā-yı reftār
Eyler mü cihān ilin giriftār

Nāz uyķusıdın açar mu sin köz
Yüz naz ile ilgedir müsın söz

Küyüng ara yoķ meni□ gibi ḥas

Hasdın Dağı qadr içide vā-pes

Bu irmiş irāde-i ilahı
Kim süprüni bilmes il kemāhı

Kim köz ki oyulğay irdi ey kâş
Ni köz ki kesilgey irdi bu baş
Ol ʿarız-ı dil-rübāğa tüşkey
Cān birle köñül belāğa tüşmüşkey

Fikr itsem idi bu nevʿ özümni
Kür itsem idi ikki gözümni

Min kim idim ü bu derd-i cāvid
Zerre başıda hevā-yı hürşid

Bî-vast yüzüñge bir nigāhım
Tüşkenge meniñ ni dür günāhım

Kim munça kelib belā başımğa
Yüz derd ü belā qara başımğa

Dīvāne bolub çıqıb cihāndın
Āvāre diyār u hān-māndın

s. 158 Her kün vaṭanım bir özge vādi
Her tün yana bir dīmen sevādi

Qum naṭʿı bolub meniñ serīrim
Kün qurşı bolub meniñ faṭīrim

At maa cibāl-i ullesidin
Ton maa sümüm-1 allesidin

Geh yār u muşāhibim ded ü dām
Geh tutma yalar bile hem ārām
ayretde vuuş-1 vasetimdin
Minetde uyūr-1 minetimdin

Endūh ü belā gümāndın artu
Za anca ki bolmas andın artu

Bir ūr maa ‘adem bolub cism
Kim aa vüçüd biriben ism

Bu za bile çü pūye ılıb
Örgemçi ınabıdın yaılıb

Köksümni ki tıg-i hier itib çāk
Kirib aşerāt içige bī-pāk

Köksüm içide cebin salıb şūr
Közüm evide vaan ılıb mūr

Bu nev atıgılı vū iriklik
Yadıdın olub maa tiriglik

Bu dem ki güher-nişār āme
TarİR itiben yitişti nāme

El faın ourda rū taptım
Her arfide yüz fütūh taptım

Likin iki söz idi muharrer
Kim cânıma saldı ot mükerrer
Evvel ki nazargâ boldı ma'lûm
Nevfel işi bolmış idi merķûm

Kim tartıb ikev sipâp-ı hûnrîz
Haylım sarı tiğ çektiñiz tîz

Allah Allah bu ni belâdur
Kimdir ki bu rişte ejdehâdur

Peşe kim ü fillik hayâli
Yâ murğa şirlik mecâli

Bu mundağ idi kim ol sipehbüd
Tigende mañ a sipâh itdi düd

Bilgeç ğam u nâtüvanğımını
‘Aşkıñ ara haste cânlığımını

Bolmış nefesi kaçımında sâkin
Sözler dağı dimiş olca mümkün

Min bir dem özümde min demi yok
Mundın ‘aceb ilge ‘âlemi yok

Söz içre çü kördüm ıztırâbın
Bilmeni didim anıñ cevâbın

Ol aldı mini üyge kitti

Ol yirge yetişti iş ki yitti
Çün kine vü qatlin aqladım rāst
Qıldım ni ki mümkün irdi der-ıvāst

Kim qınığa saldı ıançeri kın
Tuttı yanıban ütide teskin

Bolğanda füsün qılurğa hemdem
Üylenmek işin didi ikin hem

Ni aqladım iylegen ııqābın
Ni anı ki min didim cevābın

Köqlümdin olub hem irdi berbād
Nāmeql oquğandın eyledim yād

Qılmaq maqla mundaq işni mensüb
Tutğay mu mürüvvet ehli maıhbüb

Min munça bela çekib belāda
Sin böyle ıayāl ü müddeāda

Ni kim bitidin nitib qılād red
Ni qılsa qılur kim olsa bı-ıod

Ğavgā-yı cünūnga mübtelā-min
Başdın ayaqımğaça ıaıa-min

s. 159 Nāmeğā fidā köql közüm hem
Likin saqla bar bir sözüm hem
Nevfel sözi kim qılıb idiql ayb

Mindin imes irdi vāqı' ol rayb

Ol 'aşq cününü oldı ḥādīs

Sin 'aşq bile cünunğa bā'is

Üylenmek işi ki nisbet itti□

Bizge öz işi□ni töhmet itti□

Kim İbn-i Selām itib ḥayali□

Bilkim ṭama' eyleben vişāli□

Kö□lini atañ kılıb terāzī

Bolmuş ni ol istegenge rāzı

Sin rāzı irür imesni bilmen

Bilmes nima töhmetini kılman

Heyhey ne fesāneler bulur bu

Ḥāric ne terāneler bulur bu

Güyā sevdā yolumnı urdı

Hūşumnı cünün yeli savurdı

Bu sözde şu'ur imes şi'arım

Yok herze demekde ihtiyārım

Dīvāne-min ey perī-şıfat ḥūr

Ma'zūr-dur ol ki tutsa ma'zūr

Boldum çü seni□ ğamı□da nābūd

Nābudğa nükte kayda mevcūd

Yoknıñ ni sözi bolur hıñābı
Tutmaq gerek anı yok hısābı

Yokluk mañga ger urub durur yol
Sen yar bu yokğa bari yār ol

İkbāl ile baht yarın ol
Cānlar naqdi nişārın ol

Bu bezm-i ğam içre derd perverd
Bu nevf çiker sürūd-ı pür-derd

Kim nevfel üyidin ol ciger-ññ
Yañi ki ğarīb ğaste mecnñn

Çün bādiye sarı ğazm kıldı
Tañla ki ata anası bildi

Pes kim kiliben ulus uyātı
Kağ oldu ikisiniñ ğayātı

Yüzlendi atasığa ısıtmaq
Tir suynı cismidin aqıtmaq

Bister üze yattı derd birle
Issığ tir ü āh-ı serd birle
Köprek niçe kıldılar ğilācı
Şıñhatğa yüz urmadı mizācı

Çün yetti sürüş-ı āsumāñi
Tabşurdu vedi'atı nihānı

Yüzlendi abilea azāyī
Sū ehlia tūdi hāy hāyī

Bu vāıa ire nā-tüvān zāl
Andın ki diqeyleyler oldı bed-āl

Bir yandın oul am u ikenci
Bir yandın abuşa derd-i renci

Bes kim itti özin ni pāre
Yo irdi ayātıdın şümāre

A saın üzüb ki yilge birdi
Bir tar-ı zaifi cismi irdi

Anı daı günbed-i cefā-uş
Öz iftia iyledi hem-āuş

Ger olı firāı birle gitdi
Ni bolsa abuşasıa yitti

Tuttılar anı daı azāsın
Geydiler atı daı arasın

Mundın ki ni fi ıldı gerdün
Necd üzre abersiz irdi mecnün

s. 160 Bir kün aşıban başıa ayu
Gildi nefsi köziqe uyu

Çün közleri boldı raḫat-āميز
Körgözdi ḫayāl-i ūret-i engiz

Kim iki kebūter-i yegāne
Bir üyde çıḫardılar cevāne

Çün çıktı cevāneḡa per ü bāl
Çarḫ eyledi anı muḫtarib-ḫāl

Āşüfte bolub dimāḡ u rāyı
Bolmuş idi müddeti havāyi

Ata anadın tamām üzildi
Şahrāyı ḫayl ara ḫoşuldı

Ol ikisi giltürürge anı
Pervāz ile tuttılar havānı

Taptılar rām bolmadı ḫiç
Çü yay maḫām bolmadı ḫiç

Yandılar alar yekevele nevmīd
Kim boldı ‘ıyān belā-yı Cāvīd

Yoḫarıdın indi ki bürgüt
Ḳıldılar iki ḫamāmeni kūt
Çün vāḫı‘a körgüçi köz açtı
Közdin ḫanlıḡ sirişk saçtı

Çün istedi ol tüşiḡe ta‘bīr
Öz ḫalıḡa dal taptı bir bir

Bildi ki ata anası ölmüş
Hürşid-i hayâtı tîre bolmuş

Tağdın koyub eyledi kıoya meyl
Her kıolğa tüküp sirişkidin seyl

Ol yirgeçe iyleb âh u zârı
Kâm urdı haylını□ mezârı

Kıldı çü kıuburnı nezzâre
Boldı iki kıabr âşikâre

Tofraqlar ara ya□ı yasalğan
Ėam balçığıdın yüzi suvalğan

Çün kördi ata ana mezârın
Güyâ çaķın urdı cism-i zârın

Başığa savurdı anca tofraķ
Güyâ ki yıkıldı bu kühen tāk

Taş urmaķ ile ten-i nejendin
Güyâ ki ayırdı bend-i bendin

Çün çıktı figân-ı can-güdâzın
Mundaķ tükte nühüfte-râzın

Ki ey bâdiye ehli ercmendi
Kök taķığa himmeti□ kemendi

A‘rāb kirām-ı zīr-i desti
Min yitiben bārı Őikesti

Hem kölü olub ğamımda nāşād
Hem ‘arzi olub işimde berbād

Bu ğamda nitib tirig bolay vāy
‘Özrüni itil bile kolay vāy

Emri bile çünkı tutmadım yol
Ruhuğa niçük diyin bihil bol

Nā-kām ilemindin iyle toydu
Kim ğam tağın arķam üzre koydu

‘Afv iyle kerem bile ğünāhım
Ruħunı ğod iyle ‘özüvāhım

Taş üzre kılub tenini ser-küb
Müjganını eyleben zemīn rüb

Çün boldı vaţan anası ğūrı
Tüşti yana ‘ālem içre şūrı

Yerni teğiz itti eşkidin seyl
Balıkdın olub ğubūr-ı her-ğayl

Ķum üstide līk tāb-ı āhı
Öz cismini kıldı tābe māhı

Buğday kibi köksi üzre çākı

Ƙıldı anasığa mūye āgāz
Yüz dert ile boldı nevħa-perdāz

K'ey cānıma Ƙible Ƙible-i nūr
Müşküñ bolub imgegimde kāfūr

Cānım Ƙarabı közüm çerāğı
Köñlüm hūşı ħātırım ferāğı

Salıb saña ıztırāb her dem
Ka'bemni kılıb ħarāb her dem

Ka'bem bolmış meniñ ħarābım
Teñrige ni bolğusı cevābım

Cismiñ şadefide çerħ-i evbāş
Salğan imiş incü sağınıb taş
TuğƘandani bolğay olsam irdi
Tuğmağan ile tiñ olsam irdi

Her kün içiñe işimde Ƙayğū
Her kün köziñe ħarām uyğū

Uyğūñı ħarām itib fiğānım
Tınmay kiçe zār yığlağanım

Kündüz gice miñnetimde tınmay
İçmekni yimekni hem sağınmay

Ger loḡma-1 nān ki iyleben ḡūt
Andın ġaraḡı□ ma□a bolub sūt

Bu nev‘ ümmīd ile ki nā-gāh
Bolsa sa□a zāl-1 çarḡ kīn-ḡvāh

Miḡnet yükidin ḡadi□ ḡam itse
Çīn birli yüzü□ni derhem itse

Cismi□ga zārūret olsa bister
Başı□ daḡı bolsa tekye ister

Hem ḡam ḡad ile turub ḡaşı□ğa
Gerdūn kibi ivrülüb başı□ğa

Ḳul ya□lıḡ oḡulluḡu□nı ḡılsam
Oḡul kibi ḡulluḡu□nı ḡılsam

Çün boldı ‘ayān bu iş hemānā
Sin zār-1 za‘īf ü min tüvāna

Mundaḡda min le‘im-i müdbir
Bolmay nefesi başı□da ḡāzır

Şefḡat bile tutmayın ḡulu□nı
Köz birle süpürmeyin yolu□nı

Renci□ ten-i nā-tüvānḡa ḡoymay
Uşbu minnetni cānḡa ḡoymay

Yoḡkim ḡidmetliḡ iyledim köp

Kāfir-i ni‘metliĝ iyledim köp

Sindin tün ü kün cüdālĝ ittim

Bilmeslik ü bī-vefālĝ ittim

Derdi□ĝa ĥod itmedim devāyī

Bu turfe ki her nefes belāyī

Mindin sini nā-tüvāngā yitti

Kö□lü□ allımda cāngā yitti

Gūyā ki bu renc-i bi-kerāndın

Çıktı□ ĝam-ı renc ile cihāndın

Min herze-serāy-ı deşt-peymāy

Yoĝ kim mecnūn-ı bī-ser ü pāy

Ruhu□nı ki ravza-dur penāhı

Cennāt-ı na‘im-i cilvegāhı

Mindin bilsem ki şād imesdür

Özdin özüme bu zulm besdür

Bī-çāre-min özge niylegey-min

Derdimĝa ni çāre iylegey-min

Meşĝūf bu nev‘ sözünü dirge

Köb urdı sınıĝ başını yirge

Bu şafĝanı iylegen zerefşān

Söz bu şıfat itti gevherefşān

Kim tilbe ki bar idi nevāsız
Çün boldı atasız anasız

s. 162

Örteb idi anı yār dağı
Zam buldı bu ikki Zār Dağı

Hicrān birib irdi zehr-i kātıl
Ölgünçe bu sūg kıldı bismil

Derd üstiğe derdi çün uzaldı
Ol ğuristān içinde qaldı

Çün munça ğam u belā yıgıldı
Ol ğam-keş-i mübtelā yıkıldı

VEFĀT-I LEYLĪ

Ol vāqı‘alar ki dest birdi
Bilmiş idi kim sebep ol irdi

Bir miḥnet anı neĵend kıldı
Endūh otıĝa sipend kıldı

Yıĝlar idi bu fesāneni dib
Nevḥa bile bu terāneni dib

Kim iy kecrev sipihr-i ḥod-rāy
Zulmü□din vāy yüz bunān vāy

Cānımĝa tūmān sitem kıılır sin
Kö□lümge nāşib elem kıılırsın

Bir gülge niçe tapança urmaq
Ya fraqlarını üzüb savurmaq

Leylî-i za'îf-i bî-nevânı
Yüz derd ü belâğa mübtelânı

Öltürmek ile hem itmenin bes
Hicr otığa salmaq iyile kim has

Savrulğa siz iy revende eflāk
Quzgalğa siz iynücüm-ı bî-bāk
Cismimni qatîl kıldıqız la
Cânımni zelîl kıldıqız la

Buğday kibi niçe qavrulayın
Saman kibi niçe savrulayın

Cismim gerdin uçurdu âhım
İy çerh arımadı mu günâhım

Buzdı köklüm üyin şikenci
Ey çarh tükenmedi mü renci

Bu derd-i şikenc hem ma'adur
Yārım dağı renc hem ma'adur

A'ā ata ananı ğamıdur
Hem bu ma'ā hem anı ğamıdur

Leylî ki belā-yı fūrqati bar
İki Mecnūn'ca miḥneti bar

‘Ömr a□a ğalaṭ hevesdür āḫır
Cān terki ‘aceb imesdür āḫır

Çün nevḫası otı ḫaddın aştı
Cismiġa ḫarāreti tutaştı

Ol otdın ısıttı mihr-i gülçih
Andaḫ ki zevāl vaḫtinde mihr
Gül bergi tirdin oldı sīr-āb
Hem taptı ısıtma otıdın tāb

Tir suyu bile ‘arḫ-niṣīn gül
Ḥummā otı birle āteṣīn gül

Bār idi ana işidin āgeḫ
Çün ḫızını bu nev‘ kördi nāgeḫ

Nāgeḫ işi ıztırāb boldı
Gūyā cigeri kebāb boldı

Yıġlab ata ana bel eḫibbā
Başıġa kitürdiler eṭibbā

Köb boldı kuyaşını□ ıztırābı
Yüzde sarıġı tenide tābı

Yoḫ irdi mu‘ālecetde behbūd
Çün yetti ecel ‘ilāc ni sūd

Çün yetti bu nev‘ rūzgārı
Uçradı ḫazanġa nev-bahārı

s. 163

Açıldı kemend-i zülfidin táb
Cânlar boynıdın aldı ulláb

an yaş itti gülini tāze
Meşşāta-ı merg urdı gāze

Cezm itti ki kitmeki gerekdür
Cân terkini itmeki gerekdür

alvet aleb iyleben zamānı
l keşretıdın tapıb amānı

Öz allıa isteben anasın
'Arz itti nühüfte mācerāsın

K'ey cānıı olub miniı mekānım
Kim cānııa şada haste cānım

Rencimni özüıge aldıı asru
Derd ü elemima aldıı asru

Miı yıl hem eger tirig bolayın
'Özrüını til bile tolayın

āşşā ki gülüm azāna tüşti
Dey yili bu gül-sitāna tüşti

Bu dem ki irür maal-ı pedrūd
Kışşamnı yaşurmaımda yok sūd

Sin bildiñ ü iylediñ müdürā
Min imdi kıılır min āşkārā

Bir laħza ki tabşurub vedī‘at
Tofrağ sarı iylegüm ‘azīmet
Disem ki ‘azāğa kıılma ğıl meyl
Her sarı ağızma eşkdin seyl

Yir tutmağusı bu söz bilür min
Biz özge vaşiyyetiñ kıılır min

Kim tutma bu sūg ara ‘azā köb
Kiydürme ‘izārıñ a kıara köb

Tā mümkün özüñge şabrı yār it
Teskīn-i ü şekīb ihtiyār it

Teñri sañ a şabr yār kıılsun
Haylıñ üze pāydār kıılsun

Ger bolsa bu mātem āşkārā
Fehm itğüsı ehl-i kūh u şaħrā

Şek yoğ ki miniñ ğarīb zārım
Ĝam şāmıda tīre rūzigārım

Cismide hayāt-ı yādım olğan
Ölmekligi hayr-yādım olğan

Ki deşt üze seyr iteb şabā dik
Ger tağ üze çırmanur şadā dik

Bu söz kulağığa yitküsidür
Bu hādışeni işitküsidür
Mümkin ki kaçan bu rāz işitgeç
Bu kışsa-i cān-güdāz işitgeç

Rūhum sarı rūhı isteben yol
Öz kalıban iylegey tehī ol

Yā ol ki bu yan ‘azīmet itkey
‘Ömrüm küni dik başımğa yitkey

Özdin kiterib firāk cevrin
Gör güzgen ulusğa tavırın

Ṭofrağıma ṭofrağını katgay
Rūhın□ı mini□ sarı uzatgay

Cānsız boluban ten-i nizārı
Ṭofrāğ üze yatsa cism-i zārı

Zinhā ki iyleb ihtirāmın
Yanımda yasağa-siz maķāmın

Ol cism-i şerif ḥod irür pāk
Yaşı□ bile hem yusa□ imes bāk

Ḳoy kīne vü luṭf u mihr-i fen kıl
Cān perdesidin a□a kefen kıl

Çırma mini dāğı ol kefenğa

Bir cins kefen iki bedengä

Ferzendi□ iyla a□a esbāb

Ferzendi□ ile ıl anı hem-vāb

s. 164

ün rū ile rū taptı peyvend

Bir mehd ara yatur iki ferzend

Yumdı tüketi anasıa söz

Hem sözdin ü hem anasıdın köz

Cānın mecnūn sözide birdi

Hergiz leylī digil yo irdi

VEFĀT-I MECNŪN

Leylīa salı bu hāl-i tadīr

Mecnūn sözin iyley imdi tarīr

Yatmı idi ol ubūr iinde

‘Uryān ehl-i nüūr iinde

Gūristān ire cān-ı pākī

Gūr ehli kibi vücūd-ı hākī

Leylīa ü boldı nātūvānlı

Yıtı anı daı hāste-cānlı

Ma‘ū ü derd-nāk boldı

‘Aını daı helāk boldı

Anı□ bile bara hāl birle

Geh tüş bile geh hayāl birle
Geh pāk zamīri gāh hātif
Dildārıdın iyleb anı vāqıf

Ol künge diginçe kim perīveş
Boldı ecel ilgidin kadehveş

Dīvānede irdi pıç ile tāb
Titreb köñli niçük ki sım-āb

Kim yitti kulağıga hurūşı
Aytur idi bu haber sürūşı

K'iy derd ü belā sipāhıga şāh
‘Aşq ehli kaşıkda hāk-i dergāh

Hem kişver-i derd kahramānı
Hem zümre-i ‘aşq hükmrānı

‘Aşq ehliğa kulluğu hevesdür
Çopğıl ki yaturğa vaqt imesdür

Kim tüşti hazānga tāze bāğı
Ta yilige uçradı çerāğı

Bülbüllüğü olsa iyle pervāz
Pervāneliğini eyle āgāz

Yār oldı sefer işige meşgūf
Hemrehğa durur velik mevkūf
Dīvāne çü bildi kim nidür hāl

Gerçi teni irdi za'fdın nāl

Ƙaplan gibi sekridi yatağdan

Yā iyle ki kök ğazālı tağdın

Yüz urdı Ƙabīle sarı ħālī

Ağzıda terennüm vīšālī

Cān Ƙolğā tutub nišārlıƘğā

Sikrib özi cān-sipārlıƘğā

Hem eşk-i neşāt a□a yağın dik

Hem pūyede sikridi çağın dik

Mihri otı yaturub cihānı

Bel mihr kibi tutub cihānı

Ni kö□lide Ƙatldin hirāsı

Ni düşmenindi içinde pāsı

Çün yitti ol āstāngā başı

Kirdi üy içige bī-tāħāšī

Leylī Ƙılıban seferde niyyet

İylerde anasığā vaşiiyyet

Her nükte ki iyleben ğüzārīş

Mecnūn'nı Ƙılur idi sipārīş

Kim kirdi üy içre yār-ı cānı

Yok yok ki refīƘ-i cāvidānı

Bir birge nazār gūşād taptı
Hem bu vü hem ol murād taptı

s. 165

Cānānıġa ol fidā kılıb cān
Bu cān biriben niçük ki cānān

İl kirdi üy içre bî-şümāre
Mecnūn sarı kıldılar nezāre

Cismi yatıb irdi yirge maķrūn
Leylī bile barmış idi mecnūn

Ĥayret kılub ol ķabīleni lāl
Kim taptı vuķu^ç balmaġan ĥāl

Barı didiler bu iki ġam-nāk
Her şāyibe-i fesāddın pāk

Kim ‘ömrleride ‘aşķ-ı ķātil
Ķılmay nefesi alarnı ĥoşdil

Hicr içre kıyub remīde-cāndın
Armān bile bardılar cihāndın

Ķün rūĥlarıġadur nihānī
Cennetde vişāl-i cāvidānī

Nitgey ķoşulub iki beden hem
Gür olsa alarġa bir kefen hem

Vaşl oldı çü ruhlargâ hâşıl
Tofrağ tofrağğa oldı vâşıl

Hem şerh vaşiyetin kılıb yād
Barça bu fesānedin bolub şād

Bir naʿşğa saldılar ikevni
Cansız kilin ü ölüg küyevni

Kirdi iki cism bir kefenğa
Yok yok iki rûh bir bedenğa

Bir naʿş ara ol iki dilārām
Andağ idi kim dü-gāne bādām

Yok yok dime ānı iki dāne
Ol dāne imes idi dükāne

NEVĀYĪ
HEFT EVRENG'DEN

Allahül hamd kim yine iķbāl
Kevkeb-i bahtım itti farķ-ı fāl

Ṭālī‘-i sa‘d yarlık kıldı
Ḳalemim dir nişārlıĝ kıldı

Yalguzın yok ki derr-i ‘ummānı
Belki tülük-ı cevāhir kāni

Eyledi hūcre ‘azmi yatmak için
Gözlerim uyķudın ısıtmak için

Bir gühen burya ferāş irdi
Ma□a gūşe üzze tāş irdi

Bolĝaç ara megāhım uşbu ferāş
Uyķu isteb ķoyuldu tāş üye bāş

Uyķu itmey henüz gözge nüzül
Köñül olmay hayāldın ma‘zül

Cilve kıldı nażar fezā sinede
Nevm vāvıĝaķılıĝ ara sinede

Şūr u ĝavgada bir girūh keşir
Başlardı üzre bir bülend serir

Vuż‘ı ol tahtnıng mesmen olub
Ortasıda bir oña mesken olub

Başıda tac-ı salṭanat zāhir
Yüzida nūr-ı ma‘dalet bāhir

Yana ol taḥt-ı āsmān sāye
Ki aña bār idi sekiz pāye

Pāyeler üzre irdi sekiz burc
Her biri cemāl dirığa dürc

Dürclerda sekiz semīn gūher
Burclarda sekiz münir aḥter

Her birin bir ço yaş neşin itib
Burcunu ‘aksi birle rüşen itib

Maña ol taḥt gildi oturuda
Min ney uygāğ ideyim ney uyquda

s. 166 Müteḥḥir ki ney mişāl irkin
Maña sübüsmü ya ḥayāl irkin

Ki bir o gildi ol ṭarafdın tiz
Didi kāy nükte gūy-ı siḥr-i āmiz

Ḳop bir laḥza rence eyle ḳadem
Ki tiler şoḥbetiniñ ney şeh bir dem

Yana bir ḳız ihtimām eyleb
Yeti hem bu zamān ḥırām eyleb

Sürdi bu nükte şūh-1 siringū
Ki selāmınıñ didi sekiz bānā

Yetisi şāh kāmuraŋa ḥarem
Bir maḥbūb-1 mūnis ü hemdem

Nuṭqını eyledi kelām-1 āvar
Eyla kim burnağı peyām-1 āvar

Didi ey iki nükte gūy-1 faşīḥ
Nuṭqıñızda ḥavāş nuṭqı mesīḥ

Maña ol bu şāh atını dink
Yana sekiz peri şıfatını dink

Ta bilib ol sāri ḳadem urayın
Nükte sür sām ü ḳaf eyle süreyin

Didiler bu şeh-i bülend maḳām
Yeti iḳlīm şāhıdur Behrām

Ḥarem ehli yeti gül endāmı
Birisi dilber ü dil ārāmı

Bilgaç ol sūzını şāh mān oldım
Ḳoyuban ol sāri revān oldım

Çü yer öpdim şeh istedi öziga
Ḳadem urdım maṭı^c olub söziga

Sürettim taht pāyesıǵa cib̄n
Ança gördim ki ƙopdı taht niş̄n

Çıktı aǵuşıǵa naħasset mini
Ƙaçtı tekrār birle rest mini

Şāh birle ƙoçu şaǵucı birle
Hūblar hem eyleyiñ ucı birle

Şāh tutǵac ƙolumnı olturdı
Zerre ƙadrin ƙoyaşǵa yitgürdi

Nice didim yirim imas bu mekān
Tüşgeli ƙoymaƙ olmadı eskān

Bulmadı tüşmek ıztırāb bile
Sākin oldım tümān hicāb bile

Ƙoyaş elida zerre dik bī-tāb
Tetrābān cismim eyle kim sī-māb

Maña yüz tutdı şāh-ı ferzāne
Nükte-i āǵaz ƙıldı şāhāne

Kāy sūħan mülkin eylegen teşh̄ir
Nize-i gülüñ birle ʿālemḡir

Naẓm-ı kişver sitānı hem s̄n s̄n
Belki şāhibƙırānı hem s̄n s̄n

Buña tarihimiz beyān kıldıñ
Eylega aḥvālimiz ‘ayān kıldıñ

Özgelarhım yünüb bu işge alem
Eylediler bu dāstānını raam

Ney işitganını eyleban taşdı
ıldılar nazm itmegan taḥı

Çin dilanını kılmayın ma‘lūm
Nāme zımnıda kıldılar manzūm

SaOa nūbeş çüyeti sa‘y ittiO
ışşanıO arf arfıa yitdiO

Sin bu iş sıa çün bardıO
İski defterisi köb āḥtārdıO

Lā-cürm köb arīb oldı ‘ayān
Buña efsāne icrā taptı beyān

Yana bu kim alar kılurda raam
Fārsini meger ki irdi alem

Fārsi bilgan eyledi idrāk
Līk maḥrūm aldılar itrāk

s. 167 Min çü kıldım vedā‘ dar-ı urūr
İki miO yıl sipihr kıldı mūrūr

AytıO○○○○ munca dāsītān mindin
SaldıO il icrā köb nihān mindin

Atımsa uçmuş irdi āvāze
Anı yangı başdın eylediO tâze

Bolsa irdi miniO çağımda bu iş
Gencler eylegay idim baḥşış

Tā ki tüşti miniO ҡolumğa cihān
Қılmadım bir töpida genc-i nihān

Her ney iylegimga tüşti şarf ittim
Genc ü kān barça dehrdin gittim

Genc ҡoysam idi Feridūn'dıñ
Naқalar gümasām idi Kārun'dıñ

MaOa raḥat yitib bu çā' āndın
SaOa birgay idim serāğ āndın

Şāhlarkim görüb zamanda renc
Yer töbida ҡoyarlar irmiş genc

Ādemi bulmadı çü 'ālem ğayb
MaOa bu iş görünür irdi 'ayb
Gerçi sendin besi ḥacl devrmin
Şükriñiñ ayturdı menfa' devrmin

Biri bu kim bu nev' dirler ḥayl

Kim saOa yok imiş cihān ara meyl

Dehr işidin melāletiniñ bār imiş

Cāhidin şa‘b hāletiniñ bār imiş

Yok imiş cāh sārī pervāyıO

Malıdın mücenneb imiş rāyınıO

Her nigim dehr malı tapsa vücūd

Göziniñ alıda bār imiş merdūd

Neyime kim haţırınğa dilgeş imiş

SaOa kıлмақ rücu‘ anı hoş imiş

Yana bir bu iki devre-i eflāk

Ki vücūdımın kıldı türde-i hāk

AOa hem yetti şır şır bīdād

Eyla kim birdi bar çasın berbād

Çalması ‘ālem icra āşārım

Tūti yok hükümni yok u bārım

Līķ şāhı ki şeh nişān bolğay

Kef ihsānı dırefşān bolğay

Geh cihān ehli şerefrāzidür

İmdi ‘ālemde şāh-ı gāzidür

Sin aOa kim bu dem melāzım sin

Cān bile kulluġıġa cāzim sin

Şahlar kim cihān ara idiler
Dehr mülkide ked-ĥüdā idiler

Barıġa gerçi bār müşābeheti
MaOa köpra gidür münāsebeti

Biri ol cümleden şecā‘atdür
Şahġa bu iş ulug bazā‘atdür

Qıldı ĥaġān Çin diyārıma ‘azm
İstedim rü-be-rüy qılmaġ razm

Sipihim bî-vefālıġ eylediler
Barç mendin cüdālıġ eylediler

Mütaĥĥir bolub bu şüretdin
Özni çiktim bıraġ zarüretdin

AOa bardı il ü sipāhım hem
Qolıġa tüşti taĥt ü cāhım hem

Ol bārı ‘ālem üzre şāh oldı
MaOa her yer girizgāh oldı

‘Aġıbet baĥtınıO hedābetidin
Baĥt yok teOriniO ‘ınābeti din

AOa bir vaqt özimni yetgürdim

Kim o itgünce razm üçün peygam

Uçurub irdi başını tebgam

Yana ʿālem serāser oldı maOa

Rabʿ meskūn meseḥḥur oldı maOa

Şāh gāzıgahım bu ḥāl olmuş

Kim çü mülkiga intikāl olmuş

Çarḥdın uykuğa kalıb baḥtı

Tüşmüş aʿdāsı ilkiga taḥtı

Çerigi hem qoyub ʿad ü sigāyuz

Ozi qalganda bī-kes ü yalağuz

Az kişi birle bir taraf gitmiş

Ḥaşm başığa eylegaban yitmiş

Tapmış özgemi birle düşmenini

Eygelab tac ü mülk ü meskenini

Līk inşāf eger arada durur

Mendin anıO işi ziyāde durur

Ki min itim ol iş beyābanda

Likin ol şehir birle qurgānda

Yana ol kim ḥu runkı yaşamış

Dehr yađıġa runkı yaşamış

AOa dağı bu kām boldı naşıb

Dehr āra bağı eyledi tertıb

Tuferāđı müşk-i ‘anber sāra

Atı ‘ālem-āra cihān-āra

Yana bir bu ki eylemiş yeti şaşr

Her biri öz şağıda ziynet ‘aşr

Çemen ara ki bār aOa bir bāđ

Rūza bađıġa řasretidin dāđ

MaOa bolsa řazāne gir nābūd

AOa yođtur řazāne hod mevcūd

Bile řāhı ki munca řālātı

Ŧurfe važ‘ ü ‘aceb kemālātı

Şehler içre irür maOa mānend

Diy alurmın maOa irür ferzend

Ki cihān řehleriġa řāh olsun

Ta kıyāmet cihān penāh olsun

Sin ki alında bir gemİN şalsın

Bağıda şoş terāne bülbülsin

İmdi řāhınıġa di selāmını

Söngera mundāğ yitür peyāmını

Ki cihān kimse ka vefā kılmas

Şahlığ terkige gerā kılmas

Şeh ki miniñ yıl anıO Һayātıdur

‘Garaž öleganda yağşı atıdur

Yağşılık birle ger ҡalur atı

Bu irür mūcib mūbāhāti

Şah çün sözni mundağ itti tamām

Ol sikiz ser ü ҡadd sim-i endām

Hem ҡoyub Һamd ile şenā didiler

Mehd ‘aliğa kob du‘ā didiler

Göz açıb aOladım tūş irmiş bu

Göz yumub istedim yana uyqu

İSKENDERNĀME’DEN FİHRİS MŪLŪK FŪRS

Köp ittim tevariḥ oḫur sarı meyl

Hemānā ki bar irdiler tōrt ḫayl

Ki tārīḥ taḥrīrin itken raqam
Bitibdür alarnı mülük-ı ‘acem

Ki salmış durur imtidād zamān
Ḥavādiş ki ‘ām eylemiş āsumān

s. 169 Tevārīḥ vaż‘ıǵa bī-ḥād fütür
Ki andın bu fen içre bolmış kuşūr

Velī olca birgeyler andın ḥaber
Niżāmü’t-tevārīḥ devr mu‘teber

Qılıb özgeler birle taṭbīḳ hem
Bu ser-nāme fihristin ittim raqam

Bularnı ki şebt eyledim tört kısım
İşit imdi barıǵa tārīḥ-i ism

Burungıǵa kildi laqab pīş-dād
İkinci imişler keyānī-nihād

Üçünci ki eşkānī olǵay laqab
Yana birge sāsānī oldı laqab

Velī pīş-dād irdi on bir kişi
Burun salṭanat kildi bu qavm işi

Alar pīşivāsı keyümers-zād
Kim ol qoydı taḥt üzre āyīn-i dād

Tutub ger cihānnı esāsı anıO

Ded ü vaḥş çermi libāsi anıO

Yana bir cihāndar hūşeng idi
Ki zībende-i tāht u evreng idi

AOa yok ḥired-mendlik içre ḥad
Bitib nüşḥa-i cāvidānī ḥired

Çü ol bardı tehmüreş oldı pedīd
AOa bağladı ‘ālem ehli ümīd

Besī şehri ‘ālemde kıldı binā
Nişābūr u merv ü sipāhān yana

Yana sürdi cemşīd ‘ālemğa raḥş
Ki hem tahtgīr irdi hem tāk-baḥş

Ḥalāyıkğa köb yitkürüb intifā‘
Garīb emri köb eyledi iḥtirā‘

Yana dehr dārāsı zaḥḥāk idi
Ki il ḫanı tökmekke bī-bāk idi

Niçe kün işige körüdü şebāt
Barur çağ körüdü aOa asru bat

Ferīdün idi soOra āfāk-gīr
AOa barı āfāk fermān-peżīr

Başı üzre tāk-ı keyānī bolub

Direfşi anıO kād-yānī bolub

Minūçihir boldı velī-‘ahd aOa
Ki mesned idi bu kühen mehd aOa

Furāt arıgın ol revān eyledi
Şecer ikti vü büstān eyledi

Yana taptı nev-der cihāndın nevā
Cihān mülkige boldu fermān revā

Velī dehr kāmın revā kılmadı
AOa dağı ‘ālem vefā kılmadı

Yana şāhlıg kıldı efrāsyāb
Velī kıldı ĩrānnı zulmı ħarāb

Zamānıda ger irdi ābād kem
Anı koymadı çarĥ ābād hem

Bolub zāb tahmāsbnıO nevbeti
Felekdin ötüb çetriniO rif‘atı

Müsellem aOa irdi evreng ü tāc
Ki bağışladı yitti yıllıq ħarāc

Çü ‘ālem tehī boldı tohmāsbdın
Zamān zīb ü fer taptı gerşāsbdın

Felek tevsenin gerçi rām eyledi

Çü vaqt olıd ol hem hırām eyledi

Kitür sāķī ol cām-ı şemşid-sāz
Ki ķılğay cihāndın mini bī-niyāz

Çü yoķ şāhlıķ resmi agahlıķ
İrür meydin āgāhlıg şāhlıķ

Muğanni ‘acem içre tutğıl neğam
Sığur anda zıkr-i mülūk-ı ‘acem

Nevāyī ‘aceb yirge yitmiş sözüO
Ni ildür bular hād bilür sin özüO

s. 170 Edeb birle şāhāne sāğar somur
DimāğıO çü germ oldı efsāne sür

Birev kim bu söz eyledi ibtidā
Ķılur Fars tārīķi bu nev‘ edā

Kim irdi Keyānī ikinçi gürūh
Ki ‘ālemde irdi olardın şükūh

Bulardın burunğını bil Keyķubād
Ki irdi hıred-mend ü ‘ādil-nihād

Meger Rüstem ol vaqt idi nev-cevān
Ki boldı anıO allıda pehlevān

Yana tuttı kāvūs āfāķını
Ṭama⁶ eyledi çarķ-ı nüh ṭāķını

Sipeh-dārı gevderz irdi vü ṭūs
Siyāvuşğa yaruttı nār-ı mecūc

Yana boldı Keyḥusrev pāk-rāy
Cihān ehliğa rāy ile ked-ḥudāy

Sipeh-dār aOa ṭūs u gevderz ü gīv
Ferāmerz ile Rüstem u Zāl u Niv

Yana boldı luhrāsb mülk üzre şāh
Köbi belḥ irdi aOa taḥt-gāh

Yaķāndin aOa tīre boldı başar
Ki leşker-keşi boldı buḥtü'n-naşar

Yana mülk üze kıldı gurşāsb ḥüküm
Niçük kim kıllur irdi luhrāsb ḥüküm

Velī tuttu Zerdüşṭ āyīni ol
Mecūs oldı iste balar dīni ol

Yana mülk üze tuttı behmen ḳarār
Öçürdi zālālet otıdın şerār

Eger Zābilistān'ğa saldı fütūr
Velī beyt-i maḳdisğa birdi sürūr

Çü ol bardı mülkini birdi ḥudāy

ızıġa ki bar irdi atı h m y

  tevfi aOa boldı  m z-g r

Nie yıl aOa toqtadı r zg r

Vef  ılmay ol  alem- r ġa m lk

Yana m şte al oldu d r ġa m lk

eh  irdi ol p esi  adl u d d

Buyurdu cih n ehliġa inıy d

AnıO oġlı d r -yı D r  idi

Ki andın soO ol  alem- r  idi

Vez ri bolub  h ile ım-n k

AnıO aşdıdın boldı D r  hel k

Sikender ki gerd nġa ıktı liv 

AnıO  arıda boldı ferm n-rev 

Key n ler irdi bu touz kii

Ki ıktı alarnı felek gerdii

Ay ı mey-i dost-k n  kit r

Tola eyle c m-ı key n  kit r

Ki devr n ki  y ni olmu cef 

Ni keyġanı d r ġa eyler vef 

Nev y  mey i daġı bol reh-in s

Bu Őehlerdin it 6z iŐiOni kıyās

Mü'verriŐ ki yazdı mülük-ı 'acem

Bu yaOlıŐ ıılur dasitānı raŐam

Ki on toŐkuz irdi 6çünci mülük

Ki bar irdiler 'ālem iÇre mülük

Mülük-ı ũavāyif ki meşhür idür

Bulardur ki defterde mezkür irür

Ki İskender-i kārđān itti naşb

Melālik ara ħükmrān itti naşb

Alardın biri eşk-i dārā idi

Ki kök ũevketi āŐikārā idi

Nişe kün ıılıb ũulm yā 'adl u dād

Cihān mülkige eyleid ħayr-bād

Çü eŐkāl-i dārāŐa ıaldı cihān

Őılıb ũulmnı il közidin nihān

s. 171 Cihān eşk-i eŐkānŐa bolŐaŐ maŐām

Őuhūr itti 'İsī 'aleyhi's-selām

Çü Behrām-ı ũāpürŐa ıaldı dehr

Barı dehr ili 'addın taptı behr

BilāŐ İbn-i Behrām sürgeŐ semend

Felek burcığa muhkem itti kemend

Çü aldı cihân Hürmüz İbn-i Bilâş

‘Adâlet öter dehr âra kıldı fâş

Yana ners İbn-i Bilâş aldı taht

Niçe kün anı kâmrân itti baht

Yana kaldı fîrûz-ı hürmüzğa tâc

Öküş tâcverlerdin aldı harâc

Bilâş İbn-i Fîrûz çün bildi mülk

Tefâhur anıO ‘adlıdın saldı mülk

Yana husrev İbn-i Bilâş oldu şah

AOa yir yüzün tuttu hayl u sipâh

Yana şehliğ itti bilâş-ı bilâş

Kişige anıO birle bolımay talaş

Yana erdevân-ı Bilâş oldu tünd

AnıO tîğını hem felek kıldı künd

Yana erdevân İbn-i Eşķân olub

Zamâne anıO ğadrını hem qolub

Cihân aldı gevderz-i eşķân yana

AOa hem cefâ kıldı devrân yana

Yana şah-ı tîrî gevderz idi

Ki menzilgeh-i bu kühen merz idi

Yana boldı gevderz tiri uluğ
Anı hem zevāl eyledi kayguluğ

Yana tuttı ‘ālem yüzün erdevān
Ki çıktı anı çarḥ-i aḥzer-revān

Bularğa dağı bākī olmay ḥayāt
Felek mülkni birdi bat aldı bat

Kitür sākī ol sāğar-ı la’l-reng
AOa devride zāhir itmey direO

Çü yoğtur direngi felek cāmığa
KöOül koyma āğāz u encāmığa

Muğannī bu şehler ki çıktım tırāz
Alar yādığa nağme çik dil-nüvāz

Ki nağmeO bile bir qadeh nüş itey
Demī nüktedin tinli ḥāmūş itey

Nevāyī bu şehler ki kōrdi cihān
Bu kün barça tofrağ aradur nihān

Çü barığa ol yan ‘azīmet durur
Zamānī hoş olmaq gānīmet durur

Nevā-sāz-ı dihkān-ı āzer-perest
Bu nev’ itti söz riştesin tār-ı best

Ki törtünci hayl olsa şah irdiler
Felek-şadr u encüm-sipāh irdiler

Ki hālā ‘ademdür alarğa maşar
Yigirmi durur dağı tokşuz nefer

Biri erdeşir İbn-i Bābek idi
Ki ba‘zı il anı velī hem didi

Yana irdi şāpūr bin-i erdeşir
Ki şāhī idi kārđān ü dilir

Ol itti beķā mülki sarı hırām
Şoyub oğlı hürmüzni ķāyim-maķām

Yana tigdi Behrām-ı hürmüzğa tād
Cihān içre ‘adlıdın oldı revāc

Yana ķıldı Behrām-ı Behrām cehd
Ki dehr itti tāze anıO birle ‘ahd

Yana oğlığa dehr ara kām idi
Ki behrām-ı behrām-ı Behrām idi

Yana ķıldı nersini çarķ encümend
Hem aķır ‘adem sarı sürdi semend

s. 172 Yana Hürmüz-i nersī itti ğuluv
Ki ķadrı felekdin aşurdı ‘uluv

Yana yitti şāpūr-ı hürmüzğa zūr
Ki şaldı siphe birle ğalmağa şūr

Yana erdeşir bin-i hürmüzğa kevn
Yitişti çü ol tiOridin taptı ‘avn

Yana kıldı şāpūr-ı şāpūr kın
Ki āfāķ aOa boldı zır-nigın

Yana tüzdi behrām-ı şāpūr ceyš
Ki ilgiOe aldı tola cām-ı ‘ayş

Yana aldı Firaz bin-i yezd-i cerd
Cihānda kılib ‘adl u inşāf derd

Yana şeh Bilās İbn-i Firūz idi
‘Adālet bile ‘ālem-efrūz idi

Ķubād İbn-i Firūz hem tüzdi bezm
Ki kāķ iķre lıkin ķoyub kıldı ‘azm

Yana boldı cāmāsb-i kişversitān
Cihān boldı inşāfıdın būsitān

Çü taķt aldı Nūşirrevān-ı ķubād
Ol yitti yana dehr ara ‘adl u dād

Yana hürmüz İbn-i Anūşirevān
Kitürdi cihān cismi iķre revān

Çü pervîz-i hürmüzğa çarḡ oldı yār
Zamānıda şād oldı mülk ü diyār

Çü şirūye āgāz-ı kîn eyledi
‘Azîz ilni ḡvār u ḡzîz eyledi

Yana erdeşîr oldı çün ḡahrāmān
AnıO ḡahrıḡa ḡalmay ehl-i zamān

Yana kesrî-yi arsalān taptı fer
‘Adem mülkige ol hem itti maḡer

Yana kesrî oldı cihān dāveri
Ki gerdūndın ötti anıO efseri

Yana dehr-i tūrānnı ḡıldı ‘azîz
Ki nisbetde pervîzğa irdi ḡız

Cihān aldı pervîz-i Behrām hem
ḡolıḡa tutub tıḡ ile cām hem

Yana boldı azremî efser-perest
Kim ol taptı nūrān yirige nişest

Yana ferruḡ aldı cihān kişverin
Salıb ‘adl ara ḡab‘-ı dānişverin

Yana yezdcerd aldı mülk ü diyār
Ki dirler laḡabda anı şehriyār

Cihān mülkin öz milki kıldı gümān
Gümānı hemān irdi kitmek hemān

Çutuldı alar dehr āzārıdın
Kitib barı kıaldı cihān barıdın

Ayaqçı maOa cām-ı şāhāne tut
Tükengen sayı toldurub yana tut

Çü kitküm durur dehr bezmi kıalıb
Kitye bārī kāmınnı meydin alıb

Muğannī sürūd aytıban rūd tüz
Vefāsız cihān birle pedrūd tüz

Çü kitmeklik andın irür nā-güzir
Demī hōş-dil olmağ irür dil-pezir

Nevāyī bu yaOlığ imiş dehr işi
Vefā körmemiş hergiz andın kışi

Kışi budur kim unutsaO anı
Çü terkiO kıılır terk tutsaO anı

VAḤĪD MAḤTŪMĪ

HĪKĀYE

Var idi Bağdād'da bir kāmūrān
Ni'met ü haşmetle ferīd-i cihān

Māl-i firāvān ile meşhūr idi
İki gözi ṭab‘ı gibi kōr idi

Bir nice ḥuddām ṭutub dāmenin
Ṭolanaraḳ nicesi pīrāmenin

s. 173 Cerr için elde ṭabaḳ-ı sīm-i ḥām
Devr idüb esvāḳı gezerdi müdām

Yolda düçār olduḡı şahşa o gün
Dir idi bir aḳçe vir Allāh için

İdicek ol meblaḡı muḥsin-edā
Eñsesini aḳub iderdi recā

Rūm u ‘Acem olduḡı kesden düçār
Bir ‘Arabī sille-i çehre-figār

Eñsesini dögdürüb ol bī-ḥıred
Urmayanuñ aḳçesin eylerdi red

Bir kişi ḡāyet müte‘accib olub
Ḥikmetini bilmege ṭālib olub

Cerr için açduḡda kef-i iftiḳār
Ol kişi iḥsān idüb itdi firār
Ardına düşdi didi luṭf it yigit
İtdüḡüñ iḥsānı tamām it de git

Çün kerem itdi bize bī-şekk elüñ
Boynumuzuñ borcudur öpmek elüñ

Ehl-i kerem merdüm-i mümtâz iseñ
Aķçeñi al silleyi urmaz iseñ

Döndi Őitâb ile giderken źarîf
Didi ne virdüñ alamazsın ĥarîf

Ne aluram aķçeyi itseñ dilek
Ne ururam silleyi çekme emek

Maĥrem iderseñ beni esrâruña
Vaź-ı Őütür-gübre-i eťvâruña

Eyleyeyüm eñseñi bî-iĥtiyâr
Sille-i saĥt-ı sitemümle figâr

Ķâbil-i ketm olmaduğın bildi ĥâl
İtdi bu üslûb ile baŐt-ı maķâl

Didi ki sâbıķda baña ey civân
Yüz deve itmiŐdi ‘aťâ Müste‘ân

Anlara çün üstür-i mest-i felek
Nâķa-i Őâliĥ olamazdı kuçek

Ķafilenüñ germ-i revâcı idüm
Ya‘ni ki anlarla kirâcı idüm

Bâr çeküb anlar ile Őubĥ u Őâm
Eyler idüm ‘azm-i reh-i Mışr u Őâm

Eyler idüm lîk Hudâ'dan recâ
Kim baña hırmenle ide zer 'aṭâ

Keyl ile ölçerse zeri her ğanî
Bende bulına zehebün hırmeni

Eyler iken böyle hayâl-i muḥâl
Geldi hemân yanuma bir ehl-i ḥâl

Nūr-ı ruḥı çün meh-i eyyâm beyz
Dirler imiş nāmına DERVÎŞ FEYZ

Ma'rifeti nâ-mütenâhî imiş
Feyz-i deli feyz-i ilâhî imiş

Ḥâke nazâr eylese iksîr-vâr
Ḥâki idermiş zer-i ḥâliş-'ayâr

Virdi şad âdâb ile baña selâm
Nâḳalaruñ yüzine baḳdı tamâm

Güşuma geldi didi ey mürd-kâr
Yükledecek şunda bir az nesne var

Yüz deve yüklenmek olur ğâlibâ
Lîk refîḳ olmaya kimesne saña

Vaḳt-i 'iṣâ olmalıyuz kim be-der
Sâyemüz olmaya bize hem-sefer

Zaḥmet için itmez iseñ imtinā^ç
Nişfinı al her ne ise ol metā^ç

Ḳavl ü ḳasemlerle idüb üstüvār
Baña da hoş geldi bu ḳavl ü ḳarār

Döndi ṭama^ç itmemek için hemîn
Virdi baña bir nice kere yemîn

Ḳazma kürek cümle çuvāl u resen
Heb bile aldūḳ ne ise istenen

s. 174 Eyledük ol yüz deveyi bir ḳaṭar
İtdük o Dervîş ile ‘azm-i kenār

Yolda görenler bizi çün keh-keşān
Gice şaman uğrısı şandı hemān

Çünkü şehirden çıkub olduḳ revān
Ḳarşuda bir ġar görindi hemān

Ġar ḳapusına gelüb yek-sere
Nāḳaları cümle çökerdük yere

Şem^ç yaḳub ġāra ki itdük duḫūl
Eyledüm im‘ān-ı naḳar saġ u şol

Nesne yoḳ ol ġārda aşlā ‘iyān
Kîse-i müflis gibi ḫālî hemān

Feyze didüm nesne görünmez celî
Yüz deveye ğârı mı yükletmeli

Feyz didi cümle cihân gencdür
Hırş veli dideye bir rencdür

Dünyede her rence Cenâb-ı Hudâ
Luţf-ı ‘amîmiyle ğodı bir devâ

Yanuma gel kudret-i sübhâni gör
Şoñra bu ğâr içre ne var anı gör

Yanına varduğda o merd-i Hudâ
Oldı iki dîdeme de sürme-sâ

Kurta-i ğüş-ı dil ü cân it gözüm
Nazre-i evvelde ne gördi gözüm

Feyz ile mânend-i derûn-ı kirâm
Ĝâr zer-i sürh ile memlû tamâm

Çaldı hemân cüz’i k’olam şâd-merk
Ĝâr-ı teni nakd-i revân ide terk

Hvâb ola şâyed diyü çekdüm keder
Göz yumub açdum yine itdüm nazâr

Feyze baķub beht ile Mecnûn-mişâl
Beng yedüm mi diyü itdüm su’âl

Acıdı gördükde bu divāneyi
Ġayrı uzatma didi efsāneyi

İki kişi eyledük iqdām-ı tām
Yüz devenüñ yükini tutduğ tamām

‘Avdet idüb māl-i firāvān ile
Şehre gelürken ser ü sāmān ile

Nābız olub ırq-ı tama‘ ħod-be-ħod
Başladum itmeklige güft ü şünüd

Mālum iken cümle çuvāl u resen
Yüz şütür-i küh-beden bir de ben

Feyz ile yeksān ide yüz ħidmeti
Yüzde bir ikidir anuñ kısmeti

Yüz deveye yüklenecek bī-gümān
Ben ya kömürdür dir idüm yā şamān

Gerçi tama‘ itmemek için o dem
Ġaflet ile nice kez itdüm ħasem

Līk zer olduğını bilsem eger
Nişfına rāzī mı olurum meger

Mes’ele ma‘lūmumuz emr-i ħazā
Ġabn ki fāħiř ola viremez rızā

Tārik-i dünyā geçinür de-be-der
Dir tama‘ itme baña kendi ider

Feyz işidüb didi ki çekme ta‘ab
Bir pūle ben kıāni‘em ey bī-edeb

Yüz devede vir birini baña bes
Ġayrısı olsun saña āmāl res

Böyle diyüb şehre düḡül eyledük
Ḥāneme feyz ile nüzül eyledük

Şubḡ olıcak Feyz didi gideyüm
Aķçemi ḡıfz itmege yir ideyüm

Gündüz alub gitmede vardur ḡaḡar
Gice gelüb eylerem anı be-der

Ben ḡapuyı sedd idüb itdüm kıyām
Ḥavlıdaki ḡırmene virdüm nizām

s. 175 ḡırmen idüb yüz yüki dökdüm yere
Ḗaldurub anbara ḡodum yeksere

Ṭāli‘-i meymūnuma şükr eyledüm
Baht-ı hümayūnuma şükr eyledüm

Ḥumḡına Feyz’ün idicek i‘timād
Ol yüki de virmemek itdüm murād

Çün tağılıb hırmen-i rûz-ı divüm
Kil-i zerr-i mihri sipihr itdi güm

Çapuma geldi didi Feyz-i dilir
Bir deve yükü zer-i ma' hüdı vir

Ben didüm ey şeyh bu ne seyr ola
Vâkı' a gördüñse eger hayr ola

Çanğı deve çanğı çuvâl çanğı māl
Ne deve gördüm ne kuçek ne çuvāl

Hem didim ol mükhileyi vir baña
Bir zer-i sürh ideyüm ihsân saña

Nışfı ile bu gice iftâr kııl
Nışfına yarın bir ib al da aşııl

Çoynına lâ- havl okıyub şokdı el
Mükhileyi virdi baña ol maħal

İtmek için tecrübe küħli dürüst
İki gözüm sürmeledüm cüst cüst

Feyz-i nazardan beni dūr eyledi
Sürme iki gözümü kör eyledi

Destime bir aqçe koyub pür-sitiz
Eñseme bir sille yapışdurdı tiz

Didi beni ādem olan kes eşek
Hāḡ yolına varını virmek gerek

İncinüb ol merdüm-i perhîz-kār
Didi yūri baʿdezin ey nā-bekār

ʿAdet ide Hālîḡ-ı arz u semā
Sille ile zūll-i suʿālî saña

Ḳan aḡıdur dideden eşk-i nedem
Hāl budur işte o demdür bu dem

VAḤİD MAḤTŪMÎ

ŞEHRENGİZ'İNDEN

Şandalı zîb-i dāstān-ı ḡayāl

Ḳıṣṣa-ḡvān-ı bedîʿ-i ḡüsn ü cemāl

Şem‘i hüsne tamām olub enbāz
İtdi taqrīre söz ile āgāz

Bir zamān bu hayāl-bāz-ı kühen
Gösterüb şūret-i celāli vaţan

Mühre-i cismi çarĥ-ı nāfir-i cām
İtdi bāziçe-i yeddi eyyām

Geh def-i ʔa‘n çaldı gāh nefir
Dest ber-hemzen oldı mīr ü faķır

‘Arz idüb ĥādişāt şu‘belerin
Bende gösterdi ĥalka heb hünerin

Seyr idüb ĥālūmi refiķlerüm
Yār-ı şādıķlarum şefiķlerüm

Çāre-ĥvāhāne eyledükçe niyāz
Ĥande-i hezle itdiler āgāz

Budur ebnā-yı ‘ālemüñ kārı
Resm-i mensūĥdur vefākārı

Yoluña şanma cān virürler heb
Ĥīn-i ĥācetde yan virürler heb

Kāse-līs-i simāţ-ı iĥsānuñ
Olur ol demde düşmen-i cānuñ

Anları da ben eylemem ta‘yīb

Ecnebîdür degildür emr-i ğarîb

Gelicek merg pâyidâr olmaz

Âdeme kendi cânı yâr olmaz

‘Uçalâ heb bu kavle kıâ’ildür

Dost idinmek ziyâde müşkildür

s. 176

Hâşılı çünkü eyledi devrân

Beni seng-i felâhan-ı hicrân

Hemçü seyyâh-ı reh-neverd-i zâr

Devr idüb ‘âlemi diyâr diyâr

Çünkü Rûm iline güzâr itdüm

Yeñişehre gelüb karar itdüm

Nehr-i şehri görüb şafâ buldum

Bir iki tâze âşinâ buldum

Zahm-i dîrîn bulınca merhemler

Unudıldı biraz geçen demler

Her gice cem‘ olub nice yârân

Geh ğazel geh menâkıb-ı hûbân

Şubha dek zevk u şöhet eyler idük

Hâşılı def‘-ı vahşet eyler idük

Bir gice üç zarîf-i şifte-hâl

Sâ’ir aḥbâbı itdük istişkâl

Ėayriden bezmi ĥalvet itmiş idük
Bir perî-çehre da'vet itmiş idük

Nām-ı nāmısı Seyyid Aĥmed idi
şİve vü nāzda ser-āmed idi

Oldı gūlzār-ı bezme ol dilber
Ferah-āver miřāl-i ġonçe-i ter

Nigeh-i dīde-i kebūd-nümā
Gökden inmiř belā idi ġūyā

Eyler iken bu vechle taĥsīn
Didi ol ġonçe-leb ĥazīn ĥazīn

Ben kimim olam bu medĥe sezā
Benden aĥsen bulunmaya ĥāřā

Bunda řad řūĥ-ı mu'teber vardur
şehrümüzde daĥı neler vardur

Bā-ĥuřuř ol gūl-i riyāz-ı kemāl
Serv-i mevzūn-ı gūl-sitān-ı cemāl

şeh-levend-i yegāne-i devrān
Ėonçe-i gūlřen-i ĥayā Ořmān

Sūrĥ-pūř olsa lāle-veř mevzūn
Ėāmeti ola nīze-i gūlgūn

Medhe şâyân güzel odur ancak
İ'timād eylemez iseñ var bak

Seher ol şevk ile olub pūyān
Oldum ol māha dūrdan nigerān

Bir ruḥ-ı mihr-i iltima' görüb
Hırelendi gözüm şu'a' görüb

Gümüş āyine gibi sinesi aḳ
Gerdeni tıg-i berkdan berrāḳ

Ḥaṭṭ-ı yākūt-ı la'l-i raḥşānı
Revnaḳ-ārā-yı resm-i 'OSMĀNĪ

Mā-mezādan haber virüb rüşen
Eyledüm naḳl-i mācerā-yı kühen

Didi ey mest-i bāde-i dīdār
Beni medḥ itme eyle istiğfār

Rāgıb iseñ cemāl-i cānāne
Bir ṭarīḳı ile var Bedestāne

Bir ḳuzı vardur o me'vāde
Pederidür ÇOBAN VELĪ-ZĀDE

Nām nāmileri MUHAMMED'DÜR
Cümleden şehir içinde ser-ameddür

Oldı şehr içre ol mehûñ el-ân
Laķabı ŞADR-I A‘ZAM-I HÛBÂN

Sûz-ı medh ile cāna ol mehveş
Şaldı sūrāh-ı gūşdan āteş

Şevķ ile ‘azm idüb Bedestāne
Tālib oldum metā‘-ı cānāne

Görüb ol hōş-kumāş-ı ruhsārı
Oldı cān ile dil ħarīdārı

Aţlas-ı cism-i şāfınıñ gūyā
Tār u pūdıydı şan ħarīr-i zıyā

s. 177 Bāliş-i nāza yaşlanub ol māh
Gāh u bīgāh ider nihānī āh

Didüm ey gülbün-i niyāz-ı edeb
Ne hevādur bu ıztırāba sebeb

Didi rencūr-ı ‘aşķ-ı cānānam
Mübtelā-yı belā-yı hicrānam

Edeb olmasa māni‘-i ızhār
Eyler idüm saña hezār āzār
Nādım olur anı görüb zīrā
Beni ħüsn ile medħ iden şu‘arā

Bir midür hiç zıyāda şām u seħer

Germ-i Őebtāb u gevher-i hāver

Nāmı MONLĀ HÜSEYİN hoş ilhān

Hüsenü'l-hulķ hāfizü'l-Ķur'ān

Arnābūd-zādedür ol 'ālīŐān

Lāle olsa olurdı ismi sinān

Zahm-ı cān u dil ol püserdendür

Cümle feryādumuz cigerdendür

Nice Yūsufıaruñ ol mehpāre

İpligini çıkardı bāzāre

Oldı rüy ile Şan o la'l-i ter

Āyet-i Nūr u Sūre-i KeŐŐer

Münfehim Şafha-i ruħından hāŐ

Ma'ni-i niŐf-ı sūre-i ihlāŐ

Hüsnine Şavtı ne muvāfiķ olur

GūŐ idenler ķulaķdan 'āŐıķ olur

'Alem-efrāz-ı nāz olub o civān

Virdi Bayraklı Cāmi'e 'ünvān

ĀteŐ-endāz olur nüh-eflāke

Devr-hvāndur o ma'bed-i pāke

Cum'a gün var o mescid-i hūba

Eyle tevcih-i çeşm o maḥbūba

Muşhaf-ı ʿarızın kılub ezber
Āyet-i şunʿ-ı Ḥaḫḫa eyle nazār

Mescide cumʿa gün şitāb itdüm
Bir münāsib yir intiḫāb itdüm

Muʿtekif oldum oḫununca ezān
Cemʿ olub ḫalk ḫoldı çür erkān

Didi bir kimse nāsa nāzır oluñ
Āyet-i secde geldi ḫāzır oluñ

Gördüm ol şāh-ı kişver-i ḫūbı
Yeñişehrūñ güzide maḥbūbı

Secdeye vardı ḫāḫ-ı mescid ü bām
Ḳāmetine menāre itdi kıyām

Arḫasın virdi ḫalk mihrāba
Oldı kıble o Kaʿbe aşḫāba

Maḫfile itdi nāz ile teşrif
Bir de yanınca bir ʿābūs ḫarīf

Devr oḫumaḡa kıldı çün ki heves
Sūre-i Yūsuf oḫu didi o kes

Ḥīn-i tertilde didiler aña

Bu melekdür degil beşer hāşā

Çün ki itmām olındı emr-i namāz

İdüb ihlāş ile du‘ā vü niyāz

Müteferriķ olub cemā‘at-i ‘ām

Çaldı hāşān ile o şāh-ı benām

Sālifü’z-zıkr üç güzide civān

Hemdağı şadr-ı A‘zām-ı hūbān

Āşinālıķ idüb vesīle o dem

Geldiler yanuma o üç maḥrem

Da‘vet idüb o māh-sīmāyı

Hāle-i bezme alduķ ol ayı

Didüm ey dilber-i Mesīhā-leb

İde i‘cāz-ı hūsnüñ efzün Rab

Eyledüñ hūsn-i şavt ile hālā

Nice dil-mürde-i gamı iḥyā

s. 178

Göñül alçaqlıķı idüb nāgāh

Bezmümüz rüşen eyledüñ ey māh

Çuḫb-ı zātuñla kılduñ ey dildār

Cem‘ümüz vefķ-ı çār-ender-çār

Gülşen-i rüyuñuz gibi hürrem

Olamaz çār-bāğ-ı mülk-i ‘Acem

Yeñişehr-i Fenārda āyā
Çangı ‘aşık bu luḡfa oldı sezā

Dört yanın cāy ide ferīhu’l-bāl
Çār-bāliş-nişīn-i taḡt-ı cemāl

Ḥande-i şekkerīn idüb işār
Didi ol tūḡi-i şeker-güftār

Bu vilāyetde bir ‘amel vardur
Çorı nāmında bir maḡal vardur

‘Arḡa-i vaḡfdur berāy-ı şafā
Çaramonlu Çorısı dirler aña

‘Alem olmışdur ey hüner-māye
Çarşu Yağa diriz biz ol cāye

Çün bahār ola açıla ezhār
Sāyedār ola her dıraḡt-ı çenār

Şehr olur bir billūr-ten dilber
Çuşadur şehri nehr hem çü kemer

Çeker eşḡāşı eyleyüb teşhīr
Mevce-i āb-ı nehr olub zencīr

Öte yaḡaya geçmege muḡlak

urilur nehrũn ũstũne zevrāk

Nehr bir ũf destgāhı olur
Mekũgi zevrāk-ı sipāhi olur

Pĩr ũ Bernā bũtũn saĝĩr ũ kebĩr
Nice enbũh u mevĉĩz keſĩr

İttifāk ile ũlfet itmek iĉũn
Geĉer ol cāya ũhbet itmek iĉũn

O maĝal ĝalkā cāy-ı ũſretdũr
Yeñiſehir iĉre eski ũdetdũr

Germ olur hem ĉũ āhen-i tefte
ũhbet-i ĝalk anda bir hefte

Tāb-ı germādan olub āsũde
Sāye-i bĩde leb-i cũde

Āteſ-i ũrĩz ile her lebi mũl
İder orman kebābı nice gũnũl

Zĩver-i bezm-i ũns olur yer yer
Her dıraĝtuñ yanında yũz dilber

Şadef-i cāmeden olub ũryān
Atılır ũya yũz dũrr-i ĝalĝān

Sĩm-tenler miſāl-i pālũde

Ditreşürler yüze yüze şüde

Hâşılı didi vaş idüb o melek
Şabr kı l tā o vaqt-i hürreme dek

Saňa ol mevzu‘a delil olalum
Kesb-i zevk itmege kefil olalum

Likin ol şart ile ki bā-temyiz
Düzesin haqlarında şehrengiz

İsm-i nāmisi lālezār olsun
Ehl-i ‘irfāna yādigār olsun

Her güzelden tavassuť eyleyelüm
Bezmiyāne girüb virün diyelüm

Alalum saňa bir bahāne ile
İkişer buse ‘arifāne ile

Büse virmez biri bozarsa oyun
Boynumuz borcı bir kefil ü deyun

Dördi de pey virüb be-hükmi rızā
Hüccet-i nezri itdiler imzā

O mübārek maqardan āhir-i kār
Gitdi ol çār yār ben nāçār

Dördi de dilber-i muvafıkdur

Her biri digesine ‘aşıkdur

s. 179 Dimek olmaz birine alçakdur
Çār mezheb gibi ki heb haqdur

Hüsni dünyāda Ka‘be olsa eger
Rükn olurdu aña bu çār püser

Bir seher-i cem‘ oldılar ezhār
Yeñişehir-i çemende faşl-ı bahār

Bozılub narh-ı rāyic-i sermā
Bağlandı der-i dükān-ı şitā

Gül ü nergisle zeyn olub gülşen
Çıkdı eşnāf-ı çārsū-yı çemen

Pür idüb lāle cām-ı gül-rengi
Gonçe çāk itdi cāme-i tengi

Bīd-i Mecnūn’ı eyleyüb çārüb
Bāğı sildi süpürdi bād-ı cenüb

Gül-i handāne bülbül-i nālān
Eyledi kuşca cānını kurbān

Yeñişehr içre nāgehānı seher
Kopdı bir şūriş-i kıyāmet-eşer

Şan zuhūr eyledi bir emr-i mühim

Sūķ u bāzārda bī-ecma‘hüm

Her biri kendi ırıfetine bulub
Ya‘ni her fırķa bir cemā‘at olub

Ne ķadar var ise gürūh-ı ricāl
Çıķdılar ol mesīreye derhāl

Zevraķ ile o cem‘-i nā-maḥşūr
Nehr-i Kōstemden eylediler ‘ubūr

O fezā-yı behişt-āsāde
İdüb esbāb-ı zevķı āmāde

Encümen-sāz-ı ‘ıyş olub yer yer
Ḥaymeler ķurdılar felek-peyker

Nāgehān geldi üstüme ol dem
Sāye şaldı o çār-naḥl-i kerem

Didiler ey ğarīb-i şehr-i cihān
El-kerim ezā va‘d-i bi-ḥvān

İdelüm ‘azm faşl-ı ḥürremdür
Ķaramanlu Korısı bu demdür

Anda gör şun‘-ı pāk-i Yezdānı
Seyr ķıl ceyş-i cem‘-i ḥübānı

Oķuruz beste-i muşanna‘lar

Kārlar naqşlar murabbaʿlar

Ney gibi çün bu kavli gūş itdüm
Dem bu demdür didim hurūş itdüm

Oldum ol çār-nev-civāna celīs
Ki murabbaʿların idüb taḥmīs

Hvān-ı ʿıyşe dil urdı pençe-i kām
Kavli-i ḥams-i mübārek ile tamām

Nʿola reşk itse baña cümle beşer
Beşli bayrağı açmışum bu sefer

Varduğ ol cāy-ı cennet-āsāya
Başladuğ ʿālemi temāşāya

Deyr-i şahrā bütān ile tölmiş
Bir şanemzār-ı pür-belā olmuş

Dil düçār oldı cemʿ-i ḥübāna
Döndi pervāne-i çerāğāna

Didiler nām-ı nehr şehr içre
Yalı ḥamāmıdur bu dehr içre

Kanğı dilber girerse bu āba
Al iki buse müzd-i germābe

Ehl-i ḥüsne baḥane ne lāzımdur

Lütf-ı şāha bahā ne lāzımdur

Heb güzeller bu kavle rağıbdur

Cümle ifā-yı nezre t̄alibdür

Bir muqaddem girüb bu āba saña

İkişer buse idelüm i'tā

s. 180

Bizden evreng alub perī-rüyān

Çeksün el nāz u şiveden hūbān

Böyle diyüb ol çār-tāze civān

İttifaq ile oldılar 'üryān

Açılıb atlas-ı sefid-beden

Geçdi endāze-i nigāhumdan

Cüy-ı şeffāf u şāfa girdi bütān

Oldı güyā perīye şişe mekān

Şāf idi cū mişāl-i āyīne

Gümüş āyīne idi her sīne

Nehr-i şehri üzre nāfler girdāb

Oldı pistānlar o cūda habāb

Düşdi şeb-lerze-i muhabbete bīd

Ra'şedār oldı pençe-i hurşīd

Şuda reftārı her perī-rüyān

Yüregin oynadur idi cūyuñ

Āşinālarda çok hüner gördi
Çeşmi mähîlerüñ neler gördi

Eyledi şanki mevc-i nehr-i şafā
Nice girdāb-ı ser-nigün peydā

Çok giriş çıkış oynayub hūbān
Çıkdılar çünki cūydan ‘üryān

Büse-çîn oldum evvel ü āhîr
Şulu şeftālüler yedüm vāfir

Lîk bir serkeş-i ser-āmed-ğad
Virmeyüb büsem eyledi beni red

Didi ol serv-ğad sîm-endām
Kimüñ ola bu bü'l-‘aceb ħammām

Tāb yok āfitābdan ğayrı
Ğubbe görmem ħabābdan ğayrı

Ücret almak dilerse ħuddāmı
Söylesün bāri nām-ı ħammāmı

Didüm ey dilber-i cefā-girdār
Nāzdan fāriğ ol meded zinhār

Oldı bu cāy-ı dil-keşüñ zîrā

Nāmı Hammām-ı Kapudān Paşa

Orta şuffesidür zemīn-i cesīm

Heft-ħalvetdür aña heft-iķlīm

Nūh-felek nūh-ķıbābıdur gūyā

Camlardur aña nūcūm-ı semā

Resen-i ķubbedür ŗihāb-ı sefid

Ėavlııardur serilmiŗ ebr-i sefid

Rūz u ŗeb fūtıdur sefid ü siyāh

Zer-tılā iki ŗas mihr ile māh

Ėafes-i nār olub ufukla ŗafaķ

Bedr āyinedür hilāl ŗaraķ

Ben ki Maħtūmī-i Vaħīd-fenem

İŗte külħancıdan Ėamāmcı benem

Farz olur cismūñ eylemek taᗓhīr

Kirlendükçe ey ŗanem gel gir

Kereminden o āŗaf-ı sāmī

Baña bağıŗladı bu Ėammāmı

Ėāfız-ı dīn Muŗtafa Paŗa

ŗadr-ı cem-pāye Kapudan Paŗa

Geŗti-i dāniŗinde olsa celīs

Ġardiyān olamaz Murād Re'īs

Devr-i 'adlinde 'akd idüb ħil'at

Ateş āb ile oldı germ-ülfet

Nice baħrı-i āteşin zirā

Aldı qoynunda şaqladı deryā

Kimseden kimse itmez āh u enīn

Devr elinden meger VAĤĪD-İ ħazīn

Āşafā zīb-şadr-ı ma'delatā

Kām-baħşa sütüde-menqıbetā

Rāz-ı pinhānum ey kerīm-neseb

Cünki malūm-ı devletüñdür heb

s. 181 O sebebden cenābuñı bu faķır

İderem 'arz-ı ħāl ile tekdır

Dūr olub bezm-i kāmıdan nāgāh

Cur'a gibi ayaqda qaldum āh

Güher-i qadrüm eyleyüb pā-māl

Çarĥ-ı dūn itdi ziver-i ħalĥal

İderüm gāh u gah be-ye's ü ümīd

Kendi kendümle güft ü gūy şinīd

Raķqa ü Şām u Ka'be-i dehri

Ṭolaşub cāy idüb Yeñişehri

Altı yıldır ki zār u mehcūrum

Ġurbet ilde ‘ıyālden dūrum

Düşmenüm bilmem ‘özü idem her bār

Günehüm bilmem idem istiġfār

Günehüm çok Hudā bilür ammā

Ḳaḡı cürmüm belāsıdur bu belā

Bāb-ı tövbe olundı meyy-i münset

Ne günehdür ‘avf olunmaz ebed

Bā-ḡuşuş ey ḡidiv-i nādire-fen

O günāhı henüz ben bilmem

Ḳalbzenlik mi eyledüm bir ān

Yoḡsa yazdum mı sāḡte fermān

Ḳarem-i ehl-i ‘ırza mı girdüm

Düşmen-i dīne ḡal‘a virdüm

Öyle farz idülüm ne‘üzü bi-Rab

Ḳuluñ itdüm bu mel‘anetleri heb

İtmiş isemde cürm-i bī-pāyān

Degil isemde lāyık-ı iḡsān

Biñ benüm gibi müttehem bulunur

Ki Őefā'atle cürmi 'afv olunur

MuŐtafānuñ Őefā'ati ancak

Olur ehl-i kebā'ire mülhāk

Olmaz ise vesile merhāmete

Ma'Őiyet gibi tevbe ma'rifete

Nazm okumayayum kitāb ise de

Şi're ŐuĖl itmeyem Őevāb ise de

Qılmayam Fārisī luğatle 'amel

Abdest almadan yuyayum el

Ba'dazīn bende ideyim izhār

Vesaq-ı cehli Ėāze-i ruhsār

Cāhilem Türk-i merkeb-eqvāram

Har-ı lā-yefhem-i 'alef-ḥvāram

İderem zıkr olınsa İbn-i Kemāl

Cirid atmaq bilür mi diyü su'āl

Degilem ḥāşılı Benī Ādem

Şanki cündilerüñ biri de benem

SÜNBLZĀDE VEHBĪ

LUṬFİYYEDEN

Ey benim nür-ı dü-çeşm-i emelüm

Dürç-i dilde güherlī bedelüm

Pederāne sülhanım gūş idesin
Dür gibi gūşuña mengūş idesin

Var mıdır fā'idesi dünyāda
Diseler de saña Vehbī-zāde

İrş olur mı eb ü ceddüñ hüneri
İlmidür necl-i aşilüñ pederi

Enbiyā vārīşi olmuş 'ulemā
Añla kim bu ne verāset ne ğinā

Mālla ilmi müsāvī şanma
Mala raġbetle varub aldanma

Aġniyā müflis olur bir demde
Görmüşüz nicesini 'ālemde

s. 182 Māl bir nesneki çok düşmeni var
Yolını bekleyici rehzeni var

'İlm ile sīneñi eyle mālī
Şaқlasun mahzene herkes mālī

'Ulemā çekse de farza hūsrān
'İlmi sermāyesi bulmaz noқşān

Āteşe yansa cihan harқ olmaz
Қopsa tūfān şuya da ğarқ olmaz

Ceyr ile hâkim ü vâlî alamaz
Kalsa meydânda hırsız çalamaz

Kesr ü noqşân viremez bezl ü seref
Yoğdur anda haşar-ı mağv u telef

Böyle şarf ile olur mı efzûn
Yere geçsün hele māl-i Kārûn

Dâr-ı ‘uqbāya berāberce gider
Hem cihānda bırağur nice eşer

Şanma taşşîl-i fûnûn ola cünûm
Bu sözi söylemez illā Mecnûn

Kîmiyâ fażl u hünerdür ancak
İstemez külfet-i ‘ağd-i zîbağ

‘Ulemā heb işin altun eyler
Kîmiyāger cigerin hûn eyler

Ehl-i ‘ilme zer ü zîver ruğ-i zerd
Yüklenür māl eşegi şirtına derd

‘Ālîm-i fāsîğ olundı tercîğ
Cāhil-i ‘ābide bā-naş-ı şarîğ

Evveli sa‘y ü şoñı mevhibedür
Kulına cānib-i Hağdan hibedür

Hvaceñe eyle be-gāyet ta‘zîm

Hakḳ-ı üstâd ‘aceb emr-i ‘azîm

Harf-i pür-nükte-i “men ‘allemeni”

Añladur kıldığını bende seni

Ḳayd-ı miḥnetden olur âzâde

Dâ‘imâ ḳulluḳ iden üstâde

Hvâceye her kim iderse âzâr

Görmedük aldığını berḥurdâr

Ṭâlibe ḥayr-ı du‘â-yı üstâd

Dü-cihanda sebep-i neyl-i murâd

‘İlm-i tefsîr ü eḥādîs ü vâşûl

Âdemi cennete eyler mevşûl

Fıḳh ise baḥr-i ‘amîḳ-i ‘irfân

Vardur anda güher-i bî-pâyân

‘İlm-i ebdân aña hem tev’emdür

Belki andan daḫi çok aḳdemdür

Çün şaḫîḫ olmayıcaḳ aşl-ı vücūd

‘İlme bezl eyleyemezsin mechūd

‘İlm-i ṭıbbâ ide gör kim diḳḳat

Olasın ḳâdir-i ḥıfz-ı şıḫḫat

Oḳu üslûb-ı ḥekîm üzre hemân

Fenn-i teşrihe de eyle im'ân

Kalmadı şimdi tabib-i hâzık

Öldürür halkı gidiler yazık

İktizâ itse tedâvî vü 'ilâc

Olma öyle cühelâya muhtâc

İtme anuñla velî kesb-i ma'âş

Hastalar mâlı için çekme telâş

Kendi derdin bırağub da âdem

Ne belâ gayriye sürmek merhem

Lîk ol fenni iderken taşşıl

Eyleme kavlı-i hekimî te'vîl

Gizlidür hikmet-i Rabb-i müte'âl

Hükemâ sözleridür vehm ü hayâl

Görinür gerçi muvâfiq 'aqla

Ekseri lîk muhâlif-i naqla

Felsefiyyâta tevağğul itme

Rûz u şeb anı te'emmül itme

s. 183

Felekiyyât ü tabi'iyâtı

İnfi'âl ü kem ü keyfiyyâtı

Oğuyub ben dağı keşf itmiş idüm

Felsefî meslegine gitmiş idüm

Cümle bürhânlarıdır nâ-mevsûk

Ḥikmet-i Ḥâlıkı bilmez maḥlûk

Anı ne şâhib-i Kânun añlar

Ne Aristö ne Felâton anlar

Manṭıka eyle velîkin iqdâm

Ḥalṭ ider diñleme kim dirse ḥarâm

Ḥadd-i zâtında odur fenn-i daḳîk

Ki ider ṭâlibin ehl-i taḥḳîk

Nef'idür ḥaşılı bî-ḥadd ü kıyâs

Bil netîce anı her 'ilme esâs

Çıkarurlar senede bir taḳvîm

Olma sen ṭâlib-i 'ilm-i tencîm

Recm-i ğayb itdigiçün ehl-i nücüm

Oldı mânend-i şeyâṭîn mercüm

Ekşeri sözleridür kizb-i şariḥ

Ne 'amel biñde biri çıksa şaḥîḥ

Nice menḥüse ider nisbet-i sa'd

Kizbi taşdıḳ olunur mı minba'd

Şâhid-i ḥâli degil mi Bârî

Anlaruñ zāhir olan idbārı

Çok müneccim bilürüm bî-peyvend

Yıldıza aqçe için atdı kemend

İtmedi mevt-i Hülāgūyı ‘ıyān

Zāyice sāzi-i zīç-i ilhān

Qaldı hayretde görüb H̄vāce Naşır

Gördi kim perdelidür çeşm-i başır

Bū-Sa‘īd itmiş idi nice zamān

Raşad-ārāyī-i zīc-i Gürgān

Bilmedi kâtilini yanında

Zahmi kâr itmeyicek cānında

Bi’-şehzāde bilürüz ‘ālem-i ğayb

Rabb-ı ‘allāmdur ancaq lā-reyb

Şūret-i hāl-i husūf ile kūsūf

Olur ednī ‘amel ile mekşūf

Anı zanneyleme bir emr-i ‘azīm

O hesābı saña itdüm tefhīm

Sihr için Tebbet-i vārān oquma

Ruqye-hvānlık ile efsūn oquma

Olmayub sihr-i harāma meyyāl

Şi're sa'ıy it ki odur sihr-i helāl

Uḥruc uḥruc dimek ile ne çıkar

Kim yapar anı ki Allah yıkar

Kımiyā 'ilmi kimi itdi ğanı

Sımiyā sime batırmaz bileni

Celdegī kavli yalandur cümle

O mücelled hezeyāndur cümle

Cābirüñ añlamışuz buḥlānun

Bī-netice bilürüz bürhānın

Işılāḥāt-ı müzeyyefdür heb

Bir alay kavli-i müzahref dūr heb

Zer ü sım adı imiş şems ü kamer

Böyle esmā da semādan mı iner

Kim bilür zıbaḡ-ı recrāc nedür

Mūy-ı ser dehnine muḥtāc nedür

Böyle lāfa ḡapılıb nice faḡır

Ḥur'adan rūḡını eyler taḡtır

Mālını nāre yaḡar müflis olur

Altun adı bozılır da mis olur

Çoġı me'yūs olıcaḡ āḡir-i ḡār

albazanlıkda virür käre arār

Nice tavīl olunur māhiyyet

Kār-ger olmaya bunda an‘at

s. 184 Bilesin ancak ider Rabb-i adīr

aceri cevher ü hāki iksīr

Ousañ ‘ilm-i taavvuf ne zarar

Pāk bil tafiye-i bā‘ın ider

ün odur ‘ilm-i erīf-i ebrār

Genc-i esrār-ı hāāyık-āār

avm-i ūfiyyedür ehl-i taīk

Dil-i āfileri deryā-yı ‘amīk

Vardur ol zümrede ok āhib-i hāl

Vāıl-ı rütbe-i i‘lā-yı kemāl

aın eslāfa aın ta‘n itme

Müte‘aıb revīşinde gitme

Eyleme taı‘e-i avl-i Fuşūş

İşlāhāt ola āyed maşūş

Hic yaışmaz hele ehl-i dīne

İftirā āzret-i Muhyiddīne

Gör Fütūhātını kim ol nihrīr

Nice esrār ider anda taħrīr

Şanma kim rāh-ı şerī‘at başka

Meslek-i ehl-i ʔarīkat başka

Şimdi gördüklerüñ ehl-i taklīd

Beñzemez anlara ger şeyh ü mürīd

Ne şerī‘āt ne ʔarīkat añlar

Ne mecāz ü ne haķīkat añlar

Ekşeri diş bileyüb ʔurbāna

Göz diker nezre baķar ihsāna

Buña rāzī mi olur Rabb-i ħabīr

Ĥalķa-i zikr ola dām-ı tezvīr

Ağlayub ħalkı inandırmağıçün

Döneler aķçe dolandırmağıçün

Ṭalģa tevĥīdi deyü cūş ideler

‘Aşķını açmaģa mey nūş ideler

Görseler bir güzel oģlan geliyor

Diyeler tekkeye ʔurban geliyor

Taķye ʔapmaķ revişinde āģāh

Sikke şüretle ide ħalķa külāh

Setr içün eylediģi ħızlānı

Hâcî Bektâş'a ide bühtânı

Hâşeli'l-lâh nedür ol kavlı-i saħîf

Diyeler sâkıf olurmuş teklîf

Bulınur nice vücūdî mezheb

Nice zındıķ u ħulîli-meşreb

Vardur ol zümrede za'f-ı îmân

Anlaruñ 'ırķına girmiş şeytân

Öyle mülhidde kerâmet mi olur

Evliyâ ehl-i zalâlet mi olur

Bunlaruñ zâhir olan butlânı

Şanma eslâfa virür noķşânı

Berr-i kûy bunları eyler inkâr

Söylemez haķķ-ı selefde güftâr

Yine sen eyleme ta'n u teşnî'

Ehline râci' olur fi'l-i şeni'

Ķalb-i dervîşe toķunma hazer it

Fuķarâdur deyü ħüsn-i nazar it

Ola çün cezbesi min 'indillâh

İtme meczûba haķâretle nigâh

Bilürüz ağız ile kuş ħapamaz

Ādemî yıksa da anlar yapamaz

Şanma ülfetlerini ahsendür
Uzak olmak atı müstahsendür

Mûsıķî fenni de ikmetdendür
‘İlm-i aşhab-ı tabî‘atdendür

Bilürem rāhat-ı ervāh ammā
Māye-i kuvvet-i eşbāh ammā

Bestehvānlık saña şāyeste degül
Silsileñ anlara peyveste degül

s. 185 Dime mu‘trible yelellā yeleli
Olma her anburanuñ orta teli

ab‘un eylerse eger meyl-i nevā
Bil maāmātını bî-şīt ü şadā

Nāye tazıyî‘-i nefes eylemeli
Üfleyüb ya‘ni anı neylemeli

Çalma öyle düdügi Mevlānā
Ki dine adña neyzen Monlā

Perdesizlikdür aman itme gümān
Yaısur sîne-i Carciye kemān

Ne rezālet diyeler senürî

Şöhretiñ ola yağud ʔanbūrī

Nağmede gerçi nice hālet var
Nice diqqat idecek hikmet var

Olıcağ şemʿ-i haqīkat-āgāh
İşidür nice şadā-yı cān-gāh

Şevkle zemzemeli āvāza
Bülbülüñ kondıgı çoğdur sāza

Ṭabʿ-ı insān nice eyler ki qarār
Hazz ide üstür-i işkeste-mehār

Edebiyyāt ile tārīh ü siyer
Sīret-i ehl-i edebdür yekser

Anlar ile nice maʿnā bilinür
Dehrüñ aḥvāli ne raʿnā bilinür

Bilmeyen bunları pek gāfil olur
ʿİlmi var ise daḥi cāhil olur

İntisāb eyleyegör tārīḥe
Ki sezā olmayasın tevbīḥe

Oğuyub tecrübetü'l-emşarı
Keşf ü taḥkīk idegör ersarı

Ne şafādur bilesin ḥāl-i ümem

Cümle mazbūt ola aḥvāl-i ümem

Olasın vāḳıf-ı eṭvār-ı düvel
Saña ma'lüm ola esrār-ı düvel

Ceng u şulḥün bilesin fā'idesin
Düvelüñ ögrenesin ḳā'idesin

Hāl-i 'ālemden olub ya'ni ḥabīr
Olasın şāḥib-i re'y ü tedbīr

Ne zaman dürc-i dehānuñ açasın
Bezm-i 'irfāna güherler şaçasın

İşidenler de şafālar bulalar
Baḳalar aḡzıña ḥayrān olalar

Her ḳafādan işidüb bir āvāz
Dehenüñ eyleme şaşḳın gibi bāz

Şi'r ü inşā hünereñ a'lāsı
Ya'ni her ma'rifetüñ ra'nāsı

Şu'arā ṭālī'idür sehmü'l-ḡayb
Şi're ṭa'n eylemedür ḡāyet 'ayb

Ne şafā rind-i süḥandān olmaḳ
Ziver-i meclis-i 'irfān olmaḳ

Şā'ir-i māhire sulṭān dirler

Şān virüb şāhib-i dīvān dirler

Bā-ḥuşuş ola fezā'il-perver
Feyz-i esrār-ı 'ulāma mazhar

Şi'rini eyleye 'ilme taṭbīk
Bile mefhūm-ı ma'ānī-i daḳīk

Söyleye ṭūṭī gibi güftārı
Ola hem ḳadr-i şeker eş'ārı

Hele ḥoş bildigümüz ma'nādur
Bulınur münşi-i şā'ir nādır

Anı cem' eylemiş işte Vaşşāf
Ṭarz-ı i'cāzda ḥaḳḳü'l-inşāf

Aña taḳlīd iden ehl-i inşā
Olur elbete ḥaḳāyık-pīrā

Gerçi lāf-ı hüner eyler çoḳdur
Līk Vaşşāfı bilür hiç yoḳdur

s. 186 Şi'r ü inşā ikisi tev'emdür
Līk inşā daḥi pek elzemdür

Veysi vü Nergisi'dür kār-ı ḳadīm
Şimdi metrūkdur eṭvār-ı ḳadīm

Kendiñ icād idegör āşārı

Çekemem başmaçalıb güftarı

Fenn-i emşāle iderseñ himmet

Gelür inşā-yı kelāma kuvvet

Fārisi vü ‘Arabiyyet lāzım

Ya‘ni anlarda mahāret lāzım

Bül’l-‘acebdür hele ebnā-yı zamān

Görmüşüz çok muta‘aşşıb nādan

Fārisī-gūyı kızılbaş şanur

Şā’ib ü Şevket oğursañ uşanur

‘Arabī gerçi hünerdür söz yok

Fārisī lık şekerdür söz yok

Belī envā‘-ı nuķūşun güzeli

Hüsni-i haţţ oldığı meşhūd u celī

Sa‘yını eyleme ammā maķşūr

Sāde haţ eylemez itmām-ı kuşūr

Olıcaķ habţ ü haţā imlāda

Hüsni-i haţdan ne çıkar ma‘nāda

Lık olmaz ise imlāda ğalaţ

Oķınur olsa da haţţun evsaţ

Olma sen tahta vü taş naķķāşı

İtseler de seni tahtabaşı

Lu‘b ü lehv ile çü dünyā meşhūn

İstemez ‘āqil olan ğayrı oyun

Ne revā döndere şāhib-ḥāne

Ḥānesin mel‘abe-i şıbyāne

Nerde gördüm ise nerd ü şaṭranc

Mübtelāsında hüveydā şadranc

Zārdur kārı olur mı dil-şād

Ḳalma da mihre be-şeşdür nerrād

Nicesi bir pula olmuş muḥtāc

Ḳurı taḥta üzerinde yatur aç

Daḥı saṭrancdur idbāre ḳarīn

Anı eĝlence ide ma‘zūlīn

Eyü manşūbesine ism ü şıfāt

Ṭamaya çıkma imiş yāḥud māt

‘Acemīsi daḥı māhir geçinür

Ferzi ṭarḥ itmege ḳādir geçinür

Taḥta başına geçüb şāhāne

Fil sürer at çıkarur meydāne

Ḥayli ferzāne ider da‘vāyı

Yeñilürse göresin ğavgāyı

Ƙızarur gerçi ruĥı haclet ile
Ʀurmaz oynar yine germiyyet ile

Gişgişe şarf ider ammā nefesi
Ƙapanur perde-i açmazda sesi

İddi‘āyı bırağub āĥir-kār
Şulĥ olur Ƙayyime çār ü nāçār

Şīşa vü Dāhirini seyr itdik
Ya‘ni çoĥ māhirini seyr itdik

Ekşeri ālet-i şatranc-mişāl
Ĥāne-be-ĥāne gezer rüz u leyāl

Şanki leccāc idi ĥaĥķü‘l-inşāf
Oñmadı gitdi cihānden Şaĥĥāf

Ne revā böyle oyuna ŧalasın
At fikri ile piyāde Ƙalasın

Gerçi satrancda çoĥ şan‘at var
Nice ‘ibret alacaĥ ĥālet var

Bir oyundur aña ‘ālem bayılır
Bilmesi nev‘-i hünerden şayılır

Līk idmānı degüldür maĥbül

Ki ider ādemi ğāyet meşğül

s. 187

Ĥarf-ĝir olma zārāfet şatma

Söziñe kizb ü dürüĝi atma

Şā'ir olsañ da yalandan ĥazer it

oĝrı yoldan reh-i şıda güzer it

Dehen-i kāzib olur zehr-efşān

Birdür imlāda yalan ile yılan

Āteşe yansa da beyt-i kezzāb

İnanub kimse götürmez aña āb

Ne sa'ādet saña şādık diyeler

İ'timād itmege lāyı diyeler

Meclis-ārāl için elĥāşıl

Olma tezyīn-i kelāma mā'il

Bilürüz çok müteşeddık çeleb

Nāzikāne açılıb ĝonca lebi

Gözini aşını bir ĥoş süzerek

Oynadub başını aĝzın büzerek

İşılāĥ üzre tekellüm eyler

Baub erāfa tebessüm eyler

Söz bilür nāıa-perver geinür

Hayliden hayli söz añlar geçinür

Bî-maḥal fıkraya āgāz eyler
Zann ider kim hüner ibrāz eyler

Cūş ider şanki yem-i ‘irfānı
İştılāḥāta boğar yārānı

Gösterür kendüyi ḳāmūs-ı luğāt
Söyleyüb nice ‘Arabca kelimāt

Baş idüb gāhice maḥlūt-ı kelām
Fārisi ḥalṭına eyler iḳdām

İder elfāz-ı ğaribe āheng
Şanasın Vanḳuludur ya Ferheng

Kimseyi itme şakın istihzā
Görme Ḥaḳḳuñ ḳulını hezle sezā

Ḥübdur gerçi leṭāfetle mizāḥ
Olmaya lîk mü’eddî-i silāḥ

Görmüşüz oldığını hezl ü şaḳā
Aşdıḳāya sebep-i buğz ü şeḳā

Meclisiñ meclis-i ‘irfān olsun
Her gören şevḳ ile ḥayrān olsun

Ya’ni her lafzuñ ola pür-ma’ni

İrtikâb eyleme mālāya'nî

Gelmesün semtiñe erbâb-ı nifâk

Şaḥş-ı nemmâm rezîlü'l-aḥlâk

Kimseyi faşl ü mezemmet itme

Ehl-i ğıybet ile ülfet itme

Ġayrınıñ zemmin iden şaḥş-ı denî

Bil ki medḥ eylemez elbette seni

Ḥazer et kim o maḳûle nekbet

Kendü ḳavlün saña eyler nisbet

Görmişüz kim çoĝunuñ ifsâdı

Oldı envâ'-ı şıḳâḳa bâdî

Dâ'irende hezeyân söyletme

Olur olmaza yalan söyletme

Ḥâneñi itme ḥavâdiş-ḥâne

Saña lâzım degül ol efsâne

Devlete dâ'ir açılsa şoḥbet

Men'ine eyle o sâ'at ğayret

Bize ancaḳ yaḳışur ḥayr-ı du'â

Eylesün anı mü'eyyed Mevlâ

Var nice ḥaddini bilmez nādân

Bî-edeblik ile söyler hezeyân

Nâ-sezâ halı kelâma mâ'il

Bilse de haqqa degildür qâ'il

Ehl-i cāhı oturub hezl eyler

Kimini naşb u kimin 'azl eyler

Öyle dellâl-i muşibet çokdur

'İrz u inşâf u hayâsı yoqdur

s. 188

Bulınur nice bağız-i 'âlem

Bî-sebeb düşmen-i erbâb-ı ni'am

Ṭâq-i iqbâlden olmuş düşkün

Geçinür devlete gūyâ küskün

Eline dâmen-i devlet giremez

Ḳabza-i şevkine fırsat giremez

Tesliyet virmegiçün sînesine

Çâre ümmîdi ile kînesine

Evvelâ başlayub âh ü vâha

Ṭa'n ider zümre-i ehl-i cāha

Cümlesi ehl-i hıyânet diyerek

Kendüsin şâhib-emânet diyerek

Kendü zu'munca virür dehre niẓâm

İderek rābıtasız ھاlt-ı kelām

Zann ider anı nice zāhir-bīn
Kaşdı gayretkeşī-i devlet ü dīn

O ise mürtekib ü müfsiddür
Reʿy ü tedbīr-i daḥi fāsiddür

O maḳūle mütecāsir ḳavvāl
Munḳarız oldu deyu cümle ricāl

Bī-muḥabāne cesāretler ider
Söz ile ḳılmaḳ için def-i kider

Yürüyüb faşl-ı kibār-ı ʿaşra
Taş atar nice muʿallā ḳaşra

Bilürüz öyle hezārān menḥūs
Sözini bilmez olunca meʿyūs

Aḡzın açdıḳca muşībet söyler
Turmayub söyler o nekbet söyler

Pek yakın oldu ḳıyāmet diyerek
Görinür nice ʿalāmet diyerek

Gāh medhī çıkarur geh Deccāl
Yıḳılır der bu cihānı fuʿl-ḥāl

Olsa iḳbāl ile ammā şādān

‘Ömr-i dünyâyı ider bî-pâyân

Diñleme öyle kerih aqvâli

Uğrasın başına sū-i hâli

İhtirâm eyle şerîfa’n-nesebe

Şâhib-i ‘ırz u veķâr ü edebe

İhtilâf itme fūrū-māye ile

Mübtezel zümresi pes-pāye ile

Cüst cū eyleme yārān ü celīs

Kütüb-i fāhire-veş var mı enīs

Nā-sezā bezme şaķın gitmekden

Ķadriñi maķv ü hebā itmekden

Gāh aķbābı ziyāret eyle

Lik eķvārına diķķat eyle

Göriccek şā’ibe-i istişķāl

Ķalkāgör tırma oturma fi’l-hāl

Vardığın yirde gözetme şadrı

Best olur tālīb-i şadriñ ķadrı

Olma hāneñde daķı şadr-nişīn

Kūşeye geçme olub faķr-āyīn

Var ise cevher-i zātında kemāl

Cāyın̄ olsa ne zarar şaff-i nī‘āl

Yogise māye-i fażl u hünerün̄
Var mıdır fā’ide şadr olsa yerün̄

Zātın̄ı eyle sezā-yı rağbet
Geçürürler seni şadra elbet

Mütevāzı‘ olanuñ Rabb-i refi‘
Rütbe vü kıadrını eyler terfi‘

Kibr ü ‘ünvān iden ehl-i telbīs
Lāyık-ı la‘net olur çün-iblis

Ḥazret-i Ādem’iñ evvel o la‘in
Olmadı secdesine ser-be-zemīn

Eyledi ‘ucb u gurūra āhenk
Şoñra evlādına oldu pezevenk

s. 189 Mütekebbirler olur böyle ḥaķır
Kibre rāzī degil ol Rabb-i kebīr

Līk her şaḥşa temelluķ itme
Ṭavr-ı zilletle teḥalluķ itme

Saña kibr eyleyene kibr itmek
Şadaķa virme gibidür bī-şekk

Olsa da faḥre sezā esbābuñ

Uydur aqrānuña her eşvābuñ

Zer ü ziver yaqısur nisvāne
Cāme-i merd gerek merdāne

Ehl-i ĩmāna nezāfet lāzım
Cāmede yaʿnı ŧahāret lāzım

Giyme süfliyyet ile kirlü libās
Pāk eşvāba nazār eyler nās

İtmesün ħaddi tecāvüz ancaq
Süfehā zeyline olma mülħaq

Kürki ŧanma sebeb-i ʿunvāndur
Quru bir püsteki-i ħayvāndur

Māye-i faħr olamaz sevb-i ħarīr
Yaz belāġatle ħarīriye nazīr

Setr ider ʿaybını insānuñ heb
Ne güzel cāme itmiş sevb-i edeb

Gerçi ħilm oldu pesendīde-nümā
Olmaya ħilm-i ħimārī ammā

Yine ādemde ħamiyyet lāzım
Baʿz-ı hālātda ġayret lāzım

Vardır Esmā-i ilāhī de sabūr

Oldı bir ismi de ammā ki ğayūr

Kezm-i ğayz ile daħi ‘afv-ı cemīl

Oldı memdūħ-ı Ğudāvend-i celīl

Müşkil ammā ki beşerde bu ħışāl

Meger iķdār ide Rabb-i müte‘āl

Ādemi ğayret ile ba‘zı umūr

İntiķām almaĝa eyler mecbūr

Bā-ħuşūş ide şemātet a‘dā

Aña tākāt getürülmez aşlā

‘Afv egerçi eyü nām almaķdur

İntiķam alma da kām almaķdur

Olmasa ruħşat eger nev-‘ummā

Müntaķim olmaz idi nām-ı Ğudā

Mümkin olduķça çalış ‘afva velī

Ğüsni-i aħlāķuñ odur pek güzeli

Ehl-i ‘ilmi bulub eyle tevķīr

Tā ide ‘ilmiñi Allah tevfir

Kürkine borkine baķma aşlā

‘Örf ü zarf ādemi itmez a‘lā

Postı şırtında gezer ħayvānuñ

‘İlmi şadrında olur insānuñ

Hāk içinde dūr ü gevher bulunur

Kepenekte didiler er bulunur

Nice bol yeñli mufaḥḥam gördük

Meclis-i bahşde müfḥam gördük

Öyle çok koca kavuḫlı cühelā

Başına şardı ta‘zīmle belā

Görinür ḫayli ‘acībū’l-heykel

Mebḫas-i ‘ilmi açınca başı kel

Göricek pīrleri ikrām it

İḫtiyācı var ise in‘ām it

Zūr-ı pervāz virür tīre kemān

Budur añla meşel-i pīr ü civān

Ya‘ni pīrān ile eyle ülfet

Nuşḫ u pendinde bulursun ḫuvvet

Anlaruñ tecrübesi iḫvādur

Niçesi ehl-i dil ü dānādur

Germ ü serdin çekerek devrānuñ

Añlamış nidüğini dünyānuñ

Bunamışdur deyü müfte şatma

Sözini itmez iseñ de ıŝgā

İtme maʿtūhı daħi istihzā

Peder ü mādere taʿzīm eyle

Yaʿni ifrāṭ ile tekrīm eyle

Öf dime başuña ura farazā

Dāʿimā eyleyegör celb-i rızā

Var ise hıvıŝ ü tebārıñ sāʿir

Olma çok dāʿiresinde dāʿir

Tecrübe eylemişüz ʿālemde

Var bu ḥaslet ki benī-ādemde

Birbirine ḥasedi zāhirdir

Akrabāda hele pek bāhirdir

Bu sözüüm şanma tehī aʿlā bil

Bellidür vaḳʿa-i Kābil Ḥabil

Akrabānıñ ḥasedidir meşhur

Ḥaşımı ḥaşmı bilür ehl-i ŝuʿūr

ʿAmm u ğam bir yazılır imlāda

Farķı bir nokṭadır ancak sāde

Heb ʿaḳāribdür aḳārib bilesin

Birbirine müteķārib bilesin

Müşfik u muhlîşi nādir bulunur

Biñ içinde iki ya bir bulunur

Ağniyāsı var ise fāsīd olur

Fuķarāsı dağı pek ĥāsīd olur

Bilürüz nice kibār-ı devlet

Şadr-pīrā-yı maķām-ı rif‘at

Aķrabāsıyla belāsın buldı

Anlar itdi o cezāsın buldı

Saña itdüm bu ķadarca ifhām

Ķıl tevārīĥe naķar añla tamām

Līk sen ĥüsn-i mevālāt idegör

Aķrabā ile muvāĥāt idegör

Añla mefhūm-ı ūlū’l-ķurbāyı

Eyleme kendüñi pek hercāyı

Şıladur mūşile-i raĥmet-i Rabb

Ķaţ‘-i raĥm itmek olur bu‘da sebeb

Aķrabā olsa da farzā düşmen

Ecnebīden yine elbet ehven

Olıcaķ bu‘z ü ‘adāvet der-kār

İtme bîgâneye keşf-i esrâr

Anlaruñ ‘aybını kılma işfâ
‘Âkıbet râci‘ olur kubhı saña

Va‘d luţf eyler iseñ az eyle
Lîk mev‘üdını incâz eyle

Va‘d-i ‘arķüb degüldür mergüb
Şoñra hulfiyle olursın maħcüb

Ba‘zı zât eyleyüb izhâr-ı himem
Vaķt-i ‘azlinde ider va‘d-i kerem

‘Aybdır öyle mevâ‘id-i dürüg
Şem‘-i cāhında ķomaz nūr-ı fūrüg

Şadıkü’l-va‘d olur ehl-i himmet
Şimdi ol zümrede vardur ķillet

Uçdılar Kāfa himem aşhābı
Şānki ‘anķādur anuñ aşhabı

İhtirāz eyleyegör hissetden
Kendüñi ķurtar o süfliyyetden

Zindedür tā-be-ebed ehl-i kerem
Daħi tayy olmadı nām-ı Hātem

Buħl ile oldıgıyķün pek merdūd

Girmedi Muşhafa nām-ı Nemrūd

Sebeb-i ʿizzet olur cūd u ʿaṭā

Ḥalka şirin görünür ehl-i seḥā

s. 191

Ḥaset erbābı olan şahş-ı denī

Zann ider kim ola mālıyla ḡanī

Māl ise ādemi itmez iḡnā

Evvelā gelmeyecek ḡalbe ḡinā

Çeşm-i hırşı toyurur ḡāḡ ancak

Mevt ider çirkin anuñ pāk ancak

Ehl-i ḡisset hele pek nekbet olur

Ḥalk içinde ḡatı bī-ḡürmet olur

Müntic-i ḡayr olamaz āmāli

Dostı yok düşmene şaḡlar mālı

Ḥarışub ḡayrısınun ḡismetine

Şanki şaḡlar ḡızına ʿavretine

Hiç düşünmez ki geberse o eşek

Yiyeler ʿavreti yef'alleyerek

Genç iken hırşı iden māye-i cān

Kendüsi pīr olur hırşı civān

Rişte-i naḡl-i kühen-sāl-mişāl

Kökleşür hırş ile tül-i âmāl

Olsa da naqd-i keşiri mevcūd

Yine anlar fuķarādan ma‘dūd

Baş-ı küllī ise de nā-maķbūl

Elini boynuña itme mağlūl

İktişād üzre gerek ya‘ni seķā

Olmaya vāşıl-ı tavr-ı süfehā

Māl-i mevcūdı idüb maķv ü hebā

Yaķışur mı giyesin soñra ‘abā

Şaçarak aķçeni nā-ķaķķ yerde

Olma muhtāc şaķın nā-merde

Yoķdur inşāf u hayāsı ħalkuñ

Çoķdur öyle süfehāsı ħalkuñ

Ekl ider mālıñı evvelce tamām

Soñra virmez göricek yolda selām

Bulıcaķ ehline eyle keremi

Ĥalka bī-hūde tağıtma diremi

Līk var nice ħayāsuz cerrār

İttiĥāz eylemiş ol şan‘atı kār

Kimseden şerm ü teĥāşī itmez

apuya dikse ‘ařāyı gitmez

Ba‘zısı Mekke Medīne ‘Arabı
Ekseri Mıřrī vü řāmī Halebī

Kimi sāyis kimisidür ‘akkām
şarınub şemle bürünmiş iħrām

Kisvet-i cerri tamām uydurmiş
Ĥācı Fışfış deyü nām uydurmiş

Zāhirā dirse de şey’en-lillāh
Alur elbette o ĥvāh u nāĥvāh

El aar olmasa daĥı muĥtāc
arnı o olsa yine gözleri a

Ba‘zı a‘mā görünür pāyı şikest
olaşur kāse-i deryüze be-dest

utdığın cebr ile tecrīm eyler
Belki řeyĥi bunu ta‘līm eyler

Bed-řadā böyle dilenciye tamām
Ĥar-gedā dir zurařā-yı a‘cām

Ba‘zı cerrār da řā‘ir geinür
Cerr-i iřkālde māhir geinür

ağıdır ĥalka müzeyyef tārīĥ

Olarak lâyıķ-ı levn ü tevbiḥ

İşiden Yūnus ilāhisi şanur
Bed-edāsın gören ādem uşanur

Sözleri bir çürük aķçe itmez
Cā'ize almasa ķalķub gitmez

Seni medḥ itmek için cerrāre
Şaķınub virmeysin bir pāre

Līk in'āma sezādur o faķīr
Ki ķalub dest-i żarūretde esīr

s. 192 Āteş-i faķr ile sūzān olmiş
Cigeri derd ile pūryān olmiş

Şabr ile tāb ü tüvānı kesilür
Tīĝ-i ye's ile emānı kesilür

Yine setre çalışur aḥvālin
'Arż ider Rabb-i kerīme ḥālün

Utanur cerr ü su'āl eylemege
Sofra başında oturmaz yemege

Sırrını kimseye fāş eyleyemez
Aç yatur aĝzın açub söyleyemez

Bā-ḥuşuş ola 'ıyāl ü evlād

İdeler nān talebiyle feryād

Arayub böyle faķir-i nā-kām

Dā'imā eyle 'aṭā vü in'ām

Şadaķa işte bu gūne ihsān

Şadefe düşme gibidür nīsān

Hvāceganlık imiş evvel Nābī

Şimdi sedd eylediler ol bābı

Keşreti māni' olub 'izzetine

Sebeb oldu çoğınñ zılletine

Ekşeri dā'iresin besleyemez

Defteri olsa da çalub yiyemez

Ser ü sāmānı Horāsānīdür

Mefḥarū hvāce-i dīvānīdür

Açlığından atını şatsa mişāl

Qalsa rācil yine dir naḥn-i ricāl

Ba'zısı mā'il olub 'ünvāna

Çalıcak 'ıydde mehter-ḥāne

Faḥr ider ḥayli mu'anven görünür

Seyr iden ḥalka muṭaṭṭan görünür

Pek büyük ğulgule eyler izhār

İşiden oldu şanur defterdâr

O ise maşraf-ı ʿıyd ile melûl
Dürdan hoş gelür âvaz-ı tubûl

Başına giydiğidir kırık kafes
Mütevâtir olan îrâdı nefes

Mâl-i şarrâf iledür ʿunvânı
Viresi üsti ile erkânı

Gelicek vaqt-i edâ-yı deyni
Hastayum dir kaçayub mâbeyni

Yağasına dikilürse kara bit
Diyemez çık yıkılıb git bre it

Hvâh u nâ-hvâh müdârâ eyler
Deynine vaʿde temennâ eyler

Dir ki yaklaşdı hele tevcihât
Bu belâdan buluruz ğayrı necât

Ya ʿaṭiyye aluruz ya manşıb
Vireler belki bir aʿlâ manşıb

Böyle lâf ile geçer evkâtı
Gözedür leyle-i tevcihâtı

Virür elbetde gelince bayrâm

Üstine başına bir hoşça nizām

Leyle-i da‘veti aldıķda haber
Mum tonanması ider tā-be-seher

Kulağı sesde gözi derde kalur
Da‘vet almazsa başı darda kalur

Harem ü dā’iresinden utanur
O zaman nīk ü bedi hoşça tanur

İrtikābāta peşimān olarak
Naķş-bend-i ğam-ı devrān olarak

Kılub erkān-ı şalāh ile namāz
Hvācegān hatmine eyler āġāz

Geh müneccim arayub geh remmāl
Açdırur bahtı için ġāhice fāl

Refte refte tağılur a‘vānı
Tırmayub belki gider ġılmānı

s. 193 Düş olub çāresi yok bir rence
Nerd ü şatrancı ider eglence

Yüzi yokdur ki vara şarrāfa
Yeñiden deyn idinür eşnāfa

Her tarīķüñ şerefi zāt iledür

Şanma kim raht iledür at iledür

Dağı lāzımdır ola kuvvet-i baht
Şaḥş-ı bedbahtuñ olur işleri saht

Şanma āsāyiş ider bir ferdi
Bulunur herkesüñ elbet derdi

Ehl-i cāhuñ hele hiç rāhatı yok
Düşünüb ‘azlini emniyyeti yok

Belki etbā‘ı ider zevk u şafā
Kendünüñ çekdigidir cevır ü cefā

Lūtf ile ‘ālemi memnūn idemez
Herkesüñ ḥvāhişi üzre gidemez

Bā-ḥuşuş oldu zamāne ğaddār
Söylenür ḥaqqına yüz bin güftār

İşidürse olur elbet ğam-nāk
Ġayret itmez mi derūnın şad-çāk

Böyle miḥnetle geçer eyyāmı
Düşünür kim ne olur encāmı

Sekr-i manşıbla yaturken ser-mest
Cām-ı iḳbāli olur gāhi şikest

Bā-ḥuşuş ekşeridür dūn-himmet

Büyüdükçe olub ehl-i ‘azamet

Bildigi yār-ı şadîkin unudur

Eski aşhâb-ı şefîkin unudur

‘Ar ider anlar ile ülfetden

İctinâb eyleyerek şoĥbetden

Yanına girse de baĥmaz yüzine

İltifât eylemez aşlâ sözine

Çatre-i himmetin itmez tesvîĝ

İder elden gelen iĥsânı dirîĝ

Süfehâya ĥapılır manşıbdâ

Ancaĥ anlar yapılır manşıbdâ

Kendüyi ‘âleme eyler rüsvâ

Çazanur başına biñ dürlü belâ

Ya‘ni bir dürlü muvaffak olamaz

Arayub râh-ı şavâbı bulamaz

Gidicek şoñra elinden fırsat

İder izhâr-ı nedâmet ĥat ĥat

Lîk fırsat yine girse eline

Nâm-ı aĥbâbını almaz diline

Çutar elbet yine eski şuyını

Çıkısa da cānı değışmez huyını

Ba'zı eşnāf ider ammā raḫat
Hiç çekilmez hele zūlf-i ḫirfet

Yokdur anlarda mu'azzez bir ferd
Çün yigitbaşları başnāmerd

Nicesi naḫd-i ḫayl-i şarrāfi
Nicesi olmuş ağız ḫaffāfi

Ḥvācegiler de 'acāyib dolāb
Açdılar ḫalkı ṭolandırmaga bāb

Şınıf-ı eşnāfda yokdur insāf
Ya'ni nādir bulunur sīnesi şāf

İderek ḫıleye şarf-ı mechūd
Anlaruñ 'aḫlı olur 'aḫl-ı Yehūd

Bezl ider mel'anete maḫdūrı
Ustadan öyle alur destūrı

Kizbi sermāye idüb ḫıleyi kār
Düşürür dāmına envā'-i şikār

Nazarı dirhem ü dīnārdadır
Çıkacak iki gözi kārdadır

Nicesi şekl-i ta'aşşubda gezer

Sürmeli gözlerini hoşça süzer

s. 194

Açmaz ol besmelesüz dükkānı

Aldadur bulsa velī şeytānı

Görinür gerçi belinde misvāk

Deheni kizb ile ammā nā-pāk

O kıyāfetle ne canlar yakmış

Āteş-i hīleye çaķmaķ çaķmış

Ne revā ʿırzı olan tüccāra

Żamm idüb hīleyi kesb ü kāra

ʿĀķıbet alçaķ idüb pāyesini

Kediye yüklede sermāyesini

Virse heb mālını alma viresi

Ķapudan taşra çıkar ol teresi

Lā-meħāle seni maġbūn eyler

Geçürür deftere medyūn eyler

ʿAybdır ʿāķıla maġbūn olmaķ

Şoñ peşimānlıġa maķrūn olmaķ

Bil hesābuñ çeker isen taʿab

Kim taġarrür olur iflāsa sebeb

ʿAķluñı eyle hemişe iʿmāl

Ṭurma cebriyye vü ḳadriyye-miṣāl

‘Aḳl ile oldı müşerref insān
Ḳalma mānend-i behāyim ḫayrān

Līk pek ‘aḳla da maḡrūr olma
Meşveret eylemeden dūr olma

Begenüb ‘aḳlın olanlar ḫodbīn
Ḳaldılar künc-i nedāmetde ḫazīn

Ḳalbi vaḫyile olan maşrıḳ-ı nūr
Oldı şāvırhüm ile çün me’mūr

Mütefāvit olur elbette ‘uḳūl
Meşveretle bilinür her ma’ḳūl

Müsteşaruñ ola ammā ki emīn
Şāḫib-i tecrūbe vü şāḫib-i dīn

Ḫaḳḳı bir vech ile ketm eylemeye
Kendüye nāfi‘ini söylemeye

Eyleye rāh-ı şevāba irşād
İtmeye ya‘ni umūrı ifsād

Bu da nādir bulnur ‘ālemde
Ḳalmamış şıdḳ u vefā ādemde

Arayub bul ne ise ehvenini

Bulamazsın bilürem aḥsenini

Ḥaḳḳı bildikde velî itme ‘inād

Olma ğayret ile bādî-i fesād

İtmeyüb re’y-i ḥaḥāda ısrār

‘Avdet it rāh-ı şavāba tekrār

Olur insanda nisyān ü ḥaḥa

‘Ayb zannitme anı sen aḥlā

Müctehidlerde daḥi vāḳi‘ olur

Ric‘at itmek bilesin nāfi‘ olur

Eyle tedbîr-i umûr-ı beytiñ

Gör tamāmıyla ḳuşûr-ı beytiñ

Muntazam olmalıdır ḥāne hemîn

Beyt-i şā‘ir gibi tā ola metîn

Virmeyen ḥānesine ḥüsn-i nizām

Göremez rûy-ı şafā vü ārām

Maşrafuñ uyduragör îrāde

Tā ki ğamdan olasın āzāde

Lîk evlād ü ‘iyāli ḳoma ac

Eyleme ğayriye aḥlā muḥtāc

Anlaruñ rızḳını Allah virür

Ne vezîr ü ne şehensâh virür

İmtinân itme ‘iyâle hâzer it
Raḥm ü şefkat ile ḥüsn-i nazar it

Bilmeyüz ḥâlimizi ‘uḳbâda
Ḥoş geçinmek eyüdür dünyâda

İzdivâc emri hele emr-i ḥaṭîr
Anda vardur nice maḥzûr-ı kesîr

s. 195 ‘Uḳalâ anda taḥarrî eyler
Ekşeri meyl-i teserrî eyler

Çünkü herkesde ṭabi‘at başka
Ḥvâhiş-i nefis ü ṭabi‘at başka

İḥtiyâr it anı kim ra‘nâdır
Çok taşarruf götürür ma‘nâdır

Bunda ben anladığum re‘y-i şavâb
Aḳz-i menkûḥa bi-ḳavl-i mâṭâb

Mâlına ḥüsnine itme raġbet
‘İrzına dînine eyle diġkat

Şeyyibât olsa daḥi ma‘mûre
Alagör bâkire-i bâkûre

Şübhesiz bâkiredür müstaḥsen

Dürr-i nâ-süftedür elbet aḥsen

‘Avretüñ mālına olsun la‘net

Māl için ‘avrete olma ‘avret

‘Avrete virme ḥazer kııl ruḥṣat

Ki anuñ çoğı esİR-i firṣat

Anları itme umūra maḥrem

Çıkmasun taşraya hiç şavt-ı ḥarem

Ruḥṣat-ı fāḥiṣedür ol ruḥṣat

Ki göre kār-i ricāli ‘avret

Mākiyāndan gelicek bāng-i ḥorūs

Olub ol ḥānenüñ ehli me’yūs

Şüm u idbārını cezmile tamām

Başını kesmege eyler iḳdām

Merd işine karşıursa nisvān

Çāresin görmelidür böyle hemān

‘İrz-ı İslām’a yaqışmaz ḥāṣā

Zen-i küffār olur öyle rüsvā

Çün Hudā kıldı ricāli ḳavvām

Olma maḡlūb-ı zen-i bed-fercām

Ṭavr-ı etbā‘ına eyle diḳḳat

Ki bula çoñşılarun emniyyet

Ne belâdur süfehâ-yı hademe
Gönderür âdemi mülk-i ‘ademe

Bulınan yahni kapandır ekser
Kap kaç erbâbı kapu kapu gezer

Aylığa yıllığa eyler hidmet
İremez haqq-ı veliyy-i ni‘met

Ne kadar eyler isen luğf u kerem
İder anlar yine küfrân-ı ni‘am

Manşib oldıkdâ kaparlar pâre
Olarak hidmete pâre pâre

‘Azl olunca yanına gelemezler
O zaman belki seni bilemezler

İttifâk eyleseler mel‘ânete
Cümlesi yek-dil olur mefsedete

Virmege sözlerine istiḥkâm
Kulaç atlar da öperler in‘âm

Mülk-i Īrân’da neler çekdüm âh
İtdiler mâmeleküm mahv ü tebâh

Oñmaz anlar da belî çok sürinür

‘İllet-i faqr ile miskîn görünür

Turur elbet gözine nân ü nemek
Kör olur şübhe mi var öyle köpek

Hâ’ini uğradur Allah kahra
Bulur erbâb-ı şadâkat behre

Hele şādıklarî pek nâdir olur
Anları bulmağa kim kâdir olur

Aqbıyık dirler anuñ köhnesine
Faqr ider tâzesi bilmem nesine

‘Aybdur ‘ırzı olan insâna
Şaçalın yoldura bir oğlana

Ola her hâli yanında maqbûl
Kala aqrân arasında medhûl

s. 196 Zâhirâ dost tutar maqbûbı
Çâr-miḥ eylemedür maṭlûbı

Bulınur ‘aşq-ı ḥaḳîkî pek az
Heb ‘alâka görünen resm-i mecâz

Ne güzeldir ḥademe olsa temiz
Ḥîz-i nâ-pâkden eyle perhîz

Çokdur öyle bıyığın yoldurmuş

Çehresin düzgün ile şoldurmuş

Bir civānsāl-i haṭ-āver geçinür

Pîr-i perverdesi dilber geçinür

İbn-i Haldün-1 haḫāyık-perver

Ya'ni ol şāhib-i 'unvān-1 'iber

Dörde taḫsîm idüb huddāmı

Bildürür lâyıḫ-1 istiḫdāmı

Biri hem 'āḫil ü hem şādıḫdır

İ'tibār ü nazara lâyıḫdır

Anı her bir arayan şanma bulur

Pādişāhlar daḫi güç mālîk olur

Biri hem hā'in ü hem aḫmaḫdır

Cümlesinden hele bu alçaḫdır

Birisi şādıḫ-1 aḫmaḫdır hem

Anı da itme dimiş müstaḫdem

Bir ide hā'in olur 'āḫil olur

Hüs n ü ḫubḫı yine 'aḫlıyla bulur

İḫtiyar it anı istiḫdāma

Böyle taḫrîr ider ol 'allāme

Her ne ise idüb im'ān-1 nazār

İrtikâb itmeli dür ehven-i şerr

Heves itme hademe çokluğına

Ŧursalar da boğazı toğluğına

İtme huddâmı umûra maħrem

Ayrılır da yapışur düşmene hem

İstimâletle gülüb yüzlerine

İ'timâd eyleme çok sözlerine

Pek haťadur ana 'avrat söđme

Ŧarılırsañ şapudan sür döğme

Kethudâ 'aqlına olma muħtâc

Açmasunlar göziñi sen gözüñ aç

Maşrafa itme vekilħarcı emîn

Çoğı hâ'indir ider soñra yemîn

Lik emekdâra ri'âyet eyle

Şadıķa sen de şadâķat eyle

Hele her dürlü şuşûra baķma

Cânı yanmışları nâra yaķma

Çâre yok çekmeli çâr ü nâçâr

Ŧomasun Ħaķķ seni bi-ħidmetkâr

Bâdenüñ cümle bilür ħürmetini

İstemem açmağa keyfiyyetini

Ey oğul ümm-i ḥabâ'isdir mey

Fıskı tevlîde sebep perderpey

Şu'râ bâdeyi eylerse de yād

Neş'e-i 'aşkı ider cümle murād

Sāki vü mağniçe ma'nāsı mecāz

Bilür erbāb-ı ḥaḳîḳat niçe rāz

Şanma şahbā-yı bahārî çekilür

Mihr-i cān gibi ḥumārı çekilür

Müslümān'a göredür nā-mes'ūd

Meşreb-i pîr-i muğān şürb-i Yehūd

Gelse de bād-i hevādan bāde

Ḥirmen-i 'aḳluñı virme bāde

Hem 'araḳ oldı muḳaṭṭar cîfe

Şanma kim anı muṭahhar cîfe

'Anberiye didi çok bî-çāre

Öyle bed-rāyiḫalı murdāre

Ṭaldırub kendüni 'ayş u nūşa

Ḥum-ı şahbā gibi gelme cūşa

Ki ider ādeme süst ü mecnūn

Bengī ketm eyleyemez esrārın

Şīre-keş tatlu şanur güftārın

Telḥ olur zā'ıka-i idrāki

Şeker eylerse daḥi tiryāki

Mübtelādur zırafā şimdi bütün

Būy-ı ikrām virür qahve tütün

‘Ādet it kılllet-i isti‘māli

Zararından ola ṭab‘un ḥālī

Qahvehāne bucağında qoqma

Öyle süflī yere başıñ soqma

Hoşça bir keyf idi enfiyye ḥabīs

İtmese rīş ü burunı telvīş

Añladuñ işte bu keyfīyyātı

Ādemüñ keyfī gerekdür zātī

TAŞLICALI YAḤYA BEG

YUSUF U ZÜLEYḤĀ’DAN

Delīl-i gūy-ı cānān terk-i cāndır

Nişān-ı rāh-ı Ka‘be üstüḥāndır

İkildir bu şadādan kūh u vādi
Belādur inķiṭā^c-ı ittiḥādı

Güneş gibi vücūdın ıağdan atdı
Nice gün sāye gibi düşdi yatdı

Yıķıldı ḥākine mest ü ne hoşyār
Ne diri ne öli ne sağ ne bīmār

Yire sürdi yüzün mānend-i çārüb
Ağardı ağlamakdan çeşm-i ya^cküb

Muḥaşşal gözleriniñ mācerāsı
O baḥre döndi ki olmaz karāsı

Beni oğlumdan ayırdı bu na-çār
Anı oğlundan ayır āher-i kār

Dögünsün ağlasun yansun yaķılsun
Nice olur oğul acısı bilsün

İşi ^cāşıķlaruñ sehv ü ḥaṭādur
Ḷamu ma^clūm yār-ı dil-rübādur

Cefā itmek murād eylerse cānān
Bahāne bulmağ olur aña āsān
Yöneldi neyle o sır çeşme-i cān
Yüridi selsibiyle şanki rızvān

Çıķardı cāmesin ol ḳadd-i mevzūn

Şadefden çıkdı şankim derr-i meknün

Kuşandı peştimāl ol serv-i çālāk

Ŧutuldı şanki naşf-ı bedr-i eflāk

Çü Nil Irmağı oldu cilve gāhı

İrişdi hüsni mehden tāb-ı māhı

Cemel üstünde göründi cemāli

Ser-ı tavr üzere nūr-ı haq misāli

Dir idi kıadd-i Ŧubāsın görenler

Te‘āli şāne Allah’ü ekber

Görinür nur-ı zātı pırehenden

Nıtekim cāmdan hırşid-i rüşen

İrişdi ‘ızzet ile bir serāya

Hevāsı dilgüşā ra‘na fezāya

Eşığı oldu mıknatıs-ı insān

Kimi nālān kimi sūzān u gıryān

Ŧapusu döndi bir dārü’l-şifāya

Gelür mecnün ü şeydālar oraya

Ŧururđı muntazır derd ehli kıat kıat

Tecellāya nıtekim ehl-i cennāt

Görenler bir dağı görmekte hıyrān

Yüzini görmeyenler eyler efgān

O bir kez görmeğe itmez kanā'at

Bu itmez arzūsından ferāgat

s. 198

Gönüller iştiyākında perişān

Görenler görmeyenler oldu yeksān

Elini öpmeğe el irmez aşlā

Meger al itmek ile öpe hınā

Ŧoķunsa nāgehān pirāhenine

Yanardı berk-i gül nāzik tenine

Yaraşmış iki pistān ol cemāle

Dizilmiş iki gonça bir nihāle

Gün olurdu ki aķ ata binerdi

Seķāb üstünde ħurşide dönerdi

Siyāh olurdu gāh anuñ semendi

Semendiniñ meh idi sīnebendi

Ŧara ata nola binse o mehrū

Olur zīra çerāğ altı ķara gū

Belā-yı Yusuf'a oldu ħaridār

Degil ammā ki Yusuf'dan ħaberdār

Bilinmez ol hümāniñ āşiyānı

Ne iklîmi ne kıanı mekânı

Dir idi ey perî yüzlü dilârâm
Ne yirde derr-i maķâmıñ ile a'lâm

Eyâ ĥüsn ileneñ tâze civânı
Eyâ dil mülkiniñ genc-i nihânı

Ne şehriñ mâhısın bildir beyân it
Ne biricek âfitâbısın 'ayân it

Ne yirde büyüdüñ ey serv kıamet
Ne yirde kıopduñ ey rüz-ı kıyâmet

Kimiñ yârı kimiñ cânânısın sen
Kimiñ şâhı kimiñ sultânısın sen

Beni âhım yeli girdâba şaldı
Benim işim hemân Allah'a kıaldı

Ėam-ı 'aşkıım görünmez bir kıazadır
Belâ budur ki derdim bî-devâdır

Şeb kıadar idi bir dildârı gördüm
Düşümde bir peri ruķsârı gördüm

Yanağı al kendü al işi al
Beyânında lisân-ı nâtıķa lâl

Melekdir yâ perî rûķ-ı şâni

Ne görmüş ne işitmiş kimse anı

Taḥammül idemez bu zevka insân

Ṭururken bi-kes u bi-yâr u bî-cân

Saña bir kere görünmüş iken yâr

Zarâfet kaçd ide görine tekrâr

Zihî zevk ü zihî şevk ü zihî ḥâl

Bir iken iki ola rûy-ı iḳbâl

‘Ayân olsa kaçan bu lütf u iḥsân

Gerekdir çâk ola yüz biñ giribân

Muḥabbet ehli ferza sūse mâhı

Kemend olur çeker âh-ı siyâhı

Dir idi müşkil oldu derd u hicrân

Tecelli ile ey hurşîd-i yezdân

Gören ey ‘âlem-i ma‘ni ḥabîbi

Esir ki ben ğarîb-i bi-naşibi

Saña düşde daḥı düş olmaz oldum

İşim ağlamak oldu gülmez oldum

Yürürüm derd-i hicrâna giriftâr

Ne kendümden ne ‘âlemden ḥaberdâr

Ḥicâb oldu vücūdım aḳrabâma

Belâyım kendime hem âşinâma

Oğursuñ gonca ғursuñ serv-i bālā

Seni ‘āli yaratmış Hāķ Te‘ālā

Қol olmaķ bir seniñ gibi emīre

Ne devletdür benim gibi fakīre

Benim ancaķ murādım senden oldır

Beni bir gün yā ihyā it ya öldür

s. 199 Dem firķatinde artar ħüsn-i cānān

‘Aziz olur ölürken cān-ı insān

Қoyub gitse қақан kim ‘āşıķ-ı yār

Çıķub gitmek gibidir cān-ı bī-mār

Gelen ağlar giden ağlar ‘acebdir

Bu ‘ālem dār-ı ālam-ı ta‘bdır

Dir idi kaşıñı cāmıñ olaydım

Seni her laħza қоynumda bulaydım

Nolaydım pīr-i hande-tār olaydım

Sezāvār-ı visāl-ı yār olaydım

Didi ey pādişahlar pādişāhı

Faķiriñ yāri dervişiñ pināhı

Göñül oldı o māhınıñ mişāli

Deñizlerde arar āb-ı zülālī

Bunuñ gibi vişāl irsün zevāle

Ki her gün bā'ış olur infi'āle

Öpülmez buseden gizler dehānın

Kenāre uğramaz şaqlar miyānın

Yüzime bakmamak için hemīşe

Kitabın okumağı itdi pīşe

Sükūt itsün diyü 'aşkıım zebānı

Telāvetden tehi olmaz dehānı

Zamāne bī-vefā yār ise serkeş

Çarar u şabrı yok 'aşk ise āteş

İderdi miñnet ile āh u zārı

Geçerdi ħasret ile rüzgārı

Teni ğarķ oldu bārān-ı belāya

Vücūdı döndi eyyām-ı şitāya

Vefāsız yāre şefķatsiz nigāre

Bulunmaz ağlamağdan ğayrı çāre

Fenā ehli o dem uđrār belāya

Ki göñül vire 'āķil diler bāya

Su'ālī 'āşkıım irmez tamāma

Çağan şakird ola yār-1 benāma

Didi pervāneye ey ‘aşđ-1 mesti
Muĥabbet bezminiñ āteř-peresti

İdersen āteř-i şem‘e taĥammül
Deĥānın sünbül itdiñ şu‘lesin gül

Düşüb nār-1 viřāle nūr olduñ
‘Aceb řād u ‘aceb mesrūr olduñ

Ĥalil āsādıma kim nāre düşdüñ
Cān itdüñ ‘ālem-i envāre düşdüñ

Ne ĥoř vađtıñ ne ‘āli ‘ālemiñ var
Ne derdiñ var biñ dürlü ġamiñ var

Ne āhiñ ‘āleme ebr-i cefādır
Ne gözüñ yaşı bārān-1 belādır

Ĥalāř olduñ ġamından kā’inātiñ
Cihāniñ şaydına yoğ iltifātın

Nolaydı bende pervāne olaydım
Fenā iĥlimine vuşlat bulaydım

Bu yođluđdan vücūdum var olaydı
Sezā-var-1 visāl-i yār olaydı

Ne ĥořdur ‘āřıġa ol derd ü zārı

Ki ola bā'is-i raḥm-ı nigārı

Mezîd olsun o nehir eşk-i firḳat

Ki ola dilrübāya dām-ı vuşlat

Muḥabbet bād-ı āhı ḥāşıl eyler

Nihāl-i ḳadd-i yāri mā'il eyler

Ḳamışdan eyledi bir hāne bezyād

İçinde ḳılmağa ney gibi feryād

Vücūdzāt-ı pākini nitekim nāy

Figāl ü nāle oldu tāsir u pāy

Geçerdi Yusuf andan gāh olurdı

Dil-i bî-çāresi agāh olurdı

s. 200 Bilürse her ḳaçan yelden nişāne

O yandan ḥāne başlardı figāne

Ḳaçan kim 'aşḳ-ı pāk irse kemāle

Elem bir 'ālem olur ehl-i ḥāle

Uşanmış idi cānı nātüvāndan

Elin çekmiş idi ḳayd-ı cihāndan

Belā şaḥralarında ḳaldı tenhā

Göziniñ nūrı gitdi oldu u'mmā

Yolı düşüb gelürken māh-ı ken'ān

O yandan hānede eylerdi efgān

Geçerken yoldan ol dildār-ı serkeş

Çıkarđı hāne-i neyden şedāveş

TAŞLICALI YAHYA BEG

SĀKĪNĀME

Gel ey neşvedār-ı şarāb-ı elest

Belā gūçesi içre evgār mest

Der-i meygede bāzdir kıl şitāb
Bihamdillah irdi dem-i fetḥ-i bāb

Ne der ḥalkasıdır hilāl-i felek
Revā olsa çārūbı perr-i melek

İder ferşini pāk çārub-ı lā
Komaz zerrece anda gerd-i hevā

Açık dest-bārī-i Mevlā ile
Anuñ küfli miftāḥ-ı illā ile

Çapanmaz o meyḥāne hiçbir zamān
Anuñ rūze vü'idi birdir hemān

Şu meyḥāne kim ola sākisi yār
Anuñ virdigi meyde olmaz ḥumār

Pür it sākıyā cāmı rindāna şun
Görüb 'ahd ü peymānı peymāne şun

O meyden ki tiryāk-i ekberdir ol
Ne tiryāk şahbā-yı Kevşerdir ol

Anuñ mestidir ğamze-i sīne-sāz
Anı bilmeyenler şanır mest-i nāz
O cāmuñ mey-i nābı mihr-i şafā
Anuñ her ḥabābı sipihr vefā

Ḥabābından pinhān anuñ nüh-ķıbb

Zihî bārgāh-ı Reff'ı'l-Cenāb

O bir ŧeb-erāĝ-ı cem-i 'aŧkđır

O bir tĭr-i 'ālem-i 'aŧkđır

Odur nŭr-baĥŧ-ı zemĭn ũ zamān

Odur pertev-endāz-ı kevn ũ mekān

Odur sākıyā ateŧ-i āb-sŭz

Odur sākıyā āb-ı ateŧ-fŭrŭz

Sipihrŭn meh-i bedri māh-ı nevi

Anuñ pertevidir anuñ pertevi

Anuñ aŧlıdır ĥubb-ı ĥubb-ı Ĥudā

Ki andan zuhŭr itdi tāk-ı rızā

Īdŭb terbiyet bāĝ-ı dil ĥākini

O ĥāk iĉre ĝars itdiler tākini

Ne ĥumdur o ĥum yā ne mŭldŭr o mŭl

Ola mŭhrdār āna ĥatm-i rŭsŭl

Tehĭ aňlayan anı gŭm-rāhdır

O ĥum menba'ı ŧıbgatŭ'llahdır

O ĥumdan olub feyz-i Ĥaĥĥ āŧikār

Buĥārı olur anuñ ebr-i bahār

Hevāyı idŭb mu'tedil reŧĥası

Şafa-bağş olur gülşene nefhası

Zihî feyz kim bî-ṭabîb ü ‘ilâc
Ola raṭb her naḥl-i yâbîs-mizâc

Yine ḥükmüni viridi ol mül yine
Yine rûy-ı bâğ oldu gül gül yine

Anuñ nergis-i bâğ mestânesi
Şeb u rûz destinde peymânesi

s. 201 Ḳanı sâḳiyâ ol mey-i rûḥ-bâğş
Odur sâlik-i râha gülgün Rağş

Olan sâlik-i râh ḳanzil gerek
O rağşile ḳaṭ‘-ı menâzil gerek

Bize maḳşad olursa şad merḥale
Anuñ cünbüşüyle bir adım gele

Ḳanı sâḳiyâ ol şarâb-ı ṭahûr
O feyz-i Ḥudâ çeşme-i deşt-i nûr

Ki levş-i hevâdan bizi ide pâk
Ruḥ-ı zerdimiz eyleye tâb-nâk

Ḳanı sâḳiyâ ol mey-i ḥoş-güvâr
Ki telḥ eyledi ‘ayşımız rûzgâr

Ne ‘ayşında ḥâlet ne nûşunda zevḳ

Ne yārānı yārān ne bezminde şevk

Ķanı sāķiyā ol mey-i mihr-i tāb

Ki her ķaŗresi ola ķün āftāb

Getür sāķiyā ol mey-i sādeyi

Boyumca baña cāme ķıl bādeyi

Ķanı sāķiyā ol dıraŗşande berķ

Ki cān ʿālemin eyleye nūra ğarķ

O berķ-i cihān-süz ola tābdār

Yana ħırmen-i tōhmet-i iŗtiyār

Ķanı sāķiyā ol güvārende āb

Ki āb-ı ħayāt eyler andan ħicāb

Getür kim göñül bāĝı pejmürdedir

Ķayāt-ı ebed tālibi mürdedir

Ķanı sāķiyā ol cihān-ı şafā

Bulunmaz mı bir Cām-ı Ğitīnümā

Bulunmazsa da sāĝar-ı Cem hele

Şınıķ göñlümü luŗf idüb al ele

Ķanı sāķiyā himmet-i bī-dirīĝ

Niyām-ı tegāfülde nʿeyler o tīĝ

Fedā ideyim sana cān u teni

Kerem kı1 kıoma nım-Bismil beni

Ƙanı sākıyā ol Őecā'at-penāh

Ki hāl-i sipāh-ı ğam ola tebāh

‘Adūdan ğōñül mülkün ide hālāŐ

Anı eyleye hūsrev-i ‘aŐka hāŐ

Ƙanı sākıyā ol Őabāh-ı fütūh

Degil mi dem-i nagme'is-Őabūh

Yine muṭribā destine ‘udu āl

Bu Şeş-hāneye yine āvāze Şal

Oķı nazm-ı Yaḥyā-yı āvāz ile

Ki pūr-sūz söz hoŐ ğelūr sāz ile

Melek nagmeni istimā' eylesün

Felek Őevķe ğelsün semā' eylesün

TAŞLICALI YAḤYA BEĒ

GÜLŞEN-İ ENVĀR'INDAN

Őāh ki zūhd ile ola keŐreti

Lāzım olur kıula Őalāhiyyeti

Ẓālim ü bî-din olur ise eger
Kulları dağı aña taqlid ider

Ẓālim olan şāhuñ olur zulmeti
‘Amme-i nāsa deger nikbeti

Hey ne güzeldür bu ki yā Rabbenā
Şālîh olan şāh-ı vilāyet ola

Ehl-i şalāh ile ide ittiḥād
Din evine kām̄eti ola ‘imād

‘Ayn-ı ‘ibādet ola görür gözi
Aña teveccüh ide devlet yüzi

Şabr-ı sükūn ile geçe rāhdan
Ḥavf ide ḥalk andan ol Allah’dan

İlkini söyleye her nik ü bed
Seyl-i belāya ola iḥsānı sed

s. 202 Vay aña kim ‘ömrini isrāf ide
Maşlaḥatın kıya şikāre gide

Çoğı ırakdan gele kıala zelil
Ağlaya boynun büke mānend-i Nîl
Eyleyeler oda ki evlādı yād
Geldügi yire gideler nā-murād

Ḥalkıñ alub gözi yaşın bî-kıyās

ollarına ide mcevher libs

Dost ola ana aı dmanı

Anlamaya fikr zen-i rehzeni

Yz vire kil gibi her zlime

Hkim ola hkime bir hkime

Neyler ise eyle yri ıl yemn

Olma bu ahb-ı imle arn

r gibi taqlara Nirevn

‘Azm-i ikr itmi idi bir zamn

Nite ki ebr-yı cef-kr-ı yr

oldı uar hin ile llezr

Bz gibi bir nice ehl-i hev

ol ol olub oldu hevdr ana

D’iresi oldı klb-ı ikr

Kesret-i ayr ile gy ki yr

Baçalar iine urardı yol

Hep ecer-i meyve ile a u ol

Beglerinn biri meger ol maal

Bir ecern ucını kesdi sehel

Dilerini urcaladı ngehn

Gördi қаза ile şāh-ı kāmṛān

Didi eyā zālīm-i ehl-i gāzāb
Mest-i mey-i ma‘siyyet-i bi-ḥicāb

Bir şecere-i meyveye yok ḥürmetiñ
Memlekete nice ola şefkatüñ

İllere qarşumda idenler ta‘b
Görmedigim yirde ne eyler ‘aceb

Maşıbını aldı ‘itāb eyledi
Gögdü ḥarāb itdi ‘azāb eyledi

Dahı öte gitdi birāz pādişāh
Şağına şolına iderken nigāh

Düşdi toğan ardına bir kaç civān
Cignedi bir tarlaya itdi ziyān

Tarlayı gördikde didi āh āh
Kendüm imiş bā‘is-i zulm ü günāh

Gāyet ile ağladı acıda hem
Şefkat ile taşdı o Nil-i Kerem

Tevbe idüb terk-i şikār eyledi
Gitdi serayında qarār eyledi

Şahlaruñ ‘ālimi vü ‘āzimi

Ꞑuꞑublaruñ muꞑteremi edhemi

Bir gice bir ‘ali ziyāfet ider
Begleri divānına da‘vet ider

Cāme-i fāḫirlerini giydi heb
Ziyneti oldu ‘aceb-ender-‘aceb

Ya‘ni bu oldu ğaraż u niyyeti
Şāyi‘ ola şöhret ile şevketi

Ziynetini mücib-i ‘ünvān ide
Ḥalq aña ta‘zīm firāvān ide

Begleri dīvānda çeker intizār
Tā ki gele pādişeh-i nāmdār

s. 203 Bir eşek arusu yüzini şoqar
Yüzi şişer ‘aqlı şaşarıb kü düşer

Yağ tulumı gibi qabarır yüzi
Ayva dibine döner iki gözi

Yüzi havalandı mişāl-i ḫubāb
Ağladı āh eyledi itdi ḫicāb

Geldi çü dīvānına mānend-i dīv
Şaha ne oldu diyu qopdı ğirīv

Eylediler aşlını anuñ su‘āl

Virdi cevābını o ferhunde-fāl

Didi ki hiç ola mı şāh-ı cihān

Bir eşek arusına maglūb olan

Añmañuz ol pādişāhın şevketüñ

Bir eşek arusu yüze şuratuñ

Ƙanda ki var kibr-i hafı gibi ‘ayb

‘Aybını yüzine urur dest-i ğayb

Mā’il olub faqr u fenādan yana

Şāhlıgundan geçüb oldu ğedā

Şahlaruñ salţanatı ey hümām

Bir dişi ağrısına degmez müdām

Memlekete hākim ider bir huri

Ağladır acı sözi murdemleri

Sarka teftiş ile güftār ider

Yerince şahsa oyunı dar ider

Halkı hıtası dem olur güldürür

Ʀoğruyı uğrı yerine oldurur

Serv gibi şālih olan çok yaşar

‘Āşı çürük şāh gibi tiz düşer

Görmedi ‘ömründe bir ehl-i şuhūd

Fāsık ola yüz yaşaya bir vücūd

Ādeme bu tecrübe oldı delil

‘Ömri haramilerün olur kalil

Fıskını terk eyle ‘ıyan ü nihān

‘Ömrüne ü malına eyler ziyān

Sağar-ı meydür şerer-i ma‘nevi

Nikbet-i sūrı zarar-ı ma‘nevi

Zelzeledür beyt-i vücūda şarāb

Beyt-i vücūdı yıkar eyler hārāb

Fāsık olan bī-meze vü bāde-kār

Kendin ider maşhara-yı rüzigār

Seyre çıkar bir mütekebbir vezir

Merhameti az ‘itābı keşir

Zulmi ziyāde eleme bi-şumar

Cevri nihayetde gamı şad-hezār

Yel gibi eşhāşı yaşavulleri

Berk-i hāzān gibi sürerdi geri

Bir kişi yanında anuñ ol maḥal

Ṭurdu şavulmadı mişāl-i ecel

Şevketine çün felek-i bi-şebāt

Zerre kadar eylemedi iltifāt

Geldi 'itāb itdi aña bir civān
Didi eya ebleh-i devr-i zamān

Var ise sen bu geleni bilmedüñ
Hürmetini 'izzetini kılmaduñ

Karşula eyyām-ı sa'adet gibi
Yanına var sāye-i devlet gibi

Virdi cevābın didi ey bî-uşul
Aşlı ile bildüğüm ādemdür ol

Evveli bir kıatre-i āb-ı kerih
Aħiri bir pare türāb-ı kerih

Başına dīvāne gibi halk üşer
Kayd-ı cihān ile belāya düşer

s. 204 Zahiridür ālet-i cürm-i günāh
Başınıdür mezbele-yi cife-gāh

Aħirete gitmelü olsa eger
Kendü bu hayl ü hışmı qor gider

Mütbezel o zār u hazın ü melül
Qabri içinde yalıñuz qalur ol

Peşe halāsundan açar bāl ü per

Başına yüzine gözine konar

Başını kurtarmağa dermānı yok
Zevk u şafāsından anuñ derdi çok

Cāme-i zerrinle ol hūd-pesend
Dikleneng gibidir ey derd-mend

Şanki bir alçaq yazıdür kalbi
Altun ile yazmış anuñ şahibi

Eyleme altunlı libāsı kabūl
Ma'yyinde 'üryān ider insānı ol

Ġurbet olur dāfi'-i rāy-ı riyā
Ķāl ider insanı bu nār-ı belā

Zevkını bīmār bilür şıhhatiñ
Müfellige şor lezzetini devletiñ

Derd ü belā muşallaḡ-i insān olur
Cān u dile mürşid-i cānān olur

Nār-ı cefā paḡte ider āşıkı
Āḡir olur devletüniñ lāyıkı

Mücib-i şadı olana ġam dime
Ķam-ı yemīn ādeme ādem dime

GÜLŞEN-İ RĀZDAN

Ernūd aşlı olubdur aşlım
Kılıc ile dirilür her neslim

Nola ol  a'ife-i Şir efgem
Kılsa Őāhin gibi  aŐlıkda va an

Ern d aşlı olanda bu h ner
Ana be zer ki ola  aŐda g ner

Dil-i divānemi ezhār-ı bahar
Bir zaman a lar iken l k   nihār

G llere irdi ecel gibi  azan
U dı ol  avf ile be zindeki  an

BaĒı seyr eyler idi zāĒ-ı siyāh
Şanki ma Őer yirini ehl-i g nāh

Őeceri  yapraĒı c mle Şoldı
Bir ayaĒ  zre bir ayaĒ oldu

Her  i ek yumdı g zin oldu helāk
Başına dest-i zemāne  odı  āk

Nice bin yıl ola ger   mr-i  ayāt
  r r dest-i ecel cām-ı memāt

S nb l  l rse daĒı  urraları 
 A ıbet  ak-i siyāh ola yeri 
 AŐ-ı Mevlā'yā Şu kim mā'il olur
Őub -ı Őādık gibi Őāfi dil olur

Yolını pāk ider ırmaĒ gibi

Söylemez söylemeden ağ gibi

Gūše-i fakrda ol epsem olur

Kāf küfi gibi addi am olur

āne-i cānın ider nūrāni

Ver er dāt-ı ıbl-i rabbānī

‘Āleme šāh olanın otađı

Görinür aña örümcek ağı

Dide-i cānın açar nur başır

Ĝayr-ı rāci‘ olunmaz anda zāmīr

Eylemez zīynet dünyaya nazār

Kendüye kendisüniñ derdi yeter

s. 205 Oldı çün mü’mine mi‘rāc namāz

Dālveş seccādeye var eyle niyāz

El şafā-yı dil ü can ile vuzu‘

Evliyā gibi namāza yüz yu

Ki vuzū-ı raḫmet nur-efzādır

Ĝayriden el yumağa imādır

İrmeyüb secde yerinden göziñi

Yire sür gün gibi her gün yüziñi

Bu sa‘adet saña yitmez mi müdām

İdesin cānib-i ḥaḳ ile kelām

Nāgehan bād-ı nesīm irse eger

Secde-i şükr ider Allah'a şecer

Heb kıyām üzre turur cümle nebāt

Her zaman secdededür ḥayvanāt

Alnıñ üstünde görinen iki қаş

Añdırubdur taraf-ı kıbleye baş

Körpeniñ iki şaf olub dāim

Oldı şıdḳ ile şalāte ḳāim

Teniñ üstinde nazār ḳıl her ḳıl

Secde-i Ḥaḳḳa olubdur māil

Cümle a'zā ki saña ḥidmet ider

Ma'nide remze-i şalaḥayt ider

Çünkü ṭā'atdedürür her ne ki var

Ṭa'at it sende yūri leyl ü nihār

Seni bed nām idene varma yaḳın

Olma saġar gibi meyḥāne-nişin

Düşse bir ḳaṭre merkeb nāgah

Bir ḳazan şuyı ider cümle siyah

Āşinā olma günehkār olana

İltifât eyleme bi-‘âr olana

Eyleme ehl-i şalâha ta‘nî
Söyleme cehl ile mālâ ya‘nî

Şanma maḥlûḳ-ı cihânı ḥâlî
Vardurur her kişiniñ bir ḥali

Kibriyâ çün şıfat-ı ḥalîḳdür
Bu şıfat pes bize ne lâyıḳdır

Mâyil ol alçağa mânend-i helâl
Arta günden güne ta sende cemâl

Ḥâke sürer yüzini bād-ı nesîm
Ka‘re deryâda olur dürr-i yetîm

Çünkü rif‘at gözedür ebr-i simâ
Anı şad-pâre ider bād-ı şabâ

İtmesün bir kişi manşıbdâ ğurūr
Tâ ki ma‘zûl olıcaḳ olmaya ḥūr

Ḥakden ḥâşıl olan merdem-pâk
Alçağa mâyil olur nite ki ḥâk

Şerefi ‘ilm iledir insânıñ
Farḳı yok câhil ile ḥayvânıñ

Şâhib-i cehl-i merkeb olma

Bu ‘azāb ile ma‘zib olma

‘İlm ile albiñi ābād ide gör
Zaħmet-i şa‘l ile mu‘tād ide gör

Şan‘at u ‘ilmi olan aç olmaz
İllerüñ nāmına muħtāc olmaz

Farz ü sünnet ki eda oluna heb
Eyle bir şan‘atı bir kārī taleb

Ki şaın şöyle mu‘atal olma
Kāhil ü mühemmel ü nenbil olma

Yir ü gögi yaradan rab ile
Kimini bende ider kimini şāh

Ādemiñ olmaz ise göñli ğani
Anı oyurmaya dūnya-yı denī

‘Alem içinde ‘ayān u pinhān
Gelür elbette saña ısmet olan

Rızına āni‘ olan ehl-i mezzā
Olıser mahar-ı ism-i rezzā

s. 206 Geinür bir dilim etmekle faır
Yedi ilmi yiyüb oymaz emir

Bu adişi buyurur peygamber

Güş canile işit diñle dedir

Ehl-i dünyāya şu kim ide sücūd

Rızķını eyleyüb andan maķşūd

Emr ü fermān hüdā ile hemān

Gider andan selşān-ı imān

Pend-i ma'ķūle o kim ķāyil olur

Sünnet-i Aħmed ile 'āmil olur

Rızķ taķdīr idici ol haķdır

Rızķ için güşşayın aħmaķdır

Bir digermen gibidir insan

Dānesiz koymaz anı devr-i zamān

Ķaħtalıķ düşdi bir iķlime meger

Oldılar haşem-i hüdāya mażhar

İdi ağlamadı çarķ-ı berīn

Gülmedi nice zamān rüy-ı zemīn

Çeşmelerde yoğidi şudan eşer

'Āşıkın 'aynı idi ancak ter

Gelicek başına halkın bu belā

Her biri derdine arardı devā

Faız ile var idi bir şeyķ-i Güzīn

Olmuş idi o vilāyetde mekīn

Kaḥḥalīk eyledi çün cānına kār

Çıldı aḥbābı eyle terk-i diyār

İttifākı meger ol şeyḥ-i benām

Bir digermen yanına itdi maḳām

Gördi şevḳ ile döner çarḥ-ı mişāl

Şanasın irmiş aña vecd ile ḥāl

Dile geldi odıgermen fi'lḥal

Söyledi ḥāl-i dil ile muḳāl

Didi ey şeyḥ-i sefiyye nādān

Boğaz ucundan idersin noḳşān

Beni bir ehl-i fenā itdi binā

Eksik olmaz idi dāne baña

Sen bena-yı Ḥaḳ iken ey aḥmaḳ

Dānesiz kor mı seni ğayret-i Ḥaḳ

Seni yokdan var iden aç itmez

Ġassır ḳapulara muḥtāc itmez

Yüri var ḥaḳḳa tevekkül eyle

Ḥaliñe sabr u taḥammül eyle

Diñledi çün anı ol Şeyḥ-i reccāl

Ah idüb düşdi yire sāye mişāl

Eyledi gözi yaşın āb-ı revān

Taşlar ile dögünüb itdi fiğān

İtdi aḥbābına bu rāzı ‘ayān

Geldigi yire dönüb gitdi hemān

Var idi iki şevķī bed ḥū

Biri birisine olmuşdı ‘adū

Ġazāb ile nitekim birü peleng

Eyler idi biri biri ile ceng

Birinin fırsatını bulsa biri

Diler idi koymaya anı diri

Biri biriyle iderken cedeli

Nāgehān geldi biriniñ eceli

Kibr ü kīn ile cihāndan gitdi

Fevt olub cānını teslīm itdi

s. 207 İledüb ḥalk anı ḳabrine hemin

Ḳıldılar münzilini zīr ü zemīn

İşidüb ol biri ḥandān oldı

Şanasın ‘āleme sulṭān oldı

Didi şükr olsun o ḳahhār ḳadīr

Haşmını kıldı bu gün hâke haķır

Böyle düşdi nitekim bād-ı şimāl
Qazıdı qabrini varub gerek mişāl

Haşmını gördi mezarında o dem
Gözine qare gū oldı ‘ālem

Quvvet-i şevketi tağayyir olmuş
Ziver-i bāzusı anuñ zır olmuş

Kiştgır-i eceli devr ānuñ
Arqasın yire getürmüş ānuñ

‘Adem uyhusı gözini almış
Eli ayağı ‘amelden qalmış

Hak ile sīnesi hemvār olmuş
Mār u mūra dehni gār olmuş

İntikāmın alıvirmiş bu cihān
Eylemiş kendüyi bī-nām u nişān

Çıqarub yaqmağa qaşd itmişdi
Kin ile dini anañ gitmişdi

Gönlüne Tañrı bıraқdı raḥmet
Raḥm idüb aldı evvelinden ‘ibret

Didi çünkim buña qalmadı cihān

Baňa da almaya bī-ek ü gümān

Yataca yirin idüb fikr ü ayāl

Āiret aın aňa itdi elāl

Gör ki İskender zülārīnini

Görmedi ‘ayn-ı ayātı ‘Aynī

Vardı biň tat-ı Süleymān bāde

Ruzgāra ne tıyar dūnyāda

aberiň yo nice āh-ı vāla

Oldı aatdır ve dīvār-gedā

Yolda kim yūriye ayvān u beer

Serr-i aan ile Cemide baar

utdılar rūy-ı zemini nice yıl

İtdiler zīr-i zemini mūnezzil

Devlet ol āha ki ‘adl isī ola

Süre dūnyāda ve ‘abāda afā

Olmaya cūdla sūādan ālī

‘Aynine gelmeye dūnyā malı

DİZİN

- ‘Aşk, 42, 240, 246, 247, 248, 264, 265, 270, 275, 277, 279, 282, 287, 291, 292, 293,
294, 296, 298, 299, 300, 301, 305, 309, 311, 323, 335, 342, 343, 350, 461, 463, 502,
525, 657
- Ṭobkapu, 132, 133
- Ṭobhâne, 175
- Abd-i Menâf, 40
- Abdullah, 86
- Abdül‘azîz, 118
- Acem, 115, 229, 314, 411, 412, 553, 570
- Âdem, 10, 64, 112, 257, 365, 369
- Afyon, 275, 392
- Âl-i Hâşim, 40
- Allah, 66, 82, 84, 85, 100, 155, 222, 232, 245, 268, 272, 278, 296, 363, 369, 375, 379,
387, 391, 403, 406, 425, 440, 454, 482, 495, 506, 588, 607, 625, 628, 634, 636, 648,
658
- Allah-ı Ğayûr, 387
- Allah-ı Kâdir, 371
- Amine, 88
- Ankâ, 429
- Arab, 11, 39, 115, 233, 328, 412, 417
- Arabî, 29, 412, 553, 596
- Arabiyyet, 596
- Ârif, 65, 118, 365, 454, 476
- Aristo, 195, 455, 474, 586
- Aristetâlis, 245
- Ahmed, 10, 91, 96, 127, 163, 222, 366, 661
- Ahmed Ağa, 127
- Ahmediyyet, 219
- Ahmedü’l, 366
- Ayaşofya, 377
- Âyet-i Rûh, 112
- Aynî, 217, 218, 665
- Aynî Çelebî, 262
- Azrâ, 189, 223, 235, 239, 246, 252, 301, 307

Azrāʾil, 251
Bārī, 5, 396, 408, 587
Bayraqlı Cāmi, 567
Bedestāne, 565, 566
Behrām, 120, 531, 547, 549, 551
Behzād, 146
Benī Ādem, 581
Benī Maḥabbet, 233, 276, 311, 312
Beytullāh, 89
Biğados, 152
Bilāl, 220, 224
Bismil, 647
Boğaziçi, 250
Burağ, 366, 444, 451
Büyükçekmece, 142
Cām-ı Gītīnümā, 646
Cāmiʿ vü Enverī, 411
Cāvid, 458, 463, 464, 465, 468, 471, 511
Cebrāʾil, 9, 90, 91, 92, 93
Cehennem, 112, 164, 183, 186, 193, 475
Cem, 78, 83, 98, 112, 243, 275, 306, 308, 398, 428, 470, 568, 570, 646
Cenāb-ı Hağ, 224
Cenāb-ı Hudā, 557
Cennāt, 517
cennet, 91, 146, 193, 226, 258, 296, 307, 368, 389, 441, 575
Cibril, 40, 221, 226, 251, 257, 442, 444, 446, 451
Cürcān, 245, 454
Çerkes, 416
Çerkez Abaza, 416
Çin, 46, 185, 251, 442, 515
Çoban velī-zāde, 566
Dārā, 98, 454, 459, 545
Deccāl, 604
Derviş Efendi, 179
Düzoğlı, 127
Ebū Nūvāsı, 316
Efrenc ü Macar, 416
Ermeni, 171

Fārisī, 314, 332, 581, 596, 600
Felāṭun, 195, 586
Ferhād, 63, 106, 107, 239, 247, 302, 487
Ferheng, 600
Ferīdūn, 98, 534, 542
Feyzī-i Hindī, 411
Fir‘avun, 399
Gencevī, 312
Güllhancı, 476
Güneş, 68, 70, 103, 104, 158, 159, 167, 183, 212, 315, 633
Gürgān, 587
Ġalaṭa, 124
Ġayret, 268, 279, 282, 294, 295, 305, 311, 312, 619
Ġazne, 474
Hacer-i Esvedī, 369
Halīl, 93
Hārūn, 14, 15, 316
Hind, 314
Hūdhūd, 269
Hüsn, 239, 265, 266
İşmet, 272, 273, 311, 312, 467
İblīs, 245
İbn Hālid, 49
İbn-i Anūşīrevān, 551
İbn-i Bābek, 549
İbn-i Bilāş, 547
İbn-i Eşķān, 547
İbn-i Fīrūz, 547, 550
İbn-i Kemāl, 581
İbn-i Melekī, 245
İbn-i Naşūh, 215
İbn-i Selām, 508
İbn-i Haldūn, 629
İbrāhim, 85
İpoķraṭ, 194
İrān, 628
İsā, 52, 68, 71, 73, 241, 252

İskender, 142, 150, 546, 665
İslām, 11, 38, 53, 96, 367, 391, 397, 484, 626
İstanbul, 133, 215, 375, 376
İstavroz, 126
İtek Dağı, 499
Kaʿbe, 30, 36, 62, 129, 327, 343, 369, 568, 573, 633
Kaʿbetullāh, 370
Kapudan Paşa, 579
Keçecizāde, 212
Kenʿān, 457
Kerbelā, 303
Keşān, 129, 132, 164, 165, 166, 167, 168, 174, 175, 184, 185, 195, 212
Keyānī, 543
Keyānīler, 545
Keykubād, 543
Keyhusrev, 544
Kisrā, 98
Küçükçekmece, 142
Latin, 194
Leylā, 40, 239
Leylī, 199, 247, 256, 320, 321, 322, 327, 332, 334, 338, 339, 340, 341, 342, 344, 347,
348, 351, 356, 361, 491, 518, 519, 526, 527
Maʿşūq, 246, 271, 297, 524
Mağnisa, 173
Maḥmud, 474, 476
Maḥmud şah, 474
Maḥtūmī-i Vaḥīd, 578
Mecnūn, 40, 199, 234, 239, 247, 256, 257, 261, 275, 276, 318, 319, 320, 321, 322, 324,
327, 330, 331, 334, 340, 341, 342, 343, 346, 351, 355, 361, 487, 488, 519, 524, 526,
527, 558, 573, 583
Medīne, 614
Mekke, 614
Mercān Köyi, 168
Mevlā, 89, 100, 258, 602, 643, 657
Mevlānā, 375, 592
Mevlid, 376
Mısr, 100, 214, 215, 419, 555, 614
Mirzā Cān, 245

Mihnet-Keşân, 123
Modaburnınıñ Ovası, 286
Mollâ-yı Cünûn, 311
Monlâ, 592
Monlâ Hüseyin, 567
Mora, 137, 149
Moskov u Nemçe, 416
Muştafavî, 21, 438
Muştafâ, 85, 94, 177,612
Mundağ Dağı, 500
Murâd, 97, 143, 160, 579
Mūsâ, 50, 100, 112, 399
Muḥammed, 86, 90, 95, 96, 97, 366, 440,566
Muḥammed Ağa, 190
Muḥammedîye, 225
Mübâşir Ağa, 156
Münşeât-ı Râğıb, 262
Mūsâvi, 160
Müsellem, 495, 542
Müselmân, 417
Müslim, 391
Müslümân, 188, 189, 631
Müste‘ân, 123, 554
Nâbî, 227, 232, 616
Nebevî, 8, 30, 438
Nebî, 9, 19, 38, 40, 47, 48, 54, 219, 438
Nefî, 228
Nemrûd, 251, 294, 612
Nerîmân, 98
Nevâyî, 543, 546, 548, 552
Nîl, 648
Nîl Irmağı, 634
Nîl-i Kerem, 650
Nizâmî, 229, 316
Nu‘mân Ağa, 138
Nür, 9, 18, 19, 21, 33, 34, 43, 44, 45, 73, 220, 241, 253, 304, 365, 372, 375, 449, 555,
567
Nüşirrevân, 551,649

Nuḥ, 123
Oṣmān, 565
Oṣman Aḡa, 128
Örfi vü Selīm, 411
Peyḡamber, 7, 8, 23, 43, 51, 59
Pīr ‘Alī, 215
Ḳā‘be Ḳavseyn, 365
Ḳaabe Ḳavseyn, 225
Ḳābil, 66, 554, 609
Ḳabīle-i Maḡabbet, 275
Ḳara ‘Oṣmanlar, 173
Ḳaramonlu Ḳorısı, 570
Ḳārun, 279
Ḳazaḡ, 483, 484
Ḳudūs, 308
Ḳur‘ān, 216, 219, 567
Ḳur‘ānī, 375
Ḳureyṣi, 8
Rabb, 7, 8, 10, 15, 17, 38, 100, 180, 187, 192, 585, 587, 589, 590, 605, 607, 610, 615
Rabbānī, 365, 373
Ramazān, 392
Raḡmānī, 365
Reffī‘u‘l-Cenāb, 644
Refref, 12, 93, 290, 366, 452
Resūl-ı Ekrem, 442
Resūl-i Ekrem, 22, 221, 451
Rızvān, 445
Rūm, 42, 168, 262, 312, 314, 553, 563
Rūm ü Frenk, 194
Rüstem, 544
Şadr-ı a‘Zam-ı Ḥübān, 566
Şāliḡ, 554, 648
Sāḡa-i Merve, 369
Seyyid Aḡmed, 564
Sıtanbul, 126, 135, 155, 156, 163, 165, 175, 185, 187, 192, 207, 210
Sidre, 34, 57, 58, 59, 92, 93
Sikender, 140, 545
Soḡraḡ, 194

Sūre-i Kevşer, 567
Sūre-i Yūsuf, 569
Süleymān, 5, 12, 47, 98, 128, 132, 160, 177, 452, 480, 665
Süleyman Ağa, 138
Süleymān Hān, 148
Sūreyyā, 289
Sūḥan, 63, 259, 266, 269, 282, 287, 288, 311, 312
Şabān, 474
Şāh-ı Süleymān, 215
Şām u Kaʿbe, 580
Şām u Haleb, 399, 412
Şeb-i Kādr, 41
Şevket, 302, 411, 596
Şeyḥ ʿAṭṭār, 228
Şeyḥi, 614
Şirāz, 412
Şirīn, 101, 102, 104, 106, 107, 239, 247, 256, 361
Tañrı, 337, 665
Taht-ı Keyānī, 488
Tebrīz, 233
Tengri, 496
Tenzil, 4, 18, 39
Türk, 156, 581
Türki, 156
Türkmeneli, 156
Tütünlük, 475
Urus, 416
Vaşşāfi, 595
Vāmıq, 189, 239, 246
Vançuludur, 600
Vehbī, 173, 582
Veysi vü Nergisī, 596
Ḥazret-i Ādem, 605
Ḥazret-i Muḥyiddīne, 590
Ḥabil, 609
Ḥacı ʿÖmer, 173, 174
Ḥacı Bektāş, 591
Ḥacı Fışfiş, 614

Ḥāfız, 412, 579
Ḥalebī, 614
Ḥallāc, 2
Ḥammām-ı Kıpudān Paşa, 578
Ḥākānī, 411
Ḥaqq, 9, 13, 57, 91, 100, 129, 216, 378, 385, 404, 443, 584, 631, 645
Ḥaqqā, 4, 8, 32, 89, 185, 192, 375, 408, 568, 658
Ḥaririye, 606
Ḥavvā, 85
Ḥayder, 289
Ḥayr-ābād, 227
Ḥayret, 88, 249, 265, 266, 267, 268, 293, 311, 312, 527
Ḥazret-i Seyyid, 365
Ḥuceyf, 42
Ḥüsn, 61, 64, 214, 239, 242, 246, 248, 249, 251, 254, 264, 265, 269, 270, 272, 273, 274,
275, 277, 280, 289, 298, 299, 305, 308, 311, 342, 376, 377, 380, 387, 411, 462, 503,
573, 596, 607, 629
Ḥalil, 25, 35, 640
Ḥallāk-ı Vedūd, 374
Ḥasdın Dağı, 503
Ḥayrābād, 230
Ḥıṭā, 430, 431, 432
Ḥızr, 250, 259, 279, 287
Ḥorāsān, 314, 316
Ḥudā, 7, 27, 29, 33, 36, 38, 40, 42, 47, 51, 53, 111, 124, 126, 129, 135, 136, 159, 172,
176, 177, 202, 219, 221, 369, 390, 391, 404, 426, 435, 555, 557, 580, 607, 627, 644,
645
Ḥurrem, 454, 460, 472, 473
Ḥusrev, 411, 487
Ḥüsrev, 312
Yahūdi, 127, 128
Yaḥyā, 647
Yehūd, 621, 631
Yeñişehr, 563, 570, 574
Yezdānī, 373, 380, 382
Yūnus, 259, 615
Yusuf, 41, 469, 636, 641
Yūsuf, 73, 100, 172, 246, 271, 302, 569

Yusuf-ı MıŖrı, 216
Zābilstān, 545
Zār Dağı, 517
Zūhre, 143, 223, 447
Zūleyhā, 246, 254, 271, 302
Zūlfeķār, 289
Zūhal, 280

KAYNAKLAR

1. H. Fethi Gözler; Ziya Paşa'nın Terci-i Bend'i ile Terki-i Bend'i Üzerine Düşünceler, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1987
2. Hıfzı Tevfik Gönensoy; Türk Edebiyat Tarihi, İstanbul 1944
3. İsmail Habib Sevük, Edebî Yeniliğimiz, C.I, , İstanbul 1986
4. Mustafa Canelli; Ziya Paşa, C.I, Yeni Asya Yay., İstanbul 1986
5. Nihad Sâmi Banarlı; Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, C.II
6. Olcay, Onertay – İsmail Parlatır; Tanzimat Sonrası Osmanlıca Metinler, TDCF, Yay., Ankara 1977
7. Önder Göçgün; Ziya Paşa'nın Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği, Bütün Şiirleri, TTK Basımevi, Ankara 2001
8. Prof. Kenan Akyüz; Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri, Ankara 1982
9. Ahmet, Tanpınar; 19. Asır Türk Edebiyat Tarihi
10. Türk Dünyası Edebiyat Tarihi; Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, c.7, Ankara 2006